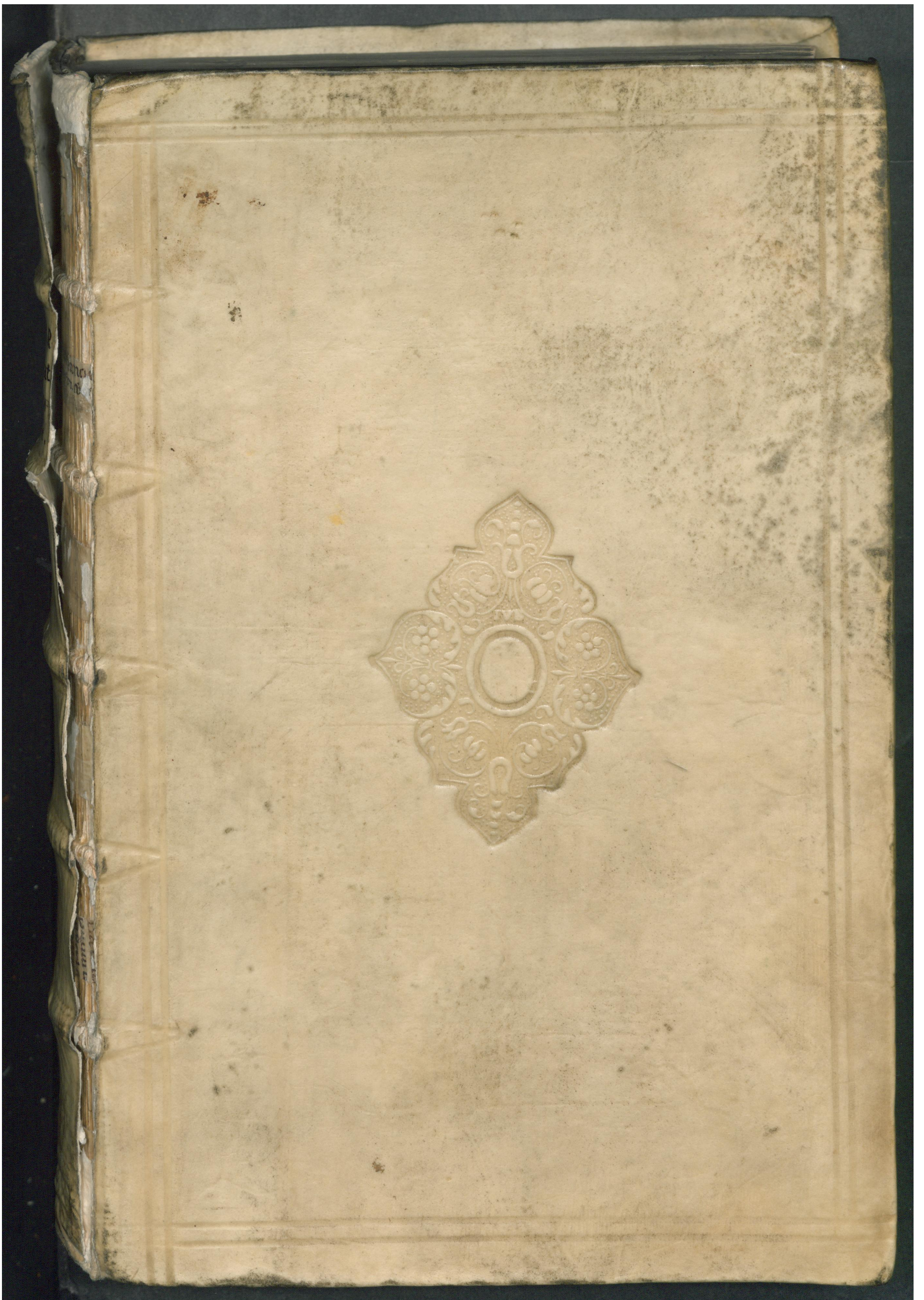
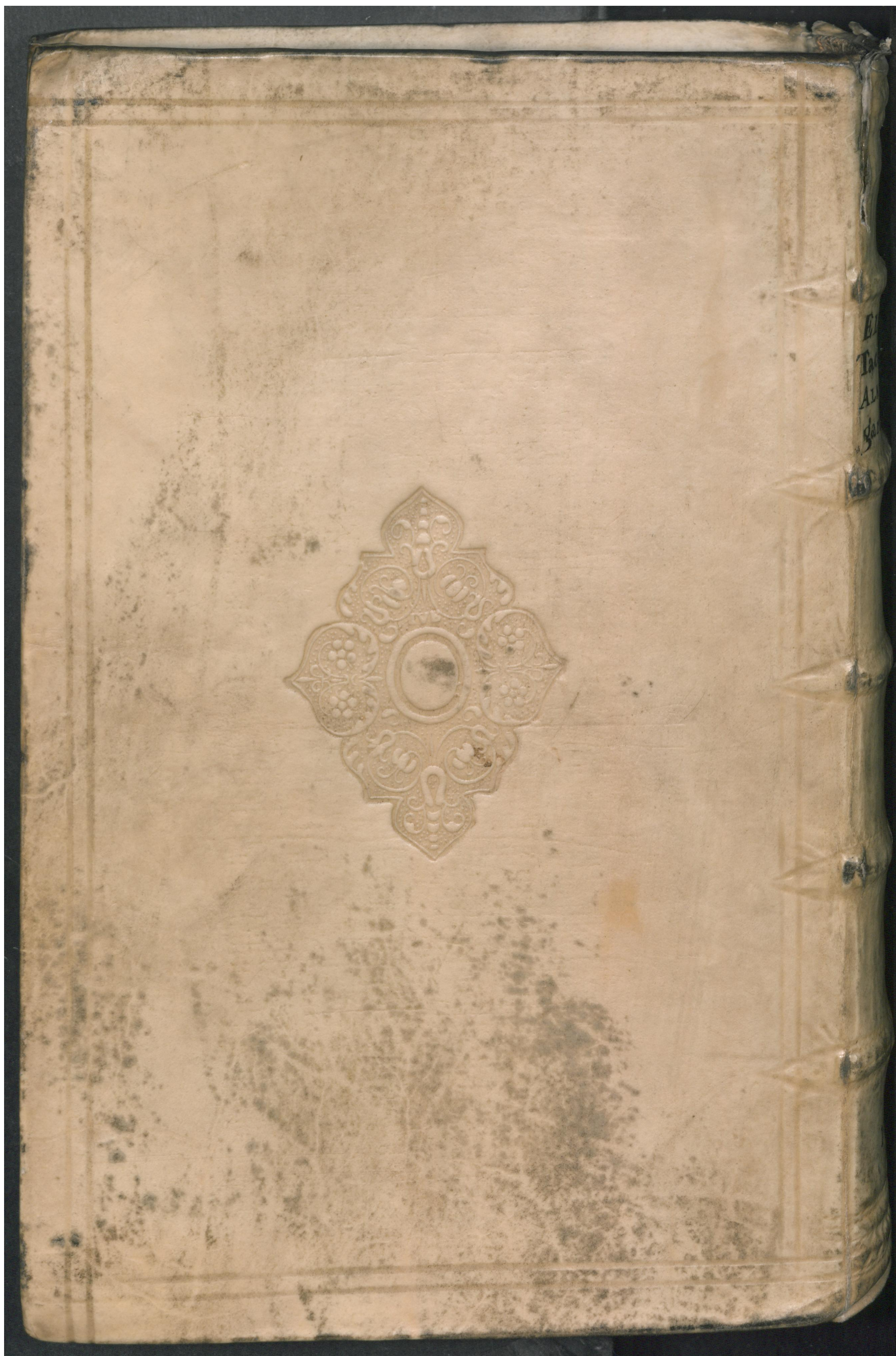
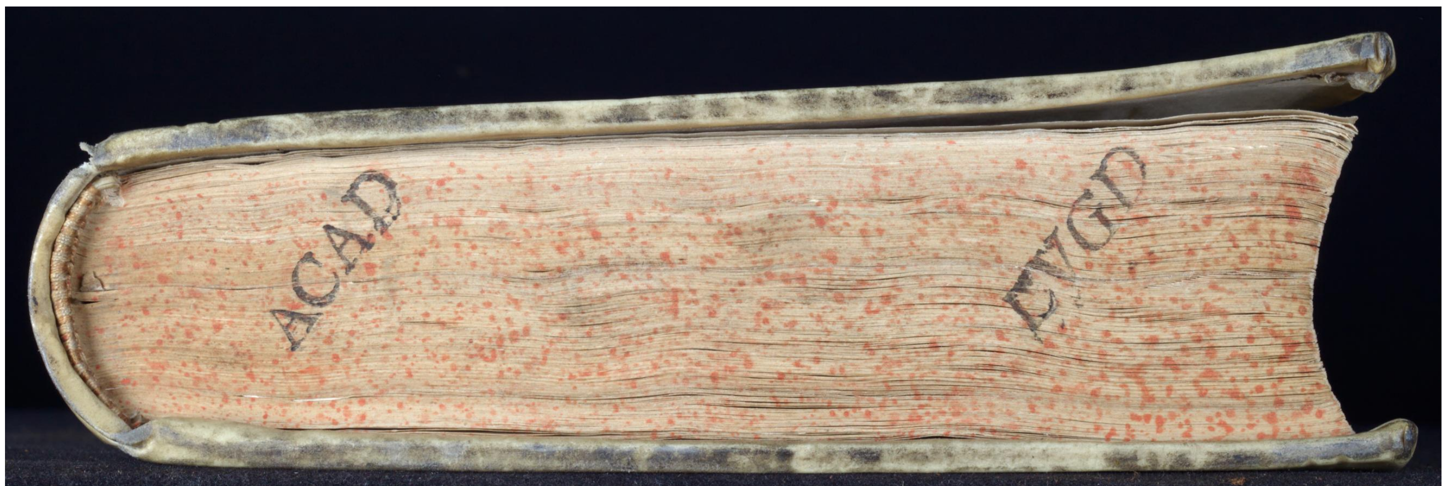

ELIMITHAR
Tacuini Sanitat
ALKINDgis HILD
gardis Pin. fic.
1531

ACAD
EVGD

The second part of this Volume contains a copy of the 'Experimentarius medicine' published by J. Schott at Strassburg in 1544: but the first section (36 pp) containing Trotula is wanting

13

Theodorus Priscianus 'Rerum medicarum libri quatuor' forms part of this 'Experimentarius' and is not a duplicate of 5256

TACVINI SANITATIS

ELLVCHASEM ELIMITHAR

Medici de Baldath,

De sex Rebus non naturalibus, earum naturis, operationibus, & rectificationibus, publico omnium usui, conseruandæ Sanitatis, recens exarati.

ALBENGNEFIT

De uirtutibus Medicinarum, & Ciborum.

IAC. ALKINDVS DE RERVM GRADIBVS.

ARGENTORATI
apud Ioannem Schottum Librarium.

Cum prærogatiua Cæs. Maiestatis ad sexennium. M. D. XXXI.

REVERENDISS. PATRI, ILLVSTRISSImo auitæ Domus Brandenburgeñ. Marchioni, D. ALBERTO, Principi Electori: Ecclesiæ Rom. TT. S. Petri ad Vincula Presbytero: Cardinali: Moguntinæ, et Magdeburgeñ. sedium Archiepiscopo, Halberstadieñ. uero Administratori: sacri Rom. Imp. Archicancellario, Germaniæ Primati. &c. Domino sibi obseruantissimo,

QVOD IN REBVS HVMANIS PRAECIPVVM, & natura quasi compertum, Princeps clementissime, quodq; iure quodam nostro, omnes summopere curamus, nimirum id est, ut & Victus sit ratio, & Vitæ seruetur incolumitas. Neque id abs re: quando etiam sacris literis proditum, q nemo carnem suam oderit unquam. Et mira CONDITORIS prouidentia factum, ut, pro ea conseruanda, suo quæq; ordine, suis quoq; fungantur officijs, cum interiora, tum exteriora Hominis membra: indito illi, super hæc, spiritu æthereo, qui rationis ductũ moderetur: ut uere cecinerit Psaltes, DIIS similem factum: qui heroico quodam statu, cæteris creaturis, & dignitate, & iudicio præsit: adstipulante in eam rem ingenioso Poëta,

Pronaq; quum spectent Animantia cætera terram,
Os Homini sublime dedit, cœlumq; uidere
Iussit, & erectos ad sydera tollere uultus.

Cui tametsi, ob lapsum, a cunis etiam, bis mille erumnarum & calamitatum accidant, quas inglorium forte, celsitudini tuæ si recenseam, Lectori quoq; plus fastidio, q̃ uoluptati, infinitis tamen interim Gratiarum donis ornatur, quibus in hoc seculo nequam, diuinum in se numen resplendeat: quo non fucata charitate, uel subiectis iuste dominetur, uel proximi necessitatem benignius ferat. Quæ quum ita se habeant, quisnam inficias ibit, te, ex homine licet, tam clara tamen prognatum stirpe, tanta præcellentem & dignitate, & uirtutum insignijs, ad id mnueris a DOMINO uocatum, ut non modo Patriæ Pater, sed & admirandum iustitiæ, legalitatisq;, specimen sis unicum toti Germaniæ. Iis accedunt illustriss. D. T. bonarum Artium, Autorumq; celebriũ eruditissima censura, cum tam sollicita lectione, inter tot etiam negociorum reip. strepitus, ut Iustinianum non iniuria, si non superes, certe æques: non armis (ut es Princeps paci studiosissimus) uerum Bibliothecæ incomparabili thesauro, & condendarum Legum argutissima animaduersione. Hæc inq;, atq; alia uirtutum tuarum monimẽta, adamussim in te perspiciens diuus ille, non intermorituro seculo etiãnum uiuens MAXIMILIANVS (ni me, sed nec fallere potest, integer Iacobi Spiegellij candor, & probata fides) tete, Princeps clarissime, secundum ex multis selegerat, quocum illi principales in arduis deliciæ, cuius mansuetudine, temperãtia, iudicio &

consilijs, olim restituta moru̅ uetusta integritas, Legum infinitaru̅ chaos co̅acta, & demum Turcæ impia tyrannis propulsa, Christianus orbis aliquanto tutior seruaretur. Sed heu, ut est Fati irreuocabile fatum, Heros ille, inuictissimi spiritus Imperator, a DOMINO uocatus, abit, te nobis ad eiuscemodi munia Albo subscriptum, relinquens. Quæ tuæ celsitudini, Princeps maxime, si forte molestius obtrudam, infimi nominis Librarius, at saltem id boni consulas, inmorali gloria hijsce nenijs utrosq; dignos, posteris reddidisse, citra omnem Aulæ applausum. Vt uero ad conseruandam VITAE sanitatem, quod præcipuum carnis officium, redeamus, offerimus ecce tuæ celsitudini hosce Authores treis, a situ ueteri, quantum licuit, per exemplar non tam mutilum, q̃ deprauatum, uindicatos: qui & si non Romana polleant eloquentia, at uero quod quæritur absolutissime præstant. Quos ubi sedentario delectu quis uel obiter legerit, mirum q̃ pulcre reddant legentem alacriorem, trahantq; illecebris quibusdam PLVS VLTRO (ut dicitur) pergendum. Suscipe ergo pientiss. Princeps, nec dedignare munus, non quidem offerentis, sed illorum potius monumenta, qui sub inclytissimo nomine tuo, cunctis abhinc seculis reuixerunt: & Schotti in hoc animum, humilima subiectione tuæ celsitudini deuotissimumq, ratus excipe. Protectione diuinæ maiestatis in CHRISTO felicissime ualens. Argentorati. VI. Februarij, Anno M. D. XXXI.

Celsit. T. obsequentiss.

Ioannes Schottus, librarius Argentorate̅.

¶ ELLVCHASEM ELIMITHAR, filij Hahadum, filij Ducellani, Medici de Baldath,

TACVINI SANITATIS,

De sex Rebus quæ sunt necessariæ cuilibet homini, ad quotidianam conseruationem Sanitatis suæ, cũ suis Rectificationibus & Operationibus.

RIMA SANITATIS CVRA, est præparatio Aeris, qui cor contingit. Secunda, rectificatio Cibi & Potus. Tertia, rectificatio Motus, & Quietis. Quarta, prohibitio Corporis a Somno, & a Vigilijs multis. Quinta, rectificatio laxationis, & constrictionis Humorum. Sexta, Regulatio personæ in moderatione Gaudij, Iræ, Timoris & angustiæ. His enim modis æqualitatis erit conseruatio sanitatis: & remotio istorum sex ab hac æqualitate, facit ægritudinem, Deo permittente glorioso, & altissimo. Et sub quolibet horum genere, sunt plures species, & plurimum necessariæ, quarum dicemus naturas, si Deo placuerit. Dicemus etiam Electiones conuenientes cuilibet, secundũ cõplexionem, & ætatem ipsius. Et hæc omnia ponemus in Tabulis: eo qđ multiloquia Sapientũ quandoqꝫ fastidiunt auditores, & diuersitas multorum librorum oppositorũ. Homines enim nolunt de scientijs, nisi iuuamenta: non probationes, sed diffinitiones. Ideo intentio nostra in hoc libro est, abbreuiare sermones prolixos, & aggregare modos diuersorũ uerborum. Attamen nostri propositi est, non recedere a consilijs antecessnrum ueridicorum. In hoc autem libro, nihil possumus a nobis, nisi ordinationes, compilationes, & Abbreuiationes interrogantium, & inductiones pro bono, ad fortificandam uirtutem uerborum. Nec uolumus sequi uoluntates hominum, secundum diuersitatem intellectus opinionum ipsorum. Inuocamus itaqꝫ auxilium Dei, ut rectificet intellectũ nostrum. cum humana natura uix excludatur a fallacijs, & tota uariatio nostra est iuxta moderatam nostram intentionem, Ad quod DOMINVS DEVS nos confortet, & auxilietur iuxta beneplacitum suũ.

Aer. Cibus & Potus. Motus & Quies. Somnus & Vigilia. Humor. Affectus.

Libri summa, & ordo.

Candida ad Deum inuocatio.

HOMO apud omnes Philosophos in plurib. modis suis, assimilat̃ dispositionibus Lunę. Quia sicut Luna dispositiones habet, quibus destruitur sua natura apud nos, utpote per Eclypsim: & habet dispositiones quib. cõpletur sua natura, sicut in oppositione, seu plenilunio: & dispositionem quæ ad immutationem procedens, postmodum completur, ut cum egreditur a Coniunctione seu Semilunio, uadens ad Oppositum seu Pleniluniũ: & per aliũ modum, cũ incipit ab Oppositione, & terminatur ad Coniunctionem. Et sic accidit Corpori. Quædam enim ipsum corrumpunt, sicut Venenũ. Quædam regunt ipsum, sicut Cibus. Quæ

Homo Lunæ assimilatur.

Adaptatio similitudinis.

dam incipiunt corrumpere, & finaliter iuuant. sicut Medicina. Et alia incipiunt iuuare, & postmodum corrumpunt. sicut Medicina quæ est Cibus. Propterea necessarium est, scire Iuuamenta rerum ad operādum: & Nocumenta, ad præcauendum. Homo enim debet sibi cauere a re quæ nocuit. Et ob hoc DEVS omnipotens docuit bonam uitam, ad prosequendum, & malam, ad præfugiendum.

Tacuini in gratiam Magnatum compositi.

Incipio cum DEI auxilio, & compono Tabulas, continentes Cibos et Potus, & alias res necessarias circa ipsos: sicut ordinabo in suis circulis: ad hoc, ꝙ sit compendiosum Regibus, & Dominis, conspicere in ipsis. Sunt eñ usi habere Tacuinos, quibus assimilatur hoc opus. Et diuidam Tabulas ipsas per Domos. In prima domo, ponam Numerū, qui est in extremo circuli, in quo res illa cōtinetur. In secunda domo, Nomen illius rei. In tertia domo, Naturā suam. In quarta domo Gradum eius. In quinta, Melius illius speciei. In sexta, Iuuamentum. In septima Nocumentū. In octaua Remotionem Nocumēti. In nona Humorem qui generatur ex ea. Et consequenter in aliis quatuor Domib. conuenientias eius, secundum Complexiones, AEtates, Tempora anni, et naturas Regionum. In domo. 12. opiniones hominum in ea. In domo uero. 15. Electiones, & proprietates. Deinde faciam loca Simplicium, & Canones uniuersales in genere illius de quo loquimur. Et in Rubrica primi marginis de genere, seu specie illorū, quæ continentur in margine, etiā iuxta quod dixerūt Astrologi de illo. Et ante hoc ordinabo Circulum, & aggregabimus omnia, de quibus locuturi sumus, & sermones eorum quos uidimus.

Hæc Domus erit Sextadecima, Tacuinos pręcedēs, singulis tamē suo numero, suos subordinans Canones.

Primo incipiemus de Cibis simpliciter. Deinde de unoquoq; genere reliquarum sex Rerum non Naturalium, secundū ordinationem & consuetudinem Gentium, quibus utuntur in comestione, potatione, & aliis, in suis cameris. Et restituemus numerum Graduum, more Indorum. Et scribemus loco & uice nominum Philosophorum, literam unam æquipollentem toti dictioni. Quæ narrabimus in ultimo Libri huius, cum auxilio ALTISSIMI.

Apparet Autorem fuisse Indum.

ORDO ET EXPLICATIO PLANIOR DOMORUM IN TACUINOS SEQUENTES.

PRIMA Domus cōtinebit Numerum distinctionum, & Capita Libri, Regesto Operis inseruiens. Secunda, Rerum Nomina quæ desyderantur. Tertia, earundem Naturas. Quarta, Rerum Gradus. Quinta, Melius ex eisdem Rebus specifice monstrat. Sexta, Iuuamentum per easdem Res. Septima, Nocumentum earum. Octaua, Nocumenti remotiōem. Nona, Humorem qui ex eis generatur. Decima, Complexiones, quibus Res illæ conueniant. Vndecima, cuinam Aetati. Duodecima, Tempora anni quibus præstent. Decimatertia, Regiones in quibus, & ubi deligendæ. Decimaquarta, Philosophorum opiniones circa earum naturas & operationes. Decimaquinta, Electiones & proprietates dictarum Rerum. Adiunctis passim Astrologorum prognosticis.

DOMVS uero Sextadecima, quia pugillo claudi non potest, Canones habet uniuersales de generibus & speciebus Rerum quas Lector quærit. Et id quidem copiosius in principio Libri, ante Tacuinorum formationes. Atq; hæc Summa Operis.

DOMVS SEXTADE-cima, Tacuinorum omniũ continens CA-NONES introductorios.

CANON PRIMVS DE SAPO-rum & Odorum iudicijs, & Ciborum substantijs.

CANONES, quibus noscuntur naturæ Ciborum, sunt quatuor. Primus est semita Rationis: eo quod Ratio ostendit eorum Numerum, mediantib. Saporibus. Et ex receptione Odorum per membra. Et uelocitate Digestionis. Et ratione ipsorum Substantiæ.

Sapores uero simplices sunt octo. scilicet. Amarus, qui est in fine caliditatis: propter quod abradit linguam, & incendit. Acutus uero est minoris caliditatis, propter quod linguam lauat. Salsus autem est adhuc minoris caliditatis, operans in lingua acuitatem. Stipticus, est in fine frigiditatis, adunans linguam, & exasperans. Ponticus uero minoris frigiditatis, & adunationis. Acetosus autem minoris frigiditatis adhuc, operãs acuitatem linguæ. Dulcis, uniens pure. nec eñ est calidus separans linguam, nec est frigidus adunans, sed est temperatus: & hoc inest ei accidentaliter, eo ꝙ mediũ inest ei naturaliter per se, propter quod linguæ efficit leuitatem tantum. Vnctuosus est minoris temperantiæ. Et istinc trahuntur Gradus. Nã ea quæ adunant linguã ultima adunatione, sunt in quarto: & quæ econtrario, in primo. Quæ uero media sunt, si propinquiora primo sunt, in secũdo: si quarto, in tertio. Et similiter accidit de ijs, quæ caliditate separant linguã. Odores uero Suaues membra recipiũt, & digerunt: uerum ipsorũ caliditas minor est intensis Aromaticis. Horribiles uero econtrario. Ratione substantię. Nam substantia Cibi, quãdo fuerit spissa, uel grauis, dura, uiscosa, seu grossa, est difficilis digestionis: uerum quando digeritur, nutrit multum, et generat opilationem. Si uero leuis fuerit, laxat: rara, mollis, uel subtilis, econtrario. Verum subtilis, aut est Calida, sicut in Acuto: aut Frigida, sicut in Aceto. Et grossa similiter possibile est ꝙ sit calida & frigida: eo quod nõ est omne subtile calidum, nec omne grossum frigidum.

Sapores octo. Amarus. Acutus. Salsus. Stipticus. Ponticus. Acetosus. Dulcis. Vnctuosus. Gradus. Odores. Cibi substantia.

CANON SECVNDVS DE Qualitatibus Ciborum simplicium.

CANON Secundus, ad demonstrandas Ciborum qualitates simplices, quantitates & uirtutes ipsorum, per experientiam: quæ conuenientior est ratione, eo quod accipitur ab operatione substantiæ cibi in corpore: & maxime, cum Ratio excludat a saporum numero insipidum. Et quilibet cibus intrans corpus, impossibile est quod qualitate careat, quæ operetur. Quæ si in ultimitate fuerit, iudicatur in quarto gradu: et si in oppositione ultimitatis illius, iudicatur in primo. Et quæ est inter utrosqꝫ, si est prope quartum, dicitur tertius: & si est prope primum, dicitur secundus. Igitur quælibet qualitas erit generaliter inter quatuor gradus. Quorum cuilibet distinguitur, Principiũ, Finis, & Medium estimatione. Vel

Ciborum simplicium qualitates.

dicemus, ut multi dixerunt, status esse infinitos. Et in hac distinctione fuerunt multæ diuersitates inter antiquos, in naturis Ciborum iuuantium: eo quod non inuenerunt partem temperatã, cui proportionetur: nec inuenerunt noticiam, seu metam qualitatis assumendam ab illa. quia cibus qui est debilis caliditatis conditur: ex contrario, multam facit operatiõem cibus fortis caliditatis. Et hæc uia subtilis, facilis est ad comprehendendum, si cibus esset simplex. Sed quia plures ciborum sunt compositi, uel naturaliter, sicut compositum est mel ex dulci & acuto: & melongiane ex insipido, amaro & acuto: aut artificialiter, sicut syrupus de speciebus diuersis simplicibus, & nos oportet ad præsens facere Canonem de naturis compositorum.

Cibus dupliter cõpositus.

CANON TERTIVS DE naturis Ciborum Compositorum.

CANON Tertius in noticia naturarum Compositorum, sic perficietur. Postquã peruenimus ad naturas simplicium, & gradus ipsorum cum ratione & experientia, demum ordinabimus naturam caliditatis in oppositum frigiditatis, & humiditatis in oppositum siccitatis. Qui si adæquetur in aliquo, iudicabimus illud temperatũ. sicut Ziribeyti dulcis. alias Ziribelgi dulcis, id est, cibus factus de carnibus, speciebus, & melle, seu saccharo: & dicitur latine Assipitium sine aceto. Fit etiam Assipitium cum prædictis ex aceto. Et si alterum excedat, iudicabimus secundum naturam dominantis. Et si compositum fuerit ex similibus, sicut de duobus calidis, quorum unum fuerit in primo gradu, & reliquum in tertio, iudicabitur oppositum.

Forte, Zibire bergi.

Assipitium.

CANON QVARTVS DE iuuamentis & nocumentis Ciborum.

CANON Quartus ad declaranda Iuuamenta, & Nocumenta Ciborum, & ad auferenda ipsa Nocumenta, ratione & experientia, per ratiocinationẽ. Quia Dulcis inducit sitim sua caliditate, generãs choleram sua conuersione: & laxat mundificatione sua, & facit opilationem multitudine nutrimenti ipsius, cum membra multum ex eo recipiant. Acetosus reprimit choleram, generãs uentositatem frigiditate sua: & nocet neruis, & uisceribus, subtilitate sua. Et ualde penetrat in profundum, et debilius est Pontico in frigiditate, & operatur operatione simili autumno. Salsus mundificat flegma, inducens sitim caliditate sua, & desiccans sua siccitate, & per eas exasperat pectus. & est debilius Amaro, in omnibus operationibus suis. Vnctuosus est plurimi nutrimẽti, corrumpens, uel fastidiens stomachum, faciens lubricam egestionẽ, multa humiditate sua: & est minor Dulci in sua temperantia. Stipticus linguã exasperat, & pectus, uentrem stringit, & confortat appetitum sua frigiditate. Ponticus debilior est eorum in omĩbus operationibus suis. Amarus scindit. & abradit linguã, multa caliditate sua: et est pauci nutrimẽti, sua siccitate, Mollificat naturã, & deponit flegma caliditate & siccitate sua. Acidus cõparatione Amari

Iudicium Ciborum iuxta Sapores.

est debilior in omnibus operationibus suis. Insipidus infrigidat.

CANON QVINTVS, DE rectificatione Nutrimenti, & remotione nocumenti Ciborum.

CERTIFICATIO Nutrimenti, fit unius sapore per aliū. Nam dulce, & acetosum, alter alterius remouet nocumentum. Acetosum enim rectificatur per salsum: & econtrario. Salsum & Vnctuosum unūquodq; per alterum ipsorū rectificatur. Stipticum cum Vnctuoso, siue Dulci rectificatur, & ipsa per Stipticum. Et Amarum aufert opilationē factam ex Dulci: et econtrario. Ex his tamen non complete soluitur dubietas, de remotione nocumenti, sed est necesse declarare huiusmodi per experientiam, quam sensibilis operatio similiter manifestat. Et patet aperte per pulsum, anhelitum, uel tactum: quia caliditatem faciens, calidum est: et econtrario. Et his adhæret Medicus. Philosophus autem consyderat, q, quodlibet animal, & quodlibet uegetabile, uirtute nutritiua priuatū, est mortuum, & mortuum frigidum & siccum: etiamsi stinchus, seu balsamus. Sic & quodlibet aliud, seu uegetabile, in quo inuenitur uirtus illa, est uiuum: & uiuum calidum est & humidum: etiamsi papauer niger sit, seu piscis Bonch, id est, tranula. *

CANON SEXTVS, PRINcipia quædam generalia tradit circa Ciborum operationes.

PRINCIPIA ordinata in hoc libro. Primū dicitur esse de cibis qui sunt calidi, quando sunt magis calefacientes corpore temperato: et econuerso in frigidis. Secundū. Consulitur corpori sano, duobus modis conseruando scilicet sanitatē eius, cum similibus, uel * restituendo ipsum ad temperandum cum contrarijs. Tertium. Quando cibus est calidus & humidus, quod generatur ex eo, erit sanguis: & ob hoc erit iuuatiuus cōplexionibus & regionibus frigidis, & ætati decrepitæ, & tempori autumnali, Quartum. Quod temperatum est in caliditate, temperatum est in frigiditate: et similiter, quod temperatum est in siccitate, est temperatū in humiditate. Quintum. Quando excedit cuiusq; caliditas, deficit frigiditas: et econuerso. Sextum. Dicitur res temperata, uel distemperata, quando est in aliqua qualitate temperata, & in aliqua distemperata. et similiter dicitur de iuuamento & inconuenibili. Septimū. Calidum cum sicco est intensius, et cum humido remissius. Octauū. Cibus humidus potest esse siccus, comparatione sui. sicut pisces: et econuerso. Nonū. Temperatū in digestione, temperatū in quantitate. quia scđ'm hoc corium porci ui detur esse magis digestibile carne. Decimum. Præparanda calida cum calidis, quando alterū ipsorum debilius est altero, et minoris caliditatis.

* alias, restaurando.

CANON SEPTIMVS, DE Fructibus in genere. Ad Tacuinum 1. 2. 3. 4.

OPORTET nos etiam inuestigare Canones proprios, dicentes: quod fructus omnes generant corrosiones & febres autumnales. Et acce-

tosus ipsorum nocet neruis, extinguens caliditatem sanguinis: & iuuat illos, qui sunt calidæ complexionis: nisi conuertantur, sicut Grisomala. Et stiptici ex eis ante cibum stringunt, & laxant post cibum, sicut Citonia. Et aquatici ex eis prouocant urinam, sicut Melones: & reprimitur ex fructibus dulcibus cum acetoso: & econuerso. Et ex eis qui est maturus & dulcoratus, est melior: & ex eis qui potest conseruari, & non corrumpitur, est melior eo, qui corrumpitur: & ex eis, qui postquam collectus fuerit, morari poterit aliquandiu, donec desiccetur, ad hoc ut elongetur a suis uirtutibus naturalibus, est melior eo, qui comeditur tempore quo colligitur. Et qui uelocis est descensionis, est melior eo, qui tardæ. nam diu morans cum corpore in stomacho, efficit operationem toxici. Et eius qui est tardæ descensionis, sua grossicie & duricie, ultimetur comestio. Et eius qui in stomacho est non mali chimi, aut uelocis descensionis seu conuersionis, econuerso. Et grossus conuenientior est, ut sit hyemali tempore comedendus: quia caliditas in hyeme profundatur in corpore, & econuerso in æstate.

CANON OCTAVVS, DE Frumentis & Seminibus. Ad Tac. 5.

Frumenta. GALENVS dicit, ꝙ in quibusdam annis, ex malicia temporis, mixtum fuit inuentum Lolium frumento: & accidit, quod cum comedebatur panis factus ex eo, fiebat soda: & in principio æstatis superuenit multus bothor, & accidentia sanguinea. Et propterea debent mundificari grana frumenti, ab omnibus rebus alijs diuersis ab eis. Ex granis autem melius est, quando decoctione sua uelocius ingrossatur, & quorum modica quantitas multum nutrit. Et cognoscitur hoc mensura & pondere ipsius, & ex quantitate farinæ, quæ egreditur post molituram ipsius.

Semen. Et quodlibet Semen non completum, est humidius completo. Est autem quodlibet semen leuius, calidius, & magis subtiliatiuum planta, uel herba, a qua habet originem. ut semen Papaueris, quod est minoris frigiditatis folijs suis. Et quædam semina comeduntur, exceptis folijs & herba eorum. Et quædam comeduntur cum herba tota. Et quædam econtrario. Et ex granis cum torrefiunt, quod torrefactum fuerit, & exterius superficiale leuius fuerit, est melius reliquo torrefacto. Per torrefactionem aufertur inflatio eius, & uentositas ipsius, & difficilem facit digestionem ipsius, & * multum facit nutrimentum.

alias, nocet nutrimentũ eius.

CANON NONVS TERræ, & uegetabilium comparationem docet.

ET CONSYderandum est, ꝙ terræ ad uegetabilia se habent sicut regiones ad animalia. eo ꝙ non quælibet terra, cuilibet uegetabili conuenit. Et in hoc est, ꝙ inuenitur Balsamum in quodam loco terræ Aegypti, & in alijs contrarijs non. Et spina Aegyptiaca, id est, planta faciens generari, Arabiæ erat comestibilis: & cum ducta fuit in Persidem, & plan-

tata effecta fuit toxicum mortale. Et quidam Medici opinãtur, ꝙ Lolium sit frumentũ, conuersum ex malicia terræ per multos annos.

CANON DECIMVS, DE LEguminibus, & Philosophorum circa Seminum naturas placita. Ad Tacuinum 6.

MELIVS ex Leguminibus est, quod pertransit sex menses, usq; ad annũ: & quod ultra pertransit, est minoris nutrimenti, & facilioris digestionis est: eo quod non pertransit. Et sicut inuestigamus de tẽpore granorũ ipsorum, sic inuestigare uolumus de magnitudine ipsorũ. Nam semina quæ magnitudinẽ naturalem pertranseunt, & sunt humecta & inflata, habent humiditatẽ superfluam: quæ debent conseruari in loco arido, usq;quo arefiant. Verũtamẽ cum superfluũt in uetustate ultima, fit, ꝙ ex uetustate farinæ egrediatur simile: & maxime quando non flat uentus septentrionalis, nec miscentur. Cum miscentur, fiat per res desiccãtes humiditatem, sicut menthastrum. Et philosophi opinantur, ꝙ Semina omnia calida sunt & humida, sicut sperma, et ꝙ sint sicut materiæ, & essentiæ plantarum, quod est principium generationis. Et dicunt pro caussa, ꝙ quædam plantarum sunt multorum seminum: sicut Sesamum est: eo quod sunt debilioris naturæ. Nam illorum quæ sunt debilis naturæ, natura multiplicat numerum seminis: ut sit multiplicatio ipsorum, loco uirtutis: & ob hoc sunt animalibus debilibus multa membra, quibus datæ & ordinatæ fuerunt uirtutes. Et caussa: quod multa semina diuisa sunt in duas partes: ut cum in terra corrumpitur una, altera remaneat. Et ideo fuerunt ordinata quædam membra & organa sensuum duplicia, sicut Oculi, Aures, Testiculi. Et Autores librorum Agriculturæ, dicunt: quod semina uelocius corruptibilia, sunt illa, quæ seminantur die Australi. In alio, Meridionali. Et quod dicitur de noticia seminum saluandorum anno quolibet, habetur ex hoc: quia si semina seminantur in Septembri, & bene pullulant, significatur, quod bene conseruabuntur in illo anno: & econuerso. Et ex Canone generali procedit, quod quodlibet semen quod in sua decoctione non crescit, est malum.

Legumina meliora.

*

Semina.

CANON VNDECIMVS, DE Panis natura, & uarietate. Ad Tacuinum 7.

PANIS est temperatæ caliditatis: cuius est desyderium, recipere omnes sapores conuenientes cuilibet complexioni. Et melius ex eo est, cuius frumentum bonum existit, & fermentum eius moderatum, cuius aqua & sal sint quantitate conuenienti, & ignis temperatus, agens in superficie & profundo ipsius. Hip. Cum talis fuerit panis, est plurimi nutrimenti, bonæ digestionis, facilis descensionis. Et panis diuersatur. Nam alius est, qui cõficitur cum aqua & farina: & est plurimi nutrimẽti. Alius

Panis natura.

est, in cuius confectione miscetur oleum: qui est difficilior ad digerendum, & peior ad descendendum. Alius est, cui admiscetur papauer: qui ualet ad prouocandum somnum. Alius est, cui admiscetur ciminum magnum, & ciminum cōmune: ad remouendum uentositatem ipsius. Et ex eo alius est, qui comeditur ualde calidus: cuius digestio est ualde uelocior, descensio tardior, & nutrimentum amplius. Et ex eo alius est, qui frigidus comeditur: cuius digestio est tardior, nutrimentū modicum, transitus uelocior: propterea, quia superficies eius infrigidatur & spissatur, & a profundo caliditate sua dissoluitur uapor: qui dum mouetur uersus superficiem, non inueniens transitum, reuertitur: & obuiando alij uapori, cum eo reuertitur: & erit de ipso ratio ut de primo: & sic reuertendo * incedentes, accidit huiusmodi motu uiscositas & inflatio, prohibentes humectationem, nec stomachus poterit ipsum superare. Io. & Ra. uiderunt contrarium huius, laudantes quod comedebatur in fine secundæ diei postquam confectus fuerit, & maxime fermentatus. Et noticia eius habetur ex hoc: quia cum ponitur in aquam, quod descendit inferius, est azimus: & econtrario fermentatus: & si in medio natauerit, erit medium inter azimum & fermentatum. Et caussa in hoc est: quia fermentum est subtile: in quo est acetositas corrupta, quæ induxit in eo parum caliditatis, & multum aëreitatis: propter quod panis factus est spongiosus, & supernatans, cum non habeat in se uerberationes, motus, confricationes, & uiscositates.

alias, incidentes.

CANON DVODECIMVS, De Oleribus. Ad Tacuinum 8. 9.

Olerum natura & operatio.

CAVSSA QVARE præmittantur Olera in comestionibus, est, quia sunt subtiliatiua, sicut fructus: & generant omnia uentositatem, & inflationem, & decrepitis colicam, & malam digestionem. Nisi sit aliquod acutum ex eis, sicut Origanum recens, & Nasturtium, quæ deficiunt ab hac operatione. Et sunt iuuatiua illis quibus dantur pro cibis. Et plurimum ex eis, nutrit nutrimento modico. Sed sanguis, qui generatur ex eis omnibus, est modicus, subtilis, & aquosus, & malus. Et quidam ex antiquis dixerunt, quod ex centum drachmis Olerum, generatur minus decem drachmis sangninis & carnis: & econuerso. Et frigida & humida ex eis conferunt iuuenibus, & complexionem habentibus calidam. sicut Lactucæ, Scariolæ hortulanæ. Item ex Oleribus, syluestria sunt fortioris siccitatis, & peioris nutrimenti. Et minus mala inter hæc sunt Lactucæ, deinde Molachiæ, & postmodum Atriplices, & de hinc Portulacæ, & Bletones. Et de quibusdam Oleribus plus nutrimenti est in folijs. sicut Lactucæ. Et de quibusdam in radicibus. sicut Radices, seu Raphani, Rapæ, & Bletæ. Et cuiuslibet terrænascentis, cuius comeditur radix, semen eius impossibile est quod sine periculo comedatur. sicut Lactucæ. Et econuerso: sicut Citrulli, Cucumres. Et plures ROMANI comedunt Olera, seu herbas

crudas post cibum, & non nocet eis: & hoc aut propter malam consuetu dinem in ordinatione ciborum: uel quia fundus stomachi sua caliditate comburit ipsa, & orificium sua infrigidatione digerit.

CANON TREDECIMVS,

De uarijs Speciebus, & earum præparatione ad decoctionem.

Ex SPECIEBVS quędam sunt de Terrænascentibus: quędam ex Animalibus. De terrænascentibus quædã sunt fructus, sicut piper, oliua: quædam flores, sicut crocus. Quædam sunt semina, sicut ciminũ & coriandrum. Et quædam olera, sicut Bleta, & Spinachia. Et quædam radices, sicut rapæ, et pastinacæ. Et quædam olea, sicut sesaminum. Et quædam sunt succus, sicut acetum, & succus agrestæ. Et quædam ligna, sicut cinnamomũ, & zinziber. Et quædã sunt de superfluitatib. animaliũ. sicut mel: * & quædãalia eius generis multa. De istis plurimum dicemus in tractatu fructuum, olerum, & confectorum, cum acetosis, et speciebus ciborum secundę Mensæ, et Chalde, & huiusmodi: & quando dicemus de caseo qui fit ex lacte, dicemus de oliuis: & quando dicemus de carnibus salitis siccis, in secundo capitulo Carnium, dicemus de sale: & quando dicemus de acetosis, dicemus de aceto: & hæc omĩa ordinata sunt loco suo, quorum partitio uel capitulatio manifeste adparet. Canon in præparatione speciatorum, & adpositione rerum & siccorum fructuum de terrænascentibus ponantur in decoctione prius q̃ dantur, sicut radices. Deinde quæ sunt leuis decoctionis, sicut olera. Et de seminib. aromaticis, quod est ex eis siccũ, ponitur in principio decoctionis: & econuerso. Nec multiplicetur in cibis qui comeduntur infrigidantibus: quia exinde corrumpuntur. Et ex succis fructuum præcedant acetosa in decoctione. Dulcia uero & stiptica postponantur: ne cibi amari fiant. Iudicatur enim quodlibet a re uincente in ipso, cum remissione quadam: propter res alias quæ miscentur in ipso, sicut * Alkipitium per acetũ, & cibus præparatus cum Muri, ubi ferculum fuerit diuersarum naturarũ temperate compositum, sicut zinziber dulce. Et si ferculum fuerit diuersarum naturarũ, erit temperatũ, sicut * zibergi recens, id est cibus, qui fit cum carnibus & melle. Et hoc totum ordinatum est in Canone Quarto. Et diuiditur. Quia quoddam fit ex aqua piscium, quod inducit humores. Et quoddam fit ex farina similæ, quod sit modicæ caliditatis, bonum efficiens saporem in cibis. Et quoddam fit ex farina ordei, quod est calidum in primo, siccum in secundo, laxatiuum uentris.

Specierum species.

Alias, Et quædam ramę, ut stabes.

Speciatorum admistratio.

Forte Assipitium.

alias, Zibiribergi. supra fol. 8.

CANON QVARTVS DECIMVS, de proprie Acetosis. Ad Tacuinum 10.

ACETATA generaliter obsunt neruis, pectori, intestinis, & coitui, & extinguunt choleram, & sanguinem, & inducunt flegma, & conferunt habentibus complexiones calidas, in temporibus, & regionibus calidis. Et caliditatem eorum cum aceto præparatorum, minuit acetum, & humidorum minuit humiditatem, & grossorum grossiciem. Et grossa

Acetata.

sunt ex cibis stomachorum calidorum, & hyemalium: subtilia uero econtrario. Et præparatorum cum aceto, quædam conseruantur tempore ad tempus, ut Melongianæ, & Rapæ. Et quædam non conseruantur, sicut caules ouati, & his similia. Sed Canon est, q; omnia quæ conseruari debent, & durare, carnes sint, uel aliud: si niue conseruabuntur, efficientur mollia, & tenera: sed melle præstatur eis cum humiditate caliditas, sed uino præstatur caliditas & siccitas, sed aceto frigiditas, sed sale præstatur caliditas & siccitas multa.

CANON QVINTVSDECIMUS, De improprie Acetosis. Ad Tacuinum 11.

Acetata non proprie.

COCTA Olera improprie acetata sunt. Cibi qui fiunt specialiter uolentibus subtiliare complexionem: & illis qui indigent cibo multo, modico nutriente: & etiam illis, qui tolerare non possunt cibaria grossa, sicut carnes: siue accidat ex natura hoc, siue ex morbo, siue in quem ueretur incidere, siue eo quod iam inciderit: uel quia utuntur cibis ipsis caussa religionis: uel quia timetur de Anno acuto, & pestilentiali, quo etiam moriuntur Animalia: & iuxta unumquodq; ipsorum, uel istorum cibi prædicti diuersimode præparantur. Quandoque cum succis fructuum præparantur, ad ingrossandum humores subtiles, & ad infrigidandum complexiones inflammatas, & calidas. Et quandoq; præparantur cum synapi, ad * incendendum humores grossos: cũ muria & pipere, ad calefaciendum complexiones frigidas: & cum succo Lemoncellorum, ad confortandum stomachum, & excitandum appetitum. G. dixit multum usus sui, ad curandum habentes splenem grossum, opilationem hepatis, et principiũ episteriæ, cum regimine subtiliationis. Et secũdum rationem cibi acetati & præparati cum speciebus, sunt cibi medicinales, cũ corpus non nutritur multũ ex eis. Et cibus medicinalis, est cibi habens in se uirtutem, quam natura refugit. sicut sunt allia, & synapis. Et melius cibalis est medicina, habens in se uirtutem aliquam nutritiuam, quam recipit natura. sicut Scuthusch, & Cumabari.

alias, incidendum.

Cibus medicinalis.

Cibalis medicina.

CANON SEXTVSDECIMUS, De cibarijs Suffrixatis & Frixis, Butyro, Colustra, Lacte & Ouis. Ad Tacuinum 12.

CIBARIA Suffrixa, & Frixa, sunt iuuatiua habentibus in stomacho flegma, & humiditates: uel timentibus incurrere malam complexionem humidam. Quæ diuiduntur. Nam ex illis sunt, quæ præparantur cum aceto. sicut Sulcius, Galatina, et Askipitiũ cuius remota est unctuositas: quæ conferunt habentibus complexiones calidas, hepar calidum: et extinguunt inflãmationem sanguinis & choleræ: et obsunt, quibus excedit melancholia, & neruis: et pręparata cum lacte, faciunt uentositatem & colicam, et maxime, quando præparantur cum carnibus gallinarum, seu cucurbitis, et his similibus. Et lac nouiter mulsum, & aliquo tempore residens, et butyrum coctum, crudum, et coctum recens, & caseus recens, et

Sulcius.
Galatina.
Askipitium.

floricũ, & colustra, sunt uniuersaliter multi nutrimenti, & auferunt pruritum, & scabiem siccam, & impinguant corpus, & conferũt pectori. Butyrum crudum, minoris est caliditatis, q̃ butyrum coctũ. Colustra uero humidior est florico, uel caseo recẽti. Lac coagulatũ, acetosum, & lac simpliciter prẹparatum cum speciebus & oleribus, remittuntur a natura sua: & melius est lac, quod est intensæ albedinis, boni odoris, et boni saporis, de quo cũ stillatur gutta aliqua, remanet integra comprehensa, nec spargitur in eo. Et caussa est in hoc, quia lac est temperatũ in caliditate, & humiditate: quia est sanguis completæ maturitatis: eo quod mammillæ conuertunt ipsum ad naturã suam: sicut conuertit cerebrum spiritũ uitalem, & testiculi spermatis substantiã. Quia natura quãdoq; facit calidum sanguinem in frigidum conuerti, ut fiat nutrimentum cerebri. Et quandoq; cibum subtilis substantiæ, facit conuerti, ut sit nutrimentũ corporis grossi. sicut fit operatio cum lacte Asinino. Et caussa subtilitatis lactis asinini est: quia asina lactans, propter suam grossiciem, grossum ipsius retinet ad sui nutrimentum: quia conueniens est naturæ suæ, grosso cibo nutriri, sicut asini, & qui nutriuntur * ex eo. Lac autem diuersatur secundum diuersitates, ex natura animalium, ætatum, temporum anni, pascuorum, & appropiationis, seu elongationis a partu. Et lac pascentium in campis, melius est lacte nutritorum in domo: & melius est lac Animalium pascentium herbam Scamoneæ, Glandes, & Sumach. Et lac Veris post partum animalium, mundificatione completa, est subtile: & in Aestate mediocre: deinde ingrossatur usq; ad tempora impregnationis: quibus & deficit lac. Et lac iuuenum animalium, est melius lacte senum. Et lac Vaccarum est grossius, & difficilioris descensionis, et magis naturã stringit, & est nutribilius quolibet lacte. Lac uero Camelarum econtrario se habet. Sed lac Caprarum est mediocre inter utrunq;. Et lac Pecudum est medium inter lac Vaccinum, & Asininum. Et lac Asininum et Equarum, est mediocre inter lac Camelarum, & Caprarum. Lac uero Muliebre, est temperatius quolibet alio lacte: eo quod est superfluitas temperatioris animalis inter cætera. Oua uero recipiunt in se quædam animalia, quorum aliqua uolumus recitare delectationis caussa. Quæritur ẽm. Quare ex omnibus Ouis, quæ uicissitudinarie mas & fœmina cubant, cum pulli fiunt ex eis, non incontinenti cibum ex se recipiunt, sed a patre, & matre cibantur? sicut pulli columbini: & ex omnibus alijs ouis, quæ solũ fœmina cubat, licet sit ipsa debilis, & diminutæ caliditatis, pulli ex eis nascentes, incontinenti comedere incipiunt ex se? sicut pulli gallinacei, & phasianorum. Et quare mares non soli cubant oua, sicut fœminæ solæ inueniuntur cubantes? Et quare omne animal, non habens aures extra eminentes, ouat? & econtrario. Item Isaac dixit, in libro suo de Animalibus, ex uerbo Aristotelis, q̃ oua habentia duo uitella, geminos pullificant. Et dixit uerum: attamen unus est maior altero. Dixerunt etiam quidam, q̃ oua non pullificantia, sunt illa, quẹ fiunt ex combinatione

Butyrum.
Colustra.
Lac.
Lac asininum subtilius.
* alias, ex grosso.
Lac uaccarum.
Lac Muliebre.
Oua.
Solutionẽ horum, uide apud Aristote. in Proble.

gallinarum tantũ: aut quia gallinæ ordinantur ad ouandum in cinere: uel quia acciderunt tonitrua tempore cubationis. Et oua habentia duo uitella, sunt uix pullificantia, & quæ fiunt in defectu lunæ. Et illa sunt ut plurimum pullificantia, quæ carent prædictis impedimentis.

CANON DECIMVSSEPTIMUS, De Carnium natura in genere, & Stomachi caliditate, Deqꝫ Carnibus porcinis. Ad Tac. 14.

CARNES sunt cibi multi nutrimẽti, generantes sanguinẽ unctuosum, & sunt de cibis exercitantiũ, et uirorum fortiũ, et sanorum. Quæ diuersificantur secundũ diuersitatem animaliũ in ætatibus, & temporibus, quibus reperiuntur locis, & eorũ pascuis, modis decoctionum, & assationum ipsarũ, post interfectionẽ, & repositionem ipsarũ. Nam propinquiores infantiæ, sunt humidiores senibus, & domesticę sunt humidiores syluestribus, & uernales humidiores autumnalibus, & carnosæ sunt pluris nutrimenti, & tardioris descensionis pinguibus, et pingues meliores macilentis, & castratæ non castratis sunt * meliores. Et cuiuslibet animalis humidi, masculus est melior ꝙ fœmina: et econtrario. Et animalis cuiuslibet sicci, quanto iuniores, tanto * meliores. sicut uituli: & ecõtrario. sicut arietis. Et carnes, quæ non diu steterũt post interfectionẽ. Et illæ quæ auferuntur ex aquis de piscibus, quæ non peruenerũt ad ultimũ senectutis, uel corruptionis corporis, sunt melioris digestionis, ꝙ recentes, in stomachis præparatis. Et animaliũ statim interfectorũ carnes, sunt magis cõuenietes stomachis calidis, sicut Turcarũ et Sclauorꝫ. Et caliditas stomachi, aut est per naturã, aut secundum naturã: ut stomachis inflãmatis. Aut est secundũ accidens. sicut accidit, quãdo foramen furculi uenietis a felle ad stomachũ, est amplius illo quod incedit ad intestinũ duodenũ, propter quod cholera cibũ comburit. Aut ex operatione exteriori. sicut accidit illi, qui imponit stomacho suo, praue inquietans uentrẽ. Aut ex profundatione caliditatis. sicut accidit stomachis in hyeme. Aut propter fundũ stomachi, qui est multæ carnositatis, & fortis caliditatis. Rasis dicit, quod tẽperatiores ex carnib. si esset a Lege statutũ, sunt carnes porcinę. Et Gal. narrauit, ꝙ sunt similiores humanis: eo q̊d quibusdã ministratæ fuerunt carnes humanæ, nec poterunt discernere inter eas, & porcinas diuersitatẽ in odore, seu sapore: propter ipsarũ similitudinẽ. Et ex hoc Canone dicimus, ꝙ meliores ex carnibus sunt, non propinquæ natiuitati: eo q̊d sunt multarum humiditatũ & muscilaginũ: nec longinquæ a natiuitate: quia sunt multæ siccitatis & grossæ. Nam illæ sunt non bonæ, propter uelocitatẽ descensionis, et modicũ nutrimenti ipsarꝫ: et istæ, propter tarditatẽ, et residentiã ipsarum. Sed debent esse mediocres inter has: & maxime cum ipsarũ animal est sanũ in tempore tẽperato, & pascius affluentibus, & domesticũ, utens motu tẽperato, et motu a loco pascuorꝫ suorꝫ per seipsum reuertatur ad eundẽ. Ex quo cõuincitur, ꝙ non sint herbæ illic necantes. Homo em̃ nouit quæ sunt cõuenientes anĩalibus herbæ. Et possibile est,

alias, humidiores.

alias, temperatiores.

Stomachi caliditas.

Lege, Domini per Mosen.

Carnes porcinæ.

ꝙ alicuius natura, alterius naturę cōueniat, & alterius sit probatrix. Sicut Elleborus est conueniens coturnici, Iusquianus passerib. crocus bobus, & hominibus tēperatus panis, & carnes bene coctæ. Nisi famescāt in stomacho ipsorū: quibus tunc cōuenientes carnes Camelinæ, & panis azimus: et hoc propter uehementiā caliditatis ipsius. Quod si acescant in eo, erit propter debilitatem, et frigiditatē ipsius. Sicut accidit Prædicatori cuidam, de quo narrauit G. Ego tamen dico, ꝙ hoc accidit, quod orificium stomachi sit uehementis frigiditatis, & fundus ipsius in ultimo caliditatis naturalis, inducit appetitum magnum, & digestionem bonam, & maxime, cum appetitiua, & digestiua fortes fuerint, & corpus magnum, & ferculorum foramina inter ipsum & fel exeuntia, fuerint larga, et tempus hyemale, & regio septentrionalis: & econuerso.

CANON DECIMVSOCTAuus, De Carnibus syluestrium animalium, grossis, & subtilibus. Ad Tacuinum 15.

DE CARNIbus uenationū quadrupedū, syluestres sunt grossæ multū, et sunt de cibis utentium exercitio. De carnibus uero auium, subtiles ex eis sunt, sicut phasianorum, & sunt de cibis conualescentium & quiescentium. Nec sunt cōuenientes utentibus exercitio, neq; sanis, neq; etiam habentibus stomachum calidum, & maxime habentibus corpora rara. eo quod corpra rara indigent cibo ad densandum: & densa econtra cibis subtilibus ad transeundum: et stomachi calidi indigent grossa substantia, ut non conbinetur in ipsis. Et caussa quare stomachus cum debilitate caliditatis, digerit corpora, quæ mollis, digerere non potest, sicut ossa & cartilagines, est: quia illa non habent digestiuæ proprietatē, cuius caussa corpus cibi per grossiciem eius subijciatur corpori stomachi * debilis, & humidi existentis. Sicut corpus hoīs subijcit̄ uelocius puncturæ scorpionis, ꝙ̄ subtilib. perforatorijs: & sicut subijciunt̄ corpora animaliū puncturæ uesparꝝ, muscarꝝ, et cimicū, cum nutriunt̄ ex eis: sicut locustæ, seu galli operant̄, ut cauda lapidē perforent, ubi semen initiatū conseruandū sit a frigore. Et huius uirtutis nutritiuæ reperitur instrumētum in quibusdam bene completū, taliter, ꝙ unus potest digerere, quantum plures non possunt comedere. sicut dicitur de filio Alleph, & alijs, quorꝝ stomachus subijcit̄ cibis, & mollescit in eis: sicut mollescit Adamas plumbo mediante sub mortello. Et operatur istorꝝ nutritiua in cibis multum, sicut operatur ignis ex lignis multis, modicū cinerem, quia digerit uelociter. Et quædam partes in uapores soluuntur, exeuntes per mediū pororum: & partes aliæ educuntur per aliquē modum aliū purgationis.

alias, lenis

CANON DECIMVSNOnus, De Piscium natura, & digestione. Ad Tac. 17.

GALENVS dicit, ꝙ Pisces sunt generaliter difficilis digestionis, generantes plurimum flegmatis, & sanguinem malum, & maxime illis, qui eis non utuntur, nisi calefactis, & illis qui uino non semper utuntur.

Pisciū natura

Diuersantur tamen secundũ ipsorum genera, loca, quantitatem & ipsorũ cibum, & præparationem ipsorum: & plurimum de his diximus in ipsorum Tacuinorũ capitulis. Meliores uero ex piscibus sunt saporosiores, & boni odoris, et modicæ uiscositatis, nutrimenti boni, pulchri coloris, et de quibus pluries reperiuntur in aquis currentibus supra terram lapidosam, quarum motus sunt uersus septentrionem: peiores uero econtrario. Et melius est, non potens eos digerere, ut quo comeduntur die, procuretur uomitus: & peius, cum comeduntur, & deinde potatur aqua niuosa. Et utilius quod sit, ad sitim mitigandam ex ipsorum comestione inductam, quæ sit ex eorum unctuositate uiscosa poris stomachi inuiscata, hoc est, quod studeat bibere antea modicum uinum purum: ut ad fundum stomachi descendant: deinde multoties utatur potu ipsius, ut uelox sit eorum descensio. Et illis qui non adhærent huic curæ, est utile peludith mellitum: post quorum comestionem non debet dormire, nisi digerantur. Et dixerunt quidam, ꝙ caussa, quare pisces sitim faciant, est, quia frigidi sunt & humidi: & omne simile, simile adpetit: & propter hoc aquam adpetit, unde prouenit sitis. Quia si res taliter se habet, ꝙ scilicet frigidum & humidum appetunt sibi simile, sicut aqua niuem, & lactuca res abscindentes naturaliter sitim, erunt naturaliter prouocantes sitim, & nulli erit in hoc appetitus stomacha ratio, nec prodesset uinum in huiusmodi siti mitiganda.

Piscium delectus.

*

CANON VICESIMVS,

De Carnnibus membrorum Animalium, exteriorum & interiorum. Ad Tacuinum 18. 19.

MEMBRA Animalium, assimilantur animalibus, quorum sunt membra, & diuersantur iuxta diuersitates animalium ipsorum, & specierum earũ. Et propterea capita arietum, humidiora sunt capitibus caprarum: & capita caprarum, humidiora sunt cerebris capreolorum. Et sic diuersant̃, secundũ plus & minus, unũquodq; tamen conuenit suo generi, Quia etiã corda diuersantur: quę generaliter calida sunt & sicca: eo quod sunt radix caloris naturalis in animalibus. Propter quod omnia membra propinqua cordi, sunt temperatiora, leuiora, digestibiliora aliјs quæ elongantur ab eo: quia nutriunt sanguinẽ quem cor & hepar decoxerunt. Et econuerso, membra quæ sunt a medietate umbilici, usq; ad caudam. Et secundum hoc proportio erit. Quia membra quæ sunt dextri lateris, sunt meliora sinistris: eo quod sunt propinquiora hepati. Et mẽbra quæ sunt propinquiora dorso, per ipsorum motum, sunt meliora propinquis uentri, propter quietem ipsorum. Et membra, quæ sunt propinquiora superficiei corporis, quia proxima sunt aperturæ pororum, meliora sunt propinquis parti interioris corporis. Et carnes quæ adhærent ossibus, sunt saporosiores carnibus elongatis ab eis. Et medietas cartilaginum, melior est ipsarum extremitatibus. Ruffus dixit. Laudo sanitatem illius

Membrorum qualitates.

corporis, cuius sensus nouit discernere inter hæc membra bonũ a malo.

Coci distinguunt inter hæc membra: licet ignorent caput esse locatum ad hoc, ut sit custos corporis: eo quod in ipso sunt quinq; sensus, quibus per intellectum deliberatur inter bonum & malum. Et cor locatum est in medio corporis, ut aërem adtrahat sibi propinquiorem, obtemperans frigiditate ipsius caliditatem propriam, faciens eius subtilem spiritum, per quem distinguat quinq; sensus, & ex eius grosso actus loquelæ, & uocis. Instrumenta uero nutrimenti locata sunt sub eo, ut sua caliditate iuuet ea ad digerendum, & festinet digestionem, & adiuuet genitiuam, & ad educendum fœtum, & ad expellendum superfluitates. Manus autem & pedes sunt instrumenta ad adquirendum, & ad fugiendum, & sunt arma ad pugnandum. Dentes uero deputati sunt ad incidendum cibos, molares ad molandum, lingua ad loquendum, isophagus ad descendendum, uenter ad digerendum, intestina ad stercus. Meseraycæ uero sunt uiæ, ad deferendum hepati substantiam a stomacho ad hepar. Postquam autem decoquitur, conuertitur in quatuor substantias, sanguinem uidelicet, humorem aquosum, choleram, & melancholiam: ex qua Fel attrahit spumosum ipsius: Splen melancholiam residentem: Renes trahunt aquositatem cum ea commixtam. Demum remanet sanguis purus, qui reseruatur, ut corpus nutriat: cuius melius assimilant sibi testiculi. Benedicatur ergo DEVS, qui glorificauit hominem, statuens animalia uiua ad seruiendum ei, & mortua ad nutrimentum, & exaltauit illum inter alias creaturas, propter rationem ipsius: & ex pluribus non secuti sunt mandata DEI, nisi pauci, qui inspicientes mundum nihil esse, dimiserunt ipsum, & secuti sunt alium.

Ministeria membrorũ hominis.

CANON VICESIMVS primus, De officio Coci, & ferculorum uaria præparatione, totiusq; Culinæ, cura. Ad Tacuinum 20.

ORDINATIONES, quas ordinauerũt Coci, dixerunt, quod salita & stiptica, debent prius elixari cum aqua dulci, & deinde præparentur. Amara uero, & acuta præparantur cum aceto: & acetosa cum salitis, & econuerso. Et insipida præparentur cũ speciebus calidis & sale. Et carnes macræ cum unctuosis: quæ carnes macræ debẽt prius elixari, q̃ præparari ad usum. Et assandas carnes ungere debes prius: quibus in assatione submitti debet uas, continens aquã recentem. Et si humidæ fuerint carnes, sic assentur, q humiditates propriæ remaneant in eis: q, si siccæ fuerint, tamdiu assentur donec desiccentur. Sit tamẽ cautela, quod uasa non cooperiantur, quibus præparãtur carnes syluestres. Nec occidenda sunt animalia ipso die, quo comederint allia, siue cepas: & si ferculum præparatum seruari debet in olla, lutetur creta coopertorium cum orificio ollæ. Debent etiã mundificari carnes a suis superfluitatibus antequã coquantur. Magni gladij taliter præparentur, q in rumpẽdis ossibus frusta non

Assata.

fiant minuta: parui uero acuantur, ut incidendo carnes non deuastentur. Tabulæ uero ubi carnes & herbæ inciduntur, bene radantur. Habeatur etiam cultellus singularis, quo cepæ incidantur: nec cum cultello ipso, quo cepæ inciduntur, sed cum alio pulchro, & mundo panem incidas minutim, qui ponendus est in brodium. Quælibet etiam olla habere debet suum coclear, & coopertorium suum: & spumetur olla iugiter, & mundificentur labia seu latera ollæ ipsius, nec in eis fiat aliqua combustio: & si aliquid in eadem olla combustum appareat, charta bombicina madefacta applicetur loco prædicto. Et si oportuerit aquam addere, in ipsam ollã aspergatur, & non subito infundatur. Madefiant etiã labia ollæ assidue. Species, & Amigdalæ non pistentur in mortario unctuoso. Herbæ etiam non pistentur in ruginoso mortario, a quibus debet haberi succus: & non ponantur in scutella. Fercula, nisi postquam sedabitur feruor ebullitionis ipsorum. Et lauet minister manus suas, priusquã scutellet cibum ipsum, fumigans manus suas post ablutionem cum fumo sandalorum: ut remoueatur odor ceparum. Nec obliuiscatur, ante decoctionem ferculorum suffrixare carnes, cum speciebus & cepis. Et in hoc est totum negocium coquinę. Dimittas etiam carnes grossas una nocte manere ante decoctionem: deinde elixa eas cum aqua & sale, ad subtiliandum eas. Nec decoquas carnes post occisionem statim, nisi prius infrigidentur. Prohibetur etiam ferculorum decoctio cum lignis uiridibus: & est conueniens ignem efficere ex lignis, quæ non sunt malæ qualitatis. Et si uolueris celeriter excoqui carnes, Boracem in earum coctu ram apponas, & in illis cera mittatur: ponantur in hæc uirgæ ficuum, & cortices melonum.

Lotio manuũ coci.

Ligna.

CANON VICESIMVS SECUNDUS, Qua cura cibus sumendus, & quæ fercula, quibusq; de caussis fugienda. Ad Tacuinum 21.

Prohibita ferculorum mixtio.

ORDINATIONES meliorũ de meliorib. rebus, est non cõmiscere in comestione unius diei duo fercula calida, sicut pullos colũbinos assos, & allia. Nec duo fercula frigida, sicut madira. i. carnes præparatas cum lacte acetoso, & maslia. i. carnes pparatas cũ sero. Nec etiã duo fercula uiscosa, sicut caseum, & pisces recentes. Nec duo cibaria cõuertibilia, sicut grisomala, & melones. Nec duo cibaria inflatiua, sicut sunt olera & fructus. Nec duo fercula stiptica, sicut agrestia & fumachia. Nec duo cibaria grossa, sicut carnes salitas, & caseum ueterem. Nec etiam duo fluxibilia, sicut pinguedinem, & medullam. cuncta eñ quæ diximus mala sunt, maxime quando non successiue comeduñt, eadem comestione, & simul misceñt. Nec acetũ sumatur post cibaria confecta de granozizo. Nec lac cum aceto, siue cum radicibus. Nec cepæ cum allijs. Nec carnes gallinæ præparatæ cum lacte acetoso. Nec granata post frumentũ paratum cũ carnibus. Nec aqua dulcis, seu calida sumenda est post stidibog, id est, carnes præparatas cum ouis, speciebus & aqua, aut salsa cibaria. Nec aqua frigida.

post fructus, sed cibaria calida, & chalde, nec carnes assatę cũ lignis laud. & assatæ cum lignis ficuum, & similib. Prohibetur etiam comestio aceti uel olei, quę reposita fuerint in uase æneo. Nec cibus calidus repositus no cte una sub uase æneo comedendus est: nec in loco seu camera humecta: & præcipue si sunt pisces assati cum oleo, uel aliquod assum, & in mantili calidum inuolutũ. Nec cibus, nec uinum, in quibus ceciderint formicæ, maltæ, seu alij uermes. Abstinendũ est etiam a corruptis fructibus. Nec cibus qui amisit suũ saporem & odorẽ, comedendus est. Et uniuersaliter abstinendũ est a quolibet cibo, in quo humanus non delectatur animus, nec sensus. Nec bibas in comestione, nec comedas supra potũ. Cœna etiã minuenda est, si uis leuis * mane consurgere. Dimoueas etiã mensam, appetitu remanente comedendi. Prohibeas etiam cibos stipticos, colicam patientibus & senibus: & cõualescentibus grossas carnes: quas concedes iuuenibus & exercitantibus. Scire etiã conuenit, ꝙ licet ex omnib. cibis prædictis, protinus non sentiatur læsio, sentietur tamen in futuro: et præcipue si senes, aut alij frigidæ complexionis existentes, utantur his cibis frigidis: & econuerso. Nam uidi quosdam, qui comederunt miscentes duo diuersa stiptica, quibus accidit colica in hora comestionis. Et * Ra. dixit, quod uidit quosdã comedentes allia, & cepas, & accidit in oculis eorum debilitas uisus. Et alius dixit, quod inter nos sunt duo fercula, quibus utimur, quæ non est hominum consuetudo miscere. nam si miscerentur, interficerent comedentes. Propter ipsa duo cibaria uoluit hoc docere filium suum.

" " " " alias, manere. alias, Ru.

CANON VICESIMVSTERtius, De Ciborũ diuersitate, & uaria eorũ operatione. Ad Tac. 12.

CIBORVM partitio diuersificatur, Aut ratione sui. Et hoc est, aut ratione substantiæ suæ, quæ est cõueniens ad digerendum, sicut sunt carnes agnorꝝ animaliũ. Aut inconueniens. ut fungi. Et si ratione suæ quantitatis, non multũ replet, et modicum desiccat. Et si ratione qualitatis, aut per oppositũ, ut si calidus sit, replet cerebrum uaporibus, & stomachum humiditatibus: si frigidus, calorem extinguit. Aut per uirtutem, & operationẽ. ut sit cibus morbis contrarius, & sanitati consimilis. Si ratione temporis: ut tardetur ciborum assumptio, donec choleræ fundantur ad stomachum: nec festinetur prius ꝗ̃ cibis stomachus mundificetur, sed assumatur primo cibo digesto, & stomacho mũdificato. Aut prolixitate temporis comestionis. et tunc primus cibus descendet primum, prius ꝗ̃ compleatur digestio. Et in his cibi stiptici primo sunt assumendi. Aut ratione ordinis, cum subtiles cibos, grossi præcedunt. Aut rõne mixtionis ipsorum. ut non sint diuersarum substantiarum, et saporum: tunc enim ab eis stomachus fatigatur. Et si est ratione appetitus: appetitiuum magis est * delectabile non appetitiuo. Cæterum si sit non appetitiuũ, minus iuuatiuũ est, tanꝗ̃ abominabi le. Et si fuerit ratione stomachi. sicut stomachus prauus (alias, paruus) impotens erit in digestione: et frigidus efficit

alias, diligibile.

humorem crudum : & calidus stomachus cibum comburit. Et si ratione potus : qui paulatim assumendus sit : eo ꝙ multus potus cibum crudificat, & paruus comburit. Et si ratione comedentis : ante cibum consyderet ipsum ratione complexionis, curationis, ætatis, figuræ, regionis, officij, & consuetudinis. Nam cibi iuuenum habentium complexiones calidas, habentium membra magna, & poros apertos, laboriosi officij, in hyeme & regionibus frigidis omnes esse debent spissi & grossi: & econuerso. Et si post cibum : si ratione motus comedentis. Qui motus est duplex. Aut uitalis, ut ira, & timor : quæ duo cibum corrũpunt. Vel animalis. sicut obuiatio maris & fœminæ : unde accidit arthetica. Et motus, & deambulatio post cibum, cibum crudificant, & descendere faciunt. Quies uero, sicut est dormire super lectum calidum, carbunculos accidere facit : & si in cameris calidis, sitim accidere facit : & si in locis claris, & mali odoris, & multi clamoris, impedit dormitationem.

CANON VICESIMVS quartus, De signis Digestionis bonæ & malæ, & Ciborum temperamento. Ad Tac. 23.

Digestionis signa.

SIGNA Digestionis sunt, quando sentiuntur utraq; latera leuia, & umbilicus. Et quando dormitur supino corpore, stomachus manet depositus, & eructuatio accidit absq; sapore, & appetitus cibi festinat, et ardere non desinit, & pulsus minuitur, et urina citrinatur, & aromatizatur sensus odoratus, somnus sedatur, saliua minuitur, et sitis efficitur: et quando hæc erunt, completæ sunt digestiones tres. Et si hæc memorata in diebus æstiuis acciderint mane, & in hyemalibus diebus in meridie, erit bonum. Alioqui ingenietur quod fit. Si uero hominis ingenio permutatio hæc ex toto fieri non possit, saltem fiat secundum similitudinem aliquam conuersio æstatis in hyemem, infrigidando locum, & alterando aërem, cum pannis raris & madefactis aqua frigida, & uentilatis uentilando, & alijs similibus. Per hæc enim confortabitur stomachus senum & decrepitorum, in tantum, ꝙ fiet in digestione similis stomacho iuuenum : & cum huiusmodi rebus, & sibi similibus, poterunt senes digerere grossos cibos, in regionibus meridionalibus, & temporibus calidis. Et per Canonem patet, ꝙ cibi temperati sunt, in duobus temporibus temperatis, hominibus temperatis. In hyeme sunt grossi, propter occultationem caliditatis ipsius : et sunt calidi, propter frigiditatem contrariam temporis. Et in æstate sunt subtiles, propter debilitatem caliditatis : et sunt frigidi, propter contrarietatem caliditatis temporis. eo quod aër dominans corpori tẽperato in hyeme, facit quod digeritur uirtute caliditatis flegmaticum : et in æstate debilitate ipsius caliditatis, et effusione caloris exterius, facit quod digertiur cholericũ. Nam aër calidita te sua in æstate, non sufficit cor infrigidare : nec aqua calida sufficit uires sedare sitis. Et caussa in hoc est : ꝙ iuuamentum, quod in hoc aër præstat, est ex ea frigiditate unde est sua substantia. Terræ enim caliditate,

Stomachi Senum fortificatio.

ſicut Aethiopiæ, homines calidi ſunt, apti nati ad frigiditatem interiorum: nec eſt aliqua uia rectificatoribus, id eſt, curatoribus, ad auertendum eos ab illa natura, nec hyems ipſorum habet potentiam permutandi eos ab illa natura: unde cibum calidum recipiunt loco medicinæ in eorum ſtomacho. Et etiam ad mundificandum ſtomachum ipſorũ, Sclaui recipiunt res calidas in cibis: eo quod ſimiles ſunt in eorum complexionibus.

CANON VICESIMVS quintus, De naturis Aſsatorum, & Elixatorum. Ad Tacuinum 24.

IN ASSATO duplex eſt modus conſiderationis. Vnus in compoſitione ſuiĵpſius. & huiuſmodi Aſſum nutrit nutrimento forti, & tardo. Alius modus eſt in comparatione ad Elixatum. et ſecundum hunc modum eſt humidius elixato. quia elixati diſſoluta eſt humiditas naturalis in brodio: et illud cuius humiditas naturalis eſt diſſoluta, eſt ſiccum: Aſſatorum uero in igne humiditas, non poteſt diſſolui, ſpiſſitudine ſuperficiei ſuæ: & illud cuius humiditas remanet, magis eſt humidum, ꝙ̃ illud cuius humiditas reſoluitur. Vnde ſi duo membra inter ſe ſimilia tollantur, quorũ unum exiſtens elixum, et illud eadem hora ſublatum de brodio, et aliud etiam aſſatum illa eadem hora ſublatum ab igne, reponantur ambo nocte una: mane ſequenti inuenies colorem aſſati ſplendidũ: cuius ſplendor eſt ex ſuperfluitate caliditatis & humiditatis, & aëreitatis. ſicut accidit iuuenibus in comparatione decrepitorũ. Saporem cuius etiã aſſati reperies delectabiliorem: delectatio enim in ſenſu guſtus eſt ab humido: et elixatum inuenies deſiccatum, & denigratum, et diminutũ a ſapore ſuo delectabili: eo quod in eo non exiſtit ſua humiditas naturalis: et brodium ipſius, et ex quo fit res ſe habet in eis. Aſſum ergo humidius eſt Elixo. Dixit. PP. Medicus. Pulli aſſati ethicis largiuntur, ut conſeruetur ipſorum humiditas, cum ſuperflua humiditate pullorum ipſorum. Nec eſt dicendum ab aliquo, ꝙ elixata habent humiditatem ab humiditate aquæ, loco naturalis humiditatis, ab eo per elixaturam ſublatæ: quia cum ſit accidentalis, non debet denominari ab ea: illa uero, humiditas quæ eſt ab ea per elixaturam ſublata, eſt ſua forma. Et nullus debet credere, ꝙ forma elixatorum ſit brodium: imo brodium eſt forma elixationis, & non elixatorum. ſicut ſunt carnes. Diuiſio enim eſt inter elixum, et elixaturam, et Aſſatum & Aſſaturam, et hoc propter diuerſitatem ſimplicium ipſarum: quarum noticia, in tertio Canone eſt, quem diximus.

Aſſata. Elixata. Aſſatum humidius elixato. Elixum. Elixatura. Aſſatum. Aſſatura.

CANON VICESIMVS ſextus, De Chalde cibo dulci, ſimplici & compoſito. Ad Tacuinum 25.

CHALDE eſt cibus, ſeu materia dulcis: & mundificat os a ciborum unctuoſitate: & recipitur ab hepate & uiſceribus, & per membra diffunditur, quæ multum nutrit, opilationem faciens. Et Chalde huiuſmodi di-

Chalde quis cibus.

uiditur. Nam alia ex eis fit artificialiter, & alia naturaliter. Et quæ a natura fit, si simplex est, est illa quæ fit ex elementis. Si composita, est illa quæ fit ex animalibus. Et si mediocris fuerit inter istas, est ex terrænascẽtibus. Illa uero quæ fit ex operatione elementorum, est, utpote Terregenbim, Sirusuk, & Manna. Illa denique quæ fit ex animalium naturis, est sicut mel. Illa uero quæ fit mediantibus terrænascentibus, est sicut Rucab, & canna mellis. Et illa quæ fit artificialiter, est simplex, uel composita. Simplex, est sicut zaccharum & Rob. Composita uero sunt, sicut omnes modi qui fiunt artificialiter. Et Terrẹgenbim est ros, qui descendit in Chorasam, super arbores cadens, & dragantum: cuius complexio est subtilior zaccharo, & maioris mundificationis, & dulcedinis, & ipsa est humiditas qua fit laxatio. Sirusuk est ros qui cadit in Chora, de regiõe Chorasæ, super arbores salicũ, & draganti: & est plurium uirtutum, q̃ sit Terrẹgenbim. Manna uero cadit super arbores landri, et glandium, in regione Saguar, & Dyarbether. Et ex Chalde melior est, quæ cum pane conficitur: & peior est ex ea uiscosa, præparata cum oleo & amilo. Et caussa propter quam utimur cibis unctuosis & dulcibus, qui præparati sunt ex eis utentibus, hęc est: quia sumus distemperati, contrario indigẽtes. Nam utimur cibis acetosis prius pro cholericis, ad temperandam complexionem ipsorum. Nam postquã temperantiam consequuntur, nutrimus similibus, & præparata utimur chalde, seu dulcibus in fine comestionis. Et alia caussa est, quia dulce similius est hepati, q̃ omnibus alijs membris: quæ dulcia hepar recipit ad sui nutrimentum de cibis alijs, quæ ad alia membra nutrienda mittuntur. Et caussa q temperatũ repertum inter sapores sit dulce, est, quia omnes alij sapores sunt ab extremitatibus qualitatum, & dulce est mediocre inter ipsos temperatũ: eo quod sit in medio ipsorum sicut centrum: qualiter autẽ possibile esset, q centrum, quod est medium locatũ, reperiretr in circũferentijs, seu extremitatibus? hoc certe impossibile.

Terrẹgenbim.

Sirusuk.

Manna.

CANON VICESIMVS SEptimus, De Præparatorijs, & mundificatione, & conseruatione Dentium. Ad Tac. 26.

PRAEPARATORIJS Dentiũ indigent, qui mundificare uolunt dentes, & expellere id quod remanet ex cibis inter eos. Nam quando aliquid remanet inter eos de residuo cibi, incipiet caliditas naturalis corrumpere ipsum, quod nocebit postea dentibus, & gingiuis, & maxime illorũ, quorum corpora calida sunt. Et signum corruptionis eius est, ex odore illius quod remanet, quando interuallo temporis non mundificantur. Propter quod mundificantia offeruntur, Citonia masticari ante alios cibos, ut repleãtur interstitia dentium, qua de caussa residuum ciborum intrare non potest, unde corruptio ipsorum non fiet. Et hęc sunt præparatoria iuuantia dentes. Et præcipue si misceantur eis res dentes confortãtes, cum aromaticitate, & stipticitate. sicut sunt præparatoria magis conferentia. Sunt autem multum nociua, si conuertantur in usum & consuetudinem: tunc

Citonia pro Dentibus.

enim ſunt non iuuatiua: eo quod dentes mobilitant, & ætates minuunt. Ad abſtergendũ uero unctuoſitates ciborum, neceſſariæ ſunt res abſterſionem habentes. ſicut ſunt uſuen, zaccharum, et fabæ. Horobi uero farina eſt multũ iuuatiua ad abſcindendum horribilem odorem piſcium ſalitorum, & ſibi ſimiliũ. Et lac dulce abſcindit odorem, qui fit ex cibo, qui dicitur Dakerirata, & ſibi ſimilibus. Et hæc omnia obſunt dentibus, & laxant gingiuas: niſi abſcidatur eorum nocumentum cum rebus aromaticis & ſtipticis, ſicut ſunt ciperi, et ſandali. Et operatio cum oleis: ſicut lauatio facta cum eis quæ ſunt boni odoris, prodeſt ante cibũ: quia non permittit res mali odoris poros ſubintrare, quos iã impleuit. Et lauatio poſt cibũ cum aliquo oleo, ſicut amigdalarũ, prodeſt: eo quod ipſum oleũ poros ſubintrat, & ſuperfluitates contentas expellit, & aẽr circumſtans diſſoluit horribilem odorem factum ex putredine corruptionis. Dentibus nociua. *

CANON VICESIMVS-
octauus, De Aquarũ delectu & frugi potu. Ad Tac. 27.

AQVAE ſunt delatrices ciborum: eo quod per eas feruntur cibi per extrema corporis. Meliores tamen ex eis ſunt, quæ fluunt uehemẽter uerſus auſtrum, in oppoſitum ſeptentrionis, ſuper lapillos, non incedentes per loca plana, & ſunt dulces, lucidæ, claræ, & leues pondere, nullum habentes odorem, nec ſaporem, & calefiunt uelociter oriente ſole, & infrigidantur uelociter occidente ſole. Deſcendẽtes ad ſtomachũ uelociter leuigant groſſos cibos in ſtomacho: & quantitas moderata ex eis, cibum ſubtiliat, deferens ipſum per membra: per quam aquam cõſeruatur humiditas membrorum radicalium, & acquiſita, ſeu rationalis: & cõſeruatur etiam caliditas innata, & acquiſita, ſeu influens. Nimiũ potata, corporis putredinem efficit, & carnis molliciem. & teneritatem: & multiplicatus potus ipſius, facit tremorem, ſtuporem & obliuionem, et ſitis debilitat appetitum, & corpus deſiccat, uiſum obtenebrat. Aquæ uero diuidunt. Quædam eſt frigida: quę appetitum confortat, coloris pulchritudinem efficit: digerit accidentaliter: quia aggregat partem ſtomachi ſupra digeſtionem cibi: modicũ tamen ex ea ſufficit ad ſitim ſedandam: prohibet ſanguinem a corpore, & uapores adſcendere ad cerebrum: ſanitatẽ conſeruat, & præſeruat a febribus, maxime in corporibus & complexionibus calidis: & obeſt catarris, reumatibus & apoſtematibus non digeſtis. Quædã eſt calida: quæ ſitim non mitigat, nec a membris recipitur: propter quod non oportet, ut multoties utantur potu. nam aſſumpta multoties complexionem corrumpit, molles inflatiões efficiens: cerebrum uaporibus implet, qui fluentes ad ſtomachũ mediantibus neruis, laxant eum, propter quod non digerit. Vnde plures uidimus de gentibus aquam bibentibus calidam, colorem habentes compoſitum ex uiridi & citrino, & ſplenem, & hepar habentes inflata, et lepram patientes. Nec cadit in nos reprehenſio ſuper eo, ꝙ Chriſtiani utentes ea, non offenduntur ab ea, nec accidũt eis incõmoda ſuper dicta: cum ipſi bibant eam uino commixtam, & tunc

Aquæ meliores.

Aqua frigida.

Calida.

non operatur in membris, nisi infrigidationem, & humectationem. A-
Aqua salsa. qua salsa sitim prouocat, calefacit, & desiccat. Aufertur uero salsedo ipsius per sublimationem cum cucurbitis, & alijs uasis conuenientibus. uelut cum fit uas cæreum, & ponitur in aqua salsa, & per subtiliationem, & resudationem aqua subintrat ab exteriori, & efficitur dulcis: & aquæ bullire debent, usque ad consumationem tertiæ partis: deinde potentur. Nec sit aqua in uasis orificiorum strictorum. nam hæc aqua, replet corpus uentositatibus cum sugitur. sicut est operatio uasorum, in
* quibus reponitur foca. Nam hæc uasa quando cum eis bibitur, replent corpus uentositate. Et de melioribus uasis ad bibendum, sunt uasa de
Niualis. corio Tayf. Et aqua niui admixta, creditur inducere sitim: eo quod cum maxima auiditate recipitur, propter frigiditatem ipsius, & maxime habentibus complexiones calidas. Et quando aquam bibere uolueris, bibas medietatem quantitatis totius quam existimas sufficere ad sitim mitigandam, quam habes. Nam ex hoc aqua efficitur magis sana corpori, & fortior stomacho, & urinam non multiplicat, & est magis cibi digestiua.

CANON VICESIMVS-
nonus, De Vini natura, quæ meliora, quomodo, & quibus cōmode bibenda. Ad Tacuinum 28.

Vini uirtus. VINVM CALEFACIT corpus, digestionem meliorat, membra humectat, syncopim & sitim aufert, quando lymphatum fuerit, urinam prouocat, uentrem laxat, animum lætificat, solatium, libertatem, & prudentiam efficit, maxime corporibus temperatis. Et hæ sunt operationes suæ, quando bibitur moderate. Cum uero immoderate bibitur, uigilias facit, & inflationes hepatis: appetitum, coitum & nutrimentum minuit. Lethargiam, malum odorem oris, tremorem corporis, agitationem, epilepsiam, debilitatem neruorum, & uisus inducit: febres efficit, & sensus permixtionem, malum intellectum, paralysim oris, & subitaneam mortem inducit. eo quod uinum cerebrum replet, & calorem suffocat: sicut oleum abundans, lucernæ flammam extinguit. Et si aliquis inquirere uoluerit, inueniet decem uini iuuamenta: quinque ex parte corporis, & quinque ex parte animæ. Nam digestionem efficit meliorem, prouocat urinam, pulchrum reddit colorem, bonum odorem efficit, roborat coitum, animum lætificat, bene sperare facit, & audaciam reddit, & pulchrificat dispositiones corporis, et auariciam compescit. Et
Vinum rubeum. melius inter uina ad generandum sanguinem temperatū in complexionibus temperatis, est uinum rubicundum, bene lymphatum, odoriferum, mediocre inter nouitatem, et uetustatem. Et habentes complexiones calidas, bibant uinum lymphatum, infundentes in eo panem similaceum, & frusta citoniorum, et poma. Quandoque bibatur etiam post comestionem
Vinum clarum. amigdalinum. Quod si uinum clarum quis uoluerit facere, terat amigdalas, & linguam bouinam misceat, et colat. Hoc etiam taliter prępara-

tum cor confortat. Recipiatur tamē post hoc sorbitio una aquæ frigidæ. Habentes uero complexiones frigidas, non indigent. Vinum etiam non est bibendum a famelico, & repleto cibis salsis, acutis, & acetosis: nec post assumptionem lactis, nec post cibum: ne forte opilationem & hydropisim incurrat: sed post duas horas, uel tres bibendum est uinum. Cauendum est etiam, ne in bibendo diuersa uina misceantur. Nec bibendum est post balneum, nec post exercitium: nec per diuersas uices unius potus diuidatur in potionibus. Conueniens est, suffumigationibus uti. A colloquio duro, uel taciturnitate est abstinendum, a somno, ebrietate, & a potu supra nauim quæ uelociter uehatur, a nimio motu, & ab aspectu uini quod uasa continent: nam hæc omnia potum minuunt, & ebrietatem faciunt. Si uero sit numerus uasorum continentium libram unam, secundum numerum quatuor humorum, hoc appetitum inducit, & somnum tranquillum facit, et cibi digestionem.

Vinum quo modo, & a quibus bibendum.

CANON TRICESIMVS,

De Odoriferis, & eorum usu per singulos anni menses. Ad Tacuinum 29.

AROMATICA, & alia redolentia in cameris reposita, aerem rectificant, et cerebrū confortant, adeo, ꝙ uapores uini non recipiūt, ipsum corrumpentes: et hoc fit cum aromaticis frigidis. Faciunt etiam redolentia prædicta, delectationem sensus odoratus, et complent delectationem sensuum reliquorū. Et hæc aromata diuersantur, secundum diuersitatem temporū. Nam quædam reperiuntur mense Septembri: sicut sunt limones, lemoncelli, uiolæ, narcissi, maiorana: in Nouembri, sicut arangia, & sodula: in Decēbri, sicut residui fructus: in Ianuario, sicut nabech: in Februario incipiunt apparere rosæ, & omnes arborum flores: in Martio, sicut Bahar, et eodem mense frondescunt arbores: in Aprili, sicut sambuci, et flores mandragoræ: in Maio sunt melones aliquantulum redolentes odore fructus, & nenufar: in Iunio sunt mala, & melones bene redolentes: in Iulio sunt citonia, & persica: in Augusto sunt citra immatura, & omnes alij fructus. Verum omnes hi fructus festinant in regionibus calidis, et retardant in frigidis. Et sermo noster in hoc non est, ut comedantur, sed ut odorentur. Caussa tamen diuersitatis inter colorem, & odorem ipsorum, est propter diuersitatem complexionis ipsorum in calido, frigido, sicco, & humido. Et caussa quare quidam conseruant fructus, quos alij non conseruant, est assimilatio, quæ est in complexione inter fructus, & illos qui ipsos conseruant: eo quod simile delectetur simili: & ob hoc habentes temperatas complexiones, delectantur in uiridi complexione: quia res uiridis coloris sunt temperatæ: & habentes melancholiam, libenter uolunt morari in locis obscuris: & plures sunt qui gaudent in contrarijs: eo quod cœperunt deuiare a sanitate modicum. sicut calefacti gaudent in frigiditate, & habentes in cerebro grossos uapores, in odoribus calidis, sicut in naphta, et pice. Nec est mirandum

Quibus aromaticis per singulos menses utendum.

de hac diuersitate; quia plures sunt qui gaudentes submittunt se musicæ melodijs, & plures alij, qui recedunt ab ea, audire nolentes: et simile his reperitur in saporibus. nam quidam appetunt aliquem saporem, quem alij abhorrent.

CANON TRICESIMVS primus, Quæ secundæ mensæ conueniant, uel disconueniant. Ad Tacuinum 30.

OPERATIONES rerum, quæ ueniunt in secunda mensa, id est, in fine prandij, uel cœnæ, sunt uel ad reprimendũ, uel ad sedandum uapores ex uino, & mitigandum abominationes: sicut operatur calefactis rabes, mala, lactuca, papauera. Vel ad prohibendum anxietates, quæ accidunt ex potu uini: sicut operantur limoncelli, cum suguntur post uinum, & caules præparati cum speciebus. Vel ad conseruandum uocem: sicut Canna mellis, uel Candi. Vel propter fastidium stomachi: sicut cum recipitur bolus, & res salitæ. Vel propter frigiditatem, & debilitatem stomachi: sicut Ciperi, teneritates palmarum, id est, Cephaliones palmarum. Vel propter coitum: sicut decrepiti, cum assumunt zinziber, seu citrum conditum, & * cannam mellis elixam. Vel propter stomachũ dissipantẽ caliditate sua in eo contenta: sicut cum assumitur bismagnard, & ramalæ factæ cum carnibus. Ista tamen prohibentur habentibus stomachum frigidum. Et de melioribus secundæ mensæ, sunt illæ, quarum assumptione non fatigatur anhelitus, nec stomachus dissensionem sentit ipsarum: contrariæ uero corrumperent cibos prius assumptos, & exirent indigesti cum uino tunc assumpto: propter quod assumentes hæc & bibentes, efficiuntur propinquiores ebrietati, cõmorantes diu in anxietatibus & stupore ipsius ebrietatis: & efficiunt lassitudinem, & turbationem in sensibus. Et de deterioribus secundæ mensæ, est comedere infra potus, & maxime Chalde. Nec debet quis decipi super consuetudine, quod non offendatur ab his, qui usus fuerit prædictis. Nam uirtus prohibet quidem quantum potest aliquo tempore, uel ætate, demum autem desistet, seu fatigabitur aliquo tempore, & apparebit postmodum nocumentum, consuetudine non obstante. Et de melioribus rebus secundæ mensæ, sunt omnes res mundificantes, & uelociter transeuntes, & quæ uapores ascendentes prohibent: sicut papauera, & zaccharum cum aqua rosarum, et sorbere aquam frigidam, sicut fit in secunda mensa.

alias, grana mellis elixa.

Meliora secundæ mẽsæ.

CANON TRICESIMVS secundus, De Musicæ usu & operatione, animæq; accidentibus. Ad Tacuinum 31.

Musicæ operatio.

MVSICAE INSTRVMENTA sunt iuuatiua ad conseruandam sanitatem, & restituendam amissam, iuxta diuersitates complexionum hominum. Nam & antiquitus ordinata erat hæc ars, ad retrahendum animos ad salutiferos mores: & deinde Medici exercitati, uel

sciscitati sunt ad curandũ per ea corpora ægra. Igitur sic se habent toni ad ægros, sicut medicinæ ad corpora ægra. Et operatio musicæ ad animos, est manifesta in incessu camelorum, quando ductores ducunt eos oneratos, & cantant: quia confortantur ex hoc: et in pueris, qui etiam delectantur in cantu. Et cantus etiam habilitatem operatur & delectationẽ, et confert ad orationes prorogandas, et locutiones: & medici utuntur eo, ad mitigandũ dolores: eodẽ modo faciunt ferentes grauia onera, qui ut facilia, & leuia uideantur, cantant. Et de Cantibus melior est, qui se habet in æquali proportione, ad sonos instrumentorũ, ad chordas, & ipsorum intensiones, & ad sonitum fistulæ aptatum, iuxta ordinationem proportionis uocis. Vnde pulsatio, est motus uocis, temporibus proporcionatis. Et melior inter ipsas, magis adæquata in se ipsa: & si egredietur ab hac uia, ordinandũ est, quod iterum redeat ad eam: & si naturaliter non potest ad uiam ipsam redire, ingeniandum est ut redeat. Et accidentium Animæ sunt quinq; ordines, scilicet Ira, Gaudium, Verecundia, Angustia, & Timor. Et caussa in hoc est: quia cor aut mouetur uersus partes pectoris, aut uersus partes dorsi, aut utrobiq;. In quolibet istorum modorum mouetur cor, uel impetuose, & repente, uel paulatim, & successiue. Si impetuose, uersus pectus, operatur Iram: si paulatim, Gaudium. Si impetuose uersus dorsum, Timorẽ operatur: si paulatim, Angustiam: si utrobiq;, operatur Verecundiam, & Tristiciam. Et hæc uocantur accidentia Animæ. Sunt & uitales caussæ deferentes, qui sunt Sensus, & Cogitatio. Sensus uidelicet deferunt ad cor delectabilia, & non delectabilia: & Cogitatio etiam eodem modo. Et Angustiæ sunt de rebus præteritis, et Tristiciæ de rebus compositis ex spe & desperatione.

Cantus musicus.

Accidentia Aniæ quinq;

CANON TRICESIMUSTERTIUS, De Somni operationibus & caussis. Ad Tacuinum 32.

SOMNVS NATVRALIS, fit ex uaporibus humidis resolutis ex cibis, cerebrum ascendentibus, & replentibus, faciens quiescere sensus ab exercitio uigiliarum: & facit etiam corpus quiescere a labore, & sollicitudinibus, præparans cogitationes & rationes, humectans corpus, cibum digerens, ex reditu caloris naturalis ad interiora: exteriora tamen corporis infrigidat, propter quod dormientes cöoperimento indigent: & ideo digestiones quæ fiunt in hyeme, sunt meliores, quamuis cibus sit multus: eo quod caliditas * adurat interius, & noctes sunt prolixiores & frigidiores. Et si forte cibus digeri non ualeat, sed corrumpitur, uapores calidi ab eo resoluti, cerebrum ascendunt, propter quod uigiliæ accidunt. Indiget enim propter hoc confabulationibus, quibus somnus prouocetur. eo quod non dormire, corpus desiccat, membris & cerebro nocet, sensus permiscet, acutas ægritudines commouet: qua de caussa præcipiunt Medici, habentibus corda frigida, recitare coram eis, historias iracundiam prouocantes: & habenti-

Somni operatio.

alias, adunatur.

Vigiliæ.

Somniorum caussæ.

bus corda calida, historias misericordiam continentes: ut obtemperentur complexiones ipsorum. Et caussa in hoc est, quod confabulationes somnum prouocant: eo quod auditus recipit absq; motu naturali qualitates sensibilium, & quia auditus recipit delectabilius ipsorum, uel eorum quæ audit, & imaginationi transmittit: imaginatio uero rationi: ratio uero admiratur de præsentatis, donec fatigetur ex admiratione prædicta, ita quod ex multiplicata admiratione imaginabilium receptorum, quibus intenta est, uirtus ipsa audibilis, audibilia non præsentat: propter quod quiescit instrumētum auditus ab apprehensione sensibilium, cum alijs sensibus: unde prouocatur somnus, ipsis sensibus quiescentibus ab apprehensionibus in uigilijs factis: licet cogitatio seu ratio remaneat, distinguens sensus a sensibus præsentatis eidem: propter quod accidit, quod plurimi dormientium uident in somnis, quæ in uigilijs uidebant. Sermones ergo qui recitantur, delectabiles debent esse ornatu uerborum, ut somni prolixi fiant, & dormientes non uideant somnia timorosa. Nam timorosa somnia male digerere faciunt, conturbant sensus, spiritus, & sanguinem. Somnus uero fit, quando cerebrum repletur uaporibus resolutis ex cibis. Fit etiam ex diminutione spirituum, facta ex nutrimenti defectu: quod mediantibus sensibus percipitur. Fit etiam ex motu: eo quod per ipsum motum uapores humiditatū cerebrum ascendunt, somnum prouocantes, sicut accidit infantibus cum nauiculis deducuntur. Et aliquoties ex motu uapores calidi ascendunt, timores facientes, sicut accidit decrepitis a somno expergefactis. Et consilium est ad hoc, ut somnus prouocetur, & deambuletur post comestionem aliquibus passibus, ut cibus descendat ad fundum stomachi. Deinde, quod dormire studeat, primo super latus dextrum, ultimo super sinistrum, postmodum uero assurgere a somno ipso. Leuitas uero, alacritas, & magnanimitas, quæ accidit in expergefactis, accidit ex bona digestione, & mundificatione spirituum, a uaporibus malis: & econuerso.

Somnia timorosa.

CANON TRICESIMVS quartus, De uarijs Purgationibus, & Coitu. Ad Tac. 33.

Minutio.

PVRGATIO est uaria. Nam quædam est per Minutionem: & hæc fieri debet, quando leuitas corporis est diminuta, & multiplicatur constipatio, seu extensio corporis, cumq; rubescit facies, urina & pulsus magnificabitur, & uenæ ingrossabuntur: & posibile est, quod sentiatur aliquis pruritus in loco minutionis, & dolor in renibus: uel sentiatur sapor sanguinis in gustu eius: quando hæc signa apparuerint, in phlebotomatione uenæ Cephalicæ trahatur sanguis ex capite, & collo. Et phlebotomatio Basilicæ, & Titillaris est conueniens ægritudinibus quæ accidunt a renibus usq; ad pedes: phlebotomatio uero superioris fit ad opus uentris & hepatis. Et uena Mediana, seu Purpurea, seu Antimonialis, aperitur generaliter ad totius corporis opus. Aperiatur attamen uena ictu phlebotomi facientis foramen amplum, a quo sanguis cum intermissio-

nibus permittatur exire, multoties digitum superponendo loco minuto, consyderantes, ætatem, uirtutem, consuetudinem, & aëris complexionem. Et quædam per Purgationem uentris, seu membrorum urinalium. Quæ si medicinæ beneficio fieri debeat, fiat, cum signa repletionis humorum apparuerunt: quod si non appareant signa prædicta, caueas, ne laxes, seu constipes, sano sic corpore existente: eo quod ex purgatione tali accidit dysenteria. Et ex retentione superfluitatis accidit ruptura, & colica: ex urinæ retentione, accidit apostema, & syncopis: ex urinæ fluxu, sitis accidit & desiccatio: & ex longa mora & premitu in cella, accidunt hemorrhoidę. Si uero purgatio beneficio Medicinæ fieri debeat decem attendenda sunt præcepta. Nam fieri debet ante somnum, non post, & ante exercitium, coitum, er balneum, ante minutionem, ante scarificationem, ante cibum, & potum, ante nauigationem, & equitationem. Quod si purgatio per Coitum fieri debeat, uel sibi simile, sicut diximus in libro nostro de coitu: uel per res multiplicantes sperma ab interioribus sumptas: uel per res exteriores, sicut per rem conuenientem, & appetitum, Coitum prouocantem. Sperma enim multiplicatur, aut natura, aut arte. Medicinæ uero Coitus sunt duorum modorum. Aliæ sunt calidæ, & humidæ, sperma generantes, sicut Oua, mediocriter semiassa, & sorbilia, & Testiculi gallorum. Aut inflationes generantes, & uirilia extendentes, sicut cepæ, & erucæ syluestres. Et habentibus complexiones calidas, & siccas, si coëant, nocet eis uinum, & iuuantur per frigida & humida, sicut pisces recentes, lac dulce, & lactucas. Et habentibus complexiones frigidas & humidas, conferunt pisces, qui dicuntur sicca racori: & carnes assatæ, cum synapio supra tegulam: & secatia, & semina heleni. Non est tamen coëundum, nisi uentre leuigato: nam hoc erit salubrius, & certius ad generandum. Non etiam coëundum, nisi primo cum muliere ludatur, & fricando plantas manus ipsius mulieris, & capiendo & stringendo leniter capita mammillarum: ut ambo prouocati, simul spermata emittant, ad hoc quod misceantur. Cognoscitur tamen appetitus mulieris in oculis ipsius. Et inclinetur ad latus dextrum, ut masculus generetur. Deinde post coitum bibatur Dauit prumæ. Cauendum, ne masculus conuertatur ad iterum coëundum, nisi præcedat lauatio, & urinæ emissio: eo quod nisi talia obseruentur, oculi natorum erunt nisi coloris cœlestis.

Purgatio Medicinalis.

Coitus.

*

*

*

CANON TRICESIMVS QVINtus, De Exercitio & Motu corporis multiplici: & Quiete. Ad Tacuinum 34.

FINIS EXERCITII est in principio lasitudinis, & frequentia anhelitus, & sudor fluens * consuetis: & principium corporis exercitij, est post digestionem completam, longum somnum, & urinæ tincturam. Et motus ante cibum est ualde utilis, & post cibum ualde nociuus. Nisi cibus propter delectationem stomachi, natet in orificio stomachi: &

* alias, consuetus.

tunc utendum est exercitio moderato: ad hoc, quod cibus descendens resideat in stomachi fundo. Et quicunque a somno grauis & piger surrexerit, iterum ad somnum redeat, faciens tangi, & fricari corpus suum, quousque urina citrinetur, & egrediantur superfluitates secessus & urinæ, et alleuiabitur uenter. Deinde exercitetur paululum ieiunus. Cauendum est etiam in utendo exercitio, ne membrum patiens exercitetur: sicut podagra laborantes insideant sellis equitando, & non laborando pedibus.

Exercitia uaria.

Exercitium autem diuiditur. Nam aliud est cõmouens totum corpus. Et huiusmodi, Aut conuenit corporibus fortibus, continentibus superfluitates, sicut exercitium luctationis & saltationis supra scaphas, et etiam supra pilas. Aut conuenit corporibus debilibus, sicut equitatio equorum. Aut partim corporibus mediocribus, sicut ambulatio. Aut est particularis, pertinens particularibus membris. Si manibus: sicut plaudere cum eis, aut mouere chordas lutinæ. Si pedibus: sicut calcatio in torcularibus. Si in pectore: sicut cantus, et fistulatio. Et si est infantum, sicut pueri motu cunarum: & si adulescentum, sicut saltus in planicie, exercitium cum instrumento pilæ. Et hæc diuersificantur ad se inuicem ratione quantitatis: nam quædam sunt diuturna, & quædam breuia. Aut ratione qualitatis: nam aut fortia sunt, aut debilia, aut mediocria. Aut ratione motus: & erunt, aut uelocia, aut tarda, aut mediocria. Et quando hæc combinaueris, fient. 17. combinationes. Et si bene imaginaueris, inuenies aliquod membrum prædictæ diuisionis æquipollere alteri: sicut motum uelocis operationis, efficit motus fortis. Et hæ sunt diuisiones motus exercitationis.

Quies.

Et ex quiete superflua, accidit opilatio, & repletio corporis, ex humoribus: cum corrupti fuerint: propter quorũ corruptionem febris accidit.

CANON TRICESIMVS sextus, De Balnei iuuamentis & nocumentis. Ad Tacuinum 35.

Balnei operationes.

IVVAMENTA Balnei sunt hæc. Nam Balneum aperit poros, educit superfluitates, uentositates dissoluit, urinã fluere facit, stringit uentrem ex indigestiõe, et abstergit sordes sudoris, delet pruritũ & scabiem, aufert lassitudinem, corpus humectat, uentris digestionem prouocat, corpus preparat ad recipiendum nutrimentũ, membra desiccata ex paralysi lenit, digerit reuma cerebri, et catarrum, cõferens febri ephimeræ, & ethicæ, quartanę, et quotidianæ, post digestionem. Et hæc omnia probantur a probis Medicis. Nocumenta uero Balnei sunt hæc. Nam ex eo leniter fluunt superfluitates ad membra debilia, corporis lassitudinem efficit, debilitat calorẽ naturalem, & membra neruosa, aufert cibi appetitum, coitum minuit. Et tempus introitus ad balneum, est post exercitium moderatum, et ante cibum. Nisi corpora sint habentia poros apertos, aut laxa fuerint, aut multorũ cholericorum humorũ, aut fuerint impinguari uolentia. Amplius, Balneum corpus permutat tribus de caussis, ratione aëris, aquæ, et operatiõis ipsius. Aër uidelicet iuxta camerarũ naturam. A-

qua uel dulcis, uel non dulcis. Et si dulcis, calida, uel frigida: non dulcis, salsa, uel non salsa, uel aluminosa, & ferrea, et similes. Similiter ab operatione ipsius. Nam aut fit balneatio cum fricatione, aut sine fricatione: fricatio uero, aut fit cum inunctione olei, aut sine: et inunctio olei etiã quandoq; fit cum flamine, quandoq; sine: et hæ oẽs fricationes, aut leues sunt, aut fortes. Ie. dixit. Caueas ne ingrediaris balneũ, et egrediaris calefactus, sed in unaquaq; camera modicum cõmoreris. Laua etiã caput tuũ, qualibet septimana, si uolueris, q̄ pili barbæ nõ cadant. Absterge etiã capillos a sudore in eo, cum modico salis: et pectina multoties caput. quia uisionem confortat, corpus alleuiat. Faciem uero laua cũ farina fabaꝝ septem diebus in uentre melonũ, et sępius permutata per eos. Deinde reponatur in lacte: quod sæpius permutet: quæ farina sic imbibita, postmodũ desiccetur, & misceatur cũ radicib. croci, alcannæ, et boraginis, & de quolibet ana, partẽ unam. Deinde balneatus gradatim cameras egrediatur, et induat camisiam suffumigatã. Abstinens a mulieribus die una & nocte. Lotio, abstersio, & pectinatio capitis.

CANON TRICESIMVS septimus, De figuris Balneorum, deq; uaria Pilorum artificio. Ad Tacuinum 36.

INVENIANTVR in Balneo figuræ, quæ commoueant appetitiuam, seu desyderatiuam uirtutem. sicut figurę conuiuij, seu nuptiarum: at figuræ quæ cõmouent, uirtutem irascibilem, sicut figuræ præliorum, uel declarantes prælia, non inueniantur, sed figuræ quę commouent uirtutem sensitiuam, sicut figuræ laudabilium philosophorum. Et hæc caussa est, quod appetitus, & ira sequuntur complexiones, quæ sunt latrices uirtutum: & cum tales debilitentur in balneo, aspectus istarum duarum figurarum, remouebit nocumentum prædictum. Et quando pulchrius egit humana discretio iuxta huiusmodi proportiones, inuenies artes scacorum, & taxillorum: & facies has res similes euenientibus in hoc mundo, scilicet euentum, et præuisionem. Nam Scaci assimilantur rebus, quæ sunt iuxta discretiuam pręuisionem: et Taxilli assimilantur rebus prouenientibus a casu, et fortuna. Et Alfarabius dicit, quod figuræ & statuæ fuerunt magnæ artis: quibus non utuntur moderni. Iam locuti fuimus de diuisionibus Balneoꝝ, remansit nobis loqui de Pilis. Augent pilos hæc. Accipe emblici, & draganti, & gumi, æquali pondere, uitrioli dimidiam partem boracis, & hæc omnia misceantur, & informentur succo bletæ, et felle uno uaccino, & utatur. Et medicinæ quæ crescere faciunt ipsos, oleum de Alchanna, & oleum de Myrtha. Secundo de his, quæ nigrificant. Accipe Litargyrium asperũ, æris combusti, & partem calcis, luti uiridis partes duas, & formẽtur cum aqua saporis. & utatur. Aut nuces combustæ cum corticibus suis, tingunt ipsos per se. Papaueres rubei, quando mittũtur in ampullã, et sub eis, & super eos aureum unũ æris combusti, & deinde ponatᷣ sub fimo recenti. 20. diebus, tingent eos eadẽ hora. Aut lima eos cũ folijs indici, et post limatione alchannę. Tertio de his qui uo

Scaci. Taxilli. Pilorum tinctura.

Capilli albi.

lunt dealbare capillos. Suffumigentur cum sulphure, uel stercore hyrundinum: uel assumantur uermes coruorũ, seu cornicum, iugulatarum, & positarum sub fimo recenti, tribus diebus: & ponantur in cacula, & cooperiantur oleo, tantum dimittens bullire, quousq; liquefiant, aut dissoluant. Deinde inungas ex hoc quatuor uicibus pilos, & fiunt albi. Quarto de prohibentibus ipsorum ortum uniuersaliter, & fit hoc modo. Depiletur locus: deinde madefiat farinę fabarum aqua: ex qua locus emplastetur. Et eodem modo fit de phaseolis, maxime quando decoquuntur, & postea desiccantur. Quinto de facientibus ipsos oriri, hoc modo. Accipiantur ungulæ nigrę pecudum, combustæ, mixtę cum oleo, cum quibus locus emplastetur. * Obendri, cufri, modus quidam ambræ, operatur hoc modo ad tincturam pilorum.

Ne pili crescant.

Vt pili crescant.

alias, elindri.

CANON TRICESIMVS octauus, De suffumigationibus aromaticis, Syrupis, & uaria eorũ confectione. Ad Tacuinum 37.

Odorum partitio.

Neda.

RES AROMATicæ boni odoris, sunt nutrimẽtum spirituum, quæ latores sunt uirtutum, deferentes ipsas: & habent se sicut aër præparatus ad recipiendam & deferendam lucem. Qui odores diuiduntur in multos simplices. Nam quidam est ex arboribus & floribus, sicut lignum Aloës, aromaticę species, sandalus, et camphora. Et quidam ex animalibus. sicut Muscus, & Sirbeth. Et quidã ex fontibus scaturientibus, sicut Ambra. Et in multos compositos. sicut Neda: quæ fit diuersis modis. Nam quædam dicitur Neda trina: quæ fit hoc modo. Reci. ligni aloës triti subtiliter, & educti per pannum de seda partem. 1. musci triti partem. 1. ambræ partem. 1. Deinde dissoluatur ambra, & misceatur cum alijs, et confice: & fac ex eis scucetra, & operare ex eis suffumigationes. Et Neda dualis, seu media, fit hoc modo. Reci. medietatẽ musci, et ambrę medietatem. Et quidam confectores miscent cum eis camphoram, ab una carata usq; Dauit. Fit etiam Neda ex duabus partibus musci, & tertia ambræ. Fit etiam alia confectio ex ligno Alöes hoc modo. Recipe ligni alöes frustatim diuisi, & lima ipsum. Deinde accipe musci ana partem. 1. ambræ aurum medium, & camphoræ modicũ: in liquefacta ambra & camphora, inungantur frusta ligni alöes, & desiccentur in umbra, et reseruẽtur. Aut recipe ligni alöes triti, et cribellati, et misce cũ musco & camphora, & confice cum syrupo lulep, & fac trocis cos: quos define siccari: et suffumiga ex eis. Et qui nouerit eos conficere cum camphora resoluta, non curet cum syrupo conficere. Et de syrupis, quidam sunt simplices, quidã compositi. Si compositi, uel ex floribus. sicut qui fiunt de nenufare, & rosis. Vel de fructibus acetosis. sicut aceto. Aut stipticis. sicut poma, & citonia. Aut de radicibus & seminib. sicut semina feniculi, et radices capparis. Et Canon iuuamenti Syruporũ est talis. Cum aggregantur in syrupo acetosa & stiptica, infrigidat syrupus ille, et uincit choleram. sicut est syrupus acetosus de citonijs, quem composuit G. Et cum aggregantur in eo res dulces &

*

Syrupi.

Canon de Syrupis.

acetosæ, syrupus ille incidit, & subtiliat moderate. sicut syrupus acetosus simplex. Et cum conficitur ex amaris stipticis, aperit opilationes, & subtiliat. sicut syrupus qui fit de radicibus feniculi, & capparis. Et cum aggregatur ex rebus uiscosis stipticis, et dulcibus, laxat. sicut est syrupus de uiolis, & rosis confectus. Et syrupi stiptici, & aromatici confortant cerebrum & hepar. sicut syrupus de sandalis.

CANON TRICESIMVSNONVS,

De Syruporũ administratiõe, & Habitaculi præparatiõe. Ad Tac. 38.

DE NECESSITATE prohiberi debent acetosa, stiptica in syrupis illorũ, qui patiuntur pectoris ægritudines, & tussim. Prohibent̃ et dulces res patientibus dysenteriã & lienteriam. Imo assidue exhiberi debent stiptica, ad stringendũ, et dulcia, ad lubricandũ, et acetosa ad subtiliandum, aperiendũ, et incidendum, et frigida ad ingrossandũ. In confectione uero stipticorũ non conficiat̃ syrupus cum stipticis, nisi in uase lapideo, despumãdo ipsum cũ cocleari ligneo: ut extrahat̃ succus fructuũ ipsorum post contritionẽ ipsorum in mortario ligneo, uel lapideo: et non trahat̃ succus post collectiõem fructuũ incontinenti, imo dimittant̃ prius per noctem unã. Et de uiolis auferant̃ stipites, et capita, seu botri. Et de rosis auferãtur capita seu botri, et semĩa. Nenufaris solũ flores et folia: teneant̃ ad usum. Radices uero, et oẽs res siccæ, infundant̃ in aqua, & diu morent̃, prius ꝙ decoquant̃. Recentes tamẽ, hora qua colligunt̃ in decoctionẽ mittantur. Res quæ transmutari debent, sicut rosæ, mittantur in aquã, de quibus fit aqua rosarũ rubea: transmutent̃ reuoluendo, tritis prius: & syrupi decoquant̃, adeo despumãdo ipsos, donec mundificent̃, et clarescant. Syrupi uero, qui cum acetosis conficiunt̃, decoquant̃ adeo, donec ad quãtitatem zacchari reducant̃. Syrupi qui fiunt cũ dulcibus, adeo decoquant̃, donec a corruptione seruent̃. Albugines uero ouorũ cum aqua & zaccharo ductæ, cõmisce ante cocturã syruporꝝ. Quod si necesse fuerit, aquam & spẽs miscere syrupis, non misceant̃, nisi prope finẽ decoctionis ipsorꝝ. Ignis uero, quo decoqui debent, sit suauis circa latus unũ rosis submissus, ad hoc, quod spuma cadat circa latus idem. Narratio uero quã de Cameris fecimus, fuit, quia loca sunt cõuenientia spiritui animali, et uitali, quarũ inspiratus aẽr fit uacuus omnibus malis, & corruptis humoribus & qualitatibus; præparatus cum odorib. aromaticis. Et æstate pateant ostia, & fenestræ uentis septentrionalibus, ad alterandas corruptiones ipsarũ. In hyeme uero pateant, ut solis disponãtur ingressui, qui subtiliet aerem, & uapores ipsarꝝ. Quãplures uero affectant, ut Cameræ depictę sint, de picturis, figuris, et statuis: quod sensus odoratus, & uisus delectationẽ percipiant. Nam propter assiduũ ad figuras aspectũ, prouocabitur somnus, sicut prouocatur cum historiæ audiuntur, in quibus animus delectatur.

Syruporum confectiones uariæ.

Præparatio Cameræ.

CANON QVADRAGESIMVS,

De Aẽre temperato, & distemperato. Ad Tacuinum 39.

AER ALIVS temperatus, alius distemperatus. Temperatus est,

Aër temperatus. 1 qui est subtilis, de uaporibus, delectabilis odoris, quo nec sudant corpora, nec frigescunt, uelocis mutationis ad caliditatem & frigiditatem. In solis ortu & occasu confortat uirtutes, obtemperans complexiones, & mundificans humores, & clarificans spiritus, et meliorans digestionem. Distemperatus. Distemperatus uero, in tota substantia sua est sicut aër epidimitus. Qui accidit duobus modis. Vno, ex mixtione uaporꝝ corrumpentium aërem inspiratum, resolutorum ex lacubus circumiacentibus ciuitatibus, uel ex cadaueribus accidentibus ex interitu bestiarũ, uel occisione in prælijs accidente: propter quæ accidunt periculosę ægritudines. Alio, ex mutatione aëris ex anni temporibus accidente. sicut hyems cum fuerit calida, & non pluuiosa: & æstas econtrario. Et si in qualitate sua: scilicet cum erit calidior, aut frigidior tẽperato: & hoc quinqꝫ modis. Primo caussa temporum anni. Secundo ex ortu, & occasu magnarum stellarum, & elongatione seu appropinquatione ipsarũ ad solem. sicut Alhabor, et Cauda ursi. Ventorum operatio. Tertio caussa uentorũ. Nam Septentrio prolongat uitam, et decorat corpora, sicut est uidere in Sclauis. Meridionalis uero econuerso, Orientalis est tẽperatus, similis ueri, Occidentalis uariatur, sicut Autumnus. Quarto caussa regionum: quæ diuiditur quinqꝫ modis. Primo ratione uentorum, sicut diximus. Secundo ex situ ciuitatum, uel terrarum. Nam terrarum altarum, aër & aqua sunt clari, & colores incolarũ pulchri: imarum uero econtrario. Tertio ex uicinitate montiũ: quia quędam regiones sunt habentes montes interpositos, & obstantes uentis meridionalibus, sicut incolę regionum septentrionalium. Quarto ex uicinitate Marium. Nam quando fuerint maria ex parte meridionali, erit meridionalis. Quinto ex mobili superficie terræ. Nam terra saxosa est frigida, & sicca, & aqua eius frigidior aquæ terræ limosæ & lutosæ, lapillosą, calida. Quinto ex permutatione in qualitate aëris proueniente ex ascensione uaporum, & non in substantia eius: sicut diximus de aëre epidimito. Et est possibile, quod regio sit duarum naturarum, uel trium: quæ permutabunt dispositiones, figuras, & anni tempora secundum se.

CANON QVADRAGESIMVS primus, De habitatoribus Conuallium, & discrimine Aëris. Ad Tacuinum 40.

QVANDO acciderit, ꝙ in montanis regionibus, habitationes fuerint in conuallibus, pluuiæ hyemales suffocant eas, et caliditas æstiualis eas comburit. Quorum habitantium corpora, propter siccitatem sunt subtilia, et artifices subtiliũ artium: & figuræ & dispositiones eorum pulchræ: et propter humiditatẽ assuescunt habere ægritudines autumnales: et remissio in his est manifesta, & intensio et remissio horum apparebit propter effectus prædictos, scd'm ꝙ quodlibet ex eis simplicium naturam habet manifestam. Aër calidus. Nam aer calidus efficit corpus macilentum, et citrinum: sitim prouocat, famem debilitat, cor calefacit, sanguinem corrumpit, febrem inducit, sanguinem de naribus prouocat, et menstrua: debili-

tat uirtutes, poros aperit, laxat corpus, & digestionem impedit. Prodest uero habentibus catarrũ, & reuma, paralysi uniuersaliter, & particulariter, quæ fit ex humiditate. Aër uero frigidus econuerso. Sed Aër humidus, conseruat corpus humiditate, & prodest macilentis, & humectat coriũ & carnẽ, præstans corpori aquositatẽ, & pulchrũ colorem. Et aër siccus econtrario. Obuiatur tñ his quæ fiunt ex aëre calido, præparãdo hoc modo. Inueniunť Criptæ, uel Domus subterraneæ, in quibus morandũ est: quæ domus uel criptæ, sunt inuestitæ, seu incortinatæ pãnis, seu cortinis subtilibus, & raris: & aqua frigida potanda est. Aëri uero frigido obstatur, morando in locis calidis, & induendo bonas uestes, & calefaciendo per ignem. Aëri uero Sicco, morando in loco delectabili, bibendo aquam frigidam. Aeri uero humido, morando in domibus altis, quas sol ortu suo repercutiat. Et sciendum est, quod iuuamentum accidens ex aëre, & ex sua frigiditate, non est ex sua substãtia: & propter hoc suffocari uidemur in aere balnei. Aere uerumtamen egemus magis aqua: eo quód famelicus, & siticulosus, si strangulari iubeatur, eo dissoluto, uel liberato prius quam per strangulationem pereat, uelocius currit, ad aerem recipiendum, quam ad aquam, uel ad cibum. Est etiam possibile, quod homo longiori tẽpore uiuat, præter potũ aquæ, quam præter aeris attractionem. Et aer est unũ ex elementis: & aqua est uapor resolutus ex terra rorida, propter solis incessum per zenith loci illius: & natura uaporis, est sicut natura terræ a qua resoluitur. Et hoc est ultimum de narratione sex Rerum non naturalium. Remanet tamen dicere caussam, quare sint sex. Et diximus, quod caussa in hoc est, quia huiusmodi uirtutes sequuntur, quæ sunt tres: scilicet Naturalis: quam sequuntur Cibi & Potus, Purgationes, & Constipationes. Vitalis: quam consequũtur accidentia Animæ, et Aer circũstans. Animalis: quam sequuntur Motus, & Quies, Somnus & Vigiliæ.

Aër frigidus. Humidus. Siccus. Quare sex res nõ naturales.

De Fructibus recentibus & Speciebus ipsorum. Iuuamenta Rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	1	Ficus.	G. cal. et f. Arch. cali. & hu.	Cal. in 1. & hu.	Albae, excorticatae, et a putrido mundatae.	Mũdificãt arenã de renib. et subtiliãt: praeseruãt a toxico.	Faciunt inflationem.	Cum muri, & syrupo acetoso.	Nutrimẽ. lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B	2	Vuae.	In. cal. & hu. lo.: temperate G.	Cal. in 1. & hu.	Maturae, aquosae, subtilium corticum.	Laxant uentrem, & accelerant pinguedinem.	Sitim inducunt, & nocent uesicae.	Cum Granato acetoso.	Sang. bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentriona.
C	3	Persica.	G. & lo. frigi. & humida.	Fri. in 1. hu. in 2.	Odorifera.	Febribus adurentibus.	Humorem corrumpunt.	Cum uino odorifero.	Natura subtilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	4	Pruna.	G. fr. lo. fr. & h. Ma. fi. et mal. h.	Fri. in 1. h. in 1.	Damascena dulcia.	Educunt choleram.	Impedimẽto sunt stomacho.	Cum zaccharo ros.	Humor acutus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E	5	Pira.	G. fr. lo. frigida & sicca.	Fri. in 2. h. in 1.	Dulcia, matura, & non lapidosa.	Stomachis debilibus.	Colicae.	Cum alijs primo ipsa comesta.	Sang. frigi.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F	6	Granata dulcia.	Mal. cal. & hu. cũ tẽperantia.	Ca. in 1. h. in 1.	Grossa, & excorticabilia leuiter.	Tussi, & coitui.	Faciũt inflationem.	Cum Granatis acetosis.	Nutri. laudabi.	Tempe. in cali.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
G	7	Gran. acetosa.	Mal. fr. subtilis, stipticitatis.	Fran. in oc.	Multae succositatis.	Epati calido.	Pectori, & uoci.	Cum chalce mellito.	Chimus modi.	Flegmaticis.	Iuuenibus.	Aestati.	Cali. & humi.
H	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ra. G. D. **Ficus.** Eligunť albæ, magis nigris: ꝓpter earũ ſubtilitatẽ, & tẽperantiã caliditatis earũ: & difficultatẽ corruptionis ipſarũ. Et Ficus uniuerſaliter expellunt ſordiciem ſub cute generantẽ pediculos. Verum quia ipſarꝫ naturæ expellũt ſuperfluitates ad cutem propter q̃d fiunt pediculi ſordes, hic pes grauidoſus febris & ſudoris qñ corrũpunť. Conferunt attamen pectori, dorſo, maciei, renibus, et coitui, & malo odoratui, accidẽte ex caliditate ſtomachi. Delet groſſiciẽ ſplenis. Et qñ miſcenť cũ aceto, & cũ emplaſtať ex eis ſplen, diſſoluũt eũ. Et R. dixit, ꝙ ſunt ſubtiliatiuæ ſua cali. & ingroſſatiuæ ſua uiſcoſitate. Cũ aceto bibitę tpate, remoueť earꝫ nocumentũ.

Eligitur uſus Cibariorum, quando aſcendens, & ſignũ nutrimenti ad augentur.

H. G. Ie. **Vuæ.** Eliguntur interiora uuarum magis granis, & corticibus: eo quod indigeſtibilia ſunt grana & cortices. Et prohibetur potus aquæ, in qua diſſoluta eſt nix, poſt ipſas: quia facit inflationem ſtomachi, & maxime patientibus Colicam. Albæ ex eis, laxant magis nigris: & quanto dulciores fuerint, tanto calidiores. G. Sunt iuuamento pectori, & pulmoni, & nociuæ epati & ſpleni. Ie. Cortices ipſarum frigidi ſunt, & ſicci, & medullæ cali. & humi. & aquoſitas ipſarum cali. & humi. in primo, & grana ipſarum frigid. & ſicc. in ſecundo.

G. D. Io. **Perſica.** Eliguntur magis chryſomelis: propter minorem conuerſionem & corruptionem ipſorum: & quia groſsiora ſunt, ideo inducunt febres tardius, uidelicet poſt menſem uel unum, uel duos: & ſunt conuenientiora ſtomacho, & ſaporoſiora chryſomelis. Aliæ uero diſpoſitiones ipſorum ſunt ſimiles diſpoſitionibus ipſorum. Et meliora, & digeſtibiliora ex Perſicis ſunt ea ex quibus facilius egrediuntur oſſa. Alia uero contra.

G. D. M. Io. **Pruna.** Eliguntur in febribus: eo quod extinguunt ſitim, & educunt choleram. Prohibentur decrepitis, niſi biberint uinum uetus poſt ipſa. Sicca ex eis remouent appetitum cibi. Gal. Cum decoquitur aqua ipſarum cum melle, & abſtinebit a cibo, poſt hæc erit magis laxatiuum. Dio. Dulcia recentia ſunt nociua ſtomacho, & multæ laxationis: & ſtiptica uetera econtrario.

Io. G. H. D. **Pira.** Eliguntur ad remouendum abhominationem, per ſtipticitatem, & aromaticitatem ipſorum: & prohibentur decrepitis, niſi comedant poſt ipſa zinziber conditum. Et immatura ſunt difficilis digeſtionis. Gal. Sunt nutribiliora inter alios fructus. H. Immatura infrigidant uentrem, & ſtringunt: & matura dulcia econtrario. Dioſcori. Si pira decoquantur cum fungis, aufertur nocumentum a fungis. Et grana pirorum interficiunt uermes.

Maſ. Io. Tha. **Granata dulcia.** Eliguntur contra aſperitatem pectoris, & tuſsim (in alio, groſsiciem) & nocent propterea, quia generant colicam (in alio, prohibentur: quia generant choleram) Et nuclei ipſorum bulliti (in alio, torrefacti) uentrem ſtringunt: & in uza conferunt pulſationi cordis. Et cum granata comprimuntur, ſuccus per compreſsionẽ educit choleram, & ſunt confortatiua ſtomachi, & epatis calidi. Tha. Vidi enim dixit, quod ſi quis comederit tres ſummitates malorum granatorum, præſeruabitur uno anno ab ophthalmia.

Maſ. Maſ. H. **Granata acetoſa.** Prohibentur poſt cibum, quia faciunt deſcendere cibum indigeſtum. Præter quam in complexionibus calidis. Et eſt de melioribus cibis ſecundæ menſæ, quibus utebantur calefacti poſt uinum. Et ſi decrepiti eis indiguerint, poſt eorum comeſtionem accipiatur dyacitron: & ſunt iuuamenta doloris orificij ſtomachi. H. Quædam mulier patiebatur hanc ægritudinem, & curata eſt cum ſauich & ſucco granatorum. Nam ſedabat uomitum & dolorem cum extinctione & humectatione.

Apta huc quę ſupra Canone. 7. fol. 9. & 10.

Ficus. Vuæ. Perſica. Pruna. Pira. Granata dulcia. Gran. acetoſa.

De Fructibus, & Maneriebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 8	Cydonea.	G. frig. & hu.	Fri. & sic. in 1.	Completa, et grossa.	Lætificant, & prouocāt appetitum.	Colicam.	Dactyli melliti.	Humor frigi.	Cholericis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B 9	Mala dulcia.	Theo. æqualia in cal. & humi.	Cal. & hu. in 1.	A Sichem Hierosolymitanæ regionis.	Confortant cor.	Neruis.	Cum zuccharo rosa. aut melle rosa.	Sang. modicę.	Calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
C 10	Mala acetosa.	Theo. paucę ca. & multæ sicci.	Fri. & sicc. in 1.	Quæ nō sunt ponticæ.	Syncopi.	Articulis.	Cum uino citrino.	Sang. flegma.	Flegmaticis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridianis.
D 11	Chrysomela.	G. lo. fri. & hu.	Fri. & hu. in 1.	Arrani, & Arui.	Prouocant uomitum.	Multum inflant stomachum, & facile corrumpuntur.	Cum uomitu.	Sang. choleri.	Temperatis.	Iuuenibus.	Princi. æstatis.	Orientalibus.
E 12	Sycomori.	Arch. G. cali. & humi.	Fri. & sicc. in 1.	Magni, & nigri.	Apostemati gutturis.	Faciunt dolere stomachū, & conuertuntur cito ad malum.	Cum trifera minori.	Sang. incōpletus, imundus.	Sanguineis.	Adulescentub.	Veri.	Calidis.
F 13	Galbraira.	Io. frig. & sic.	Fri. & sicc. in 1.	Multarū carnium.	Præseruāt ab Ebrietate.	Stomacho et digestioni.	Cum penidijs.	Chimus siccus.	Calid. & humi.	Pueris.	Aestati.	Meridianis.
G 14	Nabach.	Io. Frig. & Scc.	Fri. in 1. sic. in 3.	Maiores, & odoriferi.	Fluxui Cholerico.	Tardant digestionem.	Cum fauo mellis.	Humor melancholicus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Princi. Autūni.	Septentrionali.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

G. Io. Ioh. **Cydonea.** Eliguntur contra fluxum sanguinis, ante cibum: quia stiptica sunt: & constipatis, post cibum: quia comprimunt. Nocent neruis: nisi post comestionem ipsorum inunguntur oleo in balneo. Et sua proprietate prouocant urinæ fluxum. G. Sedant uomitum succo, & odore suo, nec corrumpuntur in stomachis ægrorum, quanto minus sanorum. B. Et succus eius magis conseruatur, quam succus pomorum: eo quod succus pomorum acescit citius, aquositate sua & subtilitate.

Eligitur horũ comestio Luna existente in signo terræna scentiũ, & iuncta Fortunæ.

Ioh. Theo. G. H. D. **Mala dulcia.** Eliguntur poma Hierosolymitana dulcia ad faciendum Rob, & syrupos: propterea quod temperatiora sunt omnibus alijs pomis. Et post hæc poma Sehestem. Et post hæc Fotani, & Malni. Et poma confortant cor, & aromatizant stomachum, & meliorant digestionem, & lætificant animum, & decorant continentiam. Et delent syncopin, quando masticantur infusa aqua rosacea: quorum syrupus confert fluxui, & colicæ. Sed digeruntur grauiter.

Plinius lib. 23. cap. 6.

Mala Acetosa. Syrupus qui fit de pomis immaturis, est iuuamentum Toxicatis toxico animalium quæ uocantur Caruc (in alio, Carruc) & maxime contra alios modos toxicorum. Et hunc syrupum inuenerunt nouiter homines Indysabarion, id est, de regione illa: eo quod illi inuenerunt de eis in exercitu Mutten. Et est utilis contra choleram, & contra ægritudinem quæ dicitur Meschier, & Chite, & omnibus inflationibus (in alio, inflammationibus) & corpus eius facit uentositatem, & dolorem stomachi, & stringit uentrem, & nocet neruis.

Ra. G. Io. **Chrysomela.** Prohibentur habentibus stomachum calidum: quia succus eorum conuertitur cum recentia sunt: & cum antiquantur, conuertuntur in medicinam. quia succus eorum desiccatur: & ualet contra choleram. sicut thamarindi, & sibi similia. Et corpus ipsorum est generaliter pessimum, & eorum succus uelocioris conuersionis. Et si comeduntur post cibum, corrumpuntur, & supernatant in orificio stomachi.

G. Io. Ioh. D. G. **Sycomori.** Prohibentur de eis immatura, quia inflationem faciunt: & Rob qui fit ex eis, dicemus in capi. de Rob. G. Matura ex eis laxant cum frigiditate sua, & immatura constipant: & conueniens est, ut antequam comedantur, lauentur, ut assumentes efficiantur securi a nocumento, quod efficiunt in stomacho & capite: & bibatur post comestionem ipsorum syrupus acetosus. Et immaturorum prohibetur malicia, cum quibusdam rebus subtiliatiuis. sicut trifera, & sibi similia. Alia non nominauit G. quia non inueniuntur in regione sua. Et dulcia ex eis sunt calida, & acetosa frigida.

G. R. G. Io. **Gulbraira.** G. Gulbraira omnia saporosiora sunt Zarolis, quæ sunt similiora medicinis quam cibis, & ob hoc non debet plurimum ex eis comedi. Ruffus dixit, quia sedant uomitum, & stringunt uentrem, & urinam multiplicant. Et zarolæ sunt stipticiores Gulbrairis, & conuenientiores uentri, licet Gulbrairæ sint saporosiores. Et Gulbraira est cibus conueniens, plus contemperans naturas ipsorum, quando exhibentur eis ad comedendum cum lacte.

Io. G. D. H. **Nabach.** Est magis odoriferum Gulbraira. Et sauich quod fit ex eo, confortat stomachum, & est iuuamentum fluxui. Et Darriæ, Zarolæ sicut species Gulbrairæ. Et quando ponuntur contusæ in aqua, ingrossant aquam, ex uiscositate sua: & decoctio ipsarum commixta aceto, fortificat ipsum: & cerasa alterant choleram acetositate sua: & grana mirtillorum stringunt uentrem frigiditate, & stipticitate ipsorum.

Nabach. Gulbraira. Sycomori. Chrysomela. Mala acetosa. Mala dulcia. Cydonea.

De Fructibus, & Maneriebus ipsorum.

Iuuamenta rationabilia.

A	15	Melones dul.	Io.c.& h.le.f.h.	Fr.in 1.et h.in 2.	Samaracandi.	Frangunt lapidem, mundificant cutem.	Laxant uentrem.	Cum syrupo acetoso permixto.	Sang. modicus.	Flegmaticis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B	16	Melones musi, & insipidi.	G.fri.& humi.	Fri.& hu.in 2.	Maturi.	Prouocant urinam.	Faciunt dolorem in uentre.	Cũ post ipsas assumitur cibus.	Modicũ nutrimentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septentriona.
C	17	Melo. Indi, id est, Palestini.	G.fri.& humi.	Fri.& hu.in 2.	Dulces, aquosi.	In ægritudinibus acutis.	Digestioni.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang. aquosus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	18	Dactyli syluestres.	Io.frig.& sicc. in alio, fri.et hu.	Fri.in 1. sic. in 2.	Dulces, recentes.	Confortant uiscera.	Pectori, & gutturi.	Cum dactylis, & fauo mellis.	Humor grosſ.	Cali.& humi.	Iuuenibus.	In prin. æstatis.	Septentriona.
E	19	Bussari, dactyli cũ incipi. dulcesc.	G.et h.cũ tẽpe.	Calid. sicc. in 2.	Quod nõ est lupucum.	Lubricat ægestiones.	Dentibus, & ori.	Cum syrupo acetoso simplici.	Sang. moderatæ quantitatis.	Temperatis.	Omnibus.	Autũ. et hyeme.	Temperatis.
F	20	Musæ, poma paradisi.	Io.c.& h.Io.f.h.	Cal.humi.in 2.	Magnæ, maturæ, dulces.	Cõmouent coitum.	In stomacho.	Cum zaccharo.	Sang. flegmaticus.	Calidis.	Iuuenibus.	In quolibet.	Meridionalib.
G	21	Nux Indiæ.	Calid.humi.	Cali.humi.in 2.	Recens, dulcis.	Cõfert stranguriæ, et acuit intellectũ.	Tarde descendit.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang. multus, & acutus.	Frigi.& sicc.	Senectuti.	In autumno.	Meridionalib.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REIPSA quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1 2 3	4			5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Melones. Prohibentur ualde maturi & dulces, propter caliditatem ipsorum, & uelocem
Ie. conuersionem in uenis: & propterea, quia generant febres adurentes. Et non est hæc species
Io. Melonum, quam dixit G. frigidæ naturæ, cuius opinionem in hoc secutum est uulgus: quia
R. non inueniebantur in regionibus suis. Et Io. etiam in hoc peccauit, dicens post comestionem illorum Melonum debere potari uinum, ad alterandum eos, et remouendum maliciam eorũ. Et tunc maius nocumentũ affertur, cũ comeditur a multũ famelico, et maxime cũ post assumptionẽ dormit super latus dextrũ. Post quorũ assumptionẽ deambulatio bona est.

Eligitur ipsorum comestio existẽte ascendẽte in signo igneo, uel aqueo.

G. Melones musi, et insipidi. Eliguntur hæ duæ species temperatis complexionibus: quia diu-
M. reticæ sunt: uenas mundificant, & renes, frangentes lapidem. Et quia in eis est abstersio, in-
Ie. frigidationes cutis abstergunt, & Morpheam. Et semina sunt fortiora in substantia ipsorum. G. Cum corrumpuntur, fiunt similes toxico. Et propter hoc si tales assumantur, uomendi. Melones qui sunt de Cucumeribus, assimilantur his, deficientes ab eis modicum: qui comedi debent infra duo fercula, uel mixti cum alio cibo. Verumtamen Filius Mes. dixit, quod sunt calidi (in alio, acuti) licet minoris dulcedinis.

R. Melones Indi, id est, Palestini. Eliguntur in febribus adurentibus, & ægritudinibus, &
G. complexionibus calidis. Et cum assumitur aqua eius cum zuccharo, uel aliquo acetoso, prouocat urinam & uesicam, & renes lauat: & sunt nociui decrepitis: & humores crudificant (in alio, mundificant.) Nocent hepati & spleni, et stomacho, quando in eis est apostema (in alio, inflammatio) & multiplicatio assiduitatis eius, facit fluxum, & male digerere.

G. Cassallationes. Eliguntur ad confortandum stomachum debilem, et ad curandam dysenteriam intestinorum. Et sunt dactyli uiridis coloris, immutari. Et similiter operantur Bussu-
Filius Mes. ri, id est, dactyli aliquantulum dulces, recentes. Et syrupus eius est iuuatiuus ad sistendum motum choleræ, et sanguinis G. Dixit, quod capsula, quæ paruos dactylos clausos continet inclusos in ea, totaliter composita est ex duabus substantijs. Vna substantia est frigida, et aquosa, et dulcis. Et altera stiptica & grossa. Et cum uincit aquosa in ea, digeritur: et quando uincit grossa, non digeritur.

G. Bussuri. Omne quod est de fructibus dactylorũ maturum, sicut Rutal, est calidũ & humi-
Io. dum, generatiuũ opilationum, et est uelocis conuersionis (in alio, corruptionis) mollificans
R. uentrem, et addit in spermate. Et illud quod est ex eis stipticũ, sicut Bussuri, ad frigiditatem, et siccitatẽ declinat: & cum sit tardæ digestionis, abscindit fluxũ, confortat stomachũ, et generat uentositatẽ (in alio, uiscositatem) Et secundũ quod declinat ad caliditatẽ, minuitur operatio ipsius. Elfast, id est, dactyli sicci, sunt temperatæ caliditatis, stringunt uentrẽ: et Rutal sunt maioris nocumẽti quã dactyli cõpleti et maturi. Rutal, id est, dactyli propinqui maturati.

Musæ. Prohibetur multitudo assumptionis eorum, cum indigestionem faciant: et sunt nutritiuæ magis alijs fructibus, et minoris superfluitatis: et habent se in omnibus operationibus suis sicut Melones, qui sunt temperatæ dulcedinis. Et quando comeduntur cum zaccharo, uel fauo mellis, iuuant digestionem: maxime quando sunt maturæ, et bene mundatæ a corticibus: et bibatur post comestionem ipsius uinum odoriferum: quia aufert nocumentum, et maliciam eius.

Si indigeatur huius comestione, existente infortunata coniũctione, inuestigetur quãdo Luna sit remota ab eis 12. grad.

Ma. Nux Indiæ. Eliguntur maturæ ex eis: quia addunt in spermate, et iuuant dolorem an-
Io. tiquum dorsi. Et senibus non oportet auferre nocumentum ipsorum, sed iuuenibus, cum quibusdam rebus sanguinem extinguentibus. Et antiquæ ex eis, sunt fortioris caliditatis et siccitatis: & naturam stringunt: et cum corrumpuntur, nocent dentibus.

Nux indiæ. Musæ. Bussuri. Cassalationes. Melones Palestini. Musi, & Insipidi. Melones.

De Fructibus, & Rebus auferentibus stupefactionem Dentium. | Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 22	Rutal, id est, dactyli maturi.	Fil. diuersarũ naturarum. Ior. cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Ex omnibus speciebus Rutal.	Stomachis frigidis.	Gutturi, & uoci.	Cum sauich de papauere.	Sang. cholericũ	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B 23	Passulæ.	Carnes eius cal. & hum. regenerata econtrario.	Io. ca. et h. in 1.	Corasenę, magnæ.	Dolori intestinorum.	Comburit sanguinem.	Cum curulis recentibus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C 24	Ficus siccæ.	Arch. sunt cali. subtilitatẽ proferũt. ca. sic. in 1.	Cali. sicc. in 1.	Gartarosæ, rotundæ.	Pectori, et pseruant a toxico.	Opilationem faciunt uiscerибus.	Cũ nucibus, & amigdalis dulcibus.	Medio. nutri.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D 25	Karrubli.	G. frigi. & sicc. Io. cali. et sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Recens, dulce.	Sæpe surgenti ad sellam.	Tarde digeruntur.	Cum penidijs.	Medio. nutri.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
E 26	Glandes.	G. sicc. et modicæ calid. Macer. fr. sic. Theo. sic.	Fri. in 2. sic. in 1.	Recentes, magnæ, et completæ.	Confortant recentamen.	Abscindunt menstrua.	Cum assatæ comeduntur cũ zucch.	Mediciũ Nutri.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
F 27	Iurinbæ.	Io. calid. & humi.	Cali. humi. in 1.	Iurianæ, non corrosæ.	Extinguũt acuitatem sanguinis.	Generant inflationem.	Cum passulis enucleatis, propter subtilitatem eius.	Sang. flegma.	Calid. et sicc.	Adulescentib.	Aestati.	Calidis.
G 28	Nuces.	Ori. cali. et sicc. Theo. cal. & hu.	Theo. ca. h. in 1.	Quæ ueylociter enucleantur.	Stupefactioni dẽtium, & toxico.	Generãt bothor in ore & gutture, et linguam aggrauant.	Cum seminibus (ali. papaueris,) & amigdalis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
H												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietas.

Iudæus. Rutal. Cum antiquum est, minus humidum est: quando uero est recens, plus caliditatis habet, & magis generatiuum spermatis: & inducit sodam. Et quando decoquitur cum melle, & croco, multiplicatur caliditas, & siccitas eius, & additur malicia: quæ remouetur cum oleo. Loco nuclei eius ponuntur amigdalæ, & comeduntur cum papauere, & aqua rosa. & etiam post eas comeduntur lactucæ cum aceto.

Repudiat hic Cibus, Luna in signo existente igneo, uel aqueo, & maxime cum Fortunæ fuerint ī angulis.

Ie. Io. G. R. Passulæ. Eliguntur carnosæ & puræ dulcedinis, ratione suæ caliditatis, & multi nutrimenti ipsius: & quia mundificant humiditates, & laxant: & maxime cum remouentur nuclei. Et si accipiuntur ex aqua earum cocta, laxabunt sicut uuæ. Et stipticæ ex eis, quæ sunt minus carnosæ, sunt minoris caliditatis, confortant stomachum, stringunt uentrem. Et illæ quæ naturaliter carent nucleis, sunt subtiliores, quam carnes uuarum dulcium.

G. Pau. Io. Ficus siccæ. Prohibentur, quia nocent spleni, & hepati sua grossicie: quia hæc duo membra naturaliter appetunt dulcia, quæ attrahunt stomacho, & quæ sunt sibi similia in natura: quæ attractione opilant uias, & sic addunt in grossicie ipsorum. G. Signum autem in hoc est, quia uidemus grossiciem in hepatibus animalium, quæ solent comedere Ficus. Et bonus sapor ipsarum & grossicies est, quia sunt multum nutritiuæ. Ipsæ etiam mundificant pectus, & pulchrum efficiunt colorem.

G. Io. D. H. Karrubli. G. Vtinam non ducerentur ad nos de Hierosolymitanis regionibus: quia eorum nocumentum est nobis apparens, & magis quam in locis unde portantur: eo quod facit fluxum recens. Et quando desiccatur, stringit: quia deperditur humiditas eius, & remanet substantia terrestris. D. Recens est mala stomacho, & laxat uentrem: & sicca econtrario. quæ diuretica sunt, & maxime quando bulliuntur in musto, & fit condimentum ex eis. Et ex immaturis, quando fricantur uerrucæ, delet eas.

The. G. Ma. Glandes. Frigidæ sunt in primo, & siccæ in tertio, grossæ, stipticæ, difficilis digestionis, Naturam stringunt, & sanguinem menstruorum: & cum digeruntur, plurimum nutriunt. Et Castaneæ sunt meliores & dulciores, minoris siccitatis & stipticitatis. Et nutrimentum ipsarum, melius nutrimento Glandium. Et complexio ipsarum temperata, inter caliditatem & siccitatem: tamen dicitur, quod sunt calidæ in primo gradu.

Io. G. Ma. Iuiubæ. G. dicit, quod non inuenitur in eis operatio magna in conseruatione sanitatis, sed inuenit ipsas difficilis digestionis, generantes flegma, & modici nutrimenti, & malas stomacho. Et miror de ijs, qui contendunt quod sint dulces cum acumine: cum extinguunt acuitatem sanguinis. Et utuntur eis ad prouocanda menstrua. Et nisi attribuatur dictæ proprietati earum, manerent grossæ. unde hic sermo earum attribuitur proprietati. Ma. dicit, quod sunt temperatæ.

H. Mes. Gal. Nuces. Multociens accidit ex comestione ciborum acetosorum immaturorum stupefactio dentium: propter quod non permittuntur masticari cibi, unde digestio corrumpitur. Et curatio stupefactionum dentium fit cum rebus uiscosis, quæ inducunt, quod absterserunt acetosa, de uiscositate dentium. sicut portulaca, nuces, & farina sesamina, & pheludichi, & omnia unctuosa, uiscosa, & calida: etiam aptans frigiditatem complexionis neruorum dentium, per acetosa inductam. sicut sal.

Dactyli maturi. Passulæ. Ficus siccæ. Karrubli. Glandes. Iuiubæ. Nuces.

De Granis, & Victualibus, quæ ex eis fiunt. — Iuuamenta rationabilia.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	9	Frumentum.	G. Cal. & hu.	Cali. & hu. in 2.	Pinguæ, ponderosum.	Aperit apostemata.	Facit opilationes.	Quando bene operatur.	Sang. bonus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Temperatis.
B	10	Amylum.	G. Frigi. sicc.	Frig. & sic. in 1.	Albuta, frangibile.	Pituitam sedat choleræ.	Tardæ digestionis.	Cum rebus dulcibus.	Melancholia.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
C	11	Sauich Tritici.	Th. cal. sic. lo.	Cali. sicc. in 2.	Temperate torrefactum.	Visceribus humidis.	Exasperat pectus.	Cum lauatur aqua calida.	Sang. têperat.	Temperatis.	Senectuti.	Veri. cali. Hyemi.	Calidis.
D	12	Hordeum.	Mal. f. h. lo. f. li.	Frigi. sicc. in 2.	Nouum, magnum, & album.	Cõfortat expulsiuam, & descendit uelociter.	Dolorem inducit debilem.	Torrefactum.	Humor laudi.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
E	13	Sauich eius, & Sauich frumẽti.	Frigi. & sicc.	Frigi. sicc. in 1.	Temperate torrefactum.	Fluxui Cholerico.	Generat inflationem.	Cum Zacch. rosa.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
F	14	Aqua eius.	Hetoẽs aliĩ f. h.	Frigi. sicc. in 2.	Complete cocta, leuis.	Epati calido.	Visceribus frigidis.	Cum Zaccharo.	Sang. tempe.	Cali. & sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridiona.
G	15	Triticum.	H. cal. & humi.	Cali. hu. in 2.	Complete operatum.	Pectori, & gutturi.	Visceribus debilibus.	Cum penidijs.	Pluri. nutri.	Stomach. cal.	Iuuentuti.	Hyemi.	Meridiona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ie. Io. R. **Frumentum.** Eligitur rubeum, uiscosum, ponderosum, & quod dentibus facile frangitur, eo quod est multum nutritiuum, & est magis conueniens inter alia grana corpori temperato. Et quidam de Aethiopibus nutriuntur cum alijs: sicut nutriuntur Indi cum grano Rizon, & Turcæ cum Milio. Vel quia distant a locis temperatis, uel quia non temperatur in illis partibus frumentum. Et frumenti maneries diuersatur secundum diuersa genera ipsorum, terras, & complexiones anni, & ætates, & recentiam seu uetustatem ipsius. — Repudiatur pro nutrimēto, quū est ascēdēs Domus ægritudinis illius, pro q̄ eligit, licet sit signum terræ nascentium. Plinius lib. 18. cap. 7. prope finem.

G. H. Theo. **Amylum.** Eligitur, quando solum decoquitur, uel cum lacte patientibus fluxum cholericum & dysenteriam. Quia quando præparatur cum Zacch. & oleo amigdalino, est iuuamentum tussi, asperitati pectoris, & reumati. L. Debent tamen apponi pro qualibet ℥j Amyli, tria rotula aquæ. & decoquatur donec redeat sicut succus, & postmodum recipiatur. Hoc tamen est minoris nutrimenti inter omnia quæ fiunt de frumento: facit tamen opilationem uiscositate sua.

Io. Ma. Ra. **Sauich Tritici.** Illud quod fit ex infusione sauich frumenti infrigidat, caliditatem extinguit, & sitim mitigat, quando bibitur cum aqua frigida, postquam lotum fuerit multoties cum aqua calida, ad remouendum ex eo uentositates, & inflationes. Et quod fit ex frumento elixo, est minoris uentositatis, & pluris caliditatis & nutrimenti, q̄ quod ex infusione sauich non elixi. Rasis tamen dicit, q̄ magis infrigidat, q̄ sauich Hordei: eo quod plus aquæ imbibit.

Io. Ma. Ie. **Hordeum.** Eligitur ex eo, q̄d est subtilioris corticis, & multæ medullæ, nouū, spissum, uiscosum, & ponderosum. Et hoc est de quo mādauit Hippocrates, fieri succum Kiski Hordei. i. e farina Hordei, cum lacte: & q̄d est generatū in corpore ex eo, fortificat, & mundificat. Et diuersatur secundum diuersos modos confectionum ipsius. Quoniam quando ex eo fit sauich, desiccat: & quando decoquitur cum aqua, humectat: & quando panis ex eo efficitur, neq; humectat, neq; desiccat. Et nouum ex eo, est minoris frigiditatis. Vetus & excorticatum, est ualde nutritiuum: cuius proprietas est, cito descendere ad stomachum. — Kiski, uel Kischar.

R. H. G. **Sauich eius.** Eligitur ex eo, quod est temperate torrefactum, modici furfuris, & multæ medullæ, & lotum cum aqua dulci frigida: quod bibitur, ad infrigidandum, ante introitum balnei duabus horis, in Aestate cum Zacch. & stringit naturam cum syrupo constrictiuo. Hippocra. Si bibitur hora qua cum aqua frigida infunditur, stringit: post aliquod tempus laxat, humiditate aquæ. Et est de cibis quiescentium, & calefactorum: sed nutrimentū eius, est minus nutrimēto sauich frumenti.

H. G. D. **Aqua eius.** Eligitur, quæ fit ex Hordeo nouo, pingui, & ponderoso. Cum infunditur, excorticatur, & teritur: & ponunt pro qualibet mensura Hordei. 14. aquæ: deinde decoquitur, deducitur, & despumatur. Et tunc laxat naturam, sua uiscositate, & urinam prouocat, & sedat sitim sua humiditate, & aperit opilationes sua abstersione, & nutrit sua substantia, & uincit caliditatem febris sua qualitate. Et si immisceatur cum constipatiua, uel subtiliatiua, erit subtilians, uel constipans.

H. Schi. Eidis. **Triticum.** Prohibetur quando fit ex azymo: propter hoc, quia est difficilis ad digerendum. Et cum supponitur ei Zucch. uel oleum Amigdalinum, confert ægritudinibus pectoris. Et quando decoquitur cum portulaca, & lingua arietis, confert sputo sanguinis. Et cum digeritur, plurimum nutrimentum generatur. Et quando sanus uult sibi cauere a nocumento ipsius, accipit post ipsum uinum antiquum, & miscet cum eo piper: & ex hoc expellitur eius nocumentum. — Apta huc q̄ supra fol. 10. in Canone Octauo.

Triticum. Aqua hordei. Sauich hordei. Hordeum. Sauich Tritici. Amylum. Frumentum.

De Leguminibus & Naturis ipsorum, Iuuamenta rationabilia.

A	36	Rizon.	le.c.sic.G.sic.	cali.& sicc.in 1.	Margaritinũ, quod crescit in coctura.	Ardori stomachi.	Patientibus Colicam.	Cum oleo & lacte.	Lauda. Nutri.	Calidis & hu.	Omnibus.	Hyemi.	Omnibus.
B	37	Faba.	Io.frig.& sicc.	fr.in 1.sicc.in 2.	Clara, munda & integra.	Vigilijs, & sodæ.	Hebetat sensus.	Cum sale & origano.	Sang. nõ mal.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
C	38	Mesch.	Io.fri.tpa.hu.	fri.in 2.tpa.hu.	Recentes, grandes.	Tussientibus cum febri.	Debilitati dentium.	Cum decoquitur cum oleo Amigdalino.	Bonũ Nutri.	Cal. & hu. sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
D	39	Phaseoli.	Or.fr.si.Io.c.si.	cali.& hu.in 1.	Rubei, non corrosi.	Prouocãt urinam, & impinguant corpus.	Faciunt nauseam, & somnia mala.	Cum oleo, muri, & synapi.	Sang.grost.te.	Frig. & sicc.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	40	Lentes.	G.tẽ.c.le.fr.si.	fri.& sicc.in 2.	Quæ in aqua mersæ, cito tamen siccantur.	Sedant acuitatem sanguinis, & confortãt stomachũ.	Melancholię, coitui, & uisui.	Cum bletis, & atriplicibus.	Sang. grois.	Sanguineis.	Iuuentuti.	Aestati!	Calidis.
F	41	Lupini.	Io.Cali.Sicc.	cali.sicc.in 2.	Albi, & ponderosi.	Lũbricos pellunt, purgant a scabie et malis humorib.	Difficile digeritur & descendit.	Qñ dimittitur in eo amaritudo, & comeditur cũ aceto & muri.	Melior lan.lenib.	Flegmaticis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrio.
G	42	Fru.elixum.	Vni.H.c.& h.	cal.& hu.in 2.	Viscosum, põderosum, plenum & squallens.	Corporibus laxis.	Tardę digestionis, generãs humores uiscosos.	Cum multo sale.	Lac & sperma.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Io. G. Ie. G. **Rizon.** Est cibus temperatus, leuis ad digerendū, & conuertens naturam ad constipationē: maxime, quod ex eo est rubeum: & albū, quando decoquitur cū oleo amigdalino, uel sesamino, aut butyro cocto, non stringit uentrē, & mitigat morsurā stomachi & intestinorꝝ. Et quādo fit cum lacte recenter mulso, generat opilationes. Verūtamen aufert siccitatem eius, & impinguat corpus. Et quando præparatꝰ cum oleo de carcamo, non generat opilationes, & laxat. Et dixerunt quidam, quod in ipso est aliqua caliditas. G. dixit, quod addat in spermate, & minuit urinam, egestionem, & uentositatem.

G. Hi. D. Ie. G. **Faba.** Prohibetur, quia facit inflationē, & molliciem carniū, & somnum, & lassitudinem. Et siccæ sunt minoris nutrimēti ꝙ recentes. Et excorticatæ coctæ cū oleo amigdalino, sunt minoris nocumēti (in alio, nutrimēti) ꝙ coctæ non excorticatæ. Et medulla earꝝ abstergit. Et cortices earū sunt stipticæ: & ideo quidā Medici, temperatā fabam cū aceto decoxerunt, & dederunt ad comedendū patientib. apostema intestinorꝝ et fluxū. Et melius est, ꝙ decoquanꝰ, uel torrefiant cū oleo amigdalino, postquā elixanꝰ multotiens: qa tunc erūt iuuamentū pectori (in alio, exscreantibus) Aufert maliciā earꝝ Origanū, & sal. G. dixit, ꝙ conseruāt sanitatē.

G. Io. Ra. Ma. **Mesch.** In complexione sua propinqua est fabæ, & propterea in comparatione est propinqua. Et est tardæ digestionis in stomacho: sed cum digeritur, generat humorem laudabilem. Et est bona febricitantibus. Et laxat, cum miscentur cum ea quædam olera, sicut spinachiæ. Et prodest cordi (alias pectori) quando præparatur cum oleo amigdalino.

R. Ma. Io. G. **Phasioli.** Quidam Phasiolorum sunt albi, frigidi & sicci: & quidam rubei, caliditatem habentes, & inflationem: modicum tamen inflant, & plurimum nutriunt. Est & minoris inflationis faba, cuius humiditas est excedens. Et rubei ex eis habent subtilitatem, per quam descendunt menstrua. Et debent comedi præparati cum oleo, muri, & sinapi, & carui, & origano: & per hæc expellitur eorum malicia.

Ra. Ma. Io. G. **Lentes.** Prohibentur habentibus complexiones melancholicas: quia inducunt in eis alienationes, & febres quartanas, & lepram. Et quæ ex eis non sunt excorticatæ, lubricant egestiones. Et quandoꝗ in decoctione, prima aqua eijcitur, postmodum stringit. Et quando ex aqua earum fit garus, prodest squinantiæ, & lubricat uentrem. Et sunt iuuatiuæ magis quando comeduntur cum spinachijs, bletis, cum multo oleo: & peiores sunt, quando comeduntur cum Themesich, id est, carnibus siccis, salitis. Ma. Habent in cortice suo acuitatem, cum qua laxant. Et earum medullæ stringunt.

G. Hi. D. Io. **Lupini.** Quando coquuntur donec transeat amaritudo ipsorum, fiunt difficilis digestionis, & non laxant uentrem: & amaritudo earum facit eos uelocis descensionis, cum qua interficiunt uermes, & digeruntur, & nutriunt nutrimento conuenienti hepati. Et uniuersaliter urinam prouocant amaritudine, & sanguinem menstruosum, & fœtum educunt, & aperiunt opilationem splenis, hepatis, & pulmonis. Quorum aqua melius operatur, ꝙ eorum substantia. G. Sanguis generatus ex eis, non est malus. Io. Generant humorē grossum, & malū.

Ma. Di. D. **Frumentum elixum.** Est tardæ digestionis & descensionis, generans humores uiscosos, si non descenderit. Et generat lumbricos, & cucurbitinos. Et succus qui fit ex farina eius, & aqua Kaski, quæ fit ex eo, prosunt tussi, & ægritudini pectoris, & apostemati pulmonis. Et cum debet decoqui, cooperiatur bene hyeme cum pasta, quæ fit inter coopertorium, & ollam: & decoquatur lento igne bene: nec discooperiatur, donec perfecte sit coctum: post eius perfectam decoctionem agitetur.

Adde quæ supra fol. 13. de Canone. 10.

E

Rizon. Faba. Mesch. Phasioli. Lentes. Lupini. Frumentum elixum.

De Panibus, & modis ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	43	Panis de Simila.	H. temperate calidus.	Calid. in 2.	Bene coctus, citrinus.	Impinguat corpus.	Opilat.	Cum cōpleta fermentatione.	Nutrimentum plurimum.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	44	Panis Opirus.	Ma. calidus.	Calid. in 2.	Qui minꝰ habet furfuris. In alio, uel steterit una nocte anteq̃ comedatur.	Obtemperat uentrem.	Inducit pruritum, & scabiem.	Cum compagnio iuuēcuolo.	Nutrimentum bonum.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C	45	Panis Azymus.	H. grossus, & humidus.	Tempe. fri. in 2.	Salsus multum, & bene coctus.	Corporibus laxis, & fessis.	Generat inflatione, & uentositatem.	Cum uino ueteri, & bono.	Flegma, uiscosum, & multū.	Cal. exercitātib.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
D	46	Panis Rizon.	Theo. frigidus, & siccus.	Fri. & sic. in 2.	Qui fit ex Rizon margaritino.	Purgat interius intestina, & stringit.	Difficilis descensionis.	Cum exercitio, et balneo.	Moderata melancholia.	Temperatis.	Iuuentuti.	Frigidis.	Septentrionali.
E	47	Panis de Furno.	Meliori inī panes ex eo ē mollior.	Tempe. fri. in 2.	Bene temperatus, et bene coctus.	Corporibus siccis.	Malæ digestionis.	Cũ rebus deponentibus, sicut chalce.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
F	48	Pa. factꝰ i testis.	Io. minoris mali dei pane gastell.	Tempe. sic. in 2.	Fermentatus, & subtilis.	Corporibus exercitantibus.	Fatigat stomachum, & generat lapidem.	Cum carnibus subtilibus, & brodijs.	Sang. crudus.	Multū exercitā.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
G	49	Pa. de Gastellis.	G. Io. hu. grossus, & malus.	Tēpe. hu. in 2.	Coctus, et in termixtus cinere.	Corporibus laxis.	Malę descensionis, faciens dolorem diuturnum.	Cum uino ueteri post assũptionem.	Sang. malus.	Calidis, lassis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

Ra. **Panis de Simila.** Deteſtatur: quia propter generationẽ uiſcoſitatis opilat, & inducit dolores
Hip. articulorum, & lapidem: & hoc ſua uiſcoſitate, & quia tarde digeritur. Et eſt nutribilior inter
G. alios panes. Et ut amoueatur malicia eius, comedatur brodium quod fit cum carnibus, ouis, et ſpeciebus, et aqua compoſitum: et Tobeget, id eſt, cibus frixatus de carnibꝰ & ſpeciebus, ubi ſint ſalita cum Prehidebergit, & Raberigit. Et qui fit ex farina proximo molita ſtringit uentrẽ, et habet in ſe de ignea caliditate. Et panis ex longinquo molitus econtrario. Et panes magni & groſsi, ſunt meliores uel nutribiliores, & ueLociores ad deſcendendum.

R. **Panis Opirus.** Eligitur habentibus colicam, & frigidis complexionibus: quia eſt uelocis de-
G. ſcenſionis (alias nutrimenti) & habet aliquid de furfure: quia abſtergit inteſtina, & ob hoc eſt minoris nutrimenti. Et deſiccat: & ad remouendum eius ſiccitatem, et ad augendum eius nutrimentum, ualet, ſi comedatur cum unctuoſis, & cibis coctis cum lacte dulci. Et calidus ex eo eſt pluris nutrimenti, & uelocioris deſcenſionis (alias nutrimenti) quam frigidus: & ille qui fit e groſſa farina, ſicut tarde molleſcit infuſus aqua cum conficitur, ſic ſe habet huius eſſe in ſtom acho.

Ru. **Panis Azymus.** Azymi nutrimentum uiſcoſum, tardum, groſſum: & nutrimentum eius
Ra. multum, quando deſcendit a ſtomacho. Verumtamen generat lapidem, opilat ſplenem, et
Io. hepar. Et eſt de cibis utentium labore graui. Et cum neceſſarium fuerit comedere ipſum, accipiatur poſt zinziber, ſeu trifera. Deinde bibatur aqua mellis. Et addatur his poſt hoc exercitium, balneum, fricationes cum eis, et longus ſomnus. Et multi inter eos qui comedunt, incidunt in peſsimas ægritudines, & moriuntur ante ſenium.

Ga. **Panis Rizon.** Deteſtatur, propter ſiccitatem eius adquiſitam per ignem, quæ additur ſiccitati
Io. naturali: ob quam eſt tardæ digeſtionis, faciens uentoſitatẽ, et colicam, quæ propterea præ-
Iudæus. paratur cum quibuſdam rebus ſubtiliatiuis. Et modus quo melius comeditur ad mollificandum pectus, eſt brodium rumicis, cum oleo amigdalino, et cum Rahib, id eſt, lacte acetoſo, facto ad mitigandam caliditatem, & cum alijs ſtipticis ſtringentibus. Et Rizon colorem faciei efficit bonum, et uidere bona ſomnia facit, et impinguat corpus.

Io. **Panis de furno, uel foculario.** Deteſtatur, propter combuſtionem ſuperficiei, & ſemiple-
Ie. nam cocturam profundi. Et diximus multotiens, quod panis Azymus, & non co-
Ga. ctus, eſt de cibis exercitantium, & fatigantium: et quieſcentibus multum obeſt: & utentes eo ſentiunt de nocumento ipſius tractu temporis. Sed ad remouendum nocumentum eius, deſiccetur & torrefiat, & miſceatur cum aqua & zuccharo.

Ga. **Panis in teſtis factus.** Panis qui coquitur in teſta, eſt malus: maxime, quando miſcetur cum
Hip. oleo. quia naturam ſtringit, generat opilationes, & humores malos, crudos in corpore. Et
Ia. qui indiget comeſtione ipſius, multiplicet eum, frumentando ſalem (in alijs, bene fermentando ſalem) & faciat eum bene decoqui. Et licet oleum opilet poros, & prohibeat ingreſſum ignis decoquentis in eum, ideo companagium melius cum quo ſumitur, eſt cibus qui fit ex ſpeciebus aromaticis (in alio, acutis.) &c.

G. **Panis de gaſtellis.** Panis gaſtellaceus eſt, qui fit ſuper paruis lapillis igneis: ſicut fit in
H. uillis. In quo pane hæc tria ſunt mala: quia combuſtus in ſuperficie, ſemicrudus interius, &
R. mixtus cineri: propter quod eſt peior pane decocto in furno. Et quando comeditur
Io. cum carnibus unctuoſis coctis, abſcinditur aliquid maliciæ ipſius. Et melius quod fit poſt comeſtionem ipſius eſt, cum bibitur uinum purum: & conſequenter moueatur motu laborioſo: quia ex hoc remouetur nocumentum eius.

Apta hæc quę ſupra ſol. 11. Canone. 11.

Panis de Simila. Opirus. Azymus. Panis Rizon. De Furno. In teſta coctus. Gaſtellaceus.

De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	50	Lactucæ.	Io. fri. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Amplæ, & citrinæ.	Vigilias, & gomorreas sedant.	Coitui, & uisui.	Cum miscentur cum apijs.	Nutr. ãplis alijs.	Calid. & frigi.	Iuuentuti.	Omnibus.	Calidis.
B	51	Scariola.	Ori. et G. fr. et h.	Fri. in 1. sic. in 2.	Recens, & dulcis.	Infrigidat hepar calidum.	Retardat digestionem.	Cum nasturcio.	Nutri. modicu.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
C	52	Apium.	G. cali. & sicc.	Cali. & sicc. in 2.	Hortulanum.	Aperit opilationes.	Efficit sodam.	Cum lactucis: & econuerso.	Nutri. modicu.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
D	53	Tracon, id est, herba Piretri.	Ior. cali. & sic.	Cali. & hu. in 1.	Hortulanũ, recens, & tenerum.	Saporat frigida fercula.	Sitim facit, & moratur diu.	Cum apijs.	Nutri. acutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
E	54	Eruca, & Nasturcium.	Ior. cali. & hu.	Ca. in 2. hu. in 1.	Quod minoris est acuitatis.	Addit in spermate, & coitu.	Nocet hemigraneæ.	Cum scariolis, & aceto.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentriona.
F	55	Kadharrhudŋ.	Ori. Theo. Io. cali. & humi.	Ca. in 2. sic. in 1.	Odoriferum.	Substãtia stringit, siccus laxat.	Obtenebrat uisum.	Cum folio fatuo, id est, Portulaca.	Nutri. inflatiuũ.	Frigidis.	Decreptis.	Hyemi.	Septentriona.
G	56	Portulaca. Citraria.	Frigi. & humi.	Fri. in 3. hu. in 1.	Amplor foliorum, & tenerorum.	Stupefactioni dentiũ, & delet porros.	Spermati, & coitui.	Cum Erucis syluestribus.	Nutri. modicũ.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. **Electiones, & Proprietates.**

G. Ior. Ma. Ori. Io. **Lactucæ.** Ior. G. Sanguis generatus ex Lactucis, est melior generato ex alijs oleribus, & amplioris nutrimenti, & melioris descensionis, & neq; stringit, neq; laxat: quia in ea non est stipticitas, neq; salsedo. Et eligitur ex eis illa, quæ non habet lac: quia frigidior alijs: & est conueniens puncturæ stomachi. Quando autem abluitur aqua, debilitat uisum, & mitigat sitim. Io. Frigida & humida in primo, prodest pectori, & nocet stomacho.

Ma. Io. H. **Scariola.** Licet sit frigida & humida temperate, nihilominus præstatur sibi de aliorum naturis. quia fit in æstate calida accidentaliter, cum fiat amara: & in autumno sicca, & propterea ingrossat & exasperat: & scd'm hoc in hyeme & uere, cum amaritudine sua aperit opilationes splenis & hepatis. Et ex eis syluestris fortior est in hac operatione, & confortat stomachum. Et succus eius confert inflammationibus calidis. Et elixata bene, stringit uentrem, præparata cum speciebus.

G. R. Io. **Apium.** Eligitur ad prouocanda menstrua, & urinam, expellit uentositates, aperit opilationes, & confert stomacho. Crudum & coctum tarde digeritur, & propterea debet eum præcedere cibus, cum quo misceatur. Et folia ipsius purgant urinam, magis quam laxant: & radices suæ econuerso. Ru. Dicit, quod prouocat urinam, & stringit uentrem. Et consulendum est, quod non comedatur tempore, quo mouentur animalia uenenosa: eo quod aperit uias, & iuuat ad transeundũ uenena interius. Et est duorũ modorum, Napticum, & Romanũ.

H. G. Ys. **Thachon.** Moris est Medicorum præcipere, ut masticetur ante potum medicinarũ. Horribilis saporis: quia stupefacit instrumentum gustus. Et modico ex eo assumpto, confert ad digerendum & descendendum. Mentha G. calida & sicca in tertio gradu, conferens nauseæ. Et generat uentositatẽ. Et modicum ex ea, digerit sua caliditate naturali: & multum ex ea, crudificat humiditate superflua, quæ est in ea. Et aromatizat stomachum, digerit, & appetere facit. Et quando sola comeditur, inducit pruritum in cute. Et addit in coitu, & appetitu ciborum, & necat uermes.

Io. H. G. **Eruca, & Nasturcium.** Eligitur utentibus coitu: quia emittit uentositatem facientem uirgam erigere, & generat sperma, & laxat uentrem, & urinam prouocat. Et calefacit calefactione manifesta, & subtiliat: & propterea debet misceri cum aliquo prohibente fumositatem ascendere ad cerebrum. Et Nasturcium calidum & siccum, necat uermes, obest stomacho, & uesicæ, & inducit stranguriam, resoluit uentositates, & incidit flegma.

Radharuchi, id est, Ocimum. Prohibetur a stomacho: quia est tardæ digestionis, & conuertitur in choleram, & commouet uentositatem. Et ingreditur numerum ciborum subtiliatiuorum, mundificat humiditatem pectoris, & stringit, & laxat uentrem. Et non mirentur de hoc sermone nostro, cum dixerimus de una re, quia stringit & laxat: eo quod possibile est habere in se duas uirtutes diuersas, sicut caulis: quarum altera fortificata secundum naturam materiæ conuenienter operatur. Et possibile est, quod ipse cibus sit siccus naturaliter, & humidus accidentaliter.

Portulaca, & Citraria. Dissonum uidetur, quod res acetosa remouet stupefactionem dentium: nisi accideret ex uiscositate sua: & quia stiptica est, confert excoriationi intestinorum, & dysenteriæ, & fluxui sanguinis mulierum, & sputo sanguinis. Et sedat uomitum, & cum sua frigiditate extinguit choleram, & abscindit appetitum coitus, & mitigat arsuram uesicæ, & renum, & delet porros. Citraria, seu herba Apum, calida & sicca in primo, confortat cor, & hepar, & lætificat animam, & purificat (in alio, uiuificat) mentem, & dissoluit melancholiam.

Apta huc quæ supra fol. 12. Canone. 12. notantur.

Lactuca. Scariola. Apium. Thachon. Eruca, & Nasturtium. Ocimum. Portulaca.

De Herbis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	57	Cicera.	Ori. Io. cal. & h. in ali. cal. & sic.	Cal. & hu. in 1. in al. fr. & h. in 1.	Grossa, non coriosa.	Addunt in spermate.	Apostemati renum, & uesicæ.	Cum seminibus papaueris.	Sperma, & lac.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
B	58	Sinapis.	Omnes calid. & sicc.	Ca. & sic. in 3. in al. ca. in 4. si. in 3.	Recens, rubea, & hortulana.	Podagræ, & dissoluit duriciem.	Cerebro.	Præparatum cum amigdalis, & aceto.	Humor acutus.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
C	59	Anetum.	The. c. et si. recēs tñ est mino. cali.	Cali. & sic. in 2. Ori. in 3.	Viride, recens, & tenerum.	Prodest stomacho cum succo suo.	Renib. & abominatiōi stomachi, sua substantia.	Cum lemoncellis.	Nutri. modicū.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	60	Porri napici.	Omnes calid. & sicc.	Cal. in 3. sic. in 2.	Napticum acutum.	Prouocat urinam, & addit in coitu.	Cerebro, & sensibus.	Cū oleo sesamino, sesaminis nō excorticatis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
E	61	Galanga.	Io. cal. & sicc.	Cal. in 3. sic. in 2.	Grossum exeis,	Venæ sciaticæ, & coitui, & odorē aromatizat oris.	Cordi.	Cum ferculis unctuosis.	Humor acutus.	Humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	62	Oleū amigda.	Io. Temperatū.	Temperatū in 2. humi. in 1.	Recens, dulce.	Pectori, tussi, & stomacho.	Visceribus debilibus.	Cum masticæ.	Humor tempe.	Temperatis.	Adulescentib.	Veri.	Orientalibus.
G	63	Agreste succus.	Paul. Io. frigi. & sicc.	Fri. in 3. hu. in 2.	Recens, & purus.	Visceribus cholericis.	Pectori, & neruis.	Cum unctuosis, & dulcibus.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. H. Io. **Cicera.** Ru. dicit, quod operatur in carne, sicut fermentum in pasta, & acetum in terra. Et nigrum ex eis frangit lapidem, & prouocat urinam, & menstrua, & embrionem eijcere facit. Et album ex eis habet in se absterſionem: quia mundificat splenem, renes, & hepar. Sunt in eis etiam substantiæ duæ, salsa, & dulcis. Salsa laxat uentrem, & dulcis urinam prouocat. Semen Nasturcij deficit a Sinapi modicum.

G. R. Io. **Sinapis.** Piper, calid. & sicc. in quarto gradu, calefacit interiora frigida, & subtiliat cibos grossos, & modicum ex eo prouocat urinam, & multum laxat. De Cimino nigro, melius est ponderosius, & est calid. & sicc. in tertio gradu, subtiliatiuum, & resolutiuum uentositatum frigidarum. Semen Papaueris albi frigid. est in tertio gradu, & somnoriferum. Oleum Sesaminum calid. in primo, humid. in secundo, & fastidiens. Carui siccum in totum, resoluit uentositates, prouocat urinam, interficit uermes, Ciminum commune, & Napticum, id est, montanū, est siccum sicut Carui: quo cum inungit cutis, facit citrinū colorem.

G. D. Io. **Aberesim. (in alio, Kelim.)** Aberesim, id est, semen Ferulæ, est sicut Ciminū: & melius ex eo est citrinum quod assimulatur folijs Alue. Et ex Altie melior surculus, paruorum foliorum, est & calid. & sicc. & acutum. Origani duo sunt modi. Vnus ex eo est longorum foliorum, & est certioris operationis. Et aliud rotundorum foliorum, & est calid. & sicc. facit digerere, & adpetere cibum, & resoluit uentositatem. Sumach, melius ex eo est rubeum, retinens fluxum cholericum. Ruta G. calid. & sicc. in tertio gradu. Dio. Confert toxicatis, prodest uisui, & nocet coitui. Origanum.

H. G. Io. **Porri.** Minoris sunt operationis, quam Napticum, id est, Montanum: minoris uero eis sunt in subtiliatione & mundificatione: & conferūt sanguini Hemorrhoidarum. Ruta uiridis calid. & sicc. in tertio gradu, conferens Epilentiæ. Coriandrum, Hip. dicit, quod est calid. cum stipticitate: & generaliter, aliqui frigidum dicunt. Crocus calid. & sicc. confortans membra interiora, & aperit opilationes, & facit transire cibum, cor lætificat. Flos Cartami calid. & sicc. inducens bonum saporem in cibis, & facit excoqui carnes grossas: & in eo est stipticitas.

Ru. D. G. **Folia Asæ.** Calida & sicca, conferunt digestioni. Ex Asa melior est, quæ est boni saporis. Melior est Carmeni, quæ est calid. & sicc. in quarto gradu, fortis subtiliationis & dissolutionis. Digerit, & appetere facit cibum, augens fœtorem secessus. Piper longum calid. & sicc. est, impinguat stomachum, & mundificat ipsum, & caput. Spica aromatica, calid. est & sic. Zinziber, calid. & humid. (in alio, sicc.) Darsini calid. est in secundo gradu, sicc. in tertio: de quo melius est odoriferum, leue. Prouocat urinam, & menstrua, & nocet uesicæ.

G. H. Io. Ma. **Oleum Sesaminū.** Confert grossiciei pectoris, & pulmōis, gutturis & gulæ, obtpans uentrē, contrariū toxicis, laxat stomachū, auferēs malū saporem ciborꝝ, qñ ex eo condiunt. Oleum de nucibus, fortis est caliditatis, dissolutiuū, & iuuamentū complexionib. frigidis. Oleum recens, quod fit ex cōtusione oliuarꝝ uiridiū, est frigi. et quod fit ex nigris antiquatis cal. est. Et Reblebi dicit oleum, quod defertur sub bardis camelorū. Oleum Omphacinū, quod fit de oliuis recentibus, quo utuntur seruitores in negocijs suis. Oleum Carraminum calid. est, et fastidiosum. Et Sabutinū (in alio, & Rasu.) cali. est & humi. grossum, & fastidiosum.

Agrestæ succus. Eligitur ex ea, & ex succo uuæ, quod uindemiat tempore suo, & terit non cum cortice. Et eligit de lemoncellorꝝ succo, qui fit ex decorticatis, et cuius auferunt grana: deinde premunt. Et de succo Sumach eligit, quod decolat per terebellū, manibus nō cōtusum. Et de succo granatorꝝ eligit, q̃d tritū fuerit in mortario uitreo, uel marmoreo. Et inter succos fructuum melius est clarū, odoriferum, non horribilis uel mali saporis: et quę non permutant, nec in malis uasis reconduntur, imo uasa uitrea, quibus recondi debent, lauentur cum uitro trito, & folijs Scariolæ. uel folijs Persicorum, seu cum harena, sale, & cinere.

Apta huc quę supra fol. 12. Canone. 12. & fol. 13. notantur.

E 2

Succus Agrestæ. Olea uaria. Galanga. Porri. Anetum. Sinapis. Cicera.

Septentriona. Autumno. | Montuosis. Hyemi. | Frigidis. Hyemi. | Septentriona. Autumno. | Frigidis. Hyemi. | Orientalibus. Veri. | Meridionalib. Aestati. | Regiones. Tempora.

De Aceto, & Acetatis, & quibusdam fructibus. Iuuamenta rationabilia.

A	64	Acetum, & Acetata.	G. cõpositũ ex cal. & sic. subtilibus, uincẽs fri. et sic. H. fri. & sic.	Fri. in 1. sic. in 2.	Quod fit ex uino.	Cholerae, & gingiuis, & appetitui.	Neruis.	Cum aqua, & zucchazo.	Nutri. modicũ.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Semper calidis.
B	65	Sergara, radix asae, uel ferulae.	Ori. cal. & sic.	Cal. & sic. in 3.	Recens & alba, et non perforata.	Abstergit stomachũ, & prouocat uomitũ, & quartanã ex adusto flegmate pellit.	Cerebro, & neruis.	Cum aceto.	Humor melãc.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
C	66	Cucumeres, & Citrulli.	lo. in. fri. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Nisaburis completi.	Febribus adurentibus, & urinam prouocant.	Faciunt Iliorum dolorẽ, & stomachi.	Cum melle, & oleo.	Sang. illauda.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Frigidis.
D	67	Melongiana.	Calid. & sicc. grosse. (alias frigidae & siccae.	Cal. in 1. sic. in 2.	Recẽs, cuius dulce interius.	Hemorrhoisagiae, stõacho, sanguini, uomitui, & unicuilibet accidẽti ex debilitate stõachi.	Vaporib. melancho. capiti, et efficit Bothor in ore.	Cum uentosis, et multitudine aceti.	Melancholia.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Frigidis.
E	68	Kaien, id est, Enula.	Al. calida & humida, et generat calidum & siccum.	Cal. in 3. sic. in 2.	Tenera, recens.	Minuit urinam.	Minuit sanguinem, & sperma multum.	Cum aceto.	Nutri. malum.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Frigidis.
F	69	Cepae.	Ral. calida & sicca. uniuersaliter calida, & humida.	Cal. in 4. h. in 3.	Albũ, aquaticum, succosum.	Addũt in coitu: eo q̃d auferat nocumentũ q̃d fieri posset ex pmutatione aquarũ.	Facit sodã in capite.	Cum aceto, & lacte.	Sperma, & lac.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
G	70	Allia.	Generaliter calida & sicca.	Cal. in 4. sic. in 3.	Nodosa bulbis.	Toxicis.	Expulsiuae, cerebro, & uisui.	Cum acetosis, & oleis.	Hũor gros. et ac.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
T	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

G. **Acetum, & Acetata.** G. Opiniones Philoſophorum conueniunt in ſiccitate ipſius, & diſcre-
D. pant in caliditate & frigiditate. Nam quidam dixerunt, quod eſt frigidũ: eo quod cholerã miti-
Ior. gat. Et alij dixerunt, quod eſt calidũ: eo quod ſuper petram ſparſum bullit, & frangit lapidem.
Ioh. Et melius quod de eo dicitur, eſt quod ſit calidũ potentia, & frigidum actu: & iudicare rem per
G. actũ, ſeu per formã, eſt rationabilius ꝙ per potentiã G. Licet forte habeat aliquã caliditatem,
tamẽ ſtringit cũ ſua ſiccitate naturã: et cum melle eſt inciſiuũ, et ſubtiliatiuũ, conferens tuſſi fle-
gmaticæ. Et quidã medici conſueuerũt cum eo curare ſputũ ſanguinis.

Io. **Radix plantæ Aſæ, ſeu Stringar: & eſt radix Amadchon.** Eligitur ad faciendum com-
Ma. poſitum cum aceto: quia generat acuitatem in eo, per quam humores ſubtiliat,
& ſuperflua incidit, appetitum conferens, ad tranſeundum, & dige-
rendum cibaria groſsa: utpote capita, hepata, renes, & his
ſimilia. Et quando præparatur cum brodio, uel
ſalſamento, frigidis cum aceto forti, erit
cibus fortis: & dicitur acutus.

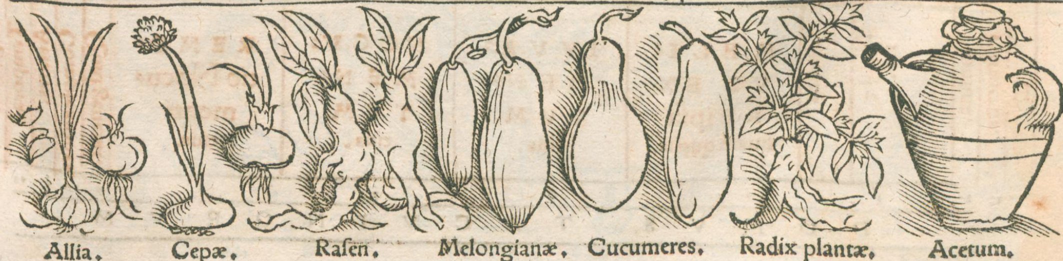
G. **Cucumeres.** Eliguntur longi, ut Citrulli: quia urinam prouocant, & naturam mollificant,
D. & mitigant ſitim. Sed Citrulli ſunt frigidiores, & ſubtiliores: propter quandam amaritudinẽ,
quæ in eis eſt. Et in eis eſt etiam modicum ſtipticitatis. Et accidit comedentibus ipſos recentes
ſitis, maxime in quorum ſtomacho eſt cholera: eo quod cõuertuntur. Rapæ calidæ ſunt & hu
midæ, nutrientes multum, & generãtes ſperma. Vrinam prouocant, & neq; laxant, neq; ſtrin-
gunt, & faciunt appetere cibos. G. Quando elixantur bis in aqua, & poſtmodum pręparantur
cum aceto & ſinapi, aqua ipſarꝫ confert Surnæ (in alio, Surriæ.)

Melongianæ. Diuerſantur in complexione, propter uetuſtatem, & recentiam, dulcedinem,
& amaritudinem. Nam ueteres amaræ, calidæ ſunt & ſiccæ, facientes bothor oris. Et recen-
tes dulces, frigidæ & ſiccæ ſunt: quæ crudæ exiſtentes, ſunt difficiles ad digerendum: & coctæ
econtrario. Sed temperatæ cum aceto & carne, addunt in appetitu ciborum: quia confortant
orificium ſtomachi. Verum elixari debent antequam præparantur, cum aqua &
ſale, & ſunt cibi aſſueti, nec earum nocumentum adparet uelociter: &
peiori modo quo comeduntur, ſunt aſsatæ.

G. **Raſen.** Eligitur, eo quod cibos digerit, & aperit opilationes ſplenis, & hepatis, con-
D. ferens ſtomacho, & tranſitui per inteſtina, & mitigat uentoſitates, frangens maliciam ace-
Io. ti, & acuitatem ipſius. Cappares calidi ſunt & ſicci in tertio gradu. Qui præparati cum a-
Ior. ceto, aperiunt opilationes ſplenis & hepatis, mollificantes duriciem ipſorum: & extenuant
humorem melancholicum: uentrem mollificant, & abſtergunt flegma ſtomachi.
H. Capparis eſt cibus medicinalis. G. dicit, quod eſt iuuatiuus ſpleni,
iuuamento quo Abſinthium hepati confert.

H. **Cepæ.** Eliguntur, ut humores ſubtilient, appetitum reparent. Ventrem mollificant, u-
G. rinam prouocant, ſed uiſum hebetant, bonum efficientes colorem. Tamen prohibetur co-
D. meſtio ipſorum, ab illis, quorum corpus eſt fluxile, aut temperatum, ſed comedant ipſum
Ior. habentes dura corpora. Et longum, rubeum ex eis plus habet acuitatis, quam rotun-
dum, album & ſiccum. Crudum melius eſt molli cocto. Et generaliter omnes uen-
toſitatem faciunt, & chimum malum: & nocet infirmis,
cum multiplicatur eorum comeſtio.

Allia. Eliguntur, quia humores incidunt, corpus laxant, urinam prouocant, aperiunt
opilationes, & educunt uermes cucurbitiuos: clarificant uocem, & auferunt tuſsim, ex Apta huc quæ
frigiditate. Et prohibentur, quia nocent oculis, capiti, renibus, & pulmoni, & ſiti: & ſupra fol. 13.
quia uelociter retrahunt temperatas complexiones, a temperatura. Et cum de- Canonc. 14.
coquuntur, quouſq; remoueatur eius acuitas, frangitur uirtus eius: &
maxime, quando infunduntur in aceto, & comeduntur cum lacte
& piſcibus. Et ipſum eſt magis Medicinæ ſimile, ꝙ cibo.

Allia. Cepæ. Raſen. Melongianæ. Cucumeres. Radix plantæ. Acetum.

De Herbis, & Condimentis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	Melius ex re ipsa quam queris.	Iuuamentum eius.	Nocumentum eius.	Remotio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	71	Spargus.	G. tpat. Ru. cal. tpa. lo. ca. & h.	Calid. in 1.	Recens, & cuius sumitates decliues respiciunt terram.	Addit in coitu, & aperit opilationes.	Villis stomachi.	Elixatus, deinde præparatus cũ Muri.	Nutri. bonum.	Frig. & sicc.	Decrepitis.	Veri.	Quib. repiunt.
B	72	Spinachiæ.	Io. fri. Ori. cali. & humi. tpate.	Frigid. in 1.	Pluuia infusæ.	Tussi, & pectori.	Digestionem impediunt.	Suffrixatæ cum Muri.	Nutri. modicũ.	Cholericis.	Iuuenibus.	Qñ reperiunt.	Omnibus.
C	73	Bletex.	Ori. ca. & hu. & acute. Io. c. et si.	Cali. & sic. in 1.	Que sunt dulcis saporis.	Succus earũ aufert surfures.	Comburunt sanguinem.	Cum aceto, & sinapi.	Humor acutus.	Visceribus sicc.	Senio.	Hyemi.	Siccis.
D	74	Pastinacæ.	Vniuersaliter calid. & humi.	Ca. in 2. hu. in 1. in alio, c. et h. in 2.	Rubeæ, dulces, & hyemales.	Excitant coitum.	Retardant digestionem.	Cum multa decoctione.	Sãg. et sperma.	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi.	Omnibus.
E	75	Terra tufali.	Mey. & G. frig. & humi. multũ.	Fri. & hu. in 2.	Melongiani, & magni. ali. Calangæ magni.	Quia recipiũt omnes sapores.	Morbis melancholicis.	Cum pipere, oleo, & sale.	Fleg. grossum.	Cõplex. inflam.	Iuuenibus.	Hyemi.	Calidis.
F	76	Cucurbitæ.	G. frigi. & humi. lo. cal. hu.	Fri. & hu. in 2.	Recentes, uirides.	Sitim mitigant.	Conuertunt descendentes uelociter.	Cum Muri, & sinapi.	Nut. modi. hu.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Omnibus.
G	77	Caules ouati.	Assimilant cauli. sed sit difficilior et tardiq descessio. a ssõa. ca. & sic.	Ca. in 1. sic. in 2.	Recentes, citrini.	Aperiũt opilationes.	Visceribus.	Cum multo oleo.	Sang. malus.	Cerebro calido.	Iuuenibus.	Qñ reperiũtur.	Omnibus.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIUS EX RE ipsa quam queris.	IUVAMENTUM eius.	NOCUMENTUM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ra. Ior. Ru. **Spargus.** Eligitur, quia est conueniens stomacho: & quia inter olera multum nutrit: maxime hortulanus, quia humidior est syluestri. Et qui oritur infra lapides, mundificat absq; forti calefactione, & infrigidatione: & decoctus, mollificat uentrem. & prouocat urinam. Et syluestris cum terra in principio ueris aduritur. Nascitur in principio autumni. Et Cardones Lactatili calidi sunt & humidi: quia addentes in coitu, sudorem faciunt redolere. Nocent cerebro. Et Cardones Asinini assimilatur spargit in natura.

Ior. Io. Ru. **Spinachiæ.** Eliguntur ad mollificandum uentrem, propter uelocitatem suæ descensionis. Et qui est frigidæ complexionis, comedat ipsas cum Muri, Darsini, & Pipere: & qui est calidæ, cum Coriandro, & oleo Amigdalino. Et Atriplices deponunt choleram, & mollificant uentrem: quia in se humiditatem habent. Et Atriplices. & Bletæ paruæ, frigidæ sunt, & propterea conferunt adurenti febri, & ictericiæ. Neq; stringunt, neq; laxant, nisi præparentur cum oleo, & muri: quia tunc laxant & prosunt stomacho.

G. Ior. Ori. **Bletæ.** Prohibentur ratione stomachi, propter humiditatem, quæ est in eis: per quam humiditatem laxant in colica, & exopilant, & resoluunt grossiciem splenis. Et radix eius generat flegma. Et succus eius laxat. Et substantia eius constipat. Verumtamen radix eius magis laxat. Porri minus allijs, & cepis habent caliditatis, & siccitatis, & acuitatis: & sunt iuuatiuæ uentositatibus, quæ sunt in intestinis, & hemorrhoidibus præparati cum oleo, & etiam crudi: & acetosi frigi. & sicc. confortant uiscera, & uentrem stringunt.

G. D. **Pastinacæ.** Comeduntur crudæ & coctæ: quarum nutrimentum est minus nutrimento raparum, uerum ipsæ calefaciunt, laxant, & subtiliant, & urinam prouocant, et inflant, & commouent coitum, et generant sanguinem habentem aliquantulum corruptionis & maliciæ. Et in quibusdam regionibus inueniuntur boni odoris. Et sunt difficilis digestionis, et maxime quando recentes, seu inueteratæ fuerint in terris earum. Et prohibitio prædictæ maliciæ, fit cum Aceto, Muri, & Sinapi.

G. Io. Ru. **Terratufuli.** G. Non est in Terratufuli sapor apparens, propter quod recipiunt omnes sapores. Vnde cum commiscentur cum eis species calidæ, efficiuntur calidi: et econuerso. Et sanguis generatus ex eis, est grossior temperato. Et ipsi generant ægritudines melancholicas, & anhelitum oris corrumpunt. Et melior modus quo comeduntur, est cum multo oleo, & carnibus pinguibus. Fungi sunt eiusdem speciei: et sunt interficientes: propter quod nolumus narrationem facere de eis. Terratufuli diuersificantur secundum diuersitatem terrarum ipsarum.

D. G. Ie. **Cucurbitæ.** Eliguntur pro cibis contra tussim, & febrem: quia si reperiantur (in alio, retinentur) in stomacho, humores conuertuntur ad eas: et propterea debent præparari cum acetosis. G. Corruptio accidit eis ratione decoctionis ipsarum: itē accidit eis ex permutatione ipsarum ad humorem quem inueniunt, uel propter moram longam ipsarum in stomacho: & sunt propter insipiditatem ipsarum mora recipientes omnes sapores ciborum, qui præparandi sunt cum rebus conuenientibus unicuiq; complexioni. Et laxant uentrem, & prouocant urinam. Et quando fit ex eis Chabis, conferunt habentibus complexionem calidam, Chabis, est cibus, qui fit cū Cucurbitis prius coctis, et postea præparatis cū farina & melle.

H. Ie. G. **Caules ouati.** Similantur Caulibus, tamen sunt minoris desiccationis. Qui elixari & præparari debent cum oleo multo, & muri: quia ipsorum elixatio cum aqua & sale obest stomacho: & ipsi prouocant urinam, & maxime oua ipsorum, quando sunt recentia: & præseruant ab ebrietate, & ebrios curant.

Apta huc qu supra fol. 13. Canone. 13.

Qub. regiunt. Veri. | Omnibus. Qn reperiunt. | Siccis. Hyemi. | Omnibus. Hyemi. | Calidis. Hyemi. | Omnibus. Aestati. | Omnibus. Qn reperiunt. | Regiones. Tempora.

Spargus. Spinachia. Bleta. Pastinaca. Tubera. Cucurbitæ. Caules ouati.

De Lacte, & Condimentis alijs, De Ferculis suffrixatis, & postmodum infrigiditatis, & Lacte acetoso, & Caseo, & Oliua.

Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexion.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	78	Suffrixata.	Calid. & delic-cata.	o	Bene cocta, et humida.	Subtiliāt flegma.	Sitim excitant.	Cum sit ex eis prius mussus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B	79	Galatina.	Frigi. & sicc.	o	Præparatā cū pullis colum barum.	Choleræ.	Neruis, et me lancholiæ.	Cum uino ue teri, & odori fero.	Sang. frigidior temperato.	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
C	80	Lac dulce.	Tempe. R. Cal.	o	Pecudum iuuenum.	Pectori, & pulmoni.	Febribus.	Cum passulis, siue nucleis.	Nutrimentum bonum.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati. al. Veri.	Meridionalib. in alio, tpatis.
D	81	Lac acetolum.	Frigi. & humi.	o	Qđ est multi butyri.	Mitigat sitim.	Gingiuis & dentibus.	Cum gargarismo hydro mellis.	Humor laudabilis.	Temperanis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridionalib.
E	82	Caseus recens.	Frigi. & humi.	o	Temperati lactis, et alijs cōuenientibus.	Mollificat corpus, & impinguat.	Opilat.	Cum nucib. amigdalis, & melle.	Nut. mult. gros. non malum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
F	83	Caseus uetus.	Gal. cali. et sicc.	o	Vnctuosi saporis (alias, unctuosus, saporosus.)	Sedat fluxū assus.	Lapidi, et renibus.	Cum comeditur inter duo fercula.	Multiplicat nutrimentum.	Exercitantibus.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
G	84	Oliuæ nigræ.	G. ca. tēp. cū modica siccitate.	o	Quæ sunt de Coqui, id est, de regiōe illa.	Excitat appetitum.	Sodæ, & ulgilijs.	Cum comeduntur infra fercula.	Humor melancholicus.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 4 6 7 8 9 10 11 12 13

Iudæus. Suffrixata. (alias, Suffrixa.) Eliguntur habentibus flegma in stomacho: eo quod ignis consumpsit humiditatem eorum. Quapropter siccitate ipsorum desiccantur humiditates stomachi, & stringunt orificium fundi ipsius stomachi, & nutriunt corpus nutrimento calido & sicco. Et quod ex eis fit cum speciebus calidis, erit duræ digestionis: & propter hoc species non debent adponi in ferculis his infrigidatis.

Ra. Gelatina, & Sulcius. Eliguntur habentibus complexiones flegmaticas, (alias, inflammatas) & prohibentur frigidis. Conferunt coitui. Nocent autem podagræ, & neruis: nisi consequatur comestionem ipsorum, comestio chalce mellis. Et hi cibi de extremitatibus gressibilium, sunt meliores, quam facti de piscibus, uel carnibus albis, & teneris, & carnibus Vaccinis. Et coci procurant, ut geletur acetum, ad faciendum Gelatinam, cum modis zarolarum, amylo, & extremitatibus Hedorum lactentium. Helem est brodium Askipicꝗ infrigidatum, et colatum ab unctuositate ipsius: quod est simile Gelatinæ & Sulcio.

H. G. D. Lac. Compositum est ex tribus substantijs. Ex Sero, quod est calidum & acutum, subtilians humores: & laxat. Et ex caseo, qui est factus constipans, & generans humores grossos, & opilationes, & lapides in renibus. Et ex unctuoso, seu butyro, quod est calidum & humidum. Et diuersantur partes istæ. Nam quædam ipsarum augentur: & quædam minuuntur, iuxta animalium diuersitates. Et lac Asininum confert consumptis. Et lac Camelinum confert Hydropicis, quando miscetur cum urina ipsorum.

G. D. Ru. Lac acetosum. Eligitur post quadragesimum diem partus, & diuersatur secundum modos præparationis. Nam coctum cum rizo, uel frumento, est tardæ digestionis. Et illud cui amotum est butyrum, et factum est acre, propter ductionem, conueniens est habentibus complexiones calidas. Et illud cui ablatū est butyrum, & serum, & dicitur Daug (in alijs Dausum) confert stomacho calido. Et cum lapides torrefacti ponuntur in eo, et dimittuntur donec consummatur aquositas eius, cōfert fluxui. Et illud, a quo separatum est grossum per coagulum, cum syrupo acetoso (alias, sinapi) sumptum, confert pruritui.

G. D. Ior. Caseus recens. Qui est propinquior caseus nouitati, est melior: & quanto longinquior, est pluris sitis, & difficilioris digestionis. Qui diuersatur secundū animalia quorum est. Et Colustrum est frigidum & humidum, & impinguat corpus: & aqua eius mundificat uenas, & confert cōplexionibus hepatis calidi, & corporibus temperatæ caliditatis. Sauki. (alias, Laui,) id est, Floricum, quod fit de sero bullito cum lacte, est mediocre inter caseum recentem, & colustrum. Et aqua lactis acetosi, frigida est & sicca in secundo gradu. & lac non multum acetosum cum speciebus, est cali. & sicc.

H. D. Ie. Caseus uetus. Detestatur, quia est difficilis digestionis, faciens sitim, & malum nutrimētum: & quanto est acutior, & asperior, tanto peior: eo quod coagulum præstat sibi acuitatem. Et consumptio aquositatis ipsius, præstat sibi desiccationem. Et propter uiscositatem etiam ipsius generat lapidem, & maxime in corporibus inflammatis. Et elixatus prius, et postmodum expressus, et assatus, stringit: et cum comeditur cum rebus calidis & siccis, sicut sale, & oliuis, est maioris desiccationis.

G. H. D. Io. Oliuæ. Sunt Oliuæ duobus modis. Oleaginæ: quę sunt multi nutrimenti. Et unctuosæ, in aqua seruatæ: quæ sunt stipticæ, & ex stipticitate sua confortant appetitum, & stomachum, & maxime quando comeduntur cum aceto. Et maturæ ex eis calidæ, & immaturæ frigidæ. Et de rubeis generatur humor uitellinus. Et Oliuæ nigræ sunt pluris olei, quam cæterorum modi oliuarum: & sunt magis propinquæ ad generandum choleram: ita quod possibile est, quod fiat propterea fluxus. Acetum tamen frangit maliciam ipsarum. Apta huc que supra fol. 144 Canone. 16.

F

Suffrixata, Gelatina, Sulcius. Lac dulce. Lac acetosum. Caseus recens. Caseus uetus. Oliuæ.

De Lacte, & ijs quæ sunt ex lacte, et modis ipsorũ, et condimẽtis, et ouis. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	G.. dus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	85	Butyrũ recens.	Ior. cali. & hu.	o	De lacte pecorino.	Educit supflu itates pulmonis, gñatas p frigiditatẽ, & siccitatem.	Humectat stomachũ.	Cum rebus stipticis.	Sang. optimus.	Siccis.	Decrepitis.	Hyemi.	Meridianis.
B	86	Kemath.	Hẽt cõplexiões corꝫ ex qbus fit.	o	Temperata in acuitate, & uehementi caliditate.	Prouocat ructũ, et apperitũ, mũdificat stomachum.	Sitim excitat.	Cum acetosis, unctuosis.	Flegma salsum.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	87	Chures cum oleribus.	Hẽt cõplexiões corꝫ ex qbus fit.	o	Quod fit cũ multo uino, & sinapi, & lacte.	Appetitum excitat.	Digestioni.	Cum comeditur cũ multis cibis bonis.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D	88	Oua cum hepatibus.	Calida, & humida.	o	De Iohanichot regione sic dicta.	Exercitantibus.	Ructuositatem fumosam.	Cum uino ueteri.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	89	Oua Gallinacea.	Albugo fri. et h. Citrinũ ca. et h.	o	Recentia, magna.	Addunt in coitu.	Retardant digestionẽ, generant lentigines.	Comedatur solum citrinum.	Humor laudab.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
F	90	Oua Perdicum.	Subtiliora ouis Gallinarum.	o	Frixa, rotunda.	Conualescentibus.	Exercitantibus.	Cum uino rubeo.	Nutri. modicũ.	Temperatis.	Adul. et decrep	Veri.	Temperatis.
G	91	Oua Anserum.	Tpata in caliditate, & grossa.	o	Semiassa.	Exercitantibus.	Colicæ, uentositati, et uertigini.	Cum origano, & sale.	Sang. multus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. D. Io. **Butyrum.** Effectus Butyri recentis, est sicut olei recentis, conferens habentibus superfluitates in pectore & pulmone, & indigentibus maturatione & mundificatione ipsorum: & maxime cum comeduntur cum melle, uel zuccharo. Et natura Butyri cocti, sicut natura recentis Butyri. Verumtamen est uelocioris caliditatis, propter salis admixtionem. Quod etiam quanto plus antiquatur, tanto uehementius calidum, & mundificatum est.

Ra. **Kemach, id est, compositum.** Immutata & integra, per se ipsa non dentur pro companagio: imo comedantur, cum cibaria grossa & unctuosa multiplicantur in prandijs, ad remouendum fastidia ipsorum. Et ipsa faciunt descendere cibum uelociter, & sitim concitant: & splenem ingrossant, & maxime in complexionibus calidis: & diliguntur ad comedendum cum assatis super carbones, & cardigene: & cum cibis infrigidatis. Nam & ipsorum comestione, sentitur permutatio melior saporis unius cibi, ad saporem alterius. Kemach, condimentum.

Io. Iudæus. **Chures cum oleribus.** Præparatum cum Origano, expellit uentositates generatas ex lacte. Et præparatum cum sinapi, subtiliat grossiciem ipsius. Et cum præparatur cum Apio, & Mentha & cum herba Charione, id est, piretri (alias Chaidos, id est, piretro) efficitur boni saporis. Et cucurbitæ præparatæ cum lacte, sunt iuuatiuæ stomachi calidi: & frangit maliciam ipsorum sinapis, & ciminum magnum cum oleo.

Filius. Mūd. **Oua cum Hepatibus.** Dicam naturas quoq; & Hepatis uniuscuiusq; per se. Nam cum fuerint permixta, sunt grossæ substantiæ, & difficilis digestionis: & postquam digeruntur, corpori multum nutrimentum præstant. Et sanguis generatus ex eis, laudabilis est. Hepata etiam in seipsa sunt saporita, & præcipue cum fuerint hepata anserum, uel gallinarum pinguium: quæ non debent multiplicari in cibis, & maxime quadrupedum.

H. G. **Oua Gallinarum.** Meliora ex Ouis, sunt Oua Gallinarum, & calidiora, cum sunt recentia. Et calefacta, & complete decocta, eo q͏̃ dura, uel fastidiunt, uel uelociter non descendunt: uerum cum digeruntur, multum nutriunt. Et semiassata nutriunt uelociter nutrimento multo. Et elixa in aceto, uentrem stringunt. Et quæ sorbentur ex eis, cum rebus subtiliatiuis, eijciunt reuma e pulmone & pectore. Et cum sorbentur simplicitet, conferunt calefactioni hysophagi, stomacho, uesicæ, & sputo sanguinis, & uocem clarificant. Et magis iuuatiua ex elixis sunt, quæ proijciuntur in aqua bulliente ad coquendum.

G. R. Io. **Oua Perdicū.** Sūt subtiliora Ouis gallinarū, & minoris nutrimēti. Et melior p̄paratio Ouorū est uniuersaliter. Ponant̄ ad elixandū in aqua bulliente cū sale & aceto, sic ut cū aqua proportionent̄ cōueniēter, ita q͏̃ supficies aquę, æquet̄ extremæ superficiei Ouorū. Et similis p̄paratio p̄dictis in bonitate, est, qn̄ agitant̄ cū oleo, muri, & modico uino: & ponunt̄ in uase, q̊d uas suspendat̄ in caldario continente aquā calidam: deinde cooperiat̄, et accendat̄ ignis de subtus, usq; ad decoctionem perfectam. Et frixa & suffrixa in oleo sunt mala. generant enim lapidem, & faciunt fastidium, & Colicam. Et præparata in aquis, sunt digestibiliora.

Oua Anserū, & Anatum, et Strutionū. Sunt hæc uniuersaliter grossa, & tardæ digestionis: diligens tn̄ comedere ea, comedat citrinū ipsorum. Et scias, q͏̃ citrinū ouorū omniū subtilius est albo, & albū est humidius citrino. Et nutribiliora ex ouis, & subtiliora, sunt oua habentia duo uitellia. Minoris nutrimenti sunt oua gallinarū sine gallo. Ex quibus duobus prædictis non generant̄ animalia. Et similiter nec oua generata in defectu Lunæ. Sed plurimū sunt generantia: eo quod oua a nouilunio usq; ad pleniluniū, & replentur, & humectant̄, & sunt laudabilia ad generationem. Et econuerso, quæ generantur a plenilunio usq; ad nouilunium. Apta huc quę supra Canone. 18. fol. 17.

Butyrum. Condimentum. Chures cū oleribus. Oua cū hepatib. Oua Gallinarū. Perdicū. Anserū, Anatū, &c.

De Carnibus Animaliũ, & naturis ipsarũ, & de recentibus, & salsis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	92	Car. Arietum.	Ie. cali. & hu. in comparatione Caprarum.	Cal. & hu. in 1.	Animales, pingues.	Stomacho tẽperato.	Cõsuetis pati nauseam, & abominationem.	Cum brodijs stipticis.	Flegma.	Ꝓpinqũs ꝑpantię.	In fine iuuẽtutis.	Veri.	Orientalibus.
B	93	Capra. Hedorũ.	Io. minoris cali. in humi. quã carnes agnorũ, et facilioris digestio.	Tpate cal. in 1.	Hedorũ rubeorũ, ad brunũ tendẽtes, a sex mẽsib. infra ꝓpiqores natiuitati.	Velocis descẽsiõis, seu digestionis.	Colicæ, quãdo sunt salite.	Cum chalce mellino.	Nutri. deficiens a temperato.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Temperatis.
C	94	Vitulorum.	G. Meliores sunt carnib. Arietũ, & Vaccarum.	Tempe. cal. in 2.	Propinquiores natiuitati.	Vẽtẽtibus exercitio.	Spleneticis.	Cum motu, & balneo.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
D	95	Vaccinę. Camę.	Ie. frigi. & sicc. in comparatione Caprarum.	Cal. & sic. in 2.	Iuuenes exercitantes.	Exercitantib. & fluxũ cholericum patientibus.	Aegritudinibus multis.	Cum zinzibere, & pipere.	Nutri. flegmaticum.	Choleris.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	96	Sal.	Io. calidum, & siccum.	Ca. in 2. sic. in 3. alĩ. cal. & si. in 3.	Adriatici maris	Cibum digerere facit, & descendere.	Cerebro, & uisui.	Locus, & torrefactus.	Pruritum in cute.	Frigi. & humi.	Decrepitus.	Hyemi.	Septentriona.
F	97	Car. salitæ, sic.	Cali. & sicc.	Ca. in 2. sic. in 3.	Pingues, humidæ.	Luctantibus	Colicæ.	Cum decoquũtur cum oleo, & lacte.	Sang. Melancholicus.	Calid. & humi.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	98	Missæ.	Minoris sunt caliditatis, q̃ carnes siccæ.	Cal. temp. in 1.	De animalibus humidis.	Corporibus præstãt uires.	Faciunt pruritum.	Cum speciebus frigidis, & humidis.	Melancholia.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ori. **Carnes Arietum.** Prohibentur carnes pecudum, quia malum sanguinem generant. Et Agni faciunt nutrimentum multum, calidum & humidum. Verum flegma generant. Et Arietes annales temperatiores sunt minoribus se. Et istæ carnes sunt in uere meliores, quam in alijs temporibus: quæ præparantur indigentibus infrigidatione cum aceto, & indigentibus descensione cum muri: post quas bibitur uinum album subtile: deinde accipitur Calche zuccarinum.

H. Io. R. **Carnes Caprarũ, & proprie Hedorum.** Eliguntur carnes Hedinæ, propter bonũ nutrimentum quod præstant: & prohibentur ex eis carnes fœminarum, seu mariũ plurium annorum: quia sunt difficilis digestionis, & mali chimi. Et carnes Caprinæ uniuersaliter, conferunt pustulas patientibus & Bothor: & præparandæ sunt in uino rubeo, dulci. Et Hedinæ carnes in hyeme malæ sunt, in æstate bonæ, & in alijs temporibus mediocres. Vocantur uero Hedi, usque ad sex menses, & annales post annum, & duorum annorum post duos annos. quia quanto antiquiores, tanto peiores.

G. Ma. R. **Carnes Vitulorum.** Quorumlibet siccorum animalium carnes iuniores, temperatiores sunt in humiditate & siccitate: propter additionem humiditatis nutrimentalis, & siccitatis naturalis. sicut Vitulus. Et carnes quorumlibet animalium humidorum seniores, sunt temperatiores iunioribus. sicut Arietes, qui sunt conuenientiores corpori temperato, carnibus Vaccinis. Et ab autumno, usque ad medietatem ueris, sunt mali: & in æstate tota boni.

R. G. **Carnes Vaccinæ, & Camelinæ.** Eligitur brodium Asfipicij infrigidatum, & colatum, & uocatur Helem, habentibus epar calidum, & ictericis, & his similibus. Verum habentes frigidas complexiones, comedant cum allijs, pipere, Darsim & Mentha (in alio, Ruta.) Et carnes Camelinæ, sunt conferentes patientibus ueram sciaticam, & molestiam febris quartanæ. Expellitur autem nocumentum ab eis, cum extenuantibus ipsorum grossiciem. sicut zinziber conditum, & siccum (in alio, sal.)

Io. Ra. **Sal.** Eligitur ad præparandos cibos insipidos, & faciendum ipsos transire per membra: & est desiccatiuum corporum: rectificatur tamen cum sisamo: eo quod humectat eius acuitatem, unctuositate sua, & impinguat corpus sua substantia. Et semina papaueris temperant caliditatem Salis, cum frigiditate ipsorum: & semen Canabis, licet sit calidum. & desiccatiuum spermatis, est tamen subtiliatiuum, & prouocatiuum urinæ. Et Origanum expellit unctuositates, uentositates, uenenositates. Et herba Asæ facit adpetere cibum. Et diximus de residuis speciebus, quando locuti fuimus de Speciebus. Vide supra fol. 13. can. 15.

Iudæus. **Carnes salitæ, Siccatæ, & Misiske.** Comparantur carnibus recentibus ex quibus fiunt. Sal tamen addit in eis caliditatem, & siccitatem, & minuit nutrimentum eius: propterea debent præparari cum lacte, uel brodio facto cum ouis, butyro, uel oleo sisamino, & cum pinguedinibus recentibus. Et meliores quæ saliuntur de carnibus sunt quæ duræ, & pingues, quibus conueniet desiccatio salis. Et sunt conferentes flegmaticis, & humidis, quando ex eis recipitur modicum.

Ys. **Misiske.** Id est, carnes incisæ, subtiles & longæ, salitæ, & desiccatæ in sole, quod & Machamar dicitur. Recipiunt qualitates specierum, quæ ponuntur in eis. sicut ameos, piperis, cardamomi, & coriandri. quæ bonæ sunt Hydropicis, & inflatis: & maxime quæ positæ fuerunt in aceto: eo quod minus sunt siticulosæ. Auferunt etiam fastidium factum ex cibis unctuosis, & sedant sitim quæ accidit Ebrijs. Huc apta canonem. 17. supra fol. 16.

Orientalibus. Veri. | Temperatis. Veri. | Meridianis. Veri. | Septentriona. Hyemi. | Septentriona. Hyemi. | Septentriona. Hyemi. | Septentriona. Hyemi. | Regiones. Tempora.

Carnes Misiske. Salitæ, & siccatæ. Sal. Vaccinæ, & Camelinæ. Vitulorum. Caprarũ, & Hedorũ. Arietũ.

De Carnibus animalium, syluestrium, quadrupedum & auium. Iuuamenta rationabilia.

A	99	Car. Gazelorũ	Ra. ca. et sic. sunt meliores iter carnes uenationũ.	Cal. & sic. in 2.	Iuniores.	Colicæ, & paralysi, & corporibus multaꝗ superfluitatum.	Neruos desiccant.	Cum oleis, & acetosis.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
B	100	Leporinæ.	H. ca. & sic. uentrẽ stringẽtes, & urinã puocãtes.	Cal. & sic. in 2.	Capti per uenatores canes.	Superatis a pinguedine.	Vigilare faciunt.	Cum speciebus subtiliatiuis.	Melancholia.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
C	101	Grues.	Th. fri. & sic. lo. calid. & sicc. uel unctuosæ.	Cal. & sic. in 2.	Captæ cum falcone aucupatione.	Vtentibus exercitio.	Faciunt male digerere.	Cum preparantur cũ speciebus calidis bonis, & bene coctis.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	102	Bistardi.	G. c. & h. multũ. Mas. int gallinas uel anseres, et rationates i grossicie.	Cal. & hu. in 2.	Remanẽtes in nido, & fatigatæ ante interfectionem.	Mitigat uentositates.	Arteticæ, & Colicæ.	Cum darsini oleo, & aceto.	Sang. flegma.	Frigidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	103	Pauones.	lo. distic. digestu. G. assimilãt corticib. cefaliõ. lo. malę cõplexiõis.	Cal. & hu. in 2.	Iuuenes.	Stomachis calidis.	Difficilis digestionis.	Cum suspensione ipsorũ per collũ, & appẽsiõe lapidis ad pedes.	Chimus grosso.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
F	104	Anates, anseres.	lo. multæ calidi tatis, et humidi. H. hũidiores auibus domesticis.	Cal. & hu. in 2.	Remanẽtes in nido, post alios pullos in bonitate.	Impinguant macilentum.	Replent corpus superfluitate.	Cum insufflatione boracis in gula ipsorũ ante interfectionem.	Humor fleg.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	105	Sturnæ.	lo. tempe. calidæ.	Ru. cali. in 2.	Pingues, humidæ.	Conualescentibus.	Ventribus frigidis ponderaꝗ grossa.	Cum præparantur cũ fermento.	Sang. tẽpera.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Orientalibus.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ior. Carnes Gazelorum. Carnes syluestres omnes malæ sunt. generant enim sanguinem grossum, & melancholicum. Gazelorum tamen minoris sunt maliciæ inter alias. Post quas Leporinæ sunt iuuatiuæ decrepitis, & habentibus complexiones frigidas, & maxime senes ex eis. Iuuenibus tamen non sunt conuenientes: qui si comedere appetant ex eis, reponant ipsas una nocte in succo Granatorum, & aceto. Lactentes uero, & exeuntes a lacte, dum dicimus, intelliguntur adolescentuli Gazelorum.

Ra.

H. G. Ori. Ia. Carnes Leporinæ. Eligitur cerebrum ipsorum assum, contra tremorem, cum comeditur cum pipere: quod confert indigentibus cura desiccatiua, nec est bonum indigentibus cura subtiliatiua. Ipsum etiam stringit naturam, & urinam prouocat: & quia pascua sua in campis assumit, factum est siccæ naturæ. Nam omnia, quæ pascuntur in campis, sunt sicciora pascentibus in domo. Et carnes Ceruorum & Arietum montanorum sunt omnes malæ & nociuæ.

Ior. Io. Grues. Eliguntur ita, ut assumatur post comestionem ipsarum chalce mellitum, & uinum bibatur croceum, citrinum, & res quæ procurent exitum ipsarum uelociter: eo quod sunt neruosæ, & grossæ pinguedinis, & propterea comedi debent post interfectionem ipsarum, cum dimittuntur uno die, uel duobus, & ligatis lapidibus in pedibus suspendātur: ut teneræ fiant carnes ipsarum: & decoquantur bene in earum decoctione, ut facilius digerantur cum comeduntur. Et taliter fit omnibus, quæ sunt de huius natura.

Gar. Filius. Mūd. Bistardi. Prohibentur, quia grossæ sunt carnes, & duræ ad digerendum: & meliores sunt ad comedendum, postquam interfectæ steterunt uno die. Insigantur pectoribus & coxis ipsarum alliorum frusta multa, cum pipere, & etiam cum speciebus. Et quando digeruntur, nutriunt multum, & quæ reperiuntur in nidis, laudabiliores sunt senibus. Verumtamen accipiatur post eas chalce mellitum, & uinum bonum uetus, cum zinzibere conditum.

G. Ior. Pauonum carnes. Odiuntur, quia sunt magis lactosæ carnibus aliarum auium, & magis difficiles ad digerendum, & magis similes corticibus cephalionum. Debent autem ipsi Pauones post interfectionem morando per unam noctem, suspensi cum pondere, bene decoqui. Prohibetur autem comestio illorum hijs, qui utuntur quiete & statu: eo quod sunt de cibis exercitantium, & motu utentium. Vinum tamen uetus bonum, facit eos digerere.

H. Io. Anates, & Anseres. Eliguntur cum assantur, & inunguntur cum oleo, ad auferendum horribilem odorem ipsarum. Et in præparatione ipsarum, ponantur multæ species calidæ, ad remouendum ipsarum grossiciem, & odorem prædictum: eo quod carnes ipsarum malæ sunt, duræ, & non conuenientes stomacho, propter difficultatem digestionis ipsarum. H. Humidiores inter carnes auium domesticarum, sunt carnes Anserum: & humidiores inter carnes auium lacualium, sunt carnes Anatum: quæ quia superfluitates multiplicant, febres generant cum uelocitate.

The. G. M. Perdices paruæ, seu Sturnæ. Sturni, Phasianis sunt in natura propinqui. Et secundum ordinem se habent in temperantia & subtilitate. Nam Sturni principaliter: consequenter Phasiani: ultimo Perdices, propter desiccationem ipsorum. Qui non sunt cibi quibus uti debet sanus, & maxime motu utentes. Et meliores inter carnes Phasianorum, Coturnicum, & Turturum sunt, cum comeduntur in autumno.

Apta huc quæ supra fol. 17. Cano. 18.

Car. Gazelorum. Leporinæ. Gruum. Bistardorum. Pauonum. Anserum, Anatum. Sturnorū.

De Auibus. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Veri.	Regiones.
A	106	Coturnices.	Ind. cal. & sicc.	cali. & sicc. in 2.	Nidasij, & humidi.	Artetice, & frigidis.	Epati calido.	Cum coriandro, & aceto.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
B	107	Auiculę Cirzat.	G. c. & si. lo. duriores carne gallinarum.	cal. & sicc. in 2.	Assatæ, & pingues.	Addunt in spermate, & coitu.	Humiditatibus primis.	Cum oleo amigdalino.	Humor choler.	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentrional.
C	108	Nigreci. Merulę	le. cal. & sic. & malæ, & maxime macilenti.	cal. & sicc. in 2.	Captæ cum laqueis.	Addunt in erectione uirgæ.	Cerebro.	Cum brodijs humidis.	Humor acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	109	Gallinæ.	Mel. temperate calid.	tpate cali. in 2.	Pascẽtes de India: in regione nostra, uiridibus, & libero campo.	Addunt in cerebro, & spermate.	Vtentibus motu.	Cum bono uino, odorifero.	Nutri. tempera.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
E	110	Galli.	Mel. cal. & sicc. cum temperamento.	cal. & sicc. in 2.	Quæ sunt tẽperatę uocis.	Patientibus colicam.	Stomachis.	Cum fatigatione ante infectionem.	Nutri. illauda.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
F	111	Pulli colũbini.	G. cal. & multæ hu. lo. hu. eorum superflua.	cali. & hu. in 2.	Adquirentes iam sibi cibũ bisarti.	Paralysi ex frigiditate.	Cerebro, & uigilijs.	Cum aceto, & coriandro.	Sang. fortis cali.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Niuosis.
G	112	Castrata ex aial.	Frigidiora sunt multo castrato, non castratis.	Diuersantur.	Annale, hyrcinum.	Velocis digestionis.	Laxant stomachum.	Cum succo fructuum.	Sang. tẽperat.	Temera. in cali.	Iuuenibus.	Hyemi.	Occidentalib.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ru. Ra. **Coturnices.** Odiuntur assatæ: quia siccæ sunt, & maxime nutritæ cum elleboro. Et Turtures calidæ sunt, & siccæ. Verumtamen earum siccitas est fortis: propter quod non comedantur ex eis nisi pulli ipsarum, & ultimo remanentes in nidis. Et Sturni, & Alchata habent in se superfluitates, & sunt malæ digestionis, & mali nutrimenti: & sanguis ex eis generatus, calidus est, & siccus. Et Alchata est siccior, & unctuosa ualde, obtemperans eas.

G. Ie. Io. **Auiculæ, & Cuzardi.** Prohibentur: quia dum modicum ex ossibus eorum commiscetur comedendo ipsos, accidit hysophago, & in intestinis excoriatio. Et quando fit ex pullis eorum frosa cum ouis, & cepis, addunt in coitu. Et ipsorum brodia laxant, & carnes stringunt, maxime quando macri sunt. Et peiores ex eis sunt, qui impinguantur in domibus. Et Cuzardi sistunt uenetrem, & ipsorum brodium confert Colicæ.

G. Mu. Ru. **Nigreci, siue Merulæ.** Odiuntur: quia comedunt uermes, & locustas: propter quod habent carnium acuitatem, & odores horribiles, & non bonos colores, & sunt peiores carnibus Cuzardorum. Rufus ponit in auibus tres ordines dicens. Quod meliores ex auibus syluestribus sunt Calandrellæ, & Sachar (in alio, Sathur pingues.) Deinde sturni, phasiani, perdices, turtures, pulli columbini, palumbæ syluestres, & filacotonæ. Et post has coturnices, & Cuzardi: licet Cuzardi magis attribuitur medicinæ, quam cibo. Auium syluestrium ordines.

G. Ra. Io. **Gallinæ.** Sunt cibus temperatus: quia nec sunt calidæ, conuertibiles ad choleram: nec frigidæ, generatiuæ flegmatis. Et ignoramus qualiter uulgus, & quidam Medici dixerunt, quod sint malæ podagricis, inducentes podagram. Et dicentes hoc, non credimus habere aliquam aliam probationem, nisi proprietatem tantum: nec hoc inuenitur notatum in libris. Verum ipsæ pulchrum efficiunt colorem. Et ipsarum cerebella addunt in cerebro, & sensibus. Et sunt de cibis conualescentium, & quiescentium, & maxime priusquam ouerint.

G. Ru. Ioh. **Galli.** Ex Gallis ueteribus resultat uirtus borachia in coctura, qua laxatur uenter: & confert Arteticis, tremori, & febri diuturnæ, peryodali: & maxime quando præparantur cum aqua, sale, & caulibus, & medulla cartami, & polypodio. Et Gallicellorum nutrimentum, conueniens est cum uociferare incipiunt, cunctis hominibus: & gallinarum, prius quam ouent: quibus uti debetur ad comedendum quotidie, uel in maiori parte.

G. Theo. H. **Pulli Columbini, Turtures, & Filacotonæ.** Sunt propinquæ in naturis suis: Verum pulli Columbini sunt nocituri cerebro, & oculis, & maxime, quando fuerint assati. Et sunt multarum superfluitatum. Et sanguis ipsorum est uelocis corruptionis, generans ægritudines sanguineas: & cibi facti cum distillatione humidatum horum pullorum assatorum. In quibus etiam si apponeretur pinguedo inuenta in eis, adderent in coitu, & renibus prodessent. Turtures uero comedi debent, residentes post interfectionē ipsarū uno die. Verūtamen postquā annū transierint, non debent comedi.

M. Io. **Castrata Animalia.** Cum pinguia fuerint, sunt boni saporis, & humida naturam laxantia & tarde descendentia. Macra uero, econtrario sunt: quia sunt uelocis descensionis. Et meliores ex earum carnibus sunt illæ, quæ sunt mediocres inter maciem & pinguedinem, conuenientes iuuenibus exercitantibus. Et meliores etiam ex earum carnibus sunt Arietinæ ultimæ iuuentutis: & Vaccinæ non peruenientes ad ultimum iuuentutis: & castrati Capuli. Et illis qui modico motu utuntur, carnes Vitulinæ, & Hedinæ sunt meliores.

Coturnix, Auiculæ, & Cuzardi. Nigreti, & Merulæ, Gallina, Gallus, Pulli colūbini, & Turtures, Capo.

De Piscibus recentibus, & Salitis. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 113	Pisces.	Frigi. & humi.	Fri.et hu.in 3.al.2.	Petrosi, subtilis corporis, & parui.	Ingrossant corpora.	Faciunt sitim.	Cum uino, & passulis.	Humor flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
B 114	Præparati in Asckipitio.	Fri. & hu. in humi. temperata.	Frig. & hu. in 2.	Quorum magnitudo est a brachio usque ad palmum.	Hepati cholerico.	Visui.	Cum pheludichi.	Fleg. acetosum.	Calidis.	Iuuenibus.	Incœnuæ æstati.	Maritimis.
C 115	Saliti.	Cal. & sicc.	Cal. et sic. in 2.	Salid ex longinquo.	Liquefaciunt flegma.	Faciunt Morphæam nigram.	Cum uino rubeo mellito.	Impetigo, & scabies.	Frigid. & hu.	Senectuti.	Hyemi.	Meridianis.
D 116	Frixi, & intuti aceto, et herbis.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Humidi, pingues.	Excitant appetitum.	Sciaticæ.	Cum dyatitron.	Sang. Melancholicus.	Humidis.	Decrepitis.	Veri.	Maritimis.
E 117	Thareth.	Calid. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Nō diu in sale stantes.	Laxant uentrem.	Spleni, & stomacho.	Cū rosa ouorum tremula.	Nutri. malum.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F 118	Sachne.	Calid. & sicc.	C. in 2. et si. in 3.	Boni odoris.	Malo odoris, prouenienre a stomacho.	Sitim inducunt.	Cum medullis lactucarum.	Sang. malæ qualitatis.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G 119	Vrbien.	Calid. & sicc.	Cal. & sic. in 2.	Citrini, recentes.	Addunt in coitu.	Dormitioni.	Cum rosa de oleo amigdalino.	Sang. grossus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentriona.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. — Electiones, & Proprietates.

H. G. D. **Pisces.** Species Piscium multæ sunt. Odiuntur tamen ex omnibus magni, & lacuales, & qui nutriuntur ex limo: quia sunt nociui stomacho, & laxantes uentrem. Et Pisces fluuiales sunt multarum spinarum subtilium, & multarum humiditatum: & marini econuerso. Et Anguillæ sunt multi nutrimenti, lubricantes uentrem, & mundificantes cannam pulmonis: & uocem clarificant, & addunt in spermate: & fastidiuntur, illæ tamen quæ sunt magni corporis, & multi nutrimenti: & multarum superfluitatum.

Ior. G. Ru. **Askipicium Piscium unius palmi usq; ad brachium, qui dicuntur Esocte (alias, Escele.)** Iuuamentum est Ictericiæ, & febrium cholericarum. Et brodium piscium in quo apponitur uinum, laxat uentrem. Et Askipicium ex piscibus, est melius frixis, & maxime cum farina inuolutis. Et præparati in aceto, sunt meliores ipsis: prius tamen bullienda est aqua, deinde sunt decoquendi pisces in ea, ut remaneat sapor eorum, & delectabilis fiant saporositatis: & taliter non deuastabuntur in coquendo. Sunt autem decoquendi aliquanto spacio post piscationem, quo corrumpi non possint.

G. Su. Ru. **Saliti.** Eliguntur ad saliendum pisces, illi qui sunt duriorum carnium, & iuniores: & illi qui sunt tenerarum carnium maiores, etiam in ætate prouecti. Caueri autem debet, ne sint de aquis quibus fimus est mixtus, uel limus positus ad calidum, uel de illis quibus miscentur aquæ balneorũ, coquinarũ, uel alueorum qui discurrunt a ciuitatibus magnis ad flumina modicũ fluentia. Quod si oportet ipsis uti, piscentur eos in superiori loco fluminis, antequã ad ciuitatẽ perueniant: deinde saliant: et comedant postquã in sale desiccent, cũ multo oleo. Et cum hoc toto pisces illi sunt conferẽtes, et consentientes actionibus, quas longũ esset enarrare.

Di. Ior. **Frixi, cocti, & in aceto depositi.** Sunt sitim minus inducentes, quam saliti, & recentes cum oleo frixi: propter alterationem, quam recipiunt ex frigiditate aceti. Et sunt uelocioris digestionis & subtiliationis, propter admixtionem rerum & specierum in ipsis. Et sunt mali patientibus melancholiam: quia sanguinem melancholicum generant. Et est sciendum, quod cauda piscium, propter motum ipsius, est melior dorso eius, & dorsum melius uentre ipsius. Et oua Piscium sunt difficiliora ad digerendum ipsorum carnibus.

Ru. Ie. **Tharet.** Eligitur modicum ex eo: quia est medicina subtiliatiua melancholiæ, & febris quartanæ. G. Narrauit in Epistola ad Glauconem. Non tamen est bibendum post assumptionem ipsius uinum, nec aliæ res calidæ assumendæ: & similiter in piscibus salitis: eo quod adderent cum eis corpori caliditatem & siccitatem. Et sunt mali stomacho: uerum sunt subtiliatiui. & corpus laxantes calide. Et Curchach similis est ei in omnibus modis suis.

G. The. Ra. **Sachne.** Eligitur pro illo, cui accidit malus odor ex flegmate corrupto in stomacho: & ad stomachum fastiditum ex humiditatibus: eo quod in ipsa est incisio, subtiliatio, & mundificatio. & hoc propter salem qui reperitur in ea: propter quod sitim inducit, & facit sodam: & corpus desiccat. Et confecta ex propinquo, & liquida præprata cum piscibus pinguibus, est minoris nocumenti.

Ru. Io. **Vrbien, & Bubulichi, & Cancri saliti.** Sunt difficilis digestionis, uentrem laxantes. Et omnes qui sunt paucæ salsedinis, sunt difficilioris digestionis. Marini, sicci, saliti in sale conseruati, & carnes Cancrorum fluuialium in brodio præparatorum, conferunt Ethicæ: & sputo sanguinis. Et quando comburuntur in uase terreo, lutato luto sapientiæ, in fornace continente lentum ignem, & bibitur cinis ipsorum cum syrupo facto de papaueribus, confert sputo sanguis. Gambari calidiores sunt Vrbien.

Apta huc quæ supra fol. 17. Canone. 15.

Pisces. Askipicium. Pisces saliti. Frixi, cocti in aceto. Tharet. Sachne. Vrbien.

De Carnibus membrorum Animalium, & naturis ipsorum: & de recentibus, & falsis. Iuuamenta rationabilia.

A	120	Capita.	Cal.grossa,et h.	Cali.et hu.in 2.	Quæ sunt ex animali temperato.	Ventrem laxant, et prouocant urinam.	Leuia faciunt ponderosa.	Cum darsini, & pipere.	Humor cõposi.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
B	121	Cerebra.	Frigi. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Ex animali completo.	Addunt in cerebro, prouocant uomitũ cum oleo.	Corpus grauant.	Cum sale, sinapi, & origano.	Sang. flegmati.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyẽi, uel autũ.	Frigidis.
C	122	Oculi.	Cal. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Mediocriter eminentes.	Addunt in spermate.	Abominationem faciunt.	Cum herba asæ, & origano.	Sang. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyẽi, uel autũ.	Frigidis.
D	123	Pedes, cũ tibijs.	Temperati.	Tẽpe. cali. in 2.	Agnorum, et Hedorum.	Consolidant ossa fracta.	Colicæ.	Cum aceto, & croco.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Pueris seni. ma-cilẽ. in al. cõual.	Veri, et Aestati.	Temperatis.
E	124	Corda.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Animalis lactantis.	Exercitantibus conueniunt.	Organis digestionis.	Cum aceto, & herba Asæ.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrionali.
F	125	Vbera.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	De animali temperato.	Multiplicant lac.	Tardę descensionis.	Cum origano, & aceto.	Sãg. melã. et lac.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
G	126	Testiculi.	Cali. et humi.	Cal. et hu. in 2.	Pinguium Gallorum.	Addunt in spermate.	Difficilis digestionis.	Cũ Pulegio montano, & sale.	Sang. et sperma.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

H. Io. Ru. **Capita.** Carnes Capitum multi sunt nutrimenti, addentes in spermate, & digestionem retardantes. Nocent stomacho: eo quod laborat in digerendis ipsis: cum sint naturarum diuersarum, & mali transitus: unde ructuat recipiens de sapore ipsorum longo tempore post comestionem. Quæ ructuatio sedatur, si prius eis comedatur Cortana. Et sunt de cibis exercitantium. Quorum proprietas est, inducere fœtorem in urina: quæ remouetur ex masticatione Masticis, & ex mistione in brodio ipsorum. Cuius Masticis propriũ est, facere redolere urinã, sicut redolet oleum rosaceum.

G. R. Ie. **Cerebra.** Cuiuslibet Cerebri nutrimentum est flegmaticum, tardæ descensionis, & difficilis digestionis, habens in se caussam fastidij, & uiscositatis, quibus etiam festinat corruptio. Et est stomachi nocitiuum, procurans fastidium, & uomitum: maxime quando comeduntur post cibum cum multo oleo: & magis nocitiuum, non potentibus ipsum digerere, & habentibus defectum appetitus in cibis. Propter quod præparandum est cum sale, aceto, origano, pulegio montano, & cum alijs speciebus calefactiuis, & subtiliatiuis.

Io. Ru. **Oculi.** Eliguntur Oculi, quia sunt naturæ & substantiæ diuersarum. Debent tamen comedi ex eis, musculi, & pinguedo: musculi tamen sunt uelocioris descensionis inter omnia quæ comeduntur ex animalibus, & pinguedo natat in orificio stomachi: & ex membris animalium musculi sunt laudabiliores. Ex eis tamen melius est ipsius medium: eo quod extremitates ipsorum musculorum sunt neruosæ. Et linguarum carnes sunt temperatæ, quarum nutrimentum mediocre in quantitate. Aures uero sunt cartilaginosæ: quarum extremitates sunt comedendæ.

H. Filius. Mũd. **Pedes cum Tibijs.** Eliguntur ex tibijs anteriores: eo quod digestibiliores sunt posterioribus. Et ex eis partes domesticæ sunt digestibiliores partibus extrinsecis: quia motus in ipsis tibijs est a parte domestica, seu intrinseca magis: quæ sunt pauci nutrimenti, propter earum maciem: & sunt uelocioris descensionis, propter uiscositatem eorum. Sanguis uero qui generatur ex eis, est laudabilis qualitatis. Colla tamen parum ab his deficiunt in bonitate, propter cerebri superfluitatem, & destillationem tibiarum. Et carnes prædictæ meliores sun rostris, siue maxillis animalium. Rostra uero, seu labia, meliora sunt auribus.

D. Io. Ru. **Corda.** Sunt ualde difficilis digestionis. Et illa quæ sunt temperati animalis, comedun-tur cum muri, pipere, & cimino: post recipiatur zinziber conditum: quæ cum digesta fuerint, nutriunt nutrimento multo. Pulmones calidi sunt & sicci. Qui sunt iuuatiui lente febricitantibus, & adulescentibus: quia sunt leuis, & facilis digestionis. Et sunt nocitiui exercitantibus: quoniam ipsorum nutrimentum est modicum, flegmaticum, constipans uentrem.

Io. Ru. **Vbera.** Carnes horum membrorum, similes sunt carnibus glandulosis, quarum sapor est dulcis, & sapidus: & complexio ipsarum humida est, declinans ad frigiditatem: & hoc est propter similitudinem ipsarum cum substantia spermatis. Et sanguis generatus ex eis, est bonus: & cum digeruntur, nutriunt, nutrimento multo. Et cum sunt ex animalibus iunioribus sunt meliores, quam quæ sunt ex senibus: quarum bonitas, & malicia est secundum bonitatem, & maliciam animalis cuius sunt. Et dicunt quidam, quod bene decoctæ & comestæ, conferunt ad generandum sperma.

Testiculorum. Substantiæ & complexiones, similes sunt substantijs, & complexionibus Mammillarum: sed declinant magis mammillis ad caliditatem: quia sperma generant. Et sanguis generatus ex eis, est minoris bonitatis, quam sanguis generatus ex mammillis: & sunt insipidi. Et qui sunt ex animalibus decrepitis, sunt tardæ digestionis. Et Testiculi inter cibaria uniuersa sunt, quorum quantitas modica, multum nutrit. Debent autem comedi cum sale, origano, & salsamentis digestiuis.

Apta huc quæ supra fol. 19. Canone. 21. notantur.

G

Capita. Cerebra. Oculi. Pedes cum Tibijs. Corda. Vbera. Testiculi.

De Membris animaliũ interioribus, & corũ partibus extremis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Natu-ræ.	Gradus.	MELIVS EX R E ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	127	Hepata.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Anserum pinguium.	Non uidentibus de nocte: & præcipue hepar Caprarum.	Stomachum fatigant.	Cum oleo, & sale.	Sang. mundus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
B	128	Splenes.	Calid. & sicc.	Cal. sic. in 2. al. 1.	Ex pinguibus animalibus.	Ad ingrossandum complexionem.	Patientibus melancholiam.	Cum pinguedine, & oleo multo.	Melancholia.	Calid. & humi.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
C	129	Viscera, e tirest.	Fri. & neruosa.	Fri. & sicc. in 2.	Animalium Arietum.	Quibus cib. feruescit (ali. fumescit) in stomacho.	Varicibus.	Cũ Asfipitio præparato cũ galanga & pipere.	Flegma.	Calid. & siccis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
D	130	Adeps, Pingue.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	De aniali temperato (alias, perfecto.)	Coitui.	Vertuntur in fumũ, sanant & laxant abominationẽ.	Cum usuen, aceto, & zinzibere.	Nutri. tatidiol.	Frigi. & sicc.	Senibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	131	Alæ, & Colla.	Tẽperate cali.	Tpate cal. in 1.	De optimis gallinis.	Conualescentibus.	Corporibus fortibus.	Bene coctæ cum oleo.	Sang. modicus.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
F	132	Coria, Cutes.	Fri. sic. in ppor-tione carnium.	Frig. sicc. in 2.	Corium auis humidæ, seu lactantis animalis.	Quibus cholera fluit ad stomachum.	Generat opilationem, & malam digestionem.	Cum aceto, & speciebus, & bona coctura.	Sãg. modi. etir.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	133	Ventres.	Grossæ substantiæ.	0.	Cum Anseribus pinguibus, iuuenibus.	Exercitantibus.	Tardæ digestionis.	Si bene coquantur cum sale.	Nur. mediocre.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

G. Ru. Ior. **Hepata.** Eligitur hepar Caprarum assatum, patientibus debilitatem uisus. Et hepar est difficilis digestionis, generans grossum sanguinem. Hepar Asininum, quando assatum comeditur ieiuno stomacho, confert patientibus Epilentiam. Et si hepar Caprinum assatum comederit patiens Epilentiam, capietur ab ea: & maxime hepar Hyrcinum. Sapidius inter hepata est hepar Anserum pinguium impinguatorum cum pasta, & lacte. Et hepar pinguium Gallinarum. Deinde hepar Porcorum impinguatorum cum ficubus.

G. Ru. Ior. **Splenes.** Splen non est sapidus: eo quod continet quantitatem aliquam stipticitatis. Et sanguis qui generatur ex eo, est uehementis maliciæ: quia decliuis est ad melancholiam. Sed qui est pecorum & animalium humidorum, recentium, & tenerorũ, econtra. Renes uero sunt calidi, & difficilis digestionis, & mali nutrimenti: eo quod aliquid de qualitate urinæ patet in eis: stringentes naturam. Et præparari debent cum muri & aceto: ut sint facilis digestionis, & uelocis descensionis.

G. Io. Ru. **Viscera, & Intestina.** Odiuntur, quia neruosa sunt, & difficilis digestionis: & licet bene cocta fuerint, sanguis tamen generatus ex eis, est modicus ualde. Et etiam uasa sunt superfluitatum, quas natura expellit, & sunt remota a corde, & non sunt in motu continuo, nec aliquid ex eis resoluitur. Et si quis ea comedere uoluerit, faciat ipsa elixari prius: deinde præparari & decoqui cum aceto, & speciebus, ad hoc ut sint digestionis facilioris.

G. Ior. Paulo. **Adeps, et Pinguedo.** Adeps est minoris caliditatis & humiditatis Pinguedine: & propterea post liquefactionem ipsorum ciborum, coagulatur adeps: & hoc hebetat stomachum. Pinguedo uero uertitur in choleram. Et diuersatur secundum diuersitatem animalium quorum est. Adeps igitur Vaccarum est siccior. Et secundum ætates etiam, quia iuuenum est humidior adeps. Secundum recentiam, & uetustatem: & sexum masculi, seu fœminæ. Sunt tamen hæc utilia ad præparationem carnium. Quando uero solæ comeduntur: generant flegma, & opilationes, & corrumpunt cibum: & maxime dulcem.

Ie. Io. **Alæ, & Collum.** Eliguntur Alæ conualescentibus, propter debilitatem caliditatis ipsarum: & quia sunt uelocioris digestionis inter membra auium, & paucarum superfluitatum, & nutrimenti pauci, propter motum ipsarum. Et laudabiliores ex eis sunt Alæ paruarum auium impinguatarum. Et similiter se habent Colla. Et quæ sunt ex auibus procedentibus in ætate, tam Colla, quam Alæ ipsarum sunt tardæ digestionis, & malæ, nec aliquid boni existit in eis.

G. Iudæus. **Coria, & Cutes.** Auium sunt laudabiliores cibi inter omnia Coria aliorum animalium, & sunt subtiliora, & uelocioris digestionis in proportione aliorum animalium. Et in comparatione auium, membra ipsarum sunt meliora & deteriora secundum modos auium quarum sunt membra: & secundum genus ipsarum, grossiciem, ætatem, pascua, loca, tempora, & secundum alios modos, quos de auibus diximus. Et scias, quod natura non statuit Coria animalibus, ut digerantur, seu non digerantur, sed statuit ea ad expellendum superfluitates, & ad defensionem corporis, & ad sentiendum.

G. Iudæus. **Giserij, seu Ventres.** Sunt grossi. Et meliores ex eis sunt Giserij Anserum pinguium: deinde Gallinarum pinguium. Et hepata auium calida sunt & humida, saporosa. Et sanguis generatus ex eis laudabilis. Et saporosiora inter hepata auium, sunt hepata Anserum pinguium: deinde hepata Gallinarum iuuenum pinguium: maxime quando nutriuntur ex fructibus maturis & dulcibus.

Hepata. Splenes. Viscera, & Intestina. Adeps, et Pinguedo. Alæ, & Colla. Coria, & Cutis. Ventres.

De Ferculis, & diuersis maneriebus ipsorum. | Iuuamenta rationabilia.

A	134	Sicheis.	Temper. in cal.	Cal. & tpa. in 2.	Operatum in compositione.	Hepati cholerico.	Facit dysenteriam, & corpus macerat.	Cum dulcoratur fauo mellis.	Sāg. laudabilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
B	135	Sahadia, & Sindibeis.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Temperatæ salsedinis.	Colicæ.	Fastidit, & sitim efficit.	Cum cibo facto ex succo lemoncellorum.	Humor lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Frigidis.
C	136	Madua, & Maskia.	Frig. & tpa. hu.	Frig. tēper. in 2.	Cuius acetositas tēperata cum succo lemoncellorū.	Vincit choleram.	Complexionibus frigidis.	Cum chaloe mellito.	Nutri. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Calidis.
D	137	Brodium Cicerum.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Præparatum cū ciceribus, fabis, et lacte dulci.	Paralysi.	Cholericis.	Cum Sisabegi.	Lac, & sperma.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentriona.
E	138	Sumachera, & Rutmania.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Cum sumacho recenti.	Debilitati corporis.	Pectori.	Cum Matha lebia.	Sang. melanch.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
F	139	Habaritia, & Sicinsia.	Cali. et humi.	Cali. et sicc. in 2.	Cum subtilibus carnibus, & frumento mundo.	Coitui, & spermati.	Stomacho debili.	Cum muri, & cimino.	Nutri. multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Septentriona.
G	140	Zirbes.	Tempera. cali.	Tpat. cali. in 1.	Cum syrupo acetoso.	Hepati.	Intestinis.	Cum chalce zuccarino.	Sang. tēperatus.	Tpate calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gnātur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. — Electiones, & Proprietates.

Ioada. Sicheis. Autores librorum coquinarum dixerunt, quod melius inter modos sit Sikibes: eo quod istud est temperatũ complexione componentiũ: & quod sit ex subtilioribus carnibus: & quod fit de bonis speciebus, & bonis seminibus: et coctũ igne, supposito, et superposito. Cum enim taliter præparatur, prodest cholericis, & sanguineis, confortat appetitum, & stringit uentrem, propter qualitatem, quã recipiunt carnes ex frigiditate & siccitate. Nisi sit multæ dulcedinis, et pinguedinis: et cũ carnibus uaccinis ptæparatũ, et est magis iuuatiuũ illis quibus descendũt ad stomachũ humores multi, et cholera ꝓpter amplitudinẽ meatuũ, q̃ sunt inter ip̃m & fel.

Filius. Albes. Salhadia, et Stindibeis. Eliguntur hæc duo Fercula pro illis, quorum complexiones declinant ad frigiditatem, declinatione modica (alias, moderatione colica) eo quod subtiliant, expellentes ipsam a stomacho. Et conferunt habentibus uentositates grossas, & patientibus de consuetudine colicam. Et præcipue quando ponitur in huiusmodi ferculis polypodium, & quando etiam ponitur in huiusmodi brodijs uinum uetus & purum, & bonum, operatur operationem consimilem.

Ie. Ior. Madua. Id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Maskia, id est, carnes præparatæ cum sero. Madua nutrit nutrimento multo, frigidæ complexionis, generans flegma, & conferens habentibus calidam complexionem: & nocet habentibus frigidam: propter quod præparanda est cum bonis seminibus, & speciebus calidis, sicut piper, galanga, darsim: & dulcoratum postmodum cum chaloe mellito. Et bibatur uinum citrinum. Et in secunda mensa sumantur penidiæ, & dactyli melliti. Secunda mensa, i. post cœnam, uel prandium.

Iudæus. Brodium Cicerum. Qualitas uincens in hoc ferculo est complexio Cicerum: quod est diureticum urinæ, & prouocatio menstruorum, & lactis: & extrahit fœtum, pulchrum reddit colorem: & nocet renibus & uesicæ, habentibus corruptionem: quorum inflatio debilior est inflatione fabarum. Sunt tamen nutribiliores ipsis. Et quando miscentur cũ eis oua pulli, & cepæ, multiplicant sperma: & impinguant corpus, et humectant siccitates.

Filius. Alb. Sumacheria, & Rumania. Eliguntur duo fercula, quia stomachis sunt conuenientia: & uentrem solubilem constipant: & sunt iuuatiua fluxui sanguinis, & complexionibus sanguineis, propter proprietatem quæ est in eis. Et qui uolunt constringere naturam ipsorum, miscent in præparatione Spinachiam, & Bletam: & qui constringere uolunt ipsam, miscent in præparatione ipsarum herbam acetosam, & stipites portulacæ. Verum Rumania est minor ista in operatione, qnando non est permixtione aliqua dulcorata.

Filius. Mes. Habarisia, et Sirinkia. Hæc duo fercula sunt nutribiliora inter alia fercula humanis corporibus: quia sunt eorũ qualitatibus cõuenientia. Verũtamen requirunt stomachũ bonum, ipsa bene digerentem: quæ postquã bene digesta fuerint, & incesserint per uias cordis (in alio, per uenas cordis) bene nutriunt, & impinguãt, & roborant uirtutes: efficientes bonũ colorem. Sunt tamen tardæ digestionis, opilationẽ generantia, & lapidẽ, propter multã superfluitatem ipsorum: & præcipue quãdo præparanẽ cum lacte. Et sunt cibi exercitantiũ. Et præparata cũ specieb. calidis, sunt minoris nutrimẽti, & stabilioris digestionis (in alio, facilioris.) Et hæc fercula qñ fiũt cũ phasiolis & lentib. naturã retinẽt granorum ipsorũ: et q̃ fiũt ex frumẽto uiridi, sunt hũidiora.

Ra. Ziribes. Eliguntur habentibus complexiones temperatas: eo quod eius nutrimentum est temperatum, nec nocet habentibus alias complexiones: præcipue quando est temperate composita, & præparata. Et uentrem rectificat, repugnans acuitati humorum, & depurans naturam, addens in uirtutibus. Cor lætificat, conferens ægris, quanto magis sanis.

Apta huc quæ supra fol. 19. Canone. 21.

Sicheis. | Salhadia, & Stindibeis. | Madua, & Maskia. | Brodium Cicerum. | Sumacheria, & Rumania. | Habarisia, & Sirinkia. | Ziribes.

De diuersitate Ferculorum. Iuuamenta rationabilia.

A	141	Hornadia.	Frig. & siccum.	Fri. & sicc. in 2.	Ex citris susarijs.	Extinguit feruorem cholerae.	Neruis.	Cum Gallinis pinguibus.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
B	142	Iamuria.	Cali. et humi.	Cal. & hu. in 3.	Ex carnibus uitulinis.	Impinguat extenuatos.	Abominationem facit.	Cum acetosis post eam assumptis.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Montuosis.
C	143	Berberelia.	Frig. et siccum.	Fri. & sicc. in 2.	Ex berberis recentibus.	Inflammationi hepatis.	Constipatis.	Cum chaloe zuccarino.	Nutrimentum temperatum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridianis.
D	144	Corumbria.	Calida.	Cal. et sicc. in 2.	Ex pinguedine Gallinarum.	Retardat ebrietatē, & prohibet uaporē uini ascēdere.	Desiccat corpus.	Cum uino recenti.	Nutrimen. illaudabile.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
E	145	Munturia.	Tpa. in ca. et sic.	Cal. et sic. in 2.	Ex speciebus cali. & digestiuis.	Ructuationē, & appetitum prouocat.	Dysentericis.	Cum cibis frigidis ex lagagis, uel nebulis, seu medullis pinguib9.	Sang. acutus.	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi, et Veri.	Occidentalib.
F	146	Iorosia, & Cerasia.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Quae fit ex multis ouis.	Addit in coitu.	Cholerae.	Cum acetosis succis.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G	147	Agrestia, uel Choformia.	Frigi. & sicc.	Cali. tpat. in 2.	Ex agresto puro, & recenti.	Vincit choleram.	Pectoribus debilibus.	Cū amigdalis tritis, et nutritis cum lacte.	Ventositates in uentre.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gn̄atur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Filius. Mun. Homadia fit de aceto. Eligitur in ebrijs, & habentibus calidas complexiones, & consuetis pati mechite, & habentibus scire: & detestatur habentibus complexiones frigidas, & decrepitis. Nec comedant post hunc cibum dactylos mellitos, sed bibant bonum uinum, purum. Cibus tamen hic exasperat guttur, & obest pulmoni, tussi, & pectori: & obtemperat humores prauos.

Filius. Alb. Tamutia. Id est, carnes præparatæ cum furnesi, & sunt digestibiliores, quam coctæ super tripodes. Eliguntur, quia addunt in coitu, & corpus impinguant: generant sanguinem, & uentrem obtemperant, expellentes uentositates, & dolores corporis ex frigiditate. Et detestatur stomachis debilibus, & consuetis pati nauseam, uel abominationem, & illis quorum cibi conuertuntur in choleram.

Ior. Berberesia. Id est, carnes præparatæ cum Berberis. Eliguntur habentibus complexiones calidas, & habentibus hepar inflammatum, & consuetis pati fluxum cholericum. Et hic cibus est saporosior inter omnia cibaria stiptica, & plurium iuuamentorum: & quod in hoc cibo continetur sapor bonus, & medicinale iuuamentum: & maxime, quando fuerit recens, & præparatur cum eo carnes Phasianorum, Perdicum, & Pullorum columbinorum (alias, pullorum tantum) & cum fuerint bene præparatæ.

Ar. Corumbria. Id est, carnes præparatæ cum Berberis caulibus. Eligitur brodium caulium ad laxandum uentrem: eo quod mundificat: & eligitur substantia ipsorum ad stringendum, eo quod desiccat, & est iuuatiua ebrijs. Verumtamen debilitat ipsum, sicut lentes: & præcipue oculos siccæ complexionis. Sed conferunt oculis humidis, & specialiter caules æstiui. Sunt tamen mali stomacho, & boni tremori, & uisceribus: & maxime spleni. Et soluunt maliciam uenarum, & menstrua prouocant.

Mas. Munturia. Id est, carnes frixæ, & præparatæ cum aceto & speciebus. Brodia huius ferculi habent uirtutem subtiliatiuam humorum, & incisiuam flegmatis: & hoc propter admixtionem acetositatis & salsedinis ipsorum. Habet tamen ferculum hoc, quantitatem aliquam difficilis digestionis: propter uarias causas & species, quæ miscentur in eis. Et non est nociuum habentibus complexiones frigidas & calidas: uerum tamen nociuum neruis, & melancholiæ.

Filius. Mes. Torosia. Id est, carnes coctæ cum ouis: & Cerasia, id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Detestabilis est illis qui consueuerunt pati nauseam, & habentibus stomachum calidum & inflammatum: propter sitim quam efficiunt, & propter multam aquam quæ bibitur postea, ut auxilietur exitum ipsius ferculi. Et est cibus uernalis, conferens robustis, & exercitantibus: & cum huiusmodi ferculum digeritur, nutrit multum. Fereulum uero dictum Cerasia, debilius est in operatione

Hali. Filius. Alb. Agrestia, uel Choformia. Id est, carnes præparatæ cum agrestia. Eligitur huiusmodi ferculum, cum præparatur cum bono succo agrestiæ, quam decoxerit æstas quantitate aliqua decoctionis. Et quando præparatur cum succo recenti agrestiæ, est fortior in infrigidando, & magis conferens cholericis & sanguineis. Generat tamen uentositatem in stomacho, & in intestinis: eo quod est succus immaturus & indigestus, nec tempus habuit, seu spacium ad coquendum ipsum. Cum stipticitate stringit uentrem.

Apta huc quę supra fol. 20. Canone. 28.

Homadia. Tamutia. Berberesia. Corumbria. Munturia. Torosia, Cerasia. Agrestia.

De diuersitate Ferculorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	143	Michelebria.	Temperat. cali. & humi.	Temp. sic. in 2.	Præparatum cũ pinguedine Gallinarũ, & q̃d non est durũ multũ.	Conseruat sanitatem.	Cholericis.	Quando prius comeduntur agrestia.	Nutrimentum temperatum.	Temperatis.	Omnibus.	Hyemi.	Temperatis.
B	149	Pumata, & Cibesia.	Frigid. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Muza, & speciata.	Fluxui cholerico.	Tussi,	Cum Gallinis pinguibus.	Frigi. temperatum.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
C	150	Rapata, & Cumabitia.	Cali. & multæ uentositatis.	Tẽper. cal. in 2.	De ouis Cabusu recentibus.	Vrinam prouocant.	Visum obtenebrant.	Cum uino recenti.	Sang. lubtilis, aquosus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	151	Ditiscera.	Temperat. calid. & sicc.	Tẽper. cal. in 2.	Quod est tẽperatæ acetositatis, & salsedinis.	Malę digestioni, occasione frigiditatis.	Melanchliæ.	Cum condito de cucurbitis.	Sang. melancholicus.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
E	152	Rizon, et miliũ cum lacte.	Calid. temperat. humi.	Cal. & hu. in 2.	Cũ lacte caprino, puro.	Vlcerata intestina glutinat.	Opilationi.	Cum zuccaro Taberzet.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Temperatis.
F	153	Maguminiæ.	Inclinãs ad sicc. tempera. cali.	Tẽper. sic. in 2.	Ex temperatis in complexionibus.	Stomachis flegmaticis.	Pectori, et intestinis.	Cum mechelebria.	Sang. melancholicus.	Tempera. in cal.	Senectuti.	Aestati.	Calidis.
G	154	Masfinbe.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Bene cocta, habens aliquã humiditatem.	Exercitantibus.	Fastidis.	Cum uino subtili.	Nutri. multũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius. Ma. Mechelebria. Id est, ferculum, quod fit ex carnibus, uzo, & lacte, & speciebus calidis. Est cibus temperatus, bonus temperatis complexionibus. Temperantia uero sua est in eo, quod caliditas conuertitur ex frigiditate rizon, & obtemperatur siccitas rizon, æquata lactis humiditati. Et est de cibis quiescentium, & exercitantium moderate, & maxime temporibus temperatis. Qui cibus nec constrictiuus, nec laxatiuus existens, purificat intellectum, & delectabilia somnia efficit.

Filius. Alb. Pumata, & Kibesia. Eliguntur hæc duo fercula habentibus complexiones choléricas, & habentibus stomachum debilem, & habentibus hepar calidum, uel inflammatum, & habentibus diuturnum fluxum cholericum: & communicantur patientibus asperitatem pectoris & pulmonis: & colicis, habentibus complexiones frigidas. Et sunt nociua neruis. Sunt etiam offendentes sperma & coitum, minuentes appetitum.

Ma. Rapata, & Cumabiria. Eliguntur huiusmodi fercula caulium, habentibus complexiones frigidas. Gumebet est maneries caulis, cuius flos magnus & grossus, sicut unum uas magnum. Et odiuntur, quia flegma generant, faciunt uentositates, & dolores fortes. Et bona sunt ad prouocandam urinam, & maxime quando præparantur oua caulium ipsorum tantum: & quando elixantur cum aqua & sale huiusmodi caules, sunt nocui stomacho. Rapata uero calida est & humida, addens in coitu, quia uentositatum est generatiua: quæ cum bene digeritur, nutrit nutrimento multo & bono.

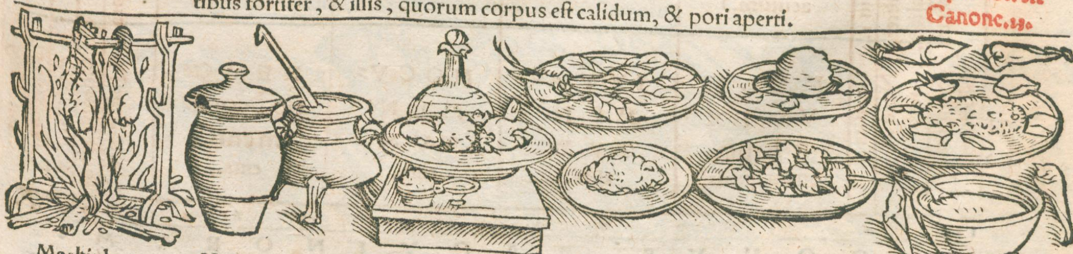
Filius. Ma. Difiscera. Est ferculum acetosum, factum de carnibus, & succo acetoso, & muri. Eliguntur Difiscera habentibus humidum stomachum, & plenum flegmate. Verumtamen est nociuum melancholiæ, & habentibus complexiones frigidas & siccas, & macilentis. Et hic cibus conficit ex Asfipitio muri, seu uini: & generaliter uini est confectio, facta ex farina grossa (quæ nominatur polina) sale, origano, & aqua: quæ conseruatur ad usum. Hic cibus habet multas diuersas operationes: eo quod in eo sunt plures & diuersi sapores, uidelicet, dulcedo, acetositas, et salsedo: et secundũ hanc rationẽ complexio eius dicit a complexione uincẽtis.

Ra. Rizon, et Milium præparatum cum lacte. Eligitur hic cibus factus ex Rizon, uel ex Milio cum lacte, eo quod lac humectat siccitatem ipsorum: & fit propterea cibus temperatus in humiditate & siccitate, inclinans ad frigiditatem: quæ nutrit corpus multum: & quando comeditur cum zuccaro, uel melle, uelocius digeritur. Verumtamen est cibus inconueniens habentibus opilationem renum & hepatis, & illis in quorum renibus generatur lapis. Verum Milium, & Panicium, & Rizon sunt frigidiora, licet sint æqualia in siccitate. Quidam tamen dixerunt, quod Rizon calefacit calefactos.

Iudæus. Magumimæ. Sunt carnes præparatæ cum aceto in uase fictili, cuius orificium sit obturatum cum cæra, seu pasta. De proprietate huius ferculi, est incidere flegma cum salsedine & acetositate, quæ sunt in eo: & est humorum subtiliatiuum, & nutrit abundanter quando digeritur. Verum replet caput acutis uaporibus, & obest cerebro & neruis. Est malum habentibus stomachos debiles. Et post hunc cibum diliguntur a quibusdam Melones comech: quod est de rebus magis offendentibus digestionem ipsius.

Ko. Maskinbe. Id est, carnes assæ in loco quem ignis inflammauit. Aduersantur conualescentibus, & utentibus quiete, & statu, & stomachum habentibus debilem: maxime quando comeditur cum subtilibus cibis, uel post comestionem ipsius, assumatur cibus stipticus: eo quod fumescit cibus iste in stomacho ipsorum & corrumpitur. Attamen bonus est exercitantibus fortiter, & illis, quorum corpus est calidum, & pori aperti.

Apta huc quæ supra fol. 21. Canone. 13.

Maskinbe. Magumimæ. Rizon & Miliũ cum lacte. Difiscera. Rapata, & Cumabitia. Pumata, & Kibesia. Mechelebria.

De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexione	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	155	Bisinagnard.	Cali. et grossũ.	Tpate cali. in 1.	Præparatum cum succo acetosorũ fructuum.	Fortificat uirtutes.	Digestioni.	Cum uino odorifero.	Sang. plurimus temperatus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
B	156	Mudacaratæ.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Ex carnibus animaliũ subtilium.	Corpus impinguat.	Fastidit.	Cum succo Sumach.	Sang. temperatus.	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
C	157	Thabeget.	Temperatum in caliditate.	Tpate cali. in 2.	Cum aceto, & succo Lemoncellorũ.	Stomachis cholericis.	Neruis, et ægritudinibus.	Cum chalce zuccarino.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Occidentalib.
D	158	Suffrixa.	Cali. temperate, sicc.	Tpate cali. in 2.	Humorosum, dulce.	Memoriã meliorat.	Orificio stomachi.	Cum acetosis.	Sang. declinans ad siccitatem.	Frigidis.	Decrepitus.	Hyemi.	Septentriona.
E	159	Suffrixa falsa.	Calida.	Cal. & sicc. in 2.	Vnctuosum, dulce.	Confortat, et sanitatẽ conseruat.	Pectori, & sitim inducit.	Cũ zinzibere dulci, uel condimẽto de cucurbita.	Nutrimen. sicc. temperatũ.	Flegmaticis.	Decrepitus.	Hyemi.	Septentriona.
F	160	Assũ sup carbo.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Coctum, humorosum, & molle.	Minutionem celebrantibus.	Patiẽtibus in stomacho.	Cum trifera minori.	Nutri. multum si digeritur.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	161	Assum in ueru.	Cal. naturaliter, & hu. accidẽtaliter.	Cali. et hu. in 2.	Humorosum ualde, & coctum (alias, acutum.)	Spiritum uitalem auget.	Stomachis debilibus.	Cũ uino odorifero.	Sicut assa supra carbones.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montuosis.
	1 2 3 4				5	6	7	8	9	10	11	12	

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius. Mud. **Bismagnard, & Sembuluch.** Bismagnard, id est, cibus factus cum aqua ros, & succis acetosis. Eligitur utentibus motu laborioso, bene digerentibus, & stomachū calidum habētibus: eo quod est cōpositū ex substantijs diuersis. Et licet diuersæ substantiæ fatigent, tamen stomachus reducet eas in naturā consimilem. Et hic cibus nutrit nutrimento multo, forti, & bono, cum digeritur. Et Sembusuch, id est, Calizon panis: quorum pasta non digeritur, quando non bene decoquuntur cum fiunt. Et Sembusuch est cibus, qui dicitur Ramoli, factus de carnibus minutim incisis, & ouis, & herbis: & impedit digestionē eorundē unctuosum eorū. | Septentriona. Hyemi.

Hali. Filius. Alb. **Mudacatatæ.** Eliguntur carnes concisæ, seu minutim incisæ, pro illis quibus laxatio multiplicatur caussa coitus: uel pro exercitantibus exercitio forti: uel quibus superueniunt accidentia animæ retardantia digestionem, quæ faciunt languorem & timorem. Pars substantiæ carnium in brodium conuertatur: unde digestiua potest leuiter conuertere ipsas in sanguinem, & corpus ex hoc recipiet iuuamentum. Mundacatatæ, est cibus qui fit de carnibus minutim incisis cum speciebus. | Temperatis. Veri.

Filius. Mes. **Thabeget.** Est cibus cum carnibus frixis, postmodum præparatis cum acetosis. Eligitur Thabeget acetosa pro illis, in quorum stomacho generatur Flegma cum Cholera: eo quod ipsa sua siccitate desiccant flegma, & acetositate choleram. Et hij cibi nutriunt corpus nutrimento multo, inclinante ad siccitatem. Et ex eis quæ præparata fuerint cum Sumach, confortant stomachum, & retinent naturā. Et præparata cū succo Limocellorū, prouocant appetitū. | Occidentalib. Veri.

Elken. Di. **Suffrixa.** Eliguntur Suffrixa sine brodio, pro illis, in quorum stomachis flegma multiplicatur: eo quod ipsum incidunt: maxime, cum præparantur cum calidis speciebus. Species enim retardant digestionem ipsorum. Et hic cibus generat nutrimentum siccum: propter quod est de cibis illorum, qui utuntur exercitio forti, & maxime cum fuerint ex carnibus inclinantibus ad grossiciem. | Septentriona. Hyemi.

Ioh. Io. **Suffrixa salsa.** Eliguntur pro habentibus stomachum humidum, & quibus accidit obliuio, & habentibus ægritudines flegmaticas, & utentibus exercitio, & motu: eo quod carnes, quæ recipiuntur sic præparatæ, non cito dissoluuntur, propter siccitatem, & ipsorum resistentiam. Verumtamen hic cibus debiles stomachos fatigat, postquam accidit abominatio sitis, & dolor debilis, leuis in corpore. | Septentriona. Hyemi.

Filius. Alb. **Assum supra carbones.** Eliguntur carnes assatæ supra carbones, eo quod multum nutriunt: & odiuntur propter tarditatem descensionis ipsarum. Et assaturæ huiusmodi carnium agnorum paruorum efficiunt conuenientius & melius nutrimentum: maxime illis, qui per minutionem euacuati fuerint: eo quod humorositas ipsarum conuertitur in sanguinem uelociter, & confortat uirtutem uitalem. | Septentriona. Hyemi.

D. Filius. Iol. **Assum in ueru.** Eliguntur carnes assatæ in ueru illæ, quæ sunt iuuenum Gallinarum, Perdicum, & Phasianorum, quarum assationi carbones suppositi, non fuerint malæ qualitatis: & infundatur sæpe ipsi assaturæ oleum amigdalinum: propter quod assata accipient humiditatem alteram ab humiditate sua. Et istæ assaturæ sunt de cibis habentium stomachū calidum, & habentium poros largos, & exercitantium exercitio multo. | Montuosis. Hyemi.

Apta huc quæ supra fol. 13. Canone. 24. notantur.

Regiones. Tempora.

Bismagnard, Mudacatatæ, Thabeget, Suffrixa, Suffrixa salsa, Assum sup carb. Assum in ueru.

De Afsatis, & his quæ auferunt odorem allecium. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	162	Afsum.	Calid. & humi.	Cal. & hu. in 1.	Afsum supra aquam.	Carnes efficit cartilaginosas.	Stomachum offendit.	Cum exercitio forti.	Nutri. multū.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
B	163	Iudep depane.	Calid. & humi.	Cali. & hu. in 1.	Cum pane fermentato.	Macilentis, et gracilibus.	Visceribus humidis.	Cum stipticis post ipsas commestis.	Sang. ualde hu.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
C	164	Iudep Cathay.	Calid. & sicc.	Cal. & sic. in 2.	Carens nucibus, & melle.	Vtetibus uenatione semper.	Corrumpitur, & replet.	Cum citrullis dulcibus.	Sāg. ualde acu.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
D	165	Iudep de papauere.	Tēpe. cal. & hu.	Tēper. cal. in 2.	Cum zuccaro, oleo amigdal. & gallis.	Vigilijs, & Tussi.	Visceribus debilibus.	Cum stipticis: sicut cydonijs.	Sang. tempera.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Occidētalibus.
E	166	Iudep de melōi. et medul. amig.	Tēpe. cal. & hu.	Tēpe. c. eth. in 2.	Zuccarū temperatæ dulcedinis.	Prouocant sperma, & urinam.	Corrumpūt sanguinem.	Cum cibis acetosis.	Sāg. uelocis cō.	Siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentriona.
F	167	Iudep de dactylis.	Calid. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Cum dactyl. recentibus.	Coitui.	Sanguinem calidum efficit.	Cum granatis muzis.	Sang. turbidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G	168	Coriandrum.	Ori. f. eth. Hip. tepidū. lo. f. ersi	Fri. & sicc. in 2.	Hortulanū, recens.	Extinguit calorem sanguinis.	Cordi.	Cum syrupo acetoso de cydonijs, seu gallis.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridiona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Asum. Antiqui Medicorum consyderauerunt cocta Asata, & Frixa in comparatione corporis humani: dicentes, quod ex Asis & Frixis nutrimentum quod recipit corpus, est siccum: eo quod Asum non habet in se humiditatis quantitatem qua posit humectare corpus, licet diu moretur in stomacho. Et Frixum eodem modo. Et carnes omnes elixæ in aqua, se habent econtrario: eo quod recipiunt humiditatem ab aqua: & aqua humidissimum est Elementorum, sicut Medici dicunt.

Iudep de pane. Id est, offa. Eligitur pro macilentis, & uolentibus corpus impinguare: eo quod multum nutrit, & uelociter descendit: cuius nutrimentum est laudabile. Sanguis generatus ex ipsa est fortis, & bonus: & maxime, quando conficitur cum pane fermentato cocto: quæ laxatiua est uentris, conferens babentibus tussim, & asperitatem cannæ pulmonis. Et est generatiua lapidum, & opilationum.

Iudep Chatay, Id est, offa. Hic cibus est multi nutrimenti, & tardæ digestionis: & cum præparatur cum nucibus, uel oleo ipsarum, est fortis caliditatis: & cum amigdalis & oleo ipsarum, seu Sesamino, uel pinguedine Gallinarum, est temperatæ caliditatis. Et Iudep de Musis, est difficilioris descensionis a stomacho. Et quando præparatur cum zaccharo, addit in spermate, & urinam prouocat, & laxat uentrem, asperitati pectoris conferens.

Iudep de papauere. Eligitur cum zaccharo, præparatum ad infrigidandum corpus: & ad prouocandum somnum: propter frigiditatem papaueris: & quia multum moratur in stomacho: & confert tussi, & asperitati pectoris, & pulmonis, & quibus reumatizat caput. Descendens ab eo humor, subtilis, calidus. Et est tardæ digestionis: maxime quando est cum multo oleo. Et quando præparatur hic cibus cum papaueribus recentibus est fortioris præparationis.

Iudep de Melonibus, & medullis Amigdalarum. Detestatur: eo quod sit de Melonibus multæ dulcedinis: & quia sunt uelociter conuertibiles, corrumpunt humores existentes in uenis: propter quod febris accidit iuxta uelocem humorum corruptionem, seu tarditatem ipsorum. Remotio uero nocumenti ipsorum fit, cum comeduntur prius ipsis acetosa, & post fructus pontici, sicut Citonia. Cibus uero qui fit de medullis amigdalarum & nobulis, est similis cibo qui fit cum zaccharo & suis maneriebus, & operationibus: tamen omnes huiusmodi cibi sunt tardæ digestionis.

Iudep de dactylis. Cibus qui fit ex Dactylis, est Rutal, est multi nutrimenti, & uelocis descensionis, & digestionis. Laxat uentrem, opilationem generat, & nocet ægritudinibus splenis, & hepatis: corpus impinguat, conferens uentositatibus grossis, & ægritudinibus frigidis, & maxime quando in præparatione admiscetur fauus mellis, & crocus.

Coriandrum. Contingit, quod plures diligunt comedere allia recentia, & cepas cum sultio uel lacte: quæ odiuntur, propter odorem ipsorum. Et facit sedare odorem ipsorum masticatio Coriandri uiridis, uel sicci, rutæ, pulegij, corticis citri, & foliorum ipsorum, & lauatio oris cum uino odorifero & bono, seu masticatio stipticorum aromaticorum, sicut Citonia, & Poma, & his similia: & etiam masticatio ciperi, gariofili, ligni alces, & mentastrum.

Apta huc quæ supra fol. 23. Canone. 21.

H

Asum. Iudep de pane. Iudep de Chatay. Iudep de papauere. Iudep de Melonibus. Iudep de dactylis. Coriandrum.

De Chaloe simplicibus, & compositis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	159	Zuccharum.	Est c. secūm Ori. Ioh. uero est cal. Ior. cali. & hu.	Ca. in 1. hu. in 2.	Album, clarum.	Mundificat corpus, & prodest renibus.	Sitim efficit, et commouet choleram.	Cum granatis musis.	Sang. non malus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitabilibus.
B	170	Mel.	Gal. Ori. calid. & sicc.	Cali. & sic. in 2.	Quod est infans.	Mũdificat, laxat, et phibet corruptiõem carniũ, et aliorũ, et hũectat.	Sitim efficit.	Cum pomis mustis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Mõtanis. alias, frigidis.
C	171	Feludichi.	Gal. calidum.	Cal. tẽper. in 1.	Zuccarinum.	Pectori, & pulmoni.	Opilat splenem, & hepar.	Cum modico amido, & multo Zuccharo.	Nutrimentum calidum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	172	Carayscũ nucib.	Calidum.	Cali. & hu. in 2.	Bene coctum & fermentatum, sicut panis quadratus.	Vtẽtibus exercitio.	Efficit borhor in ore, & opilat hepar.	Cum granatis bonis.	Sang. non coctus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	173	Chabis.	Valde calid. & minor feludichi in uiscositate.	Cali. tẽpe. in 2.	Cum micis panis, bene coctis.	Meliores feludichi cerebro.	Hepati grosso.	Cum citrulis recentibus.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	174	Chaloe cũ nuci.	Fortis caliditatis.	Cal. & sicc. in 2.	Quod est puræ albedinis.	Stomacho flegmatico, & renibus.	Facit grauedinem capitis.	Cum lactucis, et papaueribus.	Tpa. multũ, ali. nutri. multũ, uel sperma multũ.	Frigidis.	Decrepitis	Hyemi.	Sep. entronali.
G	175	Cusfabene.	Temperate calidum.	Cali. in 1.	Bene cocti, & modici olei.	Syntheticis (alias, dysentericis.	Fastidit.	Cum uino lymphato.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Zuccharum. Melius ex zaccharo est Calaxzec: & laudabilius & subtilius ex eo, quod est bene colatum. Est tamen zaccharũ temperatæ complexionis, sed inclinat ad humiditatem (alias, caliditatem) quod est in omnibus suis modis simile melli: sed sitim ualde non efficit sicut mel, attamen nutrimentum eius est maius nutrimento mellis. Sed si coquatur & despumetur, sedat sitim: & tussim, & ægritudinem stomachi, & renum, & uesicæ, & caliditatem extinguit. Manna calida est in primo gradu, utilis pectori, & pulmoni. Verum illa quæ cadit super arbores glandiũ est sicca: sed illa quæ cadit supra arborem landri, est calida & sicca.

Mel. Vrinam prouocat, & uomitum commouet. Et quando cum aqua decoquitur, & despumatur, perditur acuitas eius, & minuitur dulcedo & inflammatio eius (in alio, inflatio) & nutrimentum eius augetur, & urinæ prouocatio, & uentris laxatio. Et melius ex eo est acutum, puræ dulcedinis, spissum, & uernale, declinans ad rubedinem. Et Deps, id est, mel dactylorum, calidum est & humidum, complexionis temperatæ. Quod uero ex eo in sole decoquitur, est minoris humiditatis, & multæ dulcedinis, & caliditatis. Rob uero calidum est & siccum, sanguinem comburens. Musum uero ex eo, est minoris caliditatis.

Feludichi. Est multi nutrimenti, & difficilis digestionis. Leusunichi subtilius est Catayf, & est minoris nutrimenti, & difficilioris digestionis. Fingi uero sunt leuiores prædictis ad digerendum. Omnibus uero dictis cibis, quiescentes uti non debent: eo quod sunt magis conuenientes exercitantibus. Remouetur autem nocumentum ipsorum cum optimo uino assumpto, post quatuor horas finita comestione prædictorum. Prædictos uero cibos comedere non debent habentes hepatis seu splenis opilationem. Sunt tamen hĳ iuuatiui pectoris.

Catayf cum nucibus. Detestantur illis, qui timent generationem lapidis fieri in uesicis eorum: & præcipue habentibus renes calidos, & opilationem patientibus in hepate: propter uiscositatem ipsorum: & sunt conferentes patientibus apostema pectoris, seu pulmonis. Et quando præparantur cum zaccharo, amigdalis, & nucibus, habentibus stomachum temperatum. Qui dicitur Quadratum: pro eo, quod quarta pars est mica panis: alia ex rebus, quibus farcitur: alia ex pasta circũstante: & reliqua ex aceto. Res uero replentes ex quibus farcitur, sicut sunt Leusimcheri, cuius tertia pars sunt amigdalæ, & duæ tertiæ sunt zaccharum: & species debent esse ea proportione, qua recipiantur delectabiliter a gustu.

Chabis Hippocrates dicit, quod milla quæ fiunt ex farina frumenti, melle, oleo oliuarum, uel alĳs oleis, sunt uelocis descensionis, & corrumpuntur ueclociter in stomacho: eo quod farina, & oleum sunt uelocis descensionis: & mellis etiam descensionis uelocitas sedatur, cum igne decoquitur: & uelocitas corruptionis ipsius est, quia cum bene decoquitur cibus ipse, acuitur mel & oleum: et cum non decoquitur, remanet farina cruda.

Chaloe cum nucibus. Omnes modi & naturæ, seu cubaiæ, qui fiunt cum nucibus & melle, sunt generatiui choleræ: & qui fiunt cum amigdalis, sunt conferentes tussi quæ fit ex humiditate. Et qui ex eis præparantur cum festicis & melle, sunt conferentes habentibus in pectore & pulmone opilationẽ, & humorem flegmaticum. Et qui præparantur cum papaueribus & zaccharo, sunt conferentes fluxui reumatis, & tussi quæ fit ex caliditate. Et præparati cum Sisamino, fastidiunt, licet sint multi nutrimenti. Verumtamen permutatur complexio cuiuslibet Chaloe ex rebus quæ miscentur cum melle.

Cuskabenchi. Nutriunt magis quam aliqui modi Chaloe, quando digeruntur: eo quod in se partem panis continent: & est difficilis descensionis, eo quod oleum resistit cocturæ panis ipsius. Et frixum ex eis est difficilioris digestionis, quam aliter coctum: propter nimiam unctuositatem ipsius. Et hĳ sunt ex cibis exercitantium. Et ex Chaloe sicca & uiscosa, est difficilis digestionis: eo quod ignis propter admixtionem ouorum, præstat eis uiscositatem: & quæ ex eis liquefit sub lingua, econuerso.

Apta huc quæ supra fol. 23. Canone. 26.

Zuccharum. Mel. Feludichi. Catayf cũ nucibus. Chabis. Chaloe cũ nucib. Cuskabenchi.

De Præparatoriis Dentium, & conseruatione. | Iuuamenta rationabilia.

Numerus	Nomina	Naturæ	Gradus	Melius ex re ipsa quam quæris.	Iuuamentum eius.	Nocumentum eius.	Remotio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 176	Præpar. dentiū.	Cal. & sicc. cum stipticitate.	o	Quod est odoratum.	Dolori dentium ex frigiditate.	Renibus.	Cum lauantur ex aqua rosacea.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Frigidis.
B 177	Maheleb.	Chab. et Theo. fri. & sic. Ior. ca. et hu. Mus. temperate cali.	Fri. & sicc. in 1.	Recens, magnū, & ponderosum.	Gingiuis, & urinā prouocat, ex frigiditate retentā.	Cerebro calido.	Cum temperatur cū oleo refrigeratiuo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Frigidis.	Septentriona.
C 178	Aqua cāphoræ.	Filius Ab. calida, & sicca.	Cali. et sic. in 2.	Quod assimilaī in colore, & citrinitate oleo sassami.	Mundificat sordes.	Ex caliditate fodæ.	Mixtū cum oleo uiolarum.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Oib. pter Sept.
D 179	Vsuem.	Ior. & Mas. cali. & acutū. Iumachium, & siccū.	Cal. in 3. sic. in 2.	Kerfserr mū dum, alias, berbin mundum.	Educit fœtū, & dentes a sordibus mūdificat.	Gutturi obest, & dentes adurit.	Cū medullis seminis melonum, & oleo uiolaceo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Omnibus.	Omnibus.
E 180	Ciperi.	Ras. cali. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Hortulanum album.	Vesicæ frigidæ, & gingiuas stringit.	Gutturi, & tussi.	Cum miscetur zuccarū, uel sandalū.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F 181	Sandalū albū.	Mas. et Mus. fri. et s. et odoriferū: rubeū uero fortioris frigidita.	Fri. in 3. cal. in 2.	Macasiri.	Ori, & hepati calidis.	Voci obest.	Cum candi.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
G 182	Rosæ.	Dio. fr. et si. Ior. fr. et sic. G. diuersarū uirtutū: tū dñaī frigidi. eis.	Fri. in 1. sic. in 3. ali. c. in 1. si. in 2.	De Iuri, rubeæ.	Dētes, et gingiuas confortant.	Coltul cum comeditur.	Cum granis zeiun secundamensa comestis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Alb. Præparatoria Dentium, secundum Maymonem. Eligitur ex eo recens, ponderosum, cuius natura est calida & sicca: uerum siccitas est fortior caliditate. Hæc enim sua stipticitate confortant gingiuas, & dentes: & sua caliditate inflationes ipsorum soluuntur. Quod quia uentositatem generat, addit in coitu, & appetitu combinationis: & maxime quando miscetur in medicinis eorum compositum simile.

Ra. Ior. Ioh. Ie. Maheleb. Ex laudabilioribus lauacris, accipitur tantum ex uirgis & ramis melioris odoris: & quod ex ligno eius melius est, album, plenum, saporitum, Margaritaceum, & delatum de partibus Aldrabingen & Vehemit. Et dicitur, quod sit temperatum in caliditate; auferens sua mundificatione odores horribiles, qui fiunt ex carnibus pinguibus. Dissolutione etiam, & aromaticitate (alias, attractione) frangit lapidem, & mollificat duros tumores. Abstergit lentigines, aperiens opilationem, necans lumbricos: & aufert reumata, quæ sunt in pectore, & pulmone.

Aqua Camphoræ. Dixerunt ueteres cōfectionarij, quod sit aqua destillans ex cortice arboris Camphoræ Carassace: unde ab ipsa egreditur. Et dixerūt, qui hoc uiderūt, quod ex Camphora quoddam est, quod reperitur in corticibus arborum suarū, clarum: & aliud est de Camphora. Et quoddam est, quod reperitur inter cortices arborum, & lippos ipsorum: quod decoquitur, & colatur, post cuius cocturam (alias, colaturā) separatur aquositas ipsius. Et eius proprietas est, quando ponitur in cibis, muscæ elongabunt se ab eis. Item Origanum puluerizatum, & sparsum, super pisces, uel carnes, uel alia cibaria, fugat muscas ab eis.

Ior. Mas. Vsuem, siue stercus passerum. Berbim locus regionis Castrie. ubi eligitur habens grana grossa & alba: quæ debent poni in aqua rosacea, & siccari in umbra: deinde redigant̄ in puluerem, & in uasellis reponantur uitreis: postmodum ducatur super plano lapide, et reseruetur: quo utimur ad suffumigandum, contra toxica. Gal. dixit, quod lauant intestina, prosunt dysenterijs ipsorum, nocent uesicæ. Aufertur tamen eius nocumentum cum melle. Et uisus fuit quidam, qui utebatur comestione ipsius, & incurrit hydropisim. Et sapor eius est multæ mundificationis, nocens oculis, & ori.

Ra. Filius. Mun. Ciperi. Eliguntur de partibus Cufti, parui, quorum herba breuis, & unctuosa grana ipsius, & quæ colliguntur ex pratis, & locis modicarum aquarum. Et post ipsos eliguntur qui sunt de partibus Bausari. Et post istos de partibus Rasi. Rasis ciuitas. Et omnes isti modi conferunt apostematibus oris, habentes in se uirtutem incisiuam, qua frangunt lapidem, & urinam, & menstrua prouocant: & confortant stomachum, qui est debilis digestionis: & calefaciunt & desiccant sine mordicatione.

Mas. Mus. G. Sandalus albus. Eligitur ad confortandum dentes, & gingiuas: & aromatizant oris odorem, conferentes sodæ accidenti ex caliditate. Confecti tamen cum medicinis hepatis & stomachi, confortabunt eos. Et liniri super inflationes calidas, in principio prodest, & maxime inflammationibus hepatis & stomachi. Rubei tamen ex eis frigidiores sunt albis, quorum iuuamentum æquale est iuuamento alborum. Sandali uero cum confricantur, ex fricatione caliditatē acquirunt, sicut acquirit farina ex molitura, & ferculū ab igne.

Di. G. Ori. Io. Rosæ. Sunt diuersarum partium. Nam in quibusdam ex eis uincit amaritudo: & sunt partes calidæ, subtiles. Et in quibusdam stipticitas: quæ sunt frigidæ, & grossæ. Et in quibusdam aquositas: quæ sunt saporis insipidi. In quibusdam totaliter uincit frigiditas: quæ sunt mediocres inter grossiciem & subtilitatem, & sunt confortantes cerebrum calidum.

Apta huc quæ supra fol. 24. & 25. Canone 37.

Præparatoria Dentium. Maheleb. Aqua Camphoræ. Vsuem. Ciperi. Sandalus albus, & rubeus. Rosæ.

De Aquis pluuialibus, & Fontium. Iuuamenta rationabilia.

A	183	Aqua fontium.	Frigida, & humida.	Fri. & hu. in 4.	Ex fontibus orientalibus,	Hepati calido, & digestioni.	Infrigidant, & efficiunt inflationes humidas.	Cum balneo, & exercitio moderato.	Vrinam prouocat.	Calidis, & sicc.	Calidis, & sicc.	Aestati.	Calidis.
B	184	Aqua pluuialis.	Habens aliquid caliditatis.	Fri. & hu. in 4.	Ex bona terra recepta.	Tussi.	Raucitati, si corrupta fuerit.	Cum calefit, (alias, quādo colligitur mēse Ianuarij.)	Sudorem prouocat.	Temperatis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.
C	185	Nix, et glacies.	Fri. naturaliter, sic. accidentaliter.	F. et h. in 3. alt. 2.	Ex aqua dulci existente.	Digestionem meliorat.	Tussim commouet.	Bibenda antea modicum.	Dessicationē iuncturarum, paralysim.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
D	186	Aq. niui mixta.	Fri. naturaliter, & accidentaliter.	Fri. & sicc. in 2.	Cum miscetur cum aqua.	Digestioni, & praeseruat ab inflatione humida.	Pectori, & gutturi.	Cum balneo, & debili motu.	Frigiditatem, et humiditatem.	Calidis, & sicc.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E	187	Aqua calida.	Cali. accidentaliter.	Fri. & hu. in 2.	Tepida, dulcis.	Mundificat uillos stomachi.	Laxat instrumenta digestionis.	Cum miscetur aqua rosacea.	Inflationes humiditates.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	188	Aqua salsa.	Cali. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Non amara, & fluens.	Soluit corpus.	Pruritum efficit.	Cū miscetur cū bono luto, et itur post eius potū ad balneum.	Sinum expellit.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	189	Aqua alumnosa.	Frigi. & sicca.	Fri. & sicc. in 1.	Quae potest potari, & est modicae stipticitatis.	Hemorrhoidibus, & fluxui uentris.	Dessiccat corpus.	Cum rebus humidis, & dulci uino.	Colicam.	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quaeris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. **Aqua fontium.** Ordiuntur Aquæ fontium quæ multæ sunt frigiditatis: & aquæ locorum arenosorum, quando a ieiunis bibuntur: quia obsunt stomacho, dentibus, inflationi, neruis, ossibus, & cerebro: eo quod sunt frigidæ complexionis. Sunt etiam malæ quæ dantur in balneis, & post coitum, & in exercitio forti, & siti quæ de nocte accidit in somno, eo quod calorem naturalem extinguit. Nisi sitis fuerit occasione febris, cibi saliti, aut rerum calidarum & siccarum.

Hip. G. Ori. **Aqua pluuialis.** Hipp. dicit, quod Aqua pluuialis est melior inter aquas, leuior, & dulcior: eo quod subtilius est quod sol ex aquis extraxit: quæ licet corrumpitur, sua subtilitate, & non malicia corrumpitur. Nam omne leuiter corruptibile est subtile. Et cum corrumpitur aqua, raucitatem facit, (alias, siccitatem) & febres: & cum non corrumpitur, est bona. Melior tamen ex aquis, est, quæ pluit suauiter, & paulatim, & cum tonitruis: prima caussa, propter ipsius subtilitatem, quæ in ea existit: & secunda, propter motũ nubium ipsam subtiliantem.

G. Maf. Ioh. **Nix & Glacies.** Nix quædam est glacies, & quædã gelu. Et de Glacie melius est, & peius secũdum maneriem loci in quo reperitur. Et de glaciebus melius est quod ceciderit super saxis, terris duris, et bonis arenis. Et cum acciderit non nisi malã aquam habere, tempera eam cum hac niue. Et de niuibus peius est, quod super mineras ceciderit. Et Nix licet sit frigida, & sicca in substantia, iudicat tamen Medicus in ea secundum opinionem (in alio, operationem) secundum quam est humida.

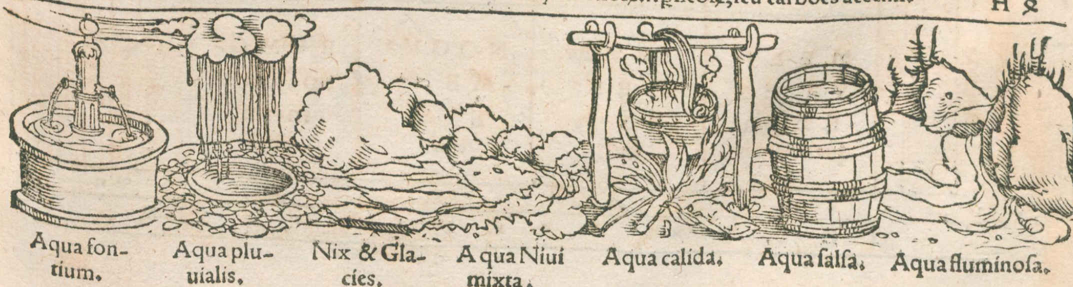
Maf. Io. Ari. **Aqua Niui mixta.** Qui usus fuerit potu aquarum fluentium de fontibus, & infrigidatarum in aëre, & conseruatarum in arena, in domibus, non indiget niue: quia si niuis nocumentum non appareat iuuenibus incontinenti, tamen accrescens antea modicum apparebit decrepitis, & præcipue illis, qui consueti sunt pati podagram, seu ægritudines neruorum. Et ꝙ aqua non nutriat, signum est, quod non inspissatur dum coquitur, & famelicum non satiat, nec digesta dicitur, nec prouocat appetitum.

G. Ra. Ioh. **Aqua calida.** Eligitur ieiunis: quia stomachum lauat a ciborum superfluitate. Et possibile est, quod uentrem laxet, maxime cum Zaccharo mixta, & melle: cuius usus destruit digestionem, laxat stomachum & corpus, & prouocat fluxum sanguinis de naribus. Sed illa quæ nec est frigida, nec tepida, corpus inflat, & appetitum debilitat, & uisum: & sitim nõ sedat. Scias, quod eam subtiliat ignis, quando caussa grossiciei ipsius fuerit frigiditas: & ingrossat, quando caussa grossiciei fuerit caliditas. sicut in Nilo, in terra Aegypti.

Aqua salsa. Primo laxat corpus, deinde stringit & desiccat. Sulphurea uero, & picea, & de Naphtha prosunt scabiei, apostematibus ueteribus, & hydropicis. Aqua uero æris, urinam constipat: & aqua quæ egreditur ex mineris argenteis infrigidat, & desiccat temperate. Aqua siquidem terrea, prodest stomacho, & inflationi splenis, & calefacit & desiccat. Aqua tamen salsa, cum miscetur cum Sanich in uasis nouis creteis: deinde perforatur fundus uasis subtili foramine: aqua destillans exinde potata super pingues cibos, aufert nocumentũ ipsorũ.

Aqua Aluminosa. Aquæ oẽs hmõi sunt cõuenientes ad curandum ab exterius corpus, non ad potandũ. Tñ si potare aliquis indigeat, misceat cũ eis de luto suæ regionis: uel bulliat prius, & misceat̃ cũ eis uinũ stipticũ, si assumẽtes fuerint frig. cõplexionis. Si uero fuerint cal. dent̃ cepæ p̃paratæ cũ aceto in comestione, et in potu syrupus acetosus. Et in aqs q̃ sunt malę q̃litatis, coquat̃ cicera, et colatæ dent̃ ad bibendũ: post q̃s etiã cõuenient̃ dant̃ cepæ p̃paratæ cũ aceto: et añ eas comedat̃ de pastinacis syluestrib. piscib. salitis, uel cucurbitis. Etiã aqua turbida clara efficit̃, qñ ponunt̃ in ea alumẽ, uel medulla nucleorũ chrysomelorũ. i. p̃sicorũ, seu carbões accensi.

Apta huc quę supra fol. 52. Canone. 38.

Aqua fontium. Aqua pluuialis. Nix & Glacies. A qua Niui mixta. Aqua calida. Aqua salsa. Aqua fluminosa.

De Vinis fructuum uuarum, & de cautela ad Ebrietatem, & Anxietatibus, Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 190	Vinum.	Ioh. cali. sicc.	Cal. et sic. in 2.	Citrinum, odoriferum.	Famem sedat.	Bibitum immoderate.	Cũ rebus secundæ mẽsæ, & cum aqua mixtum.	Sang. calore tẽperatus.	Frigidis.	Decrepitis.	Cibis p̃ter æsta.	Frigi. Meridionalib. cal. cibis.
B 191	Vinum odoriferum.	Ioh. fortis ca. et igneitatis.	Cal. in 2. sic in 1.	Vnctuosum, odoriferum.	Curat ophthalmiam.	Sensibus, & memoriæ puerorum.	Cum pomis muzis, & medullis lactucarum.	Sang. subtilis, acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C 192	Vinum rubeum grossum.	T̃patum in caliditate, & siccit.	Cal. & sicc. in 2.	Splendidum.	Sedat syncopim. (alias, sitim.)	Spleni, & hepati debilibus.	Cum granatis acetosis.	Cholera rubea.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D 193	Vinum citrinum, acutum.	Fortius inter uina in caliditate.	Cal. & sicc. in 2.	Annalæ, et lucidum.	Aufert nocumentum toxicorum.	Sedat coitus appetitum.	Cum Cidonijs muzis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Decrepitis.	Veri imphatu.	Septentrionalibus.
E 194	Vi. incipiẽs neri acetosum.	Paucæ caliditatis, & siccitatis.	Cal. & sicc. in 2.	Quod fit de uinea quę diffunditur.	Cholericis.	Neruis, & uisceribus.	Cum chalõe secũdæ mensæ.	Sang. immundus.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Orientalibus.
F 195	Vinum de dactylis.	Grossum & abominabile.	Cal. & hu. in 2.	Factum ex rutab melle ipsius.	Impiguat corpus, & laxat.	Opilat.	Cum granatis dulcibus.	Sang. rubicundus.	Frig. & siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Martimis.
G 196	Amigdalæ, amaræ.	O. et lo. c. et sic. cũ corticib. c. i 3.	Cal. et sicc. in 2.	Magne, dulces, & unctuosæ.	Comestę ante potũ p̃seruãt ab ebrietate, & anxietatib. abstergũt lentigines.	Intestinis.	Cum serũtur cũ amigdalis dulcibus, pauerib. seu zuccharo.	Humor indigestus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus (alias, fri.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. | **Electiones, & Proprietates.**

Hip. G. D. **Vinum.** Diuersificatur in colore, odore, & sapore, ordine, potu, & tempore. Vinum album est modicæ caliditatis, & modici nutrimenti, uelox ad digerendum: nigrum uero econuerso. Odoriferum uero bonum sanguinem facit. Horribilis uero odoris, econtrario. Dulce est uelocis digestionis, fluere facit uentrem minus quam urinam: stipticum uero econtrario. Grossum est multi nutrimenti, & difficilis descensionis: subtile uero econtrario. Vinum nouum est inflatiuum: uetus uero alleuians.

Eligitur potu uini Luna existente in signis aquaticis: preter scorpionē. Deinde aerea Luna coniuncta cum Venere, & Ioue.

G. Hip. R. **Vinum uetus odoriferum.** In ultimitate est calidum in tertio gradu. Nouum uero in primo. Medium inter hæc est calidū in secundo. Habentibus uero complexiones calidas, nocet uinum citrinū, & rubeum, splendidum, uetus, amarū, & purum: eo quod inducit Sodam, anxietates, & uigilias, maxime habentibus hepar & cerebrū calidum. nam somnus & uigiliæ sunt iuxta caliditatem, & frigiditatem cerebri & uini. Habentibus uero cxmplexiones contemperatas, prodest uinum rosaceum, non antiquum, moderatum in quantitate & lymphatione.

G. R. Ioh. **Vinum rubeum grossum.** Vinum grossum, nouum & dulce, est plurimi nutrimenti, & maxime nociuum stomacho: deterius uero est eo, nigrum, grossum, & dulce: hoc uero deterius est, nigrum, grossum & stipticum: eo quod est difficilis descensionis. Album uero inter omnia uina est minoris caliditatis: cuius nutrimentū est magis iuuatiuum calefactis, & ad prouocandū urinam: & præcipue subtile ex eo: eo quod omne uinū album est stipticū, grossum, uel aquaticum subtile: dulce uero nunquam. Omne uero uinum nigrum dulce est.

Eligitur existente ascendente in quinta domo illius, pro quo eligitur, et Luna existēte in eo: & repudiatur si fuerit in octaua.

Vinū citrinum acutū. Quare uinū citrinum acutū, noceat cōualescentib9 & debilia hñtibus corpora, est, ꝓpter siccitatē & acuitatē ipsius. Et quare etiā sedat coitū, est: qa caliditas, qua cōplet cōbinatio & digestio spermatis, extrahit ad supficiē corporis ex gaudio, et uini subtilitate. Et caussa quare hñtes cal. cōplexiones inebriant citius potādo ex scyathis paruis, ꝗ in magnis, est: qa modicū uinū paruo scyatho cōtentū, uelocius digerit, cerebrū ascendēs, cuius uapores uelocius in cerebrū ascendūt, unde citius inebriāt, & uelocius multo. Et quare accidat occasiōe potatōis uini tremor, & nutabilitas, ꝗuis ipm sit calidū, est: qa tremor accidit occasiōe flegmatū generatoꝝ ex mala digestione: & frigiditas accidit, qa aer ingredit poros, ꝗs uinū aperit.

G. O. M. R. et glossatoꝝ. **Vinū acetosum.** Qñ colat uinū ꝗd acescit a domo sua, uel fęce, & pmutādo miscet cū fęce alterius boni uini, annullat acetositas eius. Cinis uitis albaꝝ uuarū, et passulæ dissolutæ, et cicera trita, & myrtus, ꝗdlibet ipsoꝝ in uino ꝗd acescere cęperit impositū, abscindit acetositatē. Et qñ uindemiant uuæ, quæ cęperūt aliquantulū desiccari in umbra, Luna existēte diminuta lumine, ꝗd exprimit & decoquit usq ad consumptionē aquositatis ipsaꝝ, et reponunt in uasis, orificia quoꝝ sunt cooperta lamina ferrea, applicetur tempore coruscationū, & tonitruoꝝ, auferatur tempore boreali, assecuratur hoc uinum, quod ab acetositate præseruabitur.

Repudiat Saturno existēte in ascendente, propter impedimēta ipsi9: & Marte, propter excessus, quos facit in potatiōibus: et cauda, ne tediosi superueniant.

Ra. Ior. Mas. **Vinum de dactylis.** Eligunt ad potandū in quolibet uino cocto nuces tritæ, ad auferendum fumū, si quis per ignē remanserit. Et ad faciendū ipsum clarū & mundū, sal adponendū est. Vinum uero de dactylis grossius est inter alia uina, & minoris caliditatis. Et uinū quod fit ex melle dactyloꝝ, grossius est alijs uinis, & debilioris caliditatis, tardioris descensionis, & pluriū uentositatū, inter alia uina prædicta. Opilationē faciunt, maxime postquā ueterascūt. Vinū tamen mellitū fortioris est caliditatis inter alia uina, et magis operatur stuporē. Et uinum passularꝫ est debilioris operationis, quā uinum grossum, nigrū. Vinum uero temperatū dicitur esse de numero electoꝝ. Et uinū in ꝗ ponit teda, est frigi. et stipticū, et dicit a qbusdā, ꝗd est calidū & sic.

D. Ori. Ioh. **Amigdalæ, maxime amaræ.** Si ex succo folioꝝ uitis uuaꝝ albaꝝ accipiant ℥.2. & ex forti aceto ℥.1. & rob agrestæ ℥.1. & seminis caulis ℥.2. et misceant: ex ipso confecto inter potationes quātitates aliquæ bibant: pseruat ab ebrietate, & ebrietatis stupore. Et si adsumant ex semīe caulis ℥.2. & miscent cū rob agrestæ an̄ uini potatiōes, ab ebrietate pseruat. Et si uoluerit aliqs bibere abundāter, cibū minuat. Et si assumat de brodio caulis pingui, & comedat de feludichi zaccharino, uel bibat de uino dulci qualibet uice ter, & odoret camphora, & nenufar, et nō multiplicetur motus, uel loquela, pseruāt ab ebrietate. Processus uero & principiū potationis inantea debet esse a modico ad multū. Si datur in potu diligenti uinū aqua fruticū uitis, mixta uino inscio potare, uinū horrebit. Similiter si detur ante potū myrtus, seu ruta ad potandū, horrebit.

Apta huc quę supra fol. 26. & 27. Canone 29. notantur.

Vinum. | Vinū uetus. | Vinū rubeum grossum. | Vinū citrinum. | Vinū acetosum. | Vinum de dactylis. | Vinum Amigdalinum.

De Odoribus, & Floribus. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE IPSA QUAM QUÆRIS.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 197	Myrtus.	Ioh. et Iohannicius frig. sicc.	Fri. in 1. sic. in 2.	Casruhuberid est, contracta.	Hepati caloris emplastrata.	Vigilijs.	Cum uiolis recentibus.	o	Cali. et humi.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
B 198	Rosa.	Ori. frigi. & stipticę. G. diuersarum uirtutū. lor. frigi. sicc.	Fri. in 1. sic. in 3.	De Iuri in Persia, recentes.	Cerebro calido.	Efficit quibusdam mesthur.	Cum camphora.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Meridianis.
C 199	Ocimū origanũ.	Filius Ab. ppatė cali. filius Mun. ca. in 1. M. fri. & sic. lor. ca. et sic.	Cal. in 1. sic in 2.	Origanatū, pter suā frigiditatē ratione uiscositatis.	Dissoluit superfluitates cerebri.	Replet cerebrum frigidū superfluitatibus.	Cum nenufar.	o	Temperatis.	Omnibus	Cuiuscūqꝫ iuuẽ.	Orientalibus.
D 200	Violæ.	lor. frigi. & humi. hñtes quidam caliditatis.	Fri. in 1. hu. in 2.	Azichnę multiplicium foliorum.	Odorata ad birsem, et eis potus laxat choleram.	Catarrum ex frigiditate.	Cum Cayri, & Samsuco.	o	Enuānuatis.	Iuuenibus.	Cuiuscūqꝫ iuuẽ.	Meridianis.
E 201	Lilia.	G. debilis cal. & ppatė humi. cū stipticitate. lor. cali. & sicc.	Cal. in 1. si. in 3.	Cœlestia.	Dissoluūt superfluitates cerebri, & purgant aquam citrinam.	Sodam, ex caliditate.	Cum camphora.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F 202	Citra.	Cortex eius cal. & sic. similit granã Caro fri. et h. acetosū fr. et sic.	Cal. et sic. in 2.	De Fasisigna, id est, regia.	Cū odore stoconnię, cōtra toxicū cū medicina: & cortex eius digerit cibum.	Cerebrocalido, & est difficilis digestionis.	Cū uiolis odoradis recētibꝰ cū comedunt pꝰ cibū.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G 203	Fructꝰ mãdragę.	G. fri. ueruntamē est in eo hu. et calor. fr. & sic. acetosū ipsius f. et si.	Fri. in 3. sic. in 2.	Magni, & odoriferi.	Odorādi contra sodā, prodest elephantię, & magnis infrigidationibus cutis.	Hebetant sensus, & somnium prouocant.	Cum fructu hederæ.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ie. G. Io. **Myrtus.** Propter suam stipticitatem, est frigid. & sicc. & propter amaritudinem habet aliquid cali. & humi. (in alio, subtilitatis.) Et Sanibucus est fortis caloris, & siccitatis. Et Sanibucus credo, prodest habentibus torturam oris, & paralysim sola ex frigiditate. Rosæ gariofilatæ, nominatæ arabice uisirim, propinquæ sunt Sambuco in uirtute: uerumtamẽ debiliores sunt eis, & delectabiliores. Narcissus temperatus in cali. & sicc. subtiliatiuus, & dissolutiuus humiditatum. Syluestris tamen fortior est, & calidior hortulano. Et campestris Narcisi si cepe accipiatur, & aliquantulũ scindatur in crucem, plantetur postmodũ in uiridario, duplicabit flos eius.

G. R. Mem. **Rosa.** Rosæ sunt diuersorum modorum. Nam ex eis sunt quædam rubeæ, splendidæ. Quædam albæ. Et quædã citrinæ. Et quædam in exteriori superficie citrinæ, & in interiori sunt nigræ. Et earum naturæ sunt diuersarum uirtutum: uerumtamen omnes ad frigiditatem declinant: unde cerebrum infrigidant, & desiccant; & sedant caliditatem ipsius. Tamen habentibus frigidum cerebrum, catarrum faciunt. Et moschire, Cheri citrinum habet aliquid caliditatis. Nigrum tamen est temperatum. Ior. tamen dicit quod sit calidum & siccum in secundo.

G. Io. Mem. **Ocimum origanatum.** Habet in se caliditatem, qua dissoluit superfluitatem cerebri moderate. Quod si aspergatur aqua, seu infundatur, infrigidat, & humectat magis. Mentastrum calidum & siccum est in tertio gradu, dissolutiuum uehementer humiditatum cerebri. Cuius succus prodest singultui facto ex repletione. Samsucus calidus & siccus in secundo dissolutiuus, & subtiliatiuus. nam dissoluit uentositates cerebri, & exopilat ipsum, & subtiliat humiditates eius. Cuius oleũ prodest doloribus auriũ, qui fiunt ex uentositate grossa. Et qñ ponitur succus eius in uentosa apposita locis sacrificatis, operat̃, ꝙ cicatrices dictoꝝ locoꝝ deleant̃.

Io. Ie. **Violæ.** Eliguntur contra cerebrum calidum propter suam frigiditatem: contra uigilias, quia odoratę faciunt uelociter dormire. Et si ponãtur exterius supra caput recentes, faciunt urinam redolere sicut redolẽt ipsæ, sicut accidit cum Alcanna unctis: eo quod urina eodem colore tingatur. Et Nenufar simile est uiolis in uirtute, et iuuamento: uerũtamen frigidius est eis, propter quod abscindit sodam cõntingentẽ ex caliditate. Et ipsum est duorũ modoꝝ, citrinũ syluestre, & cœleste hortulanũ: uerum cœleste delectabilius est, et humidius. Flos Panis porcini calidus est & siccus: qui si uino infundatur, et postmodũ uinum ipsum bibatur, inebriat.

G. D. Mem. **Lilium.** Est diuersorum modorum: uerumtamen quodlibet calidum est, dissolutiuum cerebri. Et Cheri citrinum est calidum, subtiliatiuum, & dissolutiuum temperatum: licet omnes aliæ maneries eius sint temperatæ in caliditate & frigiditate. Ocimi gariofilati uirtus propinqua est in operatione Samsuco. Rachacaromos sunt temperatæ complexionis, & delectabilis odoris, conferentes leuibus uentositatibus cerebri. Fructus Hederæ sunt eiusdem uirtutis. Baschiæ uirtus est sicut uirtus fructus Hederæ.

G. D. Io. **Citra.** Multæ prægnantiũ comedunt ex eo, quando habent appetitus accidentales. Et ipsum est contrariũ mortalibus toxicis. Cuius cortex est calidus & siccus, et acutus. Et acetosum ipsius frigi. & sicc. in tertio. Et caro ipsius inter hæc ex sua acuitate & aromaticitate confortat stomachum, & confert digestioni: cuius caliditas propinqua est temperantiæ. Et acetosum ipsius incidit & subtiliat: & caro eius mediocris est inter corticem, & acetosum ipsius. Bacheschon dixit in libro quem fecit in Maymonem, & filius Embrahi dixit, quod si comedatur de nocte, strombosilitatem facit (in alio, stribosilitatem.)

G. D. Io. **Fructus Mandragoræ.** Hi infrigidant cerebrum, & humectant, & illud insensibile reddunt. Arangi dissoluunt uentositates frigidas, & sunt Citris subtiliores. Limoncelli similes sunt eis in odore, & operatione ad cerebrum: Citoniorum uero odor est infrigidans, & confortans cerebrum, & animam: tamen odor Citoniorum abscindit abominationes, & uomitus.

Apta huc quę supra fol. 27. Canone. 50.

Myrtus. Rosa. Ocimũ origanatũ. Violæ. Lilia. Citra. Fruct9 Mãdragoræ.

Iuuamentū, & nocumentū eorum quæ appropriantur secundæ mensæ. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	204	Canna mellis.	Ior. ca. & hu. D. hñtes in se stiptic.	Cali. & hu. in 1.	Multæ succositatis, & dulcedinis.	Pectori, & tussi.	Generat uentositatem.	Cum lauantur cum aqua calida.	Sang. reperatū.	Frigidis.	Senectuti.	Quibus reperiuntur.	Quibus repiunt.
B	205	Candi.	Temperatum in caliditate.	Cal. in t. h. in 2.	Purū, transparens, & leue.	Cannæ pulmonis.	Stomachis cholericis.	Cum muzis fructibus.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
C	206	Lutū coralceni.	Ca. sua salsedie, q̄naliter fr. et si.	Fri. tpa. sic. in 2.	Leue, & fragile.	Abscindit uomitum.	Generat lapidem in renibus.	Cum fructibus muzis, syrupo aceroso de seminibus.	Nutrimentum siccum.	Cali. & humi.	Decrepitis, calidis in uirtute.	Hyemi: quia digerere facit.	Cali. & flegma.
D	207	Festucæ. al. fisti.	Ori. cal. et sicc. Ior. cali. & hu.	Cal. & sicc. in 3.	Antiquæ, & magnæ.	Morsui serpentum.	Facit uertigines.	Cum chrysomelis siccis.	Sang. declinans ad siccitatem.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	208	Nucellæ.	M. c. et h. minus q̄ nuces. R. c. h.	Ca. in 3. hu. in 1.	Grossæ, humorosæ.	Addit in cerebro.	Offendit stomachum.	Cum Penidijs.	Sang. non bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	209	Amigd. cū saie.	Ior. torrefactæ c̄ corticib. c. & si.	Cali. et sic. in 2.	Cuius cortices fricando separantur.	Retardant ebrietatem.	Fastidium.	Cum uino citrino.	Flegma. salsum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Meridionalib.
G	210	Rabes.	Cal. & sicc. in 2.	o	Conseruatum in ni. uc.	Variolis, & morbillis.	Pectori, & colicæ.	Cum citris conditis.	Humor immundus.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	In qbus repiunt.
H	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

D. Io. R. Cannæ Mellis. Sunt temperatæ caliditatis, conferentes asperitati pectoris, gulæ, & cannæ pulmonis, mundificantes humiditatem existentem in eis: & urinam prouocant. Quarum uentositates sedantur per excoriationem, & ablutionem aquæ calidæ. Penidiæ uero calidæ & humidæ sunt: conferentes pectori, & tussi: lubricant uentrem, generant sanguinem temperatum, & ex eis meliores sunt, quæ conficiũtur ex puriori zaccharo.

Io. Isa. Candi. Clarificant guttur, ad quod fluunt humiditates capitis, propter clamorem, & cantum, tussim & raucitatem, soluentes & conferentes pectori & pulmoni. Et quando præparantur cum succo Coriandi recentis, et papaueribus, erunt magis conuenientes habentibus complexiones calidas. Et tincti, seu infusi cum azurio, conferunt melancholiæ, & subtiliant ipsam.

Io. Ie. G. Lutum corascenum. Eligitur ut comedatur post cibum ad meliorandũ digestionem, & roborandum, seu cõstringendũ orificium stomachi, & maxime post assumptionẽ unctuosorum: et est desiccatiuũ humiditatis stomachi. Et quantitas ex eis conferens, est ab una dragma usque ad aureum: & si hanc quantitatem excesserit, operatur inflationem, opilationem, & citrinitatem. Et habentibus uenas largas, minus obstat quam alijs. Habet etiam in se aliquid caloris, propter salsedinem, & nutrit nonnulla de animalibus: eo quod est terra munda. Proprietas tamen luti prædicti, diuersatur secundum diuersitatem speciei ipsius.

Ori. Io. Gal. Festucæ, uel Festicæ. Eliguntur habentes in se stipticitatem, & aromaticitatem, ad conferendum stomacho, & expellendum humores pectoris, hepatis, & pulmonis, & mundificandum renes. Verum stipticitatem non habentes parum conferunt, aut nocent stomacho, & parum laxant, imo nutriunt modico nutrimento, sunt tamen comedendæ post cibum. Agricolæ autem dicunt, quod fiunt ex insertione amigdalarum, in lentiscis, seu faucis hortulanis.

Theo. Mas. Nucellæ. Hipp. dicit, quod Nucellæ magis nutriunt nucibus, & sunt difficilioris digestionis, nisi corticibus mundatæ fuerint. Quarum cortices sunt stipticæ, uentrem stringentes, & habentes multum uentositatis: & uentositatem generant. Dixerunt uero quidam de antiquis, quando comeduntur cum ruta ante cibum, non læduntur comedentes a morsu reptilium. Fertur etiam, quod scorpiones fugiunt eas. Et quando comeduntur cum ficubus, conferunt morsis ab eis.

G. D. R. Cor. Amigdalæ cum sale. Amigdalæ cum uino odiuntur, nisi ab eis, qui habent in stomacho flegma: quæ boni sunt saporis, præparatæ cum sale: & sunt conferentes mundificationi pectoris, & pulmonis, & faciunt uentrem laxum: eo quod habent in se abstersionem. Amaræ tamen ex eis sunt magis abstersiuæ pectoris, & pulmonis, & exopilatiuæ opilationum splenis, hepatis, renum & uesicæ. Sunt etiam utiles ad prouocandum urinam: & cum fuerint uehementioris amaritudinis, erunt fortiores in huiusmodi operationibus.

Io. Ie. Isa. Rabes. Eligitur pro stomacho debili, & cholerico, ut confortet orificium suum, & sedet abominationes eius. Et prohibet uapores uini ascendentes ad cerebrum, & confortat uentrem debilem. Naturam stringit, & rectificat pectus. Verum nocet decrepitis, & habentibus complexiones frigidas.

Apta huc quę supra fol. 28. Canone. 38.

I

Canna mellis. Candi. Lutũ corascenũ. Festuca. Nucellæ. Amigdalæ cũ sale. Rabes.

De Musica, & Accidentibus Animæ, & medicinis mundificantibus Corpus. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ. Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	211	Cantus.	Cōcordari uoces instrumētorū sonis, quorū naturæ sit usus.	Qui allicit aues.	Liberat ab ægritudinibus.	Quādo assuescunt propter delectationē.	Cū uritur per iuuamentum tantum.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
B	212	Organū, Fistu.	Vox quædā mista, uel cantus uiolentus.	Quod est proportionatum concorditer cum uoce.	Quando cantatur suauiter.	Qn̄ discorditer cantat, q̄d ipsorū alterū uix audit.	Cū pportionabiliter concordant.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C	213	Sonare, saltare.	Mouere pedes, & personā proportionare ad sonum.	Qn̄ proportionabiliter ad æquat intentio cantus, & actus psonæ.	Participatio uidēdi, et audiēdi delectationem consonantiæ.	Cum receditur a consonantia notarum.	Reditus ad notarū consonantiam.	o	Pluribus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
D	214	Gaudia.	Exitus uirtutis uitalis, & caliditatis successiue.	Quod ducit ad prosperitatem.	Periclitantibus, & tristibus.	Eo q̄d multiplicatū mortem inducit.	Cum inhabitatione sapientū, et discretione.	o	Frigi. et pprie.	Decrep. et pprie.	Frigidis.	Frigidis.
E	215	Verecundia.	Motus cordis ad interius, & exterius.	Absq; certa causa.	Occultare uerecundiam.	Ex malo furore uitalis.	Cū reformatione discretionis.	o	Temperatis.	Adulescentu.	Omnibus.	Omnibus.
F	216	Ira.	Ebullitio sanguinis in corde.	Impinguans, & colorē trāsmutatum restituens.	Paralysi, & torturæ oris.	Consentientibus illicitę uoluntati.	Rectificanda cum curialitate philosophica.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	217	Litargyrum.	G. temperatum in caliditate, & desiccatiuum.	Ex Pohem lucidum.	Desiccat apostema, cū carnem generat.	Facit redire superfluitates ad cor.	Cum oleo rosacco.	o	Frigidis.	Senibus.	Frigidis.	Septentriona.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

G. Nico. Mac. **Cantus.** Vox debilis & submissa, seu semitonia, est quæ nullam habet proportionē ad acuitatem, seu grauitatem, sed est solum, ut sit tonorū principium. Verūtamen uox illa submissa, seu semitonia, se habet ad tonū, sicut literæ se habent ad loquelam. nam ex eis componuntur, & ad eas resoluuntur. Et pulsatio instrumētorum se habet ad Cantum, sicut Ars uersificatoria ad uersus. Et numerus tonorum est secundum numerum complexionum: propter quod pro sunt ægritudinibus quæ fiunt propter accidentia animæ. Nam quidam Medicoꝝ consueuerūt etiā curare cum eis uenā sciaticam. Et Musica, sicut diximus, operat̄ ad animos.

Eligitur in cātu & pulsatione, & musica, q̄d sit Luna in signis aëreis, & secundo igneis, coniuncta cum Venere, & Mercurio.

Is. Oēs. Vniuersaliter. **Organare.** Vtilitas Organi, Cantus, & Pulsationis est, quod Cantor, seu Explicator tonorū aliquoties non potest uocem exaltare quantū conuenit, nec potest etiā complere quod uellet in chordis, & supplet illud organo, seu fistula mediante. sicut cantus qui fit supra Bemi, id est, species chordarū, est fortior q̄ qui fit supra Zir: et debet esse quasi sonus fistulæ mediocris inter relatorem, qui Cantor est, & inter non loquentē: qui sunt chordæ: propter q̄d diffiniuimus fistulationē, & diximus eam esse cantū in alio mutū. Et electi fuerūt ad fistulandū illi de Signa, quia habuerūt amplas maxillas, ad recipiendū aërem, et grossa labia, ad retinendū cānulas fistularꝫ, & cor frigidū ad muniēdas sufflationes (in alio, ad imitādas) & nō sunt expediti ad cantandū.

Labis. **Saltare.** Sonus Musicoꝝ instrumentoꝝ, est genus saltationis, & modus motus localis. Qui diuidit̄ in grauem primū, & leuem secundū ipsius: & in mediocrē, & leuem ipsius: & in sonū tonitrualē, & leuem. Et quilibet istoꝝ habet sex modos ordinatos Cantuū, scilicet Cantū planū, cantū in modum Auium, cantū altum, cantum suauem, strictum cantū, plurium notarū elongatarū a uersibus, & cantū multiplicium notarū, cantum diuersarū notarum recedentiū a uoce, & recedentiū ad primū cantum. Et saltatio quædam fit cum instrumētis: & quædam sine. Et Saltator debet esse leuis in sua natura, in arte cōmendandus, in corpore & statura tēperatus.

G. Hip. R. **Gaudia.** Gaudium impinguat corpora macilenta, & gracilia: propter afflictiones, adæquando humores, & trahendo calorem naturalem exterius. Verū cum repente accidit, interimit: eo quod subito calorem naturalem exterius educit, propter quod gaudentibus sæpe oportet uti alijs cogitationibus. Angustiæ enim sunt oppositæ Gaudijs: & sunt nocitiuæ omnibus corporibus frigidis & siccis. Quæ si continuæ fuerint, interimunt: nisi quis utatur bona dieta, & animam regat bono regimine.

Hip. G. R. **Verecundia.** In Verecundia mouetur calor naturalis interius, fugiendo ab eo quod Verecundia induxit: propter quod color eius fit pallidus: deinde per cogitationem mouetur exterius, & efficitur color ipsius rubeus: & similiter in tristicia. Verum multi opinantur, quod in cogitatu tristiciæ, & uerecundiæ, calor reuocatur interius: & quando aliquis sperat obtinere de aliquo, calor reuocatur exterius. Et hæc species desiccat corpus: propter quod apparet, quod quidam propter desperationem & spem patiuntur. Et colores sperantium sunt apparibiles, & desperantes sunt pallidi.

Ordinet̄, q̄d duæ infortunæ non sint in Ascendente, nec coniūctæ Veneri, Mercurio, & Lunæ.

Hip. G. Ori. M. **Ira.** Ex Ira multiplicata prouenit color citrinus, tremor, anxietas, & febris destructiua: nisi discretio naturalis expellat, & refrenet ipsam, & propterea obtemperetur. Contra confert timidis, & habentibus complexiones frigidas: eo quod sanguinem ad exteriora transmittit, ruborem efficiens, & replet uenas: & sudorem prouucat. Timor uero est his oppositus: eo quod calor reuocatur interius: de quo possibile est, quod interimat Melancholicos, timentes ex re modica, et suspicantes suspicionibus mendacibus.

Caueas ne Luna sit in tempore electionis in 7. & 2.

R. Schir **Litargyrum.** Tuchia, & semen Tamarisci cum teruntur, & miscentur cum aquis ros. sedant malum odorem sudoris titillarium & genitalium. Et succus foliorum liliorum, quando præparantur in uase terreo, & dimittitur quousq; desiccetur, deinde teritur cum corpore uasis ipsius, prodest eisdem. Et si uoluerit aliquis quod pili titillariū pueri non nascantur, depilentur, & inunguntur loca cum sanguine ranarū, uel testudinum, mixto cum ouis formicarū, seu cum oleo stellionis, id est, lacerta inhabitāte domos: & rubor cum grossicie qui accidit in palpebris cum aqua rosa. in qua ponitur sumach, cum succo agrestæ ueteri. Et cum sudor hominis multiplicabitur, ungatur corpus cum alchanna mixta cum succo foliorum liliorum.

Apta huc quæ supra fol. 28. & 29. Canone 32.

Cantus. Organum. Saltus. Gaudium. Verecundia. Ira. Litargyrum.

De Ebrietate, Vomitu, & confabulatoriis, Somno & Vigiliis. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	218	Ebrietas.	Agitatio instrumentorum sensuū.	o	Quę delectationem non abscindit.	Grauibus doloribus.	Generationi, & cerebro.	Cum confortantibus cerebrū, et deinde cum uomitu.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
B	219	Vomitus.	Exitus humorum, uię cibi cōtrarię.	o	Qui est facilis habētibus pectora ampla.	Stomacho, et inferioribus extremitatib. corporis.	Cerebro, & stricto pectori.	Cum ligatura oculorum, & attactu.	o	Flegmaticis.	Senibus, decrepitis.	Quādo prouenit a labore.	Calidis.
C	220	Raphani, et similia.	Gal. et Ioh. calid. & sicc.	Cal. in 3. sic. in 2.	Hortulani recentes.	Ante cibū ad uomendū, post ad laxādū, & ad purgandū aquā citrinā.	Commouendo cibum, & humores.	Cum uomitu.	Humor malus.	Cali. et humi.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
D	221	Somnus.	Immobilitas sensuum.	o	Dormire 9. horis, mediis iter duas primas noctis, & duas ultimas noctis.	Ad quiescendum, & digerendum.	Quādo multiplicatur, desiccat corpus.	Cū cibis humectantibus.	o	Flegmaticis.	Decrepitis.	Omnibus.	Omnibus.
E	222	Confabulator.	Est una causa somni.	o	Conueniens naturæ uolenti dormire.	Delectātibus in ipsis.	Si noluerit nisi unius cōfabulatorib. uti, et sunt plures confabulatores.	Nō audire, nisi ab uno singulariter.	o	Omnibus.	Omnibus, præter pueris.	Omnibus.	Habitatis.
F	223	Confabulatiōes in somnis.	Rumores ueri, seu falsi.	o	Conuenientiores ad audiendum.	Inducit somnum.	Quādo sunt rumores mali.	Cōmutando ingrata, ad grata.	o	Omnibus.	Vnicuiq; secūdm ætatem suam.	Omnibus, sed hyeme magis.	Omnibus.
G	224	Vigiliæ.	Exercituum sensuum.	o	Quibus compleatur digestio.	Ad adquisitionem eorū quæ sunt ad uitam.	Tedium sensuum quādo excedunt.	Cum somno.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
	8	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	22	18

Ebrietas. Vini potus, est res extra naturam: eo quod spiritus animalis uini uaporibus conturbatur, & sensus, uirtutes, & operationes ipsorum concurrunt horribili cursu precipites: ita quod uinum ostendit ea quæ in sobrietate erant horribilia, in ebrietate grata. Et istorum aliqui naturaliter prouocantur ad iram, propter ebrietatem. Quidam stultizant absq; ratione, & causa. Et quidam exuberant in lætitia. Et aliqui reputant se habere sapientiam, & non ebrietatē: et possibile est accidere, ut disputent in Legibus.

Vomitus. Aliquis de necessitate contingit: & aliquis est uoluntarius. Voluntarius est, sicut accidit utentibus uomitu ad mundificationem corporis. Aut per medicinam, sicut per Anetum. Aut absq; medicina, sicut accidit ipsa non utentibus. Qui uero accidit ex necessitate, accidit ex nocumento expulsiuæ uirtutis existentis in stomacho, Aut in sanitate, sicut accidit ebrijs, Aut in ægritudine, sicut accidit in crisibus, & diebus Canicularibus.

Eligitur Vomito Luna existēte in mãsionibus Septentrionalib. conīūcta planetæ retrogrado.

Raphani, & sibi similia. Eligitur uomitus post exercitiū, balneum, & post potum syrupi acetosi facti cum seminibus, post comestionē piscium salitorum cum sinapi, & ferculorū, quæ dicuntur Strydebeng, melonum, raphanorū, seu radicum: & post comestionē de duabus horis, debet prouocari uomitus, istis assumptis, potando aquam aneti, aquã mellis, seu aquam calidam cum oleo sisamino: & bibendo uina diuersa, dulcia uidelicet & acetosa multoties. Deinde asumatur penna infusa in oleo, qua in gutture posita euomatur. Post uomitum uero lauetur os cum uino, & aqua rosacea. Deinde recipiatur dosis una de syrupo de pomis: & abstineat a cibo usq; ad consimilem horam alterius diei: deinde comedatur, & uomatur.

Somnus. Prolixus Somnus debilitat uirtutē & calorē naturalē. Et Sõnus breuis tpis, flegma gñat, et corpus extenuat. Mediocris uero excitat uirtutes, et calorē naturalē, et efficit cogitationes bonas. Somnus attamē diuersificat̃ secundū diuersitates assumptorꝝ. Quia si fuerint in corpore uirtutē separantes, erit possibile, q̃d uirtus pereat: ꝓpter q̃d iniungat̃ post ciborꝝ assumptionē, multiplicantib. et sistentibus in principio paraxismorꝝ febriū, q̃d non dormiant, donec asumpti cibi plenitudo resoluatur, & alleuietur subsequenter. Quod si uacuū fuerit corpus, somnus infrigidat ipsum, & desiccabit, & uirtutem ipsius debilitat.

Confabulator. Debet recitator fabularꝝ boni esse intellectus, in scientijs ipsius generis fabularū, in quibus delectat̃ animus, potens abbreuiare, et ꝓlongare cum uoluerit, Fabularꝝ sermones ipsos ornare, cõtinuare, & ordinare, ut cõuenit. Nec mutet suã effigiem in ipsa confabulatione, nec ꝓlixitate sermonū uariet̃ confabulatoris intentio. Sit uero cõfabulator ipse boni modi, et bonæ curialitatis, potēs sustinere uigilias, scrutator sermonū, hostoriarꝝ Regū, & sermonū delectabiliū, et risum ꝓuocantiū: & uersuū, et Rithmorꝝ cõscius: ut propter ea Rex assumat plenitudinē gaudiorꝝ. Nam propter hæc meliorat̃ digestio eius, & mūdificabit̃ spūs, et sanguis ipsorꝝ, et uacabit a uarijs cogitatõib. et efficit̃ bonę maneriei in rūorib. et euētib. supeminētib. ei.

Confabulationes insomnis. Sermones confabulationum ut plurimum sunt de præteritis: qui aut sunt ueri, aut falsi, aut similes eis. Et diuersantur, aut iuxta desyderia intendentis. sicut sunt historæ Amatorum, sicut Tristrandi, & Isaldæ, & Paridis, & Helenæ. Aut iuxta delectationem, aut iuxta desyderia intellectus. sicut in scientijs, curialitatibus & historijs Alexandri, & similibus. Aut de pertinentibus iracundiæ. sicut bella, & prælia, & expugnationes castrorum, ciuitatum, & his similia confabulationes sunt de genere accidentium animæ.

Vigiliæ. Hæ naturaliter laxant corpus, & uirtutes naturales, animales, calorem naturalem, & cordis caliditatem ad exteriora mouentes, per quos uigorantur sensus, & motus uoluntarius, unde interius cor infrigidabitur, exterius calefiet. Cum uero uigiliæ prolongantur, & somnus minuitur, addit desiccationem corpori & caliditatem, & corrumpit humiditatem corporis, & facit oculos concauos apparere.

Apta huc quę supra fol. 29. Canone. 33.

Ebrietas. Vomitus. Raphani. Somnus. Confabulator. Loquēs in somnis Vigiliæ.

De Purgatione, & Constipatione, & mundificatione Dentium, & cura Ebriorum. — Iuuamenta rationabilia.

A	225	Purgatio.	Dominiū uirtutis expulsiuæ.		Expellens humorem superfluum tantum.	Virtuti retentiuæ quiescenti.	In purgatione excedens.	Cum stipticis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	226	Constipatio.	Victoria uirtutis repentinæ.		Retinere uirtutem, donec prosit.	Cōseruat humorum radices.	Retentioni superfluitatum.	Cum medicinis laxatiuis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Hyemi.	Habitatis.
C	227	Coitus.	Est duoꝝ cōbinatio cōpariū, ad imitēdū sper.		Qui fit donec cōplete spermatizetur.	Ad conseruationem speciei.	Hn̄tibus anhelitos frigidos, et siccos.	Cum cibis generantibus sperma.	o	Cali. & humi.	Iuue. et adulesc.	Veri p^o mūdificationē mēstru.	Temperatis.
D	228	Sperma.	Materiæ generatiuæ cali. & humi.		Tpatū quantitate, & qualitate in aqua, descendēs ad fundum.	Generationi.	Cum in generatione fuerit defectus.	Cum cautela spermatis, & loci recipientis.	Animal aliq̄d.	Oib. et pci. c.h.	Iuuenibus.	Temperatis.	Temperatis.
E	229	Mūdificatoria, et lauat. dentiū.	Mundificatio, & confortatio.		Non offendentes gingiuas.	Locis grossis, & concauis.	Cōmouentia dentes, & deturpantia gingiuas, & excoriantia.	Cum non frequenter utitur eis.	o	Interiorib. cali.	Dētibus toritib.	Omnibus.	Omnibus.
F	230	Ebrietas.	Vini fastidium.	o	Quæ nunquam est bonum.	Nullum.	Cerebro, & uirtutibus.	Cum odorationibus frigidis.	o	Nullis ipsarum.	Nullis ipsarū.	In quibuslibet mala.	Non habitatis.
G	231	Foca ordeacea. (alias, ceruisia.)	Io. c. & h. exopilans. G. f. & hu. imodica calidit.		Acutum, speciatum.	Extinguit caliditatē acuitatis, & ebrietatis.	Neruos īflat, & facit fastidium.	Cū miscet cū succo limoncellorꝫ, et acetositate citri.	Humor malus.	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Hip. G. **Purgatio.** De rebus necessarijs est iuuare naturam, ad expellenda superflua: Hoc tamen uidendum est, quod si constipatio fuerit defectu cibi, & siccitatis caussa, ordinetur quod cibus multiplicetur, & humectetur cũ brodijs pinguibus: & offis infusis in liquoribus humidis. Quod si fuerit ex assumptione cibi stiptici præcedentis, qui constipauit, abstineat ab eo. Quod si fuerit ex abundantia cibi, elongetur. Quod si fuerit ex mala complexione, rectificetur mala complexio. Quod si fuerit ex retentiõe urinæ in renibus & uesica, sed ex caliditate acciderit, curetur cũ seminibus cõibus, melonibus Indis, & Iudep. Si ex frigiditate, cũ seminibus apij, & feniculi.

Eligitur in minutione manuũ, cũ sit Luna in mansionibus igneis: deinde in mãsionibus aëreis. Nisi luna fuerit i Geminis: & semilunijs melius, q̃ plenilunio.

Hip. G. Ru. **Constipatio.** Si ex frigiditate acciderit, intret balneũ, et fricetur ibidẽ. Si ex caliditate, solũ cum aqua tepida balneetur, et oleo uiol. Quod si uoluerit q̃d egrediatur de Branchos, id est, de aqua ubi fit Branchos, fiat cum aqua mellis gargarisma, abstergens dentes, & cum Masticis masticatiõe. Et expulsio rancositatis fit cũ sternutatiõe, & positione faciei supra uapores aquæ calidæ. Et q̃d in stomacho est, trahendũ est cũ uomitu: & q̃d in pectore, cũ decoctione ficuũ, & radicũ lilij, & capillorum Veneris, & cum comestione Butyri. Et si corpus fuerit plectoricum, trahatur humor uincens, cum medicina mundificante & euacuante cum phlebotomia.

G. Ru. **Coitus.** Natura in generatiõe delectationẽ fieri uoluit subitam, ducentem ad finem nobilem generati: ex qua delectatione quãplurima mouentur: quemadmodũ anima rationalis. Et hoc accidit, quando fit pruritus q̃dam & titillatio: et præcipue cum uidetur operari: & etiã cum q̃s cogitauerit super eo, in somno, seu uigilijs. Et illud q̃d maxime moderatũ ex eo dicitur, est post cuius complementũ accidit leuitas, et gaudium: Agens uero, seu coiens, non sit repletus cibo, neq; famelicus: quia accidit opilatio, & desiccatio. Sit & tempus moderatum, & aër non epidimitus, & corpus non paratum ad ægritudinem.

Eliguntur ad generationẽ masculorũ, mãsiones masculinæ, ex q̃bus meliores sunt Libra, & Sagittarius: fœminarũ uero Pisces, & Virgo: curetur etiã si sit Virgo.

Hip. G. Ari. **Sperma.** Est ex superfluitatibus corporis nobilius: propter quod cum eius fit multa eductio, prosternitur uirtus, & accidit inde paralysis, tremor, & ægritudo iuncturarum, pulsatio cordis, sudor, apostema pectoris, & pulmonis, defectus appetitus ciborum, obscuritas uisus, & maxime decrepitis, & illis qui sunt frigidæ complexionis. Non coëuntibus uero, sed coire somniantibus, accidit animi peruersitas, testiculorũ inflatio, uniuersaliter ægritudines repletionum in corpore, & cerebro.

Ra. Ior. Bog. Iehu. **Mundificatoria.** Dentes uero offendit potus aquæ fri. post cibũ cal. et Chalõe, et comestio lactis, et ciborũ acutorũ, et obstupefactio Dentiũ, medicinæ uomitiuæ masticatio, regulariter dentes frãgẽtes, & supflua mũdificatio dentiũ. Qui mũdandi sunt cũ fustibus botrorũ dactylorũ, et maxĩe illorũ de Metha. Et corrosio dentiũ, lota, cũ frustis ramorũ persici mũdificetur. Debent etiã abstergi dentes cũ panno linteo madefacto aqua ros. q̃bus apponendus est puluis confortatiuus, confectus ex ciperis, squinanto, rosis. Et de rebus etiã mundificãtibus dentes, sunt carbones nouiter facti ex lignis, & puluis terreus uasorum quæ ueniunt de Seni.

Mas. G. **Ebrietas.** Est eleuatio uaporũ calidorũ ex uino ad cerebra debilia. Cuius cura fit cũ exercitio leui, & balneatione aquæ tẽperatæ, chalõe, potione syruporũ calorem extinguentiũ. Et abstinentia cibi curatur ebrius, cum fuerit multa ebrietate grauatus: cuius etiã pedes fricentur, & cerebrũ confortetur, & ingenietur, ut somnus inducatur: ad quod operatio uini circa stomachũ, & cerebrum sedatur. Deinde cibetur cum cibo facto de caulibus, & cibo de lentibus præparatis cum liquore muzi saporis, & cum rebus acetosis, & etiã pullis gallinaceis præparatis cum liquore acetoso. Et hæc omnia fieri debent post usum muzorum fructuum.

Iudæus. Giptianus. **Foca. &c.** Iuuamentum Ebrietatis est illud, quod conficitur cum succo granatorum. Sed hordeaceum inflat, & speciatum calefacit & desiccat. Quod conficitur de pane, & herbis, est minus inflatiuum hordeaceo: uerum præseruat ab Ebrietate, si syrupo de limonibus, succo agresti, & Rob, mirtillorum bibens, ante potum uini utatur, & potus duorum dauit cineris sarmentorum, cum uilleo, & aqua niuis, et potus uini lymphati, & clarefacti paulotenus in camera Septentrionali. Et de proprietate Focæ est, mollificare, & abstergere ebur cum infusum fuerit in eo.

Apta huc quę supra fol. 31. & seq. Cano. 34.

Purgatio. Constipatio. Coitus. Sperma. Mundificatiua. Ebrietas. Foca.

De Motu, Quiete, exercitio moderato, & speciebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	232	Motus.	Processus uirtutum ad aliquem finem.	o	Quod prouenit ad nobiliorem finem.	Complementū motoris, & moti.	Quando fuerit superflus.	Prohibendo impedimenta.	o	Fri. & moto fortis: & econtra.	Iuuenibus.	Aesta. moto fortis; et ecōtrario.	Existenti extra temperantiā.
B	233	Quies.	Finis motus.	o	Conseruans finem motus.	Structuræ pectoris.	Flegma generat.	Cum motu.	o	Cali. habentib. poros apertos.	Decrepitis, & pueris.	Aestati. al. extra ipantiā degētib.	Calidis.
C	234	Exercitiū leue.	Motus animalis uoluntarius.	o	Temparatis in quātitate, & qualitate.	Superfluitates expellit.	Macilētis habentibus poros apertos.	Cum quiete moderata.	o	Calidis, et humidis.	Vniuersis, sed pueris ipar. fri.	Distemperatis.	Habitatis.
D	235	Equitatio.	Quidam motus moderatus.	o	Prouocāt sudorem.	In tribus, quę dicemus.	Cum extenditur in ea.	Cum humidis.	o	Calidis.	Perfectis.	Temperatis.	Planis, expeditis.
E	236	Venatio terre.	Ad uenandum animalia syluestria.	o	Qui est facilis uenationis.	Humores subtiliat.	Corpora desiccat.	Cum inunctione in balneis facta.	o	Temperatis.	Vniuersis, exceptis pueris.	Temperatis.	Vniuersis.
F	237	Exerci. cū pila.	Est impulsio cū instrumento ad hoc depurato.	o	Cum pila mediocri.	Delectatio animæ, & exercitiū moderatū corporis.	Iuncturis debilibus.	Cum suauitate utendo.	o	Temperatis.	Adolescentibus.	Tpato cuiuslib. et circūiacentib.	Omnibus.
G	238	Luctatio.	Est moderatum exercitium inter duos.	o	Postcuius finem sentitur leuitas.	Corporibus fortibus.	Pectoribus.	Cum somno post balneū.	o	Calidis, & humidis.	Iuuenibus.	Veri, et circumstantib. ipsis.	Omnibus.
H													
	8	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philoſophorum. | Electiones, & Proprietates.

G. Hip. Ru. **Motus.** Species Motus ſunt ſex. ſcilicet, Generatio, Corruptio, Augmentum, Diminutio, Alteratio, & loci Mutatio. Et cauſsa in hoc eſt: quia motus, aut eſt in ſubſtantia, aut in accidente. Si in ſubſtantia: Generatio, & Corruptio. Si in accidente, aut interiori, aut ſuperficietenus. Si in interiori, aut ſecundum qualitatem: & eſt Alteratio. Aut ſecundum quantitatem, & eſt Augmentum, & Diminutio. Si exteriori ſeu ſuperficietenus, eſt Motus localis.

Eligitur Luna exiſtẽte in tertia domo, ſcilicet gaudiȷ, cõiuncta fortunis, & aſcendens & dominus ſint fortunati a dño terræ, hoc eſt, quartæ.

Hip. G. Ori. **Quies.** Per Quietem accidit corpori frigiditas, & humiditas, & artetica, carnoſitas, caro ſuperflua a natura derelicta, & turpitudo effigiei, mala digeſtio ciborum: & hæc omnia, quia ſuperflua reſolui non poſſunt ex motu. Quies autem eſt bona habentibus in ſuis corporibus uapores fumoſos: quia dum quieſcunt, non reſoluuntur uapores ipſi nociui. nam reſoluti miſcentes ſe humoribus forte febres inducerent.

Hip. G. Ru. **Exercitium moderatum.** Temperatius inter tempora eſt Ver: deinde Autumnus. Et temperatius dierum, eſt mane dierum æſtatis, & meridies dierum hyemis. Exercitium uero temperatum eget tempore, & loco conuenienti. Et generaliter Exercitium moderatum, diuerſatur iuxta diuerſitatem elementorum: quia exercitium moderatum iuuenilis ætatis, & corporum depreſſorum, in regionibus frigidis, & temporibus hyemalibus, quodlibet forte: & econuerſo.

G. Ie. Gab. **Equitatio.** Eſt exercitium moderatum: quæ diuerſatur ſecundũ diuerſificationem, quantitatis, equitantis, & equitaturæ. Et ſuauis equitatio, eſt exercitium, quando non equitatur motu totius corporis. Et uniuerſaliter iuuamenta exercitiorum moderatorum ſunt tria. Primum, excitatio caloris naturalis: & eſt augmentum, ad meliorandum digeſtionem, & ſubtiliandas ſuperfluitates. Secundum, pororum apertio, & meatuum mundificatio cum ſudore, reſiccantibus uaporibus. Tertium, duritia membrorum, & uirtus ipſorũ ex confricatione membrorum.

Eligitur equitatio in ſignis mobilib9 Luna exiſtẽte in trino Martis, & aſpectu Iouis.

Iudæus. Ari. **Venatio terreſtris.** Venatio in campis infrigidat & deſiccat: quia eſt modus excedens quãtitatẽ temperatã, ex deſyderio obtinẽdi, qui circũfluxerat, diſſoluens humiditatẽ, quæ eſt caloris ſuſtentamentũ: propter q̊d infrigidat corpus, & deſiccat. Et hoc exercitiũ eſt deteſtandũ, maxime inſuetis: quia homo morãs in quiete, deinde multo motu utens, & multoties cũ hoc comedens uenationũ carnes, deſcendũt prius ꝙ digerant. Et laborantes in uenationibus, ſiue ſint aſſueti exercitio, & uelint eo uti, ſiue ſint plures uenatorũ qui non regunt, & uiuunt carnibus uenationũ, & laborãtes in ſuis uenationibus, utẽtes hoc cibo, non digeſti cibi a ſtomacho deſcendũt, ꝓpter q̊d gñant corpori ægritudines. Sed uenatio piſciũ & ſimiliũ infrigidat, & humectat.

Eligitur Luna exiſtẽte in ſigno, q̊d non aſpicit dominus eius, & aquaticũ exercitiũ in ſignis aq̃ticis, aëreum in aëreis, & terreum in terreis.

Buc. Ie. **Exercitiũ ſolatioſum.** Melius int̃ exercitia, q̊d annexũ eſt ſolatȷs, & lęticȷs aĩ, et eſt minoris laboris: non tñ ſicut uenatio, quæ tantos labores exigit: nec ſicut delatio armoꝝ, nec ſicut laborioſa militia. nam hæc exercitia continuanda ſunt. Sed ſolatia pilarũ continuari poſſunt. Nam exercitiũ paruæ pilæ, eſt de moderatis exercitȷs, & iuuatorȷs in omnibus ætatibus. Pilæ uero ſolatium fit multis modiæ. Nam aliquando ludendo cum uirga ducitur, aliquãdo cum lata tabula, aliquando cum lanceola, & aliquando inmediate cum manu. In huiuſmodi uero ſolatio, inferiora corporis quieſcunt, & ſuperiora mouentur: in alȷs econuerſo.

Eligitur hmõi ſolatiũ, cũ Luna fuerit in ſignis mobilib. cauendum tñ ne participet cũ Saturno.

G. Ru. Io. Ori. **Luctatio.** Vniuerſaliter exiſtens exercitiũ habentibus corpora carnoſitate repleta, eſt periculoſa: eo quod talis luctatio cõmouet in huiuſmodi corporibus humores in eorum quietibus, quibus accidere poterit exinde ruptura, & uenire febris, caro ſuperflua, ante derelicta, & mors ſubitanea, & alia iuxta naturam humorum, & membrorum recipientium ipſorum influentiam. Et exercitium eſt nociuum habentibus complexiones frigidas & ſiccas, & habentibus pectora ſtricta, macilentis, habentibus poros apertos, conſuetis pati tuſſim, & ſtricturam anhelitus, & illis qui conſueti ſunt ſeruire in balneis, & ſimilibus.

Apta huc quæ ſupra fol. 12. Canone. 15. notantur.

Motus. Quies. Exercitium. Equitatio. Venatio. Ludus pilæ. Luctatio.

De operationibus Balneorum, & partibus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 239	Balneum.	Quatuor qualitates.	o	Vetus, altũ, & aquæ dulcis.	Vniuersis hominibus.	Aegritudinibus acutis.	Cũ rebus uehementis frigiditatis.	o	Omnibus.	Vniuersis.	Omnibus.	Habitatis.
B 240	Cameræ, & aër ipsius.	Gal. humi. & sicc.	o	Tempatæ, ratione aëris, & aquæ.	Sanis cõsimiles, et ægris, & econuerso.	Syncopizantibus, & pulsationi cordis.	Cũ receptione uenti Septẽtrionalis.	o	Sanis cõsimiles, et ægris ecõuer.	Siccis in complexionibus.	Oibus limitata.	Habitatis limitate liter.
C 241	Aqua delectabilis calidi	Tepida.	Cali. et hu. in 2.	Aperiens poros temperate.	Corporibus hñtib9 poros apertos, et febri tertianæ declinãtibus.	Fluxui uentris.	Cum potu stiptico.	o	Temperatis.	Adulescentib.	Veri.	Orientalibus.
D 242	Aqua caliditatis nimiæ.	Cal. accidentaliter calorẽ faciens naturaliter.	Gal. spa. & hu.	Quæ non est uehemẽtis caliditatis.	Subtiliat flegma.	Virtutibus rationabilibus.	Cum aqua frigida.	o	Frigidis, & humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus.
E 243	Aqua frigida.	Infrigidat naturaliter, calefacit accidentaliter.	Dulcis fri. in 1.	Dulcis, delectabilis.	Meliorat digestionem.	Infrigidatis fortiter.	Cum introitu ad calidam.	o	Calidis, & siccis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
F 244	Aqua excellentis frigiditatis.	Frigida, & humida.	Fri. & hu. in 1.	Non habentibus qualitates malas.	Paralysi ex repletione.	Nimium purgais.	Cum uino citrino.	o	Calidis, & siccis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occidentalibus.
G 24[illegible]	Psylothrũ colatũ ex calce extinc.	G. lo. c. sic. et qđ sit ex calce nõ extincta cõburẽs.	Cal. & sicc. in 1.	Album, uelocis depilationis.	Trahit quod est sub cute, cum resolutione.	Macilentis, non carnosis.	Cũ aqua Rosarũ, & oleo uiolarum.	o	Frigidis, & humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Terræ uehementis frigiditatis.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philoſophorum. — Electiones, & Proprietates.

Io. **Balneum,** Aquæ frigidæ infrigidat naturaliter, & per accidens calefacit. Balneum uero aquæ calidæ econuerſo. Verumtamen utrunq; humectat. Balneum uero aëris calidum, deſiccat: propter quod ſanitas conſeruatur. Et conferunt febribus ethicis, hydropicis, & paralyſi prouenienti ex euacuatione & repletione. Cum uero uolueris balneo humectari, aſpergatur balneum ipſum aqua multa, & ſedeatur multum in concha, ſeu fonte. Quod ſi deſiccari uolueris, euacua & deſicca multum balneum ab aqua ipſius, & ſedeatur in fonte illo, donec inſpiſsetur anhelitus & augeatur.

Eligitur ad introitũ Balnei, cũ aſcendens fuerit domus Iouis, uel Martis, et Luna aſpicit Venerẽ, uel fuerit in angulis.

G. Io. **Cameræ.** Aër balnei diuerſatur ſecundum diuerſitates Camerarum ipſius. Nam prima eſt tepida, ſecunda mediocris, tertia in uoluntate caliditatis & ſiccitatis: in qua ſi moretur aliquis modicum, calefacit corpus & humectat: ſi diu, infrigidat & deſiccat: propter multam diſtemperantiam humiditatis, & caloris naturalis diſſolutionem: & infrigidat accidentaliter, extrahendo a corpore humorem cholericum. ſicut accidit hoc in febribus tertianis.

Hip. G. Hyp. **Aqua delectabilis. &c.** Hæc poros aperit, & attrahit humorem cholericum, infrigidans accidentaliter, & humectans naturaliter: & dolorem mitigat, & digerit reumata, & humores: prouocat ſomnum: ſedat nocumentum rigoris, diſſoluens grauitates, & dolores capitis: & remouet ardorem prouenientem ex ſole, conferens paralyſi, impinguans corpus, ingrediens ipſum poſt modicam comeſtionem.

Hip. G. **Aqua calida. &c.** Aqua fortiter calida, multum calefacit, & parum humectat. Dixit Hip. Si quis intrauerit frequenter balneum, liquefiet pinguedo ipſius, mentem corrumpens, & ſyncopim facit. Et idem dicit in alio loco, quod nocet illis, quorum uenter eſt ſtrictus: niſi forte balnei aqua fuerit infrigidata. Et illis etiam, quorum uenter eſt humidus per craſim: eo quod balneum ſtringit. Nocet etiam illis, quorum uirtus eſt debilis, & uomitum patientibus, & in quorum ſtomacho ſunt humores cholerici, & quibus facile manat fluxus ſanguinis de naribus.

Hip. G. Io. **Aqua frigida.** Iuuamentum balnei aquæ frigidæ eſt, quia infrigidat & humectat: & calefacit accidentaliter, propter clauſuram pororum: facit etiam retineri uapores interius, propter quam cauſſam balneatio in eis poſt cibum meliorat digeſtionem. Diuerſatur tamen operatio eius ratione habitudinis, & temporis præſentis: eo quod iuuenis denſi corporis, cum balneatur in aqua frigida tempore æſtiuo, augetur caliditas, & uirtus ipſius, & melioratur ipſius digeſtio: & aufert paralyſim ex repletione, ex copia caliditatis interius profundatæ.

Eligiẽ in natationib. & lauacris i aqua frigida, cũ Luna fuerit in Cancro, uel in Piſce, nec ſit iuncta Saturno, & deteſtaẽ Luna exiſtẽte in Capricorno, uel Aquario.

Hip. G. Io. **Aqua. &c.** Nocumentum accidens ex balneo aquæ frigidæ eſt, cum balneatur poſt exercitium, coitum, uigilias, uomitũ, medicinam laxatiuam, & uentris fluxum ex indigeſtione: & ſi bibita fuerit etiam nocet. Obeſt etiam ægritudinibus iuncturarum, & tumoribus frigidis, & abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus, & ex aliis locis fluentem. cum circa ea loca non manat, embrocatur: eo quod aqua cõagulat ſanguinem. Et accidit decrepitis ex aquæ frigidæ balneo, ſicut accidit ſerpentibus ex frigiditate hyemis. Et de iuuamento aquarum fontium, ſicut diximus in capitulo de aquis potabilibus.

De. Glo. Mac. **Pſilothriũ. &c.** Præcedit intinctionẽ Pſilothri ad hoc ut non exurat locũ, inunctio cũ malua: deinde laueẽ cũ aqua fri. locus inũctus & deſiccat9: poſtmodũ locus inũgaẽ pſilothro, ita tñ q̃d inũgaẽ prius pſilothro ꝓprius digit9, & ſcribaẽ in cruce dextra dicẽdo, Miſerere Deus Salomonis filij Dauid. Huius uero pſilothri inunctio fieri debet poſtq̃ ſudauerit in balneo, & ſudoris ipſi9 facta fuerit abſterſio, et deſiccatio. Cũ uero abradere cœperit, morandũ eſt in camera cali. balnei, donec pſilothrũ liquefiat: poſtmodũ fricẽ locus cũ cartamo trito, cũ ſemine melonũ, & farina rizon, tẽperatis cũ aqua myrthi, & prunoꝝ, et fumigatis in uaſe aliquo, & reſeruatis: de quo diſſoluto cum aqua roſ. quoties neceſſe fuerit recipitur, & inungitur, ſeu lauatur locus.

Eligiẽ h9 inũctio cũ Luna fuerit minuta lumine, prius q̃ a ſole euadat, et gñaliter hęc electio utilis eſt ad mũdificãdũ ſordes oẽs corporis.

Balneũ aquæ frigidæ, & Cameræ. — Aqua delectabilis. — Aqua calida. — Aqua frigida. — Aqua in balneis frigi. bibita. — Pſilothriũ.

De ordinatione Balnei, & uariatione uestimentorum post balneum, & conseruatione sanitatis unguium

Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Coplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
H 246	Auripigmentum.	Gal. cali. sic. stipti. cõbustiui.	Cal. & sicc. in 1.	Quod est de laminis deauratis, leuibus.	Abradit pilos, & trahit humores cũ sudore.	Colorat cutem nigro colore.	Cum succo rizon, & carcartani.	o	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi.	Habitatis.
G 247	Inunctio olei sine fricatione.	Humectat naturaliter.	Frigi. tẽpa. in 2.	Post balneum.	Hũectat corpus, & preseruat ab apostematibus.	Habitudinẽ lenit.	Cum sandalo, aqua rof.	Habitudinem limpidam.	Siccis.	Decrepitis.	Aestati.	Luteolis, et mõtuosis.
F 248	Fricatio absq; olei inunctiõe.	Calefactiua, & desiccatiua.	o	Leuis.	Aperit, & resoluit uapores.	Facit Bothor.	Cum balneo temperato.	Membrorum duriciem.	Humidis.	Iuueni. et Senec.	Hyemi.	Septentrionalibus.
E 249	Bismalua.	Theo. calid. temperate.	Cali. tẽpat. in 2.	Montana, tenera.	Mũdificat & lenit uentrẽ, & dissoluit apostemata orificij ani.	Mollificat crispitudinẽ capillorum.	Cũ mixtione gariofil. et sandalorum.	Lenit membra.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
D 250	Vestis linea.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Leuis, splendida, & pulchra.	Temperat calorem corporis.	Dẽsat cutem, & prohibet exire uapores.	Cum mixtione setæ.	Desiccationem apostematũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati, et Veri.	Septentrionalibus.
C 251	Vestis de seta, & lana.	Cal. & desiccatiua.	Cal. & sicc. in 2.	De partibus Mali, & Fasi.	Educit calorem.	Inflammat calorem.	Cum uestibus lineis, & subtus eas.	Additionem caloris.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
B 252	Oleum uiolaceum.	Frigi. et humi.	Fri. & hu. in 2.	Factũ de bonis uiolis.	Mollificat duriciem neruorum.	Laxat neruos, & membra.	Cum oleo sambucino.	Debilitatem tactus.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
A												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

D. **Auripigmentũ.** In calce lota, seu extincta, auripigmentũ tantũ, quantũ quarta pars ipsius cal
Glo. cis ponat. Deinde terat, & misceat pro calefactis, cũ aquis hordei, uel rizon, uel succo melonũ:
May. pro infrigidatis uero cũ succo maioranæ, seu mẽtastri. Quod si educere uolueris aliqd sub cu-
Rog. te existens, misceat cum pdictis aloës epimitidæ, myrrhæ, & coloquitidæ añ. 3.2. ad pseruandũ apostemata, & bothor corporis. Et si accipiat spuma maris, & misceat cũ aqua, depilabit locus inũctus. Vel accipiat spuma maris, & terat, et infundat multoties in aquã auripigmẽti: deinde in aqua athalli, & sublimetur, abradit pilos aspersa super locum pilosum. Quod si hæc plura uideantur acuta, dissoluantur in aqua fontium frigida & recenti. Quod si modicum acuta fuerit, dissoluatur in aqua prædicta. Alias auripigmentum mixtum cum melle, abradit.

Eligitur ad faciendum abrasionẽ pilorũ, Luna existẽte in signo bicorporeo: excepta Virgine.

G. **Inunctio olei.** Si oleum frigidũ fuerit, sicut uiolaceum, lenit superfluitates, aperit poros, lenit & humectat corpus. Et si fuerit calidum, sicut sambucinum, & muscelinum, & costinum, calefacit, & dissoluit dissolutione uehementi, cum aliquo ipsorũ utuntur febricitantes, post completam digestionem humorum. Olei enim inunctio, antequam fiat pororum apertio, operatur retentionem superfluitatum, quas natura sub cute expellit: facta uero pororum apertione, dissoluit superfluitates, & corpus humectat.

G. **Fricatio.** Fricationis uero simplicis, seu præter oleum, quædam est lenis: & hæc dissoluit, & li
Hip. quefacit humores, & poros aperit. Et quædam est fortis: & hæc dissoluit humiditates, & mem
Ior. bra indurat. Et quædam est mediocris: & hæc sanguinem trahit ex superficie corporis. Et olei inunctio absq; fricatione, poros claudit, & prohibet resolutionem ab eis. Post balneationẽ cum aqua calefacta, conseruat calorem naturalem, ne dissoluatur, & calefacit & humectat. Et post balneationem in aqua frigida, inunctio infrigidat & humectat.

Eligit ad uestimẽta induenda, Luna existẽte in signis mobilib. pter Capricornũ. Et melius inter signa mobilia, est Libra et Aries: et maxie qñ aspexerit Venerem, seu Iouẽ, trino uel sextili aspectu.

Ior. **Bismalua.** Est duplex. Alia est alba. Alia uiridis. Viridis est melior. Dixerunt tamen quidam q est calida in primo gradu: & in ipsa est aliquid stipticitatis: & est humectatiua, & digestiua, & mundificatiua: & propter hoc abstergit maculas nigras faciei. Alia ad leniendum faciem, & planificandũ capillos. Rec. psillij torrefacti, triti, & educti per pannum de sera & lana. Alia conferens furfurib. capitis. Lauantur capilli cũ succo bletæ, & delet. Alia. Si misceatur cum succo, quem diximus staphisagriæ, interficit pediculos, & lendes. De operationibus uero usuem, sandal. & ros. diximus in capitulo lauationis mannum.

Supra **Vestis linea.** Omnia uestimenta tangentia corpus calefiant prius: deinde calefaciunt. Præter
fol. 89. uestimẽta linea. Nam hęc prius infrigidant corpus, deinde adquirunt corpori lenẽ caliditatem.
Iesu. Vestimẽta uero Scumeysi corpus leniũt & humectant. Bombicina uero quãto nobiliora sunt, tanto magis leniũt, et calefaciũt corpus: et ecõuerso. Vestimẽta uero habẽtia pilos spissos, sunt de hyemalibus uestibus. Et uestimenta leuia, rara, & splendida, sunt ecõuerso. Calceare ocreas, seu calciamenta dextri pedis, prius sinistro, præseruat a dolore splenis.

Hali. **Vestes de sera & pellibus.** Vestimẽta de sera leue efficiunt corpus: si de sera torta fuerint, mi-
Filius. nus corpus calefaciunt, q si de bombicea fuerint. Sed uestes de pelle, diuersantur secundũ di-
Ab. uersitatẽ animaliũ. Sed meliores sunt, quæ fiunt de pelle Biffari: nam hæ calefaciũt fortiter. Sed pelles Vulpinę sunt magis calefactiuę. Pelles uero Cuniculorũ et Leporũ, sunt minoris caliditatis, q de Biffari: q sunt cõuenientiores corporib. tpatis, pter leuitatẽ ipsarũ. Pelles uero Agnorũ sunt magis calefacientes pellibus Hedinis, & magis conferẽtes dorso, & renib. Et sedilia quæ fiũt ex gatis paludis, conferũt Hemorrhoidib. Vestimẽta uero aspera, macre faciũt corpus.

Detestat incisio unguiũ digitorũ, cũ Luna fuerit i Geminis: & incisio unguiũ pedum, qñ Luna fuerit in Piscibus, et pcipue cũ iuncta fuerit Mercurio, uel Ioui.

Oleum Violaceum. Vngues sunt de extremitatibus corporis. Et quorũ inũctio sanitatẽ præseruat ipsorũ. Incisio uero ipsorũ fit die Iouis: ut assecuret de ruptura ipsorũ, si forte forfices tetigerint carnes digitorũ, uel lotæ fuerint cũ sale, post incisionẽ accidere potest, qd digiti incurrant inflationẽ calidã: quæ curat cũ semine psillij infuso in aq, et asperso supra petrã: et apposito. Sed si senserit pulsationẽ in locis iflatis, signat putredinẽ fieri. Accipiat de farina grossa, et masticet: q masticata digito patienti apponat. Quod si putredo remaneat, ita qd unguẽ cadere cõtingat, inũgat extremitas digiti patientis cũ oleo fri. uel cæra. nã hæc nõ pmittũt turpẽ unguẽ renasci.

Apta huc quę supra fol. 35. Canone. 36.

Auripigmentũ. Inunctio olei. Fricatio. Bismalua. Vestis linea. Vestis serica. Oleũ uiol.

Fumigationes bonæ, Iuuamenta & Nocumenta syruporum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	253	Xyloaloes.	Mus. calid. & sicc.	o	Nigrū, ponderosum, & amarum.	Retinet, confortat stomachum, & spiritus.	Aegritudinibus cerebri calidis.	Cum sumitur cum camphora.	Cremētum spiritus uitalis.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentriona.
B	254	Muscus.	Mus. calid. & sicc.	o	Sxfadi, quod fertur de partibus Culbeth.	Confortat cor, & cerebrum.	Cerebro calido.	Cum camphora.	Cremētum uirtutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
C	255	Camphora.	Ie. cōposita substātia, cal. & substantia frigi.	o	Rubrum, album, & magnum.	Abscindit fluxum sanguinis ex naribus.	Inducit uigilias, & nocet coitui.	Cum uiolis, & nenufare.	Delectamentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	256	Ambra.	Lor. cali. & sicc. declinans ad cali. musci.	o	Grisea, leuis, & pinguis.	Confortat cor, & multiplicat spirit.	Consuetis pati Machire.	Cū camphora, & odoramento alchannæ.	Audacia.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionali.
E	257	Aqua rosacea.	Tand. uel etiam fri. & stiptica, in q̄ est uirtus trēa.	o	Quod fit ex sublimatione ros. absq; aqua.	Confert uirtutibus, & instrumentis ipsorum.	Exasperat pectus.	Cum candi, & Iulep.	Alacritas.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septētrionalib.
F	258	Syrup. acetosus.	T pa. in cali. fri. & subtilitate. Mus. soli.	o	Coctus mundus, moderate coquatur.	Incidit, subtiliat, mundificat, & aperit.	Coitui, tussi, & dysenteriç.	Cum Iulep de redeo.	Humor frigidus.	Omnibus.	Vniuersis.	Omnibus.	Habitatis.
G	259	Syrup. aceto. de seminibus.	T pa. ca. ex opilatione, & dicitur q̄d fit cali. Ru.	o	Quod fit secū dum artis canones.	Descēdere facit cholerā, & flegma.	Stomacho pectori, & neruis.	Cum syrupis de papaueribus.	Nutri. deq; non est curandum.	Frigi. et humi.	Iuueni. et ulra.	Hyeme et circa eā.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

M. Ie. Ior. **Xyloaloes.** Eligit Indiæ: qa est delectabilius in fumigationb. Deinde Xyloaloes Saamsi: quia hmõi facit magis redolere pãnos, postq̃ est lignũ aloes humidũ: eo q̃d meli⁹ est ad masticandũ. Lignũ aloes uero Crinũ, est de mõ Saamsi. Et in hoc est dulcedo, p quã gñanẽ pediculi. Sed Indũ hẽt amaritudinẽ, quæ phibet gñationẽ ipsorũ. Et lignũ aloes est diuersorũ modorũ, scd'm diuersitates regionũ, ex qbus fert. Verũ nõ quælibet arbor ipsius dicit xyloaloes. Et xyloaloes ponit incisa sub terra: ppterea, ut sordes & terrestreitas sua abscindaẽ. Et loc⁹ ortus ipsi⁹ est ignotus. Et hmõi xyloaloes ẽ cõferẽs mẽbris iteriorib. et cõfortat cerebrũ & neruos, et cõfert hepati.

G. Ior. M. **Muscus.** Folliculi cõtinẽtes Muscũ Cubit sunt, subtili ex uesicula & musco. Gergeri folliculi sunt hijs cõtrarij: q musc⁹ est minoris subtilitatis, & aromaticitatis. Verũ musc⁹ Charã medio cris est inter p̃dictos: cũ quo miscet limatura argẽti, & plũbi, ut fit ponderosus. Muscus Salmin di est declinãs ab operatione p̃dicti: quia motus de proprio folliculo, in uase uitreo conseruaẽ. Et folliculus in quo continet muscus, est umbilicus aĩalis, similis Gazelo, habẽtis duo cornua erecta uersus altũ: quæ uesicæ iueniunt plenæ sanguine: quæ cũ conseruanẽ tpe diurno, sanguis ille transit in muscũ. Et cũ hæc aĩalia a maritimis, elonganẽ uersus desertũ incedẽtia, spica naturaliter pascunẽ, & tũc ipsorũ muscus erit delectabilior. Cũ uero ppe maritimã cõmoranẽ, pascunẽ myrrha. Falsificatur tñ hic muscus cũ radice dicta Mafir, & cum herba salich trita.

Ior. Ma. Io. **Camphora.** Riachi est radix oĩm camphorarũ, inuenit in corporibus arborũ. Frusta ipsius in modũ salis albi. Frustũ tñ unũquodq; ipsius est ponderis aurei, uel minus. Camphora uero minuta uocaẽ Missen. Et Camphora cõmixta frustis arboris, decoquit, sicut diximus in præparatione aquæ Camphoræ, & hæc camphora uocaẽ Firroli, (in alio, Sysiri,) ex qua conficiũtur statuæ. Et Camphora non nominaẽ diuersis noĩbus, nisi propter diuersitatẽ regionũ, & partiũ insularũ, et non ex alia causa. Et fertur, q̃d sub umbra arboris camphoræ morari possunt ultra centũ hoĩes: cuius corpus est albũ, declinãs ad rubedinẽ, ex quo cũ frangit, cadit Camphora.

Mas. Ior. **Ambra.** Est sicut cerebellũ. Et mai⁹ ex ea est ponderis mille aureorũ: et hęc Ambra egredit de fontibus reptis in mari supnatãs aquę: de qua supnatãtes aues descendẽtes comedũt, & moriũtur, ppter comestionẽ ipsius. Alij uero dicũt, q̃d sit supfluitas, seu stercus aĩalis. Alij uero dicunt, q̃d sit de sordibus maris. Et ex oĩbus modis Ambræ melior est grisea, & deterior quæ est coloris niuosi: post quã in bonitate est Ambra piscea (alias, picea) Ambra piscis est qui horribilẽ odorem habet. Nam pisces deglutientes ipsum, eijciunt postmodũ: & quãdo præparaẽ, in decolatiõe (in alio, in decoctione) egredit ex ea harena. Est etiã alius modus Ambræ pinealis. Et est alter modus, q dicit mũdus, carẽs odore. Such uero conficit ex humidis emblicis. Qui si non repiunt, fit ex ramich. Et Ramich est galla recens, agrestis. Et isti modi Such sunt frigidi.

Iudæus. **Aqua Rosacea.** Eligitur potus eius ad confortationem cordis & stomachi: & odor eius, ad sedandũ syncopim: eo quod excitat quinq; sensus, & dilatat animã, & confortat corpus, cum aromaticitate, & stipticitate, si cum rosis misceantur alij flores, seu species aromaticæ: ut camphora, & crocus: & sublimet aqua illa rosacea, efficietur uirtutũ rerum mixtarum.

Filius. Isa. **Syrupus acetosus.** Qui fit cum zaccharo, est conueniens omnibus sanis complexionibus, ætatibus, & regionibus: & qui cum melle est temperatus inter caliditatem & frigiditatem: & factus cum radicibus, est declinans potus ad caliditatem, magis exopilans, & incisiuus, & minus extinctiuus, & infrigidatiuus, q̃ acetosus simplex. Et syrupus acetosus de seminibus, est magis aperiens opilationem. Acetosus uero simplex, est fortior ad sedandum sitim, & infrigidandum hepar: cuius iuuamenta dicemus post.

G. Ie. Ra. **Syrupus simplex.** Hic est conueniens sanis & ægris, dissoluens uentositates: & exuperat choleram sua acetositate, conferens expulsioni sputi a pectore & pulmone. Vtinam prouocat. Et Syrupus acetosus de Citonijs, quem composuit G. est conferens confortationi stomachi & hepatis, & addit in appetitu, & prodest conualescentibus. Et Syrupus acetosus squilliticus, est conferens hydropicis, & ægritudinibus uentris accidentibus ex frigiditate: & educit fœtum, & confert asmati, & difficultati anhelitus, accidentibus ex humore flegmatico uiscoso. Apta huc quę supra fol. 34. Canone. 38.

Xyloaloes. Muscus. Camphora. Ambra. Aqua Rosa. Syrupus acetosus. Syrupus.

De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones.

Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	260	Syrup. de Citoniis.	Frigi. & sicc.	Fri. in 3. sic. in 2.	Bene cōpositus, ex rebus cōuenientibus confectus.	Meliorat digestionem, & stringit uentrē, & abscindit uomitū.	Exasperat guttur, & pectus.	Cum syrupo dulci, sicut de papaueribus.	o	Cali. & humi.	Senectuti.	Aestati, & circumstantijs.	Meridianis.
B	261	Syrup. de Papaueribus.	Frigi. & tempe.	Fri. tempe. in 3.	Confectus cū seminibus, & corticibus papauerū, & aqua pluuiali.	Pectori, & cerebro calido.	Offendit cōplexiōes uiscerum ex frigiditate.	Cū mina bona. (alias, myrrha.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
C	262	Syrup. Rosaceus.	Fri. & stipticus laxatiuus.	Fri. & cali. in 2.	In aqua, cuius spēs rosę post bullitionem mutatæ sunt.	Educit subtilem cholerā.	Cōprimit stomachum, & intestina.	Cum aqua hordei, & humida.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In media ætate.	Meridianis.
D	263	Syr. de Iulep cōfecto de aq̄ rosę.	Frigi. & humidus.	Cali. & hu. in 3.	Bene coctus, & confectus cum aqua rosa.	Ebrietati, & cōseruationi sanitatis.	Fluxui, & rasuræ intestinorum, & dysenterijs.	Cum syrupo de pomis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occidentalib.
E	264	Rob de ribes.	Fri. & sicc. constrictiuus.	Fri. & sicc. in 2.	Quod defertur de Sires.	Cōfortat stomachum, & digestionem.	Dolori gulæ, & gutturis.	Cum Rob de granatis mellifluis.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
F	265	Cameræ æstiuales.	Frigi. & humi. temperate.	o	Quæ assimilantur temperantiæ Veris.	Complexionem, & digestionem obtemperant.	Prohibēt dissolutionem, æstatis.	Cum balneo.	o	Calidis.	Iuuenibus.	in meridie.	Meridianis.
G	266	Cameræ hyemales.	Contēpera. in caliditate.	o	Quæ assimilantur extremitati Veris.	Excitat uirtutes sopitas a frigore.	Sitim efficiūt, et faciunt descendere crudum cibum.	Cum dispositione uersus aērem septentrionalem.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Fortiter frigidis.	Montanis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

DOMVS TACVINORVM

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Sab. Filius Sab. sor. **Syrupus de Citoniis.** Est confortatiuus stomachi, & sitis sedatiuus. Sciendum tamen, quod succus Citoniorum diutius conseruatur succo pomorum. Mina speciata est de natura specierum. Syrupus uero pomorum est frigidus & siccus, confortatiuus orificij, conferens pulsationi cordis, roborans animum, retinens uomitum, & fluxum uentris. Syrupus tamen qui fit de pomis Hierosolymitanis melior est, & pro huiusmodi operationibus, propter bonitatem coloris: Verum est minoris frigiditatis, propter ipsius dulcedinem.

Confortatiuus. Eligit in Syrupis medicinalibus, quod Luna sit iuncta Veneri & Ioui, in signis aereis et aquaticis.

D. **Syrupus Papaueris.** Eligitur contra uigilias, eo quod stuporem efficit. Et est conferens tussi & reumati. Et syrupus de Nenufare est conferens dolori capitis: & reumatibus descendenribus ad pectus, uel ad stomachum. Syrupus de Lemoncellis est frigid. & sicc. habens in se aliquid caliditatis propter corticem: uincit choleram, conferens stomacho, & appetitui. Meliorat digestionem, sedat uomitum, & prodest ebrietati.

Refrigeratiuus. Eligit in purgatiōe, quod Luna sit in Scorpione, uel in sua triplicitate. Detestatur tñ, si sit coniūcta cum Ioue, uel planeta retrogrado.

Iudæus. Laxatiuus. **Syrupus Rosa.** Eligitur syrupus de aqua Rosa. rubea: confectus propter uirtutes ipsius laudabiles. Et fit, acuendo ipsum cum scamonea: & simpliciter non acuendo. Et est possibile, quod temperetur cum syrnpo acetoso. Syrupus Viol. est temperatus in frigiditate & humiditate; lenit pectus & guttur, & ualet contra tussim cum febre, & lubricat uentrem. Syrupus de granatis cum menta confectus, est frigidus & siccus, sedans uomitū, & sitim, conferens cholerico orificio stomachi. Syrupus confectus cum thure, confert uariolis, rubori corporis, & mesthiræ, & similibus.

Filius Mun. **Syrupus Iulep.** Est temperatus, declinans ad frigiditatem & humiditatem. Extinguit caliditatem stomachi, consortans eum: & reprimit acuitatem febrium. Aqua mellita, cum speciebus, confert ægritudinibus frigidis: cuius mundificatio minor est mundificatione mellis. Laxat uentrem siccum, sed premit stomachum, & intestina parata ad expellendum superfluitates: & retinet cibum inuentum in stomacho, & confortat distribuentes ipsum per partes corporis.

Refrigeratiuus. Eligitur ut fiat hæc dispositio camerarū, Luna existēte in signis fixis, seu bicorporeis, et Luna & ascendens sint fortunati a domino ascendētis (alias, a domino tertij.) Prohibet hæc constitutio camerarū fieri, cū infortunæ fuerint in angulis, tertia domo, et eius opposito.

Sab. Sera. **Rob de Ribes.** Rob de myrtillis confert fluxui cum tussi. Rob de cellis, est frigidus, conferens tumori gulæ ex caliditate. Rob de nucibus est calidum, conferens inflammationibus gulæ ex frigiditate. Rob agrestæ frigid. & sicc. alterat choleram, uomitum reprimens, & sitim, uentrem stringit. Et similiter Rob de aceto citri, uerumtamen est fortioris operationis. Rob de prunis confert febribus cholericis, quando uenter est strictus.

Ra. Gab. **Cameræ æstiuales.** Eligunt̃ tēpore æstiuo Cameræ Septētrionales, inuestitæ plurib. suppositis pānis subtilib. et raris, aspersę odoramētis fri. et aqs dulcib. et bedurg, amplis, plenis spēbus fri. redolētibus herbis, et fructib. frigidis odoriferis: quę fumigant̃ etiā cum sandalo & camphora: & rorant̃ panni p̄dicti aqua rosa. tēperata, cū uino odorifero. Et per hanc dispositionē camerarū, & conuersationē alicuius in eis nudo corpore, fit ꝓhibitio a calore uehemēti, eo q̃d aer est tunc frigidior nobis. Et cum hęc operari non possumus, induimus corpus uestimētis, & caput cooperimus biretis, quæ sunt calidiora nobis: & præcipue cum aerem calidum circūdantem nos, & mixtum uaporibus nostri corporis, rectificare cum flabellis non possumus.

Cameræ hyemales. Eligit̃ in Cameris hyemalib. ut habeant̃ carbones ignē diutius continētes, & ligna nō hñtia malas q̃litates. sicut sunt ligna ficus, et similia. Et Cameræ suffumigent̃ suffumigationib. aromaticis calid. sicut neda ambræ. Et ostia cameræ sint disposita ad orientē, & in cameris lecti leues & molles sint. Nā hæc cōstitutio cameraꝝ sitim efficit, et ciboꝝ descensum festinare facit añ horā debitā, et uniuersalit̃ sicut balnea cooperant̃ post cibū. Et cū cameræ inficiunt̃ forte cimicibus, suffumiget̃ suffumigationib. nucū cupssi, et odoramēto neptę albæ, tūc interficiunt̃. Et si accipiat̃ auripigmentū ductū cum aqua in aliq̃ uase, et roret̃ cum ea locus continens muscas. Itē herba sancti Iohannis scarletza, uel eius flores, ualet contra cimices.

Apta huc quę supra fol. 35. Canone. 39.

Syrupus Cit. Syrup. Pap. Syrup. Rof. Syru. Iulep. Rob de Ribes. Cameræ æstiuales. Cameræ hyem.

De mutatione Aeris, occasione Ventorum, & temporum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
H	267	Ventus meridionalis.	Cali. & humi.	Cal. in 2. hu. in 1.	Transiens per bonam regionem.	Pectori.	Perturbat sensus.	Cum camphora, & aqua ros.	o	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Autumno.	Septentrionali.
G	268	Ventus Septētrionalis.	Cali. & sicc.	Fri. in 3. sic. in 1.	Transiens per aquas dulces.	Clarificat sensus.	Pectori, & tussi.	Cum balneo, & uestimēto.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F	269	Ventus orientalis.	Temperatus.	Temp. cal. in 1.	Trāsiens per aquas, & prata pulchra.	Multiplicat spiritus.	Ophtalmiæ, & corizæ.	Cum aqua florum.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
E	270	Ventus occidentalis.	Alicuius ꝑtiæ.	Tpa. f. in 2. al. i 1.	Decliuis Septentrionalibus.	Procurat digestionem.	Tremori, & frigori.	Cum calefactione.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
D	271	Ver.	Temperatum.	Tpa. hu. in 1.	Medium ipsius.	Vniuersaliter animalibus, & terræ nascētibus.	Corporibus immundis.	Mundificādo corpora.	o	Temperatis.	Iuuenibus.	Nullis ꝓportio.	Temperatis.
C	272	Aestas.	Cali. & sicc.	Tempera. in 2.	Principium ipsius.	Dissoluit superfluitates.	Impedit digestiōem ratione choleræ.	Cum infrigidantibus humidis.	o	Frigidis.	Decrepi. et seni.	Nul. ꝓportioat.	Montanis.
B	273	Autumnus.	Alicuius ꝑtiæ.	o	Medium eius.	Gradatim ꝓcedētibus ad contraria.	Tēparatis cōplexionibus.	Cū rebus humectantibus, & balneo.	o	Temperatis.	Adulescentib.	Nul. ꝓportion.	Temperatis.
A													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

DOMVS TACVINORVM

Hip. G. **Ventus Meridionalis.** Regio Meridionalis consistit in dextra parte, respiciente uersus Orientem. Et est regio calida, eo quod declinat uersus eam: & distat modicum a circulo Augis (in alio, axis) & est humida: propter uapores dissolutos, & magno mari circumdante. Et hebetat motum, & corpora, perturbat sensus, prouocat paroxismum epilenticum. Inducit soda, replet cerebrum superfluitatibus, & maxime humidis, & debilitat digestionem.

Hip. G. **Ventus Septentrionalis.** Regio Septentrionalis est opposita regioni Meridionali, ex parte sinistra consistens, respicienti uersus Orientem. Cuius complexio est frigida & sicca: eo quod elongatur egressus (in alio, incessus) Solis a loco illo. Nam sol transit per eum, cum est in circulo Augis suæ, & tunc distat longius q̃ possibile est a terra. Et hæc regio humores mundificat, clarificat spiritus, & sensus corroborat, prohibens fluxus reumatis: & obest complexionibus frigidis. Hippo. opinatur, quod uentus est äer motus, Arist. uero dicit, quod est uapor descendens a terra.

Hip. G. **Ventus Orientalis.** Regio Orientalis, quæ Arabice dicitur Sabel, uersus ortum Solis, est temperata, declinans ad caliditatem, & siccitatem. Temperata, quia Sol non elongatur ab ea in tantum, quod remaneat frigida: nec tantum appropinquat, quod sit calida, sicut accidit aliis ab ipsa: quæ propter suam temperantiam efficit habitudines temperatas, & corpora sana, uirtutes fortes, & habitatores coloratos, albo & rubeo colore.

Hip. G. Ari. **Ventus Occidentalis.** Regio Occidentalis Arabice dicitur Dubur, & est sicut regio Orientalis, non simpliciter temperata, sed declinans ad frigiditatem & siccitatem. Non simpliciter temperata dicitur, quia Sol non immittit radios suos mane super eam: & habitantes in regione illa, sentiunt in crepusculis matutinalibus frigus, & in serotinis calorem, sicut in autumno sentitur. Sunt alioqui octo uenti, quorum quilibet declinat uersus unum latus quatuor primorum, & uniuscuiusq; complexio istorum octo, est secundum naturam illius ad quam declinat.

Hip. D. **Ver.** Principium temporis Veris est, quando Sol ascendens, intrat primum punctum Arietis, uidelicet decimoquinto Martij. Cuius natura est temperata, propter incessum Solis super lineam rectam æquinoctialis: & ultimum eius, quando Sol consistit in ultimo Geminorum. Et tẽpus Veris continet tres menses, propter tria signa: mense uero secundo intrat Sol Taurum, uidelicet decimoquinto Aprilis, & egreditur in medietate Maij. Et quilibet illorum mensium, natura assimulatur alteri propter uicinitatem. Et sic se habent omnia tempora.

Hip. D. **Aestas.** Principiũ Aestatis est, quãdo Sol intrat primũ gradum Cancri, uidelicet. 16. Iunij: finis uero eius, est, quãdo Sol est in fine Virginis. f. 16. Septembris. Mensis uero secũdi, Aestatis principiũ est, quãdo Sol intrat primũ gradum Leonis. 18. Iulij: & finis ipsius, quando intrat primum gradum Virginis. 18. uidelicet Augusti. Cuius natura calida est & sicca: eo quod Sol existens in ascensu suo, quantũ plus est possibile uersus Septentrionem incedit, ad cenith capitis nostri, & calefacit nos. G. & Hippo. opinantur, quod principium Aestatis sit, quando oritur Gallina, seu frons Tauri, & est principium messionis.

Hip. D. **Autumnus.** Principium Autumni, est, quando Sol incipit descendere, intrans principium Libræ. 18. uidelicet Septembris: tunc conuertitur Septentrio uersus temperantiam, declinans ad meridiem: cuius ultimum est Sagittarij decimoquarto uidelicet Decembris. Mense uero secundo est descensus Solis in primum gradum Scorpionis decimoseptimo uidelicet die Octobris. Vltimum ipsius est decimoquarto Nouembris. Huius uero natura temporis est frigida & sicca, temperate: sicca, propter siccitatem æstatis remanentem: & frigida, propter adproximationem hyemis.

Apta huc quæ supra fol. 35. et seq. Cano. 30.

K 2

Ventus Meridionalis. Ventus Septentri. Ventus Orientalis. Ventus Occidentalis. Ver. Aestas. Autumnus.

De mutatione Aëris, occasione temporũ, & partiũ ciuitatum. Seu de regionib. epidimijs, & cum præseruatiua.

Iuuamenta rationabilia.

1	2 Numerus	3 Nomina	4 Naturæ	Gradus	5 MELIVS EX RE ipsa quam queris.	6 IVVAMENTVM eius.	7 NOCVMENTVM eius.	8 REMOtio Nocumenti eius.	9 Quid generat.	10 Cõplexiones.	11 Aetates.	12 Tempora.	13 Regiones.
H	274	Hyems.	Frigida, & humida.	o	Contigua Veri.	Meliorat digestiones.	Generant flegma.	Calefactio cũ igne, uel uestimento, seu balneo.	o	Cali. & sicc.	Iuuenibus.	Non proportionata ei.	Maritimis.
G	275	Regio septẽtri.	Frigida, & sicca.	o	Habẽs bonas aquas, & terram superficiei bonam.	Inducit fortitudinẽ, & prudentiam.	Pectoribus strictis.	Cum obtẽperatione mensium.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
F	276	Regio meridio.	Calid. & sicc. (in alio, fiumi.)	o	Distans a mari, & appropinquans septentrioni.	Inducit largitatem, et atacruatem.	Variolis & morbillis, digestioni, et intellectui.	Confortãdo stomachum, & caput	o	Frigi. & sicc.	Senectuti.	Autumno.	Existẽtib. iuxta polũ Septriona.
E	277	Regio oriẽtalis.	Temperata.	o	Septentrionalis, circa partẽ meridionalẽ, habens interpositionem.	Fere omnibus uirtutibus.	Quiã multorum fulgurũ, & terræmotuum.	Cum secessu in subterranea.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
D	278	Regio occidẽta.	Variabilis temperanter.	o	Insulæ Alabor.	Manifestationi minerarum.	Complexiones deuiare facit.	Cum rectificantibus ipsas.	o	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Septentrionalibus.
C	279	Aẽr epidimico.	Malum periculosum.	o	Cuius nõ corrumpitur substantia.	Destructioni inimicorum.	Animalibus terræ nascentibus.	Cum fumigationibus contrarijs.	o	Nullis.	Nullis.	Malis omnibus.	Malis uniuersaliter.
B	280	Tyriaca.	Calida, & sicca.	o	Quæ liberat gallum toxicatum.	Tussi, & ægritudinibus fri. & sicc. (alias, toxicis.)	Vigilijs.	Cum infrigidãtibus, sicut aqua hordei, & similibus.	o	Frigi. & humi.	Senect. & senio.	Hyemi, & tẽpori opportuno.	Vbi nocumentum.
A													

DOMVS TACVINORVM

Hip. D. **Hyems.** Initiū Hyemis, eſt deſcenſus Solis in principiū Capricorni: & eſt finis declinationis eius uerſus medium Decēbris: & ultimū eius eſt deſcenſus uerſus extremitatem piſciū in Martio, ubi eſt circulus aſcenſionis meridionalis. Initiū uero eſt menſis ſecundi, exiſtentia Solis in Ianuario: & ultimū in Februario. Et poſsibile eſt, quod unus circulus uenit uno die ante, uel poſt, cuius natura eſt frigida & humida, propter elongationem Solis a cenith capitis. Hipp. uero opinatur, quod principium eius ſit, quando occidit Gallina, ſeu frons Tauri, quod eſt tempus ſeminandi.

Hip. D. **Regio Septentrionalis.** Regiones exiſtentes ſub polo Septentrionali, ſicut Sclauonia, & ſimiles, ſunt fortis frigiditatis, & ſiccitatis: quarū incolæ ſunt ampli pectoris, & prudentes, et horribilis diſpoſitionis propter occultationē caloris: & ſunt ſubtiliū tibiarū, propter exceſſum caloris ipſius, ab extremitatibus, & ſunt tamē longæ uitæ, propter bonā digeſtionem ipſorū: & ſunt parum bibentes, eo quod multum comedunt: quorū mulieres ſunt fertiles: eo quod non mundificantur a menſtruis, propter frigiditatem aquarum, quibus utuntur: & ſunt pauci lactis, & difficilis partus: & earum eſt ſtrictus uenter.

Hip. D. **Regio Meridionalium.** Regiones exiſtentes ſub polo meridionali, ſicut Aethiopia, ſunt fere contrariæ diſpoſitionibus ſeptentrionalibus, quarū complexiones ſunt calidę & humidæ, multarum corruptionum: quarum aquæ ſunt turbidæ, & ſalſæ: & colores incolarū ipſarum ſunt nigri: quibus feſtinat ebrietas, propter debilitatem capitis, & humiditatem ipſorum: ad quorum uiſcera multum deſcendit flegmatis: ex quo minuitur appetitus, & debilitatur ipſorum digeſtio, frigiditatem ipſorum prædicta augente. Quorum & diſpoſitiones ſunt ſuaues, uitæ breuis, & uentres molles: propter malam digeſtionem.

Hip. D. **Regio Orientalium.** Regionū Orientalium, aër eſt clarus, & temperatus ſicut Ver: uerumtamen declinans ad ſiccitatem. Quarū cibi ſunt temperati, & aquæ dulces, claræ: eo quod Sol non diu moratur ſuper eis, ut efficiantur ſalſæ: nec elongatur ab eis, ut fiant turbidæ: quarū regionum incolarum colores ſunt albi, mixti rubori, & corpora pinguia, uoces claræ, ægritudines paucæ, figuræ pulchræ, ſomnia ſublimia, frutices multi, arbores grandes. Natura gnaui & prudentes, propter temperantiam qualitatis ipſarum, quinimo ſunt gentes ſuauitatis & quietis.

Hip. D. **Regio Occidentalium.** Aër declinans ad caliditatem & humiditatem, non eſt clarus: quarum cibi ſunt calidi, aquæ turbidæ: eo quod Sol non oritur mane ſuper eis. Quarum in æſtate aëris eſt frigiditas, & ſero caliditas Solis, ſicut accidit in autumno. Propter quod uirtutes eorum ſunt debiles, & colores ipſorum mali, & ægritudines multæ. Regionum uero mediarum inter has, complexio eſt mediocris, cuius natura ſimilis eſt, naturæ illius cui adproximat, cum diminutione aliqua.

Hip. D. R. **Aër epidimitus.** Cum fuerit aëris odor horribilis, & aderit multiplicatio uariolarum, & ægritudinum corruptarum & mortalium, morandum eſt in criptis, ſeu in domibus ſubterraneis, & ſiccis, & in manſionibus, longe uidelicet ab habitationibus: & loca ſunt roranda cum aceto, & ſuffumiganda cum thure, & folijs myrti, & ſandalis: & comeſtio eorum aſsiduetur cum aceto præparata. Et etiam potatio aceti lymphata. Et euacuentur corpora, & mundificentur cum medicinis, & minutioribus Aſsiduetur & comeſtio boli armeni loti, & odoratio aquæ roſ. & Camphoræ.

G. Hip. **Tyriaca.** Completur poſt 10. annos, & operanē cum ea uſq; ad 30. annos, & finitur eius operatio in 40. Et cum aliquis morſus uenenoſe, biberit ex ea ſcyathū unum, cum uino, & unxerit membrum morſum, confortat cor, & educit uenenum extra. Et incidantur membra morſa ſcorpionum, & ligentur ſuper eandem partem, & incipiat minuere ægrotum, & dare uinū mixtum cum aloës. Et comprime carnes, & pone ſuper locum morſum. Et detur etiam in potu thus maſticatum ſigillatum, Luna in ſcorpione, in lapide Baſar inſculpta, ſit figura ſcorpionis: Luna etiam exiſtente in ſcorpione, qui etiam unus ſit ex angulis aſcendentis. Et prouocat uomitum mox illius qui toxicatus eſt, cum lacte. Apta hæc quę ſupra fol. 35. Cano. 39. 40.

Hyems. Septētrio. Meridies. Oriens. Occidens. Aër epidimitus. Tyriaca.

ET FORTE aliquis legens hunc Librum meum, dicet, quod uixi longo tempore, nec indigui auxilio huius libri: multoties enim immiscui multa diuersa cibaria in stomacho simul & semel, & accidit mihi contrarium dispositionis eorum, quæ dicta sunt: eo quod nõ euenit mihi inde nisi bonũ. Verũ si cogitasset dicens hæc, quod Deus dñs noster, si condemnaret suũ peccatorem incontinẽti ex primo peccato, nullus peccaret. Si fur etiã puniretur de primo furto quod cõmitteret, nullus furaret. Et si cognouisset corpus humanũ similari terræ. Nam quãdo cultor studuerit super culturã terræ, seminando bona semina, & irrigando eam aqua moderate, & extirpauerit uepres, & inutiles herbas, accrescũt ei exinde prouẽtus: sin aũt, ecõtrario. Si ergo terris hoc accidit, quid corpori humano? Si quis igit̃ hoc modo prædicto fuerit opinatus, contradicet sentẽtiæ philosophicali. Nam signũ est in hoc, quod Caui, uel Gaui, in uere comedũt herbas, & mundificant eorũ corpora uomitu. Et huic simile accidit pluribus aĩalibus. Et possibile est, q̃d aliquis infectus opponet contra ea quæ diximus, de operatione proprietatis, absq; uia probationis: æstimans, quod omnia probatione carentia, non sint alicuius iuuamenti, propter quod non sit curandum de eis. Nos uero dicimus, ꝙ non est de proposito, neq; sapientia, negligere iuuamentũ q̃d ex Syrupo acetoso accidit ad extinguendam choleram, donec certificetur ex probatione de operatione eius: imo uti debemus eo, relinquentes inquisitionem probationum, semper adhærẽdo operationi ipsius. Nec debemus ab aliquo labore huius Libri reprehendi: sed parcatur nobis, & doctori nostro: eo quod æstimari debet ueraciter, quia ex toto ingenio, et cogitatione nostra inquirentes, nullũ librum dimisimus taliter ordinatũ, quẽ non legissemus cum præsentẽ librum composuimus, ad hoc quod approximaretur cordibus dominorũ, & amicorꝝ nostrorũ. Rogabimus igitur Deum, ut perducat nos ad uiã congruitatis, et ꝙ præbeat nobis intellectũ habendi noticiam glorificandi, & laudandi eum sicut suæ pertinet maiestati, Amen.

CANON AVTORVM

margine citatorum.

Al.	Albes	Buc.		Filius Alb.	
D.	Dioscorides	El.	Elken	Gab.	
Filius Mun.		Filius Mes.		Gl.	Glous.
G.	Galenus	Gi.	Giprianus	Ia.	Iabes
Ha.	Hali.	H.	Hippocrates	Ioh.	Iohannicius
Ie.	Iesu	Ieh.	Iehus	Is.	Isaac
Io.	Ioannes	Ior.	Iordanus	Mas.	Masnoe
Iu.	Iudæus	Ma.	Maymo	Mu.	Museia
Mes.	Mesue.	Mun.	Mundinus	Ra.	Rasis
Or.	Oribasius	P.	Paulus	Schi.	Schiarchandi
Rog.	Rogerius	Ru.	Ruffus	The.	Theodosius

¶ LIBER ALBENGNEFIT Philosophi, de Virtutibus MEDICINARVM, ET CIBORVM, translatus a Magistro Gerardo Cremonensi de Arabico in latinum.

EX ANTIQVORVM LIBRIS, hunc librum aggregaui de uirtutibus Medicinarum, & Ciborum, in quo mentem meam diu fatigaui, & posui eum occupatiōem meam, fundendo preces in eo, quod DEO sublimi & glorioso appropinquat. quia per ipsum iuuamentum cōmune, & proprium speraui, ultra id, quod in cognitione illius est de iuuamento in arte Medicinæ.

Medicinæ autem intentio est, sanitas: & est secundum duos modos. Primus modus, est cognitio complexionum corporum hominum. Secundus est, cognitio Medicinarum, & Ciborum, quorū cognitione existit sanitatis permanētia in sano, & ipsius reditio super infirmum: & sunt materia curationis per medicinam, & electionem eius. Qui autem uirtutem Medicinarum simplicium, et Ciborum cognitionem uult habere, est indigens cognitione uiarum quibus earum uirtutes, & ipsarum operationes inueniuntur. Et hæ quidem uiæ sunt. 8. Vna earum est, ut sit medicina, cuius uirtutem experiri uult aliquis, uacua a qualitate adquisita accidentali. cuius exemplum est in medicina simplici, aqua frigida, quæ per accidens corpus calefacit, quando super ipsum funditur: quoniam infrigidat cutem, & aggregat eam, & inspissat ipsam, quam ob rem coärtantur uapores qui exspirabant, quare calefacit corpus propter illud: sicut aqua calida infrigidat per accidens, quoniam rarificat corpus, quare respirant uapores calefacientes, & infrigidatur corpus. Et secunda est, ut sit ægritudo, in qua experitur medicina simplex. sicut febris ethica. Et tertia est, ut ea medicentur ægritudines contrariæ, donec certificetur. Et quarta est, ut sit uirtus medicinæ æqualis uirtuti ægritudinis, quæ cum ea medicatur, donec declaretur operatio eius in ea sufficienter. Et quinta est, ut consyderetur operatio medicinæ, an sit operatio eius in calefactione, & infrigidatione hora qua recipitur. Nam si non calefacit nisi post spacium, cum in principio infrigidauerit, tunc calefactio eius non est nisi per accidens: & similiter etiam si non infrigidat nisi post spacium, & iam in principio rei calefacit, tunc infrigidatio eius non est nisi per uiam accidētis. Et sexta est, ut consyderetur operatio eius in omni corpore, & in omni hora, quare est eius infrigidatio, & ipsius calefactio una res semper. Nam si est ita, tunc operatio eius est per naturam: & si non est ita, tunc operatio eius est per accidens. Et septima est, ut sit calefactio medicinæ in illa re, ad

Medicinæ intentio, sanitas.

Cognitio Medicinarū & Ciborū discitur octo uijs.

1 2 3 4 5 6 7

quam comparatur calefactio eius, aut ut ipsius infrigidatio non sit in alia. Nam si non comparatur calefactio eius, nisi ad corpus hominis, tunc oportet, ut dicatur, quia calida est ex uia qua calefacit corpus hominis, non propterea quod faciat illud in alio animali. Nam non oportet propterea quod Iusquiamus infrigidat corpus hominis, ut infrigidet corpus Turdorũ, quibus est cibus. Non oportet propterea, quod Nigella soluit hominem, & non nutrit ipsum, ut soluat Coturnicem, cuius cibus est. Et oleum nutrit hominem, et non interficit ipsum, sed interficit omne animal

8 cui non est sanguis. Et octaua est, ut distinguatur inter medicinam, & cibum. Sciatur ergo, quod Medicina est illud, quod calefacit corpus, aut infrigidat ipsum. Et Cibus facit id: quoniam addit in substantia corporis, & augmẽtat ipsum. Inquit G. Nos nominamus totum, quod facit stare substantiam nostram, & augmentat nos, Cibum: & totum quod mutat naturam nostram, Medicinam nominamus.

Medicina.
Cibus.

Viæ aliæ cognitionis Medicinarum, & Ciborum.

Et ex ijs iterum quibus extrahuntur uirtutes medicinarum, & ciborum sunt istæ aliæ, & sunt istæ quinq;, quæ stant loco eius utenti eis, quo dicatur operatio eius, et quo multiplicabitur ratiocinatio. Vna earum est

1 uia sumpta ex uelocitate alterationis rei, & difficultate alterationis eius.

2 Secunda uia est sumpta ex uelocitate cõagulationis eius, & difficultate

3 4 cõagulationis eius. Tertia est uia sumpta ex sapore rei. Et quarta est uia

5 sumpta ex odore rei. Et quinta est uia sumpta ex colore rei. Prima autem quæ est ex uelocitate alterationis, & difficultate eius, est, quod omnis medicina cuius alteratio est uelox ad naturam ignis, est calida potentia. Verumtamen non est necessarium, ut illud ex medicinis, cuius est hæc uia, calefaciat corpus hominis, imo non oportet necessario: nisi quando est subtilis substantiæ, solidum, durum, in quo non sunt superfluitates, uel uacuitates: quoniam non est grossę substantiæ, aut quæ est rari corporis, possibile est ignis resoluat illud, & conuertat illud uelociter ad naturam suam, et caliditas corporis non faciat illud cum eo: fit ergo per hanc caussam, ꝙ non calefacit corpus. Et scitur, quod medicina, in qua agunt duæ caliditates, caliditas ignis, & caliditas corporis hominis, non est nisi subtilis substantiæ, rari corporis: sed caliditas ignis potest super illam, & uincit eam uelociter. Hoc cognoscitur duabus rebus: quarum una est Oleum, & altera est Arundo sicca, et Pilus. In oleo quippe quando adproximat igni, inflammatur ab eo: & quando occurrit corpori hominis, non calefacit ipsum calefactione manifesta uelociter. Et ratio ꝙ oleum inflammatur uelociter, et non calefacit corpus hominis, quoniã oleum est uiscosum, grossæ substãtiæ. Cum ergo occurrit corpori, adhæret ei, & fit difficilis separatio eius ab ipso: quoniam non est possibile, ut attenuetur, & subtilietur per aërem uelociter, & penetret, & perueniat ad interiora cor-

poris: quia significatio illius est, quia quãdoq; ponis in uase super ignem aquam & oleum, de quibus primo finitur aqua, remanet oleum ultimo. & Arundo, et Pilus, quando occurrunt corpori hominis, non calefaciũt ipsum. Et scitur, q quando medicina est quam præparat ignis, & non calefacit corpus hominis, ex duabus rebus id fieri: quarum una est substantia caliditatis, & secunda natura materiei. Ignis uero est subtilior res, & calidior, qui submergit in corporibus: de proprietate cuius est, ut adurat ea, donec perueniat ad profundũ eorum in spacio breui: & facilis fit penetratio eius per separationem partium eorum, & eorum subtiliationem, & conuersionem eorum ad naturam suam. At uero caliditas corporum hominum, non est nisi uaporosa, grossa, debilis, non ualens agere in eis hora qua occurrit eis, operatione qua resoluat ea, & conuertat ipsa ad naturam suam. Et omnia quidem, quæ calefaciunt corpus, indigent, ut in eis agat caliditas corporis in primis, & mutet ea, donec ei reddatur post illud, q calefaciunt corpus: hæc est ergo causa, quæ est propter substantiam caliditatis. Caussa autem quę est ex natura materiei, est, quod ista duo, scilicet Arundo, et Pilus, non est in eis possibile, ut diuidantur, neq; trahãtur, neq; frangantur per attractionem, fractura qua fiant in termino pulueris: omne uero de quo est uoluntas, ut calefaciat corpus, indiget, ut diuidatur in minores partes q̃ sunt, donec fiat ei facile suscipere operationem caliditatis corporis, & impressionem eius in ipso, & mutationem eius, qua immutet ipsum: & ex caussa hac, quod calamus fit aromaticus, calefacit corpora hominum, plus q̃ faciat ea ex speciebus calami quæ sunt apud nos. Secunda uia est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius. Dico ergo, quod duæ istæ uiæ sunt necessariæ in inquisitione de uirtutibus medicinarum & ciborum. Verũtamen prima quę est sumpta ex uelocitate alterationis eius, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarum calidarum potentia. Et secunda quæ est sumpta ex uelocitate cõagulationis, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarũ frigidarum potentia. Et secundum hoc, quando sunt duæ res, quarum esse in grossitudine substantiæ & subtilitate eius, occurrit secundum similitudinem unam, tunc illa earum quæ difficilius sumit cõagulationem per frigus, est certe frigidioris complexionis: & quando sunt duæ res, quarum esse in subtilitate substantiæ, & grossitudine, non occurrit secũdum similitudinem unam, tunc si est grossitudo substantiæ unius earum secũdum frigiditatem alterius, utræq; simul cõagulantur secundum similitudinem unam: uerũtamen unam earũ, & est illa, quæ est grossioris substantiæ, æstimat aspiciens eam, quia est uehemẽtis cõagulationis. & caussa in illo est, substantiæ grossæ: quãuis frigus complexionis unius earũ, sit ue-

Ignis calor.

Calor corporis humani.

Velocitas, & difficultas coagulationis.

hementius grosſitudine alterius. Et in illis, quæ ſecundum contrarium ſunt, non eſt poſsibile ut ſit coāgulatio earū, utraq; in quantitate temporis unius, imo oportet ut illa, quæ ex duabus illis eſt frigidioris complexionis, aut groſsioris ſubſtantiæ, cöaguletur in ſpacio temporis minoris, & ſit coagulatio illius, quæ eſt minoris frigoris, et minoris groſsitudinis aliarū, in ſpacio temporis longioris. Et ſimiliter etiā occurrit res in hoc, ut ſit una earum durior multum, & durior parū, comparatione ſua: illud enim non accidit ei, niſi ſecundū quātitatem ſuperfluitatis eius, in uno duorum

Iudiciū rei per Saporem.

modorū neceſsario. In tertia uero, quæ eſt uia ſumpta ex ſapore rei quæ guſtatur, dico: quia cum corpora ſint compoſita ex elementis, & elementa ſint inæqualium quantitatū in compoſitione corporum, propter diuerſitatem quantitatū elementorum, et in omni compoſitione eorū ſint proprietates multæ, & fiant ſaporibus etiam, propter diuerſitatem quantitatum harū, proprietates multæ, & cum ſint ſapores multi, neceſſarium fuit inſtrumentū, quo diſtinguatur inter illum qui ex illis eſt cōueniens corpori, et illū qui eſt incōueniens corpori. Poſuit ergo Creator benedictus, & ſublimis illud inſtrumentū, ſcilicet Linguam, & poſuit eam multi ſenſus: & poſuit illud quod continuatur ei ex numeris, multi numeri: quod eſt, quia continuātur ei. 7. numeri: ut propter illud, quod eſt ei de ſuperfluitate ſenſus, diſtinguat per eam, inter illud quod occurrit ei de calido, frigido, humido, ſicco: & diſtinguatur inter incōueniēs, & cōueniens corporis: & cum res cōuenientes corpori ſuperfluant, et ſint quędam earum plus cōuenientes naturæ corporis, & quędam earū minus diuerſæ naturæ corporis, oportet ut ſint etiā quædam earū plus diuerſæ naturæ corporis, & quædam earū minus, ut ſint qualitates rerū quæ guſtantur multæ,

Sapores ſimplices ſunt octo.

ſcilicet ſapores earum. Dico ergo, quod qui ex ſaporibus ſunt compoſiti, ſunt infiniti, qui non fiunt, niſi ab additione, & diminutione in compoſitione. Singulares autē, & ſimplices ſunt octo, & ſunt, Ponticitas, Amaritudo, Acuitas, Acetoſitas, et Stipticitas, Salſedo * Humectuoſitas, et Dulcedo. Et ſunt iſti guſtus ex diuerſitate ſubſtantię corporis, quod guſtatur in ſubtilitate, & groſsicie: & ex diuerſitate complexionis eius. Diuerſitas autem ſubſtantiæ corporis eſt: Quoniam ſi eſt groſsa, fit cauſsa groſsiciei eius aut dulcis, aut ponticus, aut amarus. Et ſi eſt ſubtilis, fit cauſsa ſubtilitatis eius aut acutus, aut acetoſus, aut unctuoſus. Et ſi eſt media inter ſubtilitatem, & groſsiciem, fit aut ſtipticus, aut ſalſus. Ex diuerſitate complexionis quoq;: Quoniam ſi complexio ſubſtātiæ calida eſt, fit guſtus eius amarus, aut acutus, aut ſalſus. Et ſi complexio eius eſt frigida, fit guſtus eius, aut ponticus, aut acetoſus, aut ſtipticus. Et ſi complexio eius eſt media inter calidum & frigidum, fit ſapor eius, aut dulcis, aut unctuoſus. Compoſitio autem ſpecierum ſubtilitatis ſubſtantiæ, & groſsitudinis

* Alias, unctuoſitas.

Nouem sunt species cōpositionis subtilitatis substantiæ, & grossitudinis eius.

eius cum speciebus, caliditatis complexionis substantiæ, & frigiditatis
eius facit nouem species compositionis. Quarum una est species cui non
est Sapor ex corporibus: & est media inter subtilitatem partium, et gros-
situdinem earum, & inter complexionem frigidam & calidam. Et octo
species reliquæ, sunt illæ, quibus fit gustus. Nam ex compositione sub-
stantiæ grossæ, complexione frigida, generatur sapor Ponticus. Ex com- 1
positione substantiæ grossæ, complexione calida, generatur sapor A- 2
marus. Et ex compositione substantiæ grossæ, cum media complexio- 3
ne inter calidam & frigidam, generatur sapor Dulcis. Et ex compositi- 4
one substantiæ subtilis, cum complexione frigida, generatur sapor Ace- 5
tosus. Et ex compositione substantiæ subtilis, cum complexione calida, 6
generatur sapor Acutus. Et ex compositione subtilis snbstātiæ, cum me- 7
dia inter calidam & frigidam, generatur sapor Vnctuosus. Et ex compo- 8
sitione, inter grossitudinem, & subtilitatem substantiæ mediæ, cum com
plexione frigida, generatur sapor Stipticus. Et ex compositione substan- 9
tiæ mediæ inter grossitudinem, & subtilitatem, cum complexione calida,
generatur sapor Salsus. Dico ergo in diuisione gust.uum, q̃ omne quod occurrit linguæ, aut non agit in sensu gustus, aut agit in ipso. Si ergo non agit in ipso, nominatur Thesien, et est illud cui non est sapor. Aut est simplex, sicut aqua, quæ est elementum. Aut est corpus compositum, super quod non uincit calor, neq; frigiditas, sed est temperatum. Aut est decliue parumper ab æqualitate ad frigus: sicut sunt medicinæ quæ nominantur opilatiuæ. Et opilatiuæ sunt secundum duos modos. Modus primus est, terrestris siccus, quod ex siccitate exsiccat corpus, sicut Amylum, & Thucia, & Cerussa plumbi, & Climia, & Calx abluta, & Hemathites: quando abluitur unumquodq; eorum decenti ablutione, et quæ sunt eis similia. Secundus est uiscosus humidus, qui humectat corpora. sicut oleum saporitum, & albugo oui, & caseus recens, et pingue ex corpore porci, & cæra saporita, abluta, colata: & sicut malua agrestis & domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasuræ eius. Et ista diuersificantur in uiscositate sua. quoniam super albugine oui est terrestreitas magis uincens, & super oleum saporitum aèreitas est magis uincens. Quod autem non agit in sensu gustus, est, quoniam simplex est, sicut aqua: & sensus est compositus. Simplex uero non efficit in cōposito operatione compositi: propterea, quod nulli rei agenti naturali inest ut agat, nisi in eo quod est simile ei potētia, ut extrahat illud ad effectum: neq; paretur ei, etiam quod est simile similiter, q̃a non recipit nisi quod in eo est potentia. Saporem autem simplicem, imposibile est esse in composito, neq; potentia, neque actu: & propter illud non recipit ipsum, neq; alteratur ad eum, sicut eius alteratio ad compositum, ex eo, propter conuenientiam eius ad ipsum in

Medicinæ opilatiuæ.

Isaac in dietis. Simplicia nō agunt in compositis, quod composita in compositis.

compositione. Quod si agat illud, quod occurrit linguæ in sensu gustus aliquid nunc ipsum, aut facit in eo nocumētum, aut in eo delectationem. Quod autem facit in eo delectatiōem, est illud, quod est decliue ei, quod delectat ipsum, & est simile complexioni corporis hominis, & est calidū & humidum, cum æqualitate: facit ergo in lingua ex delectatione simile ei, quod in reliquo corpore, ex delectatione, quādo occurrit ei aqua tepida. Illud autē quod est secundū hanc complexionem, scilicet aqua, super ipsum magis est uincens, nominatur Dulce. Et si aër super ipsum est magis uincens, nominatur Vnctuosus. Et omnis cibus delectationum, non nocens sensui, est aut dulcis, aut unctuosus, aut utrunq; aggregat saporem. Qui autem ex cibis est, quem cooperit alius ab istis duobus, non assimilatur, & non administratur, nisi cibus, & medicina. Qui autem efficit læsionem in lingua, trahit ipsam, mordicando eam: uel per inordinationem, quam facit. Sed mordicatio est species solutionis continuitatis, quæ per superfluam separationem, sicut calidum efficit, aut per superfluam aggregationem sicut frigidum. Separatio autem calidi, aut est cum grossitudine, et terrestreitate, aut cum subtilitate & igneitate. Et separatio quidem calidi cum grossitudine & terrestreitate, aut est talis, quæ separat uehementer, & nominatur Amarus. Aut talis, quod separationem efficit infra uehementem: & nominatur Salsus. Et separatio calidi cum subtilitate, & igneitate, nominatur Acutus. Et aggregatio quidem frigidi, aut est cum grossitudine, & terrestreitate, aut cum subtilitate, & aquositate. Aggregatio uero eius cum grossitudine & terrestreitate, quando uehementem efficit aggregationem, nominatur Ponticus: & si facit aggregationem, quæ sit infra uehementiam, nominatur Stipticus. Aggregatio uero frigidi cū subtilitate & aquositate, nominatur Acetosus. Iam uero manifestū est, quod Sapores sunt octo. Amarus, Salsus, & Acutus, & Ponticus, & Stipticus, & Acetosus, & Dulcis, & Vnctuosus.

Sapores octo.

Iam illud quod aggregat linguam, et exsiccat eam, et cōartat eam, et exasperat: et non in eo quod apparet tantum facit aggregationem æqualem a boni latere, sicut frigidum, imo facit aggregatiōem usq; in profundum eius inæqualem, & propter illud facit asperitatem eius, & exsiccat eam: si facit has operationes operatione forti, nominatur Ponticus. Et si facit operationem ut fortem, nominatur Stipticus. Et quādo non efficit aliquid horum quod diximus, imo contrariū illius, & abluit linguam, & abstergit quod est in ea, donec sibi adhærent aliqua ex rebus stipticis, & abstergit eam, & abluit ipsam, nominatur Salsus. Et si abstersioni eius superfluitas uirtutis addat super operationem salsi, nominatur Bauracus. Et quando abstergit salsus & bauracus, donec exasperat linguam exasperatione uehementi lædenti, nominatur Amarus. Et quando contingit, q occur-

rit linguæ, & facit in ea mordicatiōem, & corrosionem cum caliditate uehementi, nominatur Acutus. Et quando mordicatio, quam facit, est uacua a caliditate quam facit acutus, et cum illo facit in eo cui occurrit simile ebullitioni, nominatur Acetosus. Et quādo contingit, ꝙ quando occurrit linguæ, rectificat ex ea quod corruptum est, & sedat, et lenit asperitatem eius, & fit sicut unguentū, quod replet uacuitates, et impinguat maciē: tunc si occursus eius ad ipsam est cum dulcedine linguæ, nominatur Dulcis: et si non delectat eam delectatione dulci, nominatur Vnctuosus. Et sicut Bauracus est de genere salsi: similiter suauis, uel saporitus est de genere dulcis: quoniam efficit operationem duplicem ex lenificatione et sedatione. Verumtamen in suaui permiscetur humiditas aquosa multa, & tunc minuit eum a dulcedine sua.

Ponticus ergo est terrestris, qui aggregat & incidit, & constringit poros, sicut coria præparant: et præparat, & ingrossat, & infrigidat, et exsiccat. Et Amarus est terrestris, calidus, igneus: qui mūdificat meatus, et abstergit, & subtiliat, & incidit grossiciem, & calefacit nō uehemēter, et præparat sanguinē ad adustionem, & maliciā, & multiplicat in eo choleram citrinam: quoniā calefacit sanguinē, & exsiccat ipsum exsiccatione & calefactione forti. Acutus est igneus: qui subtiliat, & mūdificat, & calefacit uehemēter, et attrahit, & adurit, et resoluit. Et Acutus calefacit plus ꝙ̄ Amarus. Propter illud ergo exsiccat caliditatem, & inflāmat corpus uelociter, & adurit sanguinem, & mouet ipsum, & facit declinare ipsum in primis ad choleram citrinā: deinde ad melancholiam. Et Acetosus est frigidus, & aquosus: uerūtamen non est cum frigore forti: choleram refrænat, & sanguinē, et stringit uentrem, quādo stomachus & intestina sunt mūda, & subtiliat ea: et soluit ipsa, quādo sunt in eis flegmata multa: et infrigidat corpus, & incidit, et subtiliat, & aperit, et mundificat meatus: & expellit, & infrigidat in toto illo. Stiptici uero operationes, sunt infra operationes Pontici: qui infrigidat corpus, & exsiccat ipsum, et minuit carnem eius, & ipsius sanguinem, si assiduetur: & confortat stomachū, et stringit uentrem: & generat sanguinem melancholicum: & infirmat magnitudinem factam in hepate proprie: & nocet neruis, et membris neruosis omnibus, & superfluit in exsiccatione corporis. Verūtamen excitat appetitum ad cibum fortitudine sua. Salsus uero est terrestris, calidus, sicut in igne: qui adgregat, et opilat, & exsiccat: præter quod calefacit uehementer. Dulcis, calidus, temperatus in illo mollificat & digerit: præter quod calefacit manifeste: & soluit uentrem, et mollificat stomachum: & conueniens pectori, & pulmoni, tenerum efficit corpus, et multiplicat sperma: & assiduatio eius multiplicat choleram, et sanguinem, & commouet ægritudines factas ex eis, et generat opilationes, & apostemata in hepate,

& in splene: & præcipue quando membra sunt præparata ad illud: sicut fit in febricitantibus et habentibus hepata calida. Vnctuosus uero est aquosus, et aëreus: qui humectat et lenit, et mollificat stomachũ, pręter q̃d calefacit manifeste: et mollificat stomachũ, et soluit uentrem, et sanat uelociter ante sufficientiam cibi: et præcipue febricitantes, et habentes hepata calida, et stomachum calidum: et lenit uentrem, et humectat ipsum, et addit in flegmate, et retardat cogitationem, et multiplicat somnum. Et dico, quod Ponticus et Acetosus, in frigore sunt æquales: uerumtamen Ponticus est grossus & terrestris, et Acetosus est subtilis, aquosus. Et plurimũ operationis Pontici, est in manifesto corporis: quoniam est tardæ penetrationis: et plurimæ operationis Acetosi, est in profundo corporis: quoniam penetrat uelociter in corporibus sensibilibus. Dulcis autẽ et Amarus, sunt calidi: uerumtamen Dulcis in caliditate sua est humidus, et similiter unctuosus: et propter illud sunt conuenientes naturæ hominis, nutrientes ipsum: cum corpus hominis sit temperatũ in caliditate, et humiditate. Amarus autem est calidior Dulci, et siccior eo. Quoniam quando superfluitas fit in decoctione, est omnis dulcis cum igne: aut decoquit ipsum, et uincit super ipsum amaritudo, et inueniuntur amarus & dulcis abstergentes: uerumtamen dulcis abstergit abstersione temperata, et non soluit continuitatem, imo humectat: et amarus abstergit abstersione inæquali, et soluit continuitatem: & quoniam soluit continuitatem, non delectat, ideo lædit: uerumtamen caliditas eius minor est caliditate acuti, & est grossus, siccus, terrestris. Cum ergo ponitur in ulceribus, abstergit ea, et minuit carnem natam in eis: et quando bibitur, incidit grossitudinem superfluitatum quæ sunt in uenis: et propter illud prouocat menstrua, et iuuat ad exspuendum saniem, et humiditatem grosam ex capite, et pectore, & confert sodæ. Et significat super siccitatem eius, quoniam non putrefit, necꝫ generantur ex eo uermes, necꝫ nutrimentum fit ex eo, quando est amarus pure. Acutus autem et Salsus sunt etiam calidi, sicci, sicut Amarus: uerumtamen Acutus est plus calidus, & subtilior eorum, quoniam est igneus: et propter illud corrodit, et adurit, & liquefacit. Sed Salsus est terrestris, calidus: uerumtamen caliditas non efficit in eo operationem suam, quam efficit in Amaro, necꝫ subtiliat eum cum subtilitate, qua subtiliat Amarum: & propter illud Salsus est minoris caliditatis quam Amarus per gradum. Fit ergo Salsus in gradu secundo, et Amarus in gradu tertio.

Quatuor Gradus.

Antiqui autem contenti fuerunt, ut ponerent quatuor Gradus in uirtutibus Medicinarum, & Ciborum. Cum ergo auditur sermo eorum, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum; ipsi non uolunt per illud, nisi comparatione ad complexiõem corporis hominis sani: cum sit com-

plexio temperatior complexionibus aliȷs, & propinquior eis ad æqualitatem, & medicationem qualitatum quatuor: & propter superfluitatem corporis hominis, super reliqua animalium corpora, ligatur cum eo intelligentia: & propter superfluitatẽ aĩalis super plantas, adiuncta ei est sensibilitas. Plantis uero facta est materia, et similiter uirtutes animæ, & eius operationes apparent in meliore, plus q̃ sit earum apparitio in deteriore. Cum ergo innenitur ex istis medicinis, et cibis aliquid, quod non imprimit in sensum, neq; fugat ipsum aliqua specierũ fugæ, tunc ipsum est conueniens corpori hominis. sicut aqua tepida. Nam propter conuenientiam suam complexioni corporis hominis in æqualitate, inuenimus sensum delectari tempore eius, et recipit eius desyderiũ. Et quando inuenis aliquid, quod in sensu aliquam efficit impresiionẽ, sed tamen illa impressio est sine læsione, neq; est horribilis naturæ: tunc scias, quia iam recessit a cõplexione corporis hominis in quantitate, quæ apparet ex eo, per gradum unũ, et est primus: & quod in eo est, mutat corpus ab æqualitate: uerumtamen non mutat ipsum mutatione manifesta, quare indiget in mutatione eius tempore. sicut est dulcedo, et unctuositas: utræq; enim sunt calidæ in primo gradu. Et quando inueneris illud cuius additur impressio, & fugat sensum manifeste, quamuis, uel si non appareat ei nocumentum, neq; dolor, scias quod iam additur reflexio eius a complexione corporis hominis per duos gradus, et est secundus: & quod in eo est, est q̃d mutat corpus mutatione manifesta, quæ non est cum uehementia, sicut Salsedo, et Acetositas: uel ita ut Salsedo est: uel sit in gradu secundo caliditas, & Acetositas in gradu secundo frigiditatis. Et quando inuenis aliquid cuius impressio iam addit uirtutem & multiplicatur, et facit dolorem, et læsionem, et fugat sensum fuga forti, scimus quod reflexio eius ad complexionem corporis hominis iam sit ad tertiũ gradum: uerumtamen quamuis mutet corpus mutatione uehementi, tamen non est corrũpens sicut Amaritudo. Ipsa nanq; est in gradu tertio caliditatis. Et quando inuenis aliquid cuius operatio additur, et superfluit: donec corrumpit complexionẽ corporis hoĩs, per superfluitatẽ separatiõis, si est calidũ, aut per superfluitatẽ adgregationis, si est frigidũ, scimus quod reflexio eius a cõplexione corporis hoĩs iam superfluit, et additᷓ, et peruenit ad quartũ gradũ: et est q̃d mutat corpus mutatiõe corrũpente: sicut acuitas. Ipsa eñ corrũpit cum adustione, et est in quarto gradu. Inquit G. Siccitas quãdo est in quarto gradu, efficit operationẽ acuitatis. Antiqui uero cõuenerũt super hoc, ut starent apud gradũ. 4. et non cogitauerũt in eo quod est post eum: qa non inuenerũt ad illud formã conuenientẽ in operatione, in qua possibile esset cogitationẽ incedere: uerũtamẽ diuiserũt hos quatuor gradus in tres ordines: primũ, et mediũ, et postremũ. Dixerũt ergo principiũ

Primus. Secundus. Tertius. Quartus.

gradus, et medium eius, et postremũ eius. Verũtamen possibile est, ut sint inter hos tres ordines, media occulta sensui corporeo, et propter illud dimisit intellectus eorũ remorationẽ, et non fecit super ea cadere nomen.

4. Odor Quarta est, quæ est sumpta ex odore rei. Dico ergo, quod Odor secũdum plurimũ est conueniens sapori: quod est, quia plurimũ uaporis imprimit ĩ sensum olfactus, sicut ĩprimit sapor in sensum gustus. Verbi gratia: ex aceto, et omnibus rebus acetosis, et acutis, sicut alliũ, et cepæ, suscipit sensus & olfactus simile ei quod recipit sensus gustus. Et in qbusdam rebus diuersis, fit odoratus a gustu, et pręcipue in illis, quæ ex medicinis sunt boni odoris. Verbi gratia, Rosæ odor diuersus est a sapore eius. Quod est, quia in rosa inuenit gustus quiddam ponticũ, et quiddã amarum, et quiddam insipidũ, et aquosum: et comprehendimus illud per gustum, et non cõprehendimus hos sapores per odoratũ. Verũtamen nos cõprehendimus, quod omnis res habens odorem bonũ, est calidæ cõplexionis, subtilis substantiæ: quantitatẽ uero illius, aut eius compositionem cũ frigido, non significat tibi olfactus: per gustũ uero est super fiduciam eius quod gustas, et iterum odor non significat, nisi supra illud, quod ex uapore resoluitur de medicina: sed uapor non resoluitur ex omnibus partibus odorati. Quod si resolueretur ex eis omnibus, non esset motio eius, qua mouet olfactum, et operatio eius in eo motio una, & operatio una. Sensus uero gustus non est taliter. Odor ergo antecedit ad sensum olfactus ex superficie medicinæ: et non resoluitur ex omnibus partibus rei odoratus: et si resolueretur ex eis omnibus, non occurreret sensui olfactus in hora una. Et tu quidem, quando gustas rosam, iudicas quod isti sapores sunt in ea: et quando olfacis eam, non iudicas quod sunt in ea.

5. Color Quinta uero, quæ est sumpta a colore rei, est, quia si rosa est rubea in colore suo, & cerussa est alba, non tamen omne rubeum est calidum, neque omne album est frigidum. Nix enim & Calx, et Sambucus, & Piper album, et Gipsum, et Zuccarum, et Elleborus albus, et Amylum, & lac, omnia ista albi sunt coloris, diuersarum uirtutum et contrariarum. Iudicium ergo super uirtutem medicinæ ex colore eius, longinquius est a uerificatione, quàm iudicium ex calore eius. Cuius exemplum est illud quod præmissum est, ex hoc, quod in colore uno sunt medicinæ calidæ & frigidæ, humidæ & siccæ. Verum certificatur ex colore, quod uinum, & mel, & cepa, & uua, & ficus, & quæ sunt illis similia, quanto plus est unumquodque uehementioris albedinis, est minoris caliditatis: et omne quod est uehementioris caliditatis, aut rubedinis, aut nigredinis, est decliuius ad caliditatem. Et similiter Rosa, & quæ sunt illis similia, Nam rosa quanto plus est uehementioris albedinis, est frigidior. Et similiter est in tritico, & fabis, & fasiolis, & lentibus, & cicere, et

omnibus seminibus & floribus. sicut lilium album, et citrinũ, et uarium;
Et quod est citrinũ, aut rubeum, uehementioris est caliditatis, q̃ album.

¶ Sermo in adpropinquatione Medicinæ ex CORPORE.

QVANDO uis cognoscere uirtutem rei, tunc incipe, et experire uirtutẽ eius cũ re cui adiungitur: & oportet ut discernas medicinã agentem cum substantia sua, ex eo quod præcescit ex rememoratione nostra de eo. Et uolo ponere aquam subiectam nobis, ut inquiramus de ea. Nam qui ex uulgo infirmi sunt, eam accipiunt, et sani, et uiuũ indigens ea est. Comparemus ergo eam in primis ad corpus temperatũ, quod non est frigidum ualde, neq; calidum: deinde comparemus eam post illud ad illos, quorũ naturæ sunt malæ cõplexionis attemperamento existẽtes. Quãdo ergo facimus illud, inuenimus aquã infrigidare corpus temperatũ in tẽpore longo: & infrigidat illud quod est male complexionis uelociter, & præcipue, quando aqua est frigida: quando uero aqua est calida, infrigidat ipsum cũ tarditate. Et si cõpares aquã frigidam ad corpus adolescentis, calefacit corpus eius tẽpore paruo: & si appropinquas eam ad illũ, qui habet ægritudinẽ simplicem calidã, aut frigidam, calidam simplicẽ, sicut est febris ethica, et frigidam simplicẽ, sicut febris accidens ex congelatione per niuẽ, infrigidat eũ aqua infrigidatione manifesta: & oportet ut non sit frigus eius per accidens, sed per naturã suam. forsan tasse em̃ ægritudo est composita, sicut apostema calidũ. Cum ergo appropinquamus ei aquã, efficit in eo operationem secundũ modum naturalem: deinde facit in eo operationẽ aliam accidentalẽ: & quando ægritudo est simplex, non efficit aqua in eo operationẽ accidentalem. Et tu quidem experire operationẽ medicinæ simplicis, in ægritudine simplici, per operationẽ medicinæ cõpositæ, in ægritudine cõposita: & est opiũ super apostema calidũ. Et medicina quidẽ composita, operatur in corpore plus, q̃ sit opatio medicinæ simplicis. Exemplũ quidẽ opationis cõpositæ in cõpositis, est, psiliũ, quod plus infrigidat corpora nostra, & abscindit sitim, q̃ aqua: quãuis aqua in natura sua sit frigidior psilio, quãdo est puræ frigiditatis: quoniã est elementũ, quod est simplex. Et propter illud cõuenerũt philosophi super hoc, q̃d elemẽta non nutriũt corpus oĩo, neq; assimilant alicui mẽbrorũ, nisi mediantibus plantis, et sanguine. qm̃ Elementa propter propinquitatẽ suam ad plantas, cõueniunt cũ eis, et permutantur ad eas: et plantæ propter propinquitatẽ suam ad sanguinẽ, assimilantur etiã cum eo, & p̃mutant ad ipsum: & sanguis p̃pter propinquitatẽ suam ad mẽbra aĩalis, assimulat eis, & permutat ad ea: qm̃ per eum est eorum uirtus, & ipsorũ essentia. Longiores uero res a cibo aĩalis, sunt elemẽta: cum sint simplicia, quibus non sunt sapores: propter illud recipiunt sa-

Aquæ operatio.

Elementa.

Plantæ.

Sanguis.

pores omnes, & apparent in eis: sicut recipit aqua, cui non est color, oẽs colores: & propter illud facta est humiditas grandinea, quæ existit: uisus ita, quod non est ei color, quare recipit colores: & facta est lingua sine sapore, & propter illud recipit sapores: & cum in interiore parte hominis pahnæ, est plurimum sensus tactus, & est temperatius quod sit in corpore. Cum ergo tu ponis aquam subiectum tuum, & non mentitur sensus tuus, & tu quidem experire aquam, cuius uis experientiam, in primis cum sensibus tribus: scilicet per uisum, ne aqua sit turbida: & per gustũ, ne sit ei qualitas salsa, aut alia: & per olfactum, ne sit ei qualitas mala, fœtida. Cum ergo est taliter, est aqua primitiua, munda, pura: hæc est ergo aqua frigida in natura sua. Cum ergo tu calefacis eam, non est aqua sola per calefactionem calefaciens, & comburens etiam, sed similiter est opium, & pomum dæmonis, & mandragora omnia, quando calefacis ea, & appropinquas corpori hominis, calefacis ipsum & comburis illud, etiam quando sunt superfluæ caliditatis. Dico ergo, quod medicinæ omnes quarum tu uis experiri uirtutes, quando tu ponis eas super corpus hominis, oportet, ut non sit in eis caliditas accidentalis, & frigiditas, & non aqua solum, sed omnes res. Cuius exemplum fit cæra, quam liquefacis cum oleo saporito, & fricas eam, & infrigidas ipsam cum aqua, & ponis eam super membrum calidum: quare infrigidas ipsum, & humectas illud: & non per frigus naturale, sed per illud quod adquisiuit ab aqua frigida de frigiditate. Secũdum hoc ergo exemplum, inquire de rebus omnibus: nam certificabitur tibi, quod uis de cognitione uirtutum medicinarum, & ciborum, quando approximabis corpori eius ex uirtute accidentali. Et oportet ut discernat, qui uult cognitiõem uirtutum medicinarum, & ciborum illud quod dicitur in ea, scilicet ex eis experiri, quod est calidum, aut frigidum potentia & actu. Calidum ergo actu, sicut caliditas existens in igne. Potentia uero, caliditas existens in Piretro, & Castoreo, & Pipere, & quæ sunt illis similia. Et frigiditas actu, est sicut frigiditas existens in glacie, & niue. Sed potentia frigiditas, est existens in opio, & pomo dæmonis, & mandragora. Et intentio sermonis nostri cum potentia, est, quod res præparata est, ut sit in actu: & dicitur secundum duos modos. Aut per hoc, quod mutatur. Aut illud, ut generetur. Mutatio autem eius est, quando remanet species eius, sed quod non remouetur. sicut cum res alba fit rubea. Generatio uero eius, quando alteratur, & conuertitur. sicut panis fit sanguis. Panis ergo est sanguis potentia: cum ergo alteratur, & conuertitur, fit sanguis actu, & non remanet panis, secundum quod fuit. Et oportet, ut discernat quod dicitur in re: quia calefacit corpus secundum duos modos. Aut calefacit ipsum ita quod addit in caliditate caliditatis eius, & augmentat eam. Aut quod ad-

Actus. Potentia. Mutatio. Generatio.

dit in substantia eius. Si ergo addit in caliditate corporis, nominatur medicina calefaciens actu, aut potentia. Actu, sicut ignis. Et potentia, per uiam qua est medicina. Et hæc species, aut est propinqua, sicut uenenum Viperæ. Aut minus propinqua, sicut Cantharides: & sunt utræque corrumpentes corpus, & sunt ex genere medicinarum interficientium. Plurimum autem in propinquitate paucitatis sunt, sicut Euphorbium, et Piretrum, & Castoreum. Et si addit in substantia corporis, tunc etiam est actu, aut potentia. Actu quidem, sicut puer teneri corporis, quem applicat homo pectori suo, donec occurrat stomacho eius. Potentia uero est, sicut cibus superueniens corpori. Quod autem superuenit corpori ex cibo, est secundum duos modos. Veniens ita quod uincit eum corpus in primis, est cibus: deinde corpus uincit ipsum in postremo, & nominatur cibus medicinalis. Et oportet ut discernat, quod medicinarum sunt quatuor genera. Primum genus est, quod non mutat corpus, & ipsum mutat corpus. & hoc genus est perimens, aut cum caliditate. sicut uenenum Viperarum: aut cum frigiditate, sicut opium. Et secundum genus est, quod mutat corpus, & corrumpit ipsum: & hoc genus etiã mutat, aut ita quod attenuat & subtiliat. sicut est illud quod accidit ex Iusquiamo: aut ita quod putrefacit. sicut illud, quod accidit ex Cantharidibus: & hoc genus etiam est corrumpens corpus. Et tertium genus est, quod corpus mutat, deinde reddit ipsum, & mutat corpus & calefacit ipsum calefactione uehementi. sicut Euphorbiũ, & Castoreum, & Piretrum, & Piper. Et quartum genus est, quod mutat corpus in primis, deinde corpus post illud mutat ipsum. Cum ergo mutat ipsum, addit ipsum in substantia caliditatis corporis: Si est ex rebus calidis, superfluam caliditatẽ. sicut cepæ, et allium, & synapi, & quæ sunt illis similia. Quod si est ex rebus frigidis, superfluam frigiditatem. sicut lactuca, & simila hordei, id est, hordeum fractum in mola, & quæ sunt illis similia. Manifestum est igitur, quod genera medicinarum sunt quatuor. Quoniam rei superuenientis corporis uirtus, si est comparata uirtuti corporis, & corpus agit in eam, deinde reddit ipsam, & agit in corpus, tunc est medicina absolute. Et si est fortior corpore, donec non ualeat corpus agere in eam, neque mutare ipsam, imo ipsa est mutans corpus, tunc ipsa proculdubio est medicina corrumpens, interficiens. Et si corpus est fortius ea, donec mutet ipsam, & soluat eam, donec assimilet eam substantiæ suæ, tunc ipsa est cibus absolute: quoniã cibus generat in membris corporis secundum dispositionẽ assimilationis suæ cum eo impressionem, & mutat ipsum post hanc mutationẽ. Et hæc mutatio & impressio, est fortasse manifesta sensui: et fortasse non est manifesta in principio rei, sed declaratur post spacium longum. Et quod ex cibo imprimit in corpus impressione manifesta, nominatur cibus medi-

Medicinarum 4. genera.

cinalis. sicut lactuca ex frigidis, & allium ex calidis. Hæc enim duo antequam digerantur, mutant corpus. Lactuca igitur infrigidat, & propter illud dormire facit: & allium calefacit, & propter illud sitire facit. Deinde utraq;, postquam digeruntur, addunt in quantitate substantiæ corporis tantum, præter quod mutent ipsum in qualitate sua.

Modi cognitionis uirtutũ Medicinarum & Ciborum.

Et oportet ut scias, quod cogitationi uirtutum Medicinarum, & Ciborum sunt duos ordines. Ordo primus est, cognitio frigidi & calidi, & humidi, et sicci. Et secundus ordo est, cognitio digestiui ex eis, & lenitiui, & indurantis, & opilatiui, & aperientis opilationem, & abstersiui, & rarificatiui, & inspissantis, et aperientis orificia uenarum, & constringentis ea, & comburentis, et putrefacientis, & minuentis carnem, et consolidantis, & attrahentis, et albezearim, & sedantis dolorem.

Sermo in MATVRATIVO.

MATVRATIVVM est calidum & humidum, cuius caliditas est æqualis superfluitatibus quæ eo curantur, neq; minuitur ex humiditate eius aliquid. Et maturatiuum quidem cum æqualitate * sua corpori, in caliditate & humiditate sua, oportet ut sit opilatiuũ, uiscosum. quoniam quando ipsum opilat poros corporis, coärtat spiritum innatum, per quem fit digestio, et reliquæ operationes naturales. Et est sicut oleum concussum cum aqua calida, & farina tritici decocta cum aqua calida, et panis, & oleum, et pinguedo porci, & pinguedo uituli, et pix, et resina pini, et butyrum rubeum, scilicet coctum. Ista quando coniunguntur cum oleo calido, & thus, et colofonia, et sisamum, ista quando impinguantur, et caulis decoctus cum butyro cocto, et quæ sunt illis similia.

Sermo in LENIENTE.

LENIENS autem est calidum: uerumtamen est pluris caliditatis parũ, q̃ꝫ corpus cuius lenit duriciem, & pluris siccitatis: & propter illud, quod membrũ quod indiget medicina leniente, est duricies: et duricies, quæ indiget medicina leniente, est accidens a chimo frigido, grosso, & uiscoso: tunc indiget medicina in qua sit caliditas, quę liquefaciat illum chimum, et resoluat ipsum, & finiat eum: et non oportet, ut sit caliditas eius superflua: ut non finiat subtile et dimittat grosum in lapidem conuerti, et non resoluatur. Oportet ergo, ut sit caliditas eius in gradu secundo, et in principio tertij. Et siccitas eius iterum non oportet, ut sit superflua, imo in gradu primo. sicut folia altheæ cum butyro cocto, et mastix cum butyro crudo, & bdelliũ, & storax liquida, & aqua rosata, & armoniacum, et hysopus humida, et quæ sunt sicut illa, et medulla ossis cerui, et medulla ossis uituli, et medulla ossis cameli, et pinguedo gallinæ, et pinguedo capræ, et pinguedo anseris, et muscilago altheæ, et muscilago seminis lini, & muscilago fenugræci, & quæ sunt illis similia.

¶ Sermo in Indurante cum FRIGORE.

INDVRANS cum frigore, est sicut Portulaca, & Psilium, et Altahalub, et quæ sunt illis similia ex Solatro.

¶ Sermo in OPILATIONE.

ET OPILANS cum frigore, est Medicina quæ opilat poros corporis opilatiõe absq; apertione. Et est ꝓculdubio, aut terrestris, aut uiscosa, nõ mordicans. qm̃ si est mordicans, nõ fit ut figat̃ in poris: quoniã liquefacit ex mẽbro aliquid, aut trahit ad ipsum aliqd, quare resoluitur, et currit. Oportet ergo, ne sit ei sapor oĩno, neq; caliditas uehemens, neq; frigiditas uehemens. Terrestris quidem est. sicut amylum, & thutia, et cerussa plumbi, & climia, et calx, & hematites. Ista omnia, quando abluuntur decenter, deinde exsiccant̃. Viscosa uero non mordicatiua sunt, sicut malua syluestris, et malua domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasura eius, et citrulli: & quæ sunt illis similia.

¶ Sermo in Aperiente OPILATIONES.

APERIENS autem Opilationes, est contraria opilanti: quoniam subtiliat res grossas, & incidit eas: et est illa quæ est amara: aut baurachia. sicut radix lilij cœlestis, et squilla, et amigdala amara, et herbus, & baurachi, et lupinus, & seha: et quæ est ex medicinis apertiuis, in qua est cum uirtute operationis aliquid ponticitatis, aut stipticitatis. Si ponitur exterius, non aperit, propter stipticitatẽ suam, aut propter ponticitatem: & si bibatur, aperit opilationes uiscerum.

¶ Sermo in ABSTERGENTE.

ABSTERGENS uero est similis aperienti opilationes, uerumtamẽ est debilior ea, & non indiget subtiliatione illa, qua indiget aperiens opilationes: & propter illud plures medicinæ quæ abstergunt sunt dulces. sicut mel, fabæ, et hordeum, et amigdala, & batheca dulcis, & furfur tritici, & similia eis.

¶ Sermo in RARIFICANTE cutem.

ETIAM est q̃d calefacit corpus calefactione tẽperata, & non exsiccat, & non est grossũ. sicut camomilla, & flos altheæ, & oleum de lierua, & oleum de raphano, et oleum antiquum, & his similia.

¶ Sermo in INSPISSANTE cutem.

EST SIMILIS opilanti, uerumtamen est debilius eo: & est illud q̃d est frigidũ, aquosum, non mordicatiuũ. sicut aqua frigida hordei, et spuiua, & lenticula aquæ, & poma mãdragorę, et eis similia.

¶ Sermo in APERIENTE orificia uenarum.

HOC EST grossum, acutum. sicut allium, et cepæ, et fel tauri, & lilium, et flos papaueris ruffi, & cepa narcissi, et alhalchoen, & oleum lilij cœlestis, et quæ eis sunt similia.

¶ Sermo in Constringente POROS, & VENAS.

HOC EST grossum, frigidum, stipticum, non uiscosum. sicut uirga pastoris, & arnoglossa.

¶ Sermo in ADVRENTE.

ADVRENS est calidum superfluū, grossum. sicut arsenicum, & zega, et calcantum, et æs ustum, et cinis ficus, & sinapis, et stafisagria, et resisiæ, & est coruiscus, et similis est eis arbor Mariæ.

¶ Sermo in Putrefaciente, corrodente.

EST calidum superfluū, subtile. sicut zimar, & urtica: et eis similia.

¶ Sermo in diminuente carnē ex VLCERIBVS.

EST EX genere zinziar, uerūtamē est debilius eo. sicut cortices æris, et hematites, & cucumer asininus, et radix colocītidæ, et cinis testudinis, et cinis cancrorū, et cinis limaciarū, et cinis serpentū, et uiparū.

¶ Sermo in CONSOLIDANTE.

EST QVOD constringit, & desiccat cum æqualitate. sicut sanguis draconis, & thus, et myrrha, & aloes. Et quādoq; consolidat per accidens illud quod minuit carnes, quando ponit̄ ex eo parū cum eo quod consolidat ulcus. sicut cærotū. Et ex eis est q̄d consolidat cū stipticitate sine mordicatione. sicut alumen, et gallæ, & merdasengi, et plumbū ustū, et scoria ferri, plūbi, & cerussa plūbi, et antimoniū combustū. Et ex eis est q̄d consolidat cū mordicatiōe, et adustione. sicut colcotar cōbustū, & tuthia, cathymia, et cortices ferri, & cortices æris, et calx abluta quadā ablutione.

¶ Sermo in ATTRAHENTE.

EX EO est, quod attrahit cū qualitate sua: et ex eo est, quod attrahit natura sua. Quod ergo attrahit natura sua, est sicut medicinæ solutiuæ. Sed quod attrahit qualitate sua, attrahit per caliditatem, & subtilitatem. Et caliditas & subtilitas, aut sunt in medicina ex natura sua: aut insunt ei ex putrefactione, quæ accidit ei. Quod autem ex natura medicinæ est, est sicut pulegiū coruinū, & serapinū, et asa. Sed q̄d est ex putrefactione quę accidit medicinæ. sicut fermentū, & stercus antiquū, et limus.

¶ Sermo in BEZAARIM.

EX EO EST quod agit cum euacuatione. Quod autem agit per hoc quod resoluit, aut resoluit ex sua qualitate: aut resoluit sua natura. Quod facit illud sua natura, complexio eius est media, in eo quod est inter rem recipientē ad rem, quā recipit: & propterea illud quādo ministratur in hora sanitatis, est nociuum.

¶ Sermo in SEDANTE dolorem.

EST ILLVD quod est calidū. sicut cōplexio corporis in gradu primo: & est subtile, euacuans, et resoluens, & rarificat, et subtiliat, & ma-

turat, & uenit cum omni quod est in membro ex dolore, et ex infirmitate ad æqualitatē, sicut chimus calidus, aut uiscosus: & si est grossus, aut multus, aut annexus in poris sub tilibus: aut uentositas frigida, aut grossa, cui non est meatus: & non oportet, ut sit stipticum inflatiuum, sicut oleum anetinum, imo nudum ex uirtute stiptica.

¶ De tertio Ordine.

ORDO autem tertius, est cognitio eius quod frangit lapides, et eius q̃d adiuuat spuere illud quod est in pectore, et mundificare ipsum, & mundificātis cerebrū, et mundificātis aures, & oculos, et os, & palatum, et stomachū, & intestina, et hepatis uenas, & gilbositatē eius, & splenem, et renes, & uesicam, et prouocantis urinā, et lapidem: excitantis coitum, & abscindentis coitū, et generantis lac, & abscindentis ipsum, & prouocātis menstrua, et abscindentis ea, & mordificātis intestina ex stercore, et uermibus, & prouocātis sudorē, et mundificātis sudorē corporis.

¶ Sermo in frangente LAPIDES.

EST illud quod incidit: quādo non est caliditas manifeste: nā tunc frangit. sicut radix spargi, & radix arundinis, et poliū, & nitrū adustum contritū, et acetū squillæ, & cinis scorpionū, et lapis spongiæ: quoniā ista sunt frangentia. Quando cū eis est caliditas uehemens: dum indurant lapidem, non frangunt ipsum. Et si cū eis est caliditas quæ non sit uehemens, sicut diximus, & accipiatur cum eis, adiuuat res humida ad frangendum. quoniā si fuerit superfluæ caliditatis, separant subtile a grosso, & educunt subtile, et remanet grossum.

¶ Sermo in mundificante pulmonē, et pectus, & iuuante ad Asma, et Tussim antiquā, & generationē Saniei in eis.

ILLA sunt semen bautiæ syluestris, et est daucus, & semen lini, et alhassæ, et semen raphani, & raphanus, et nasturcium, & sisamū, et cordumeni, et semen cucumeris, & semen batellinæ, et semen rutæ, et nigella, et piper, & polium, et prassiū, & cassioli, et rahunt, et costus, et amomum, et sulphur, et galbanū, et myrrha, & opoponacū, et cepæ, & alliū, & squilla, et calamentū, et hysopus sicca, & amigdala amara, et ficus sicca, & pinea, et castoreum, & herbus, et armoniacū, & bdellium, et olibanū, & asa, et aristolochia longa & rotunda, et sticados: & ouū sorbile, quando sorbetur cū melle: et ficus antiqua, quando decoquitur in lacte, præcipue camelæ, et cicer cum lacte. Et conferunt per accidens, subfumigatio cum laudano, et cum storace. & stercus leporis, et pili eius, et stercus Gazeli, & radix cucumeris asinini, et semen feniculi: & rahunt, quando subfumigatur cum eo, iuuat.

¶ De Mundificantibus Cerebrum.

MVNDIFICANTIA cerebrum ex naribus, quādo cum eis fit caput-

purgium, sunt succus siclæ, & succus cucumeris asinini, et oleum de lilio, & oleum de amigdalis, et succus radicis arboris Mariæ, & quando exsiccatur radix, & teritur cum pipere et baurach: et calamentum.

¶ De Mundificantibus OCVLOS.

MVNDIFIcantia Oculos per lachrymas, et conferunt prurituí, et grauitati, & corrosioni, et debilitati uisus, sunt omnes medicinæ abstergentes. sicut feniculum humidũ, et aqua cinamomi, fel perdicis, et mel, & aqua casieli, et oleum de lierua, & oleum balsami, et oleum nucis, et oleum anetinũ. Et ex succis, ad illud etiam sunt succus acori, & harmel, et succus papaueris ruffi, & arboris Mariæ, et succus cepæ, & synapis, & rutæ.

¶ De Mundificantibus AVRES.

MVNDIFIcantia Aures, sunt mel, et uinum dulce, & oleum amigdalinũ, et fel tauri, & succus capparis, et fel piscis omnis, & ficus, et baurach, & myrrhæ, et succus siclæ, & similia eis.

¶ Mundificantia Cerebrum ex ORE.

MVNDIFIcantia ex Ore cerebrum sunt, pasa montana, id est, stafisagria, et squinantum, & mastix, et piretrum, & synapis, et muri, & quæ sunt eis similia, quando masticantur: et quandoq; decoquuntur, et gargarizatur cum eis.

¶ Mundificantia per PALATVM.

MVNDIFIcantia ex Palato, sunt baurach, et aloes, & semen urticæ, et grana alhoros, hoc est, Cardamomum, et synapis, & calamentum, et hysopus, & allia.

¶ De Confortantibus stomachũ, et nocentibus ei.

CONFORtantia stomachũ, et nocentia ei. Conferentia autẽ ei sunt, dactyli immaturi, et citonia, & oliuæ salitæ, et oliuæ conditæ cũ aceto, et oleum crudũ ponticum, et glandes, & castaneæ: et præcipue quando comedunt̃ in lacte: et oĩa olea spinosa: et sunt illa, in quibus sunt amaritudo, et stipticitas: et rosæ, et fumus terræ, et napi conditi cum aceto, et cũ synapi, et raphanus, et synapis, et nasturciũ, et piretrũ, et spargus cum muri & aceto, et myrtilli, et alcanneriæ, et similia eis: et capparis condita cũ sale, et cortices citri, et absinthiũ, et aloes, et uinũ purum. Et nocentia ei sunt grana Iuniperi, et grana Pini maiora & minora, et grana halhert, et alhacöen, et semen agni casti, et sicla, et acetosa, et napi crudi, et bleta, et atriplex, et malua, et quæ sunt eis similia (nisi comedant̃ ista cũ muri, et aceto, et sisamino) et fenugręcũ, et lac: qm̃ acescit in eis q sunt frigidę cõplexionis, et in stomacho frigi. et mutant̃ in stomacho cali. et isseha armeni, et abrotanũ, et baurach, et mel, qñ sumit̃ multũ ex eo, et batelma, et oĩs

medulla, et cerebrũ, et uinum nigrũ & grosſum et durũ, pręcipue nouũ.

¶ De Mundificantibus INTESTINA.

MVNDIFIcantia Inteſtina ſunt titimallus, et lac eius, & ſe-men atriplicis, et ſuccus caulis, et decoctio polypodij, et aqua ciceris, et folia agni caſti, et decoctio alahaſsæ, et ſcordion, et calamẽtum: et butyrum recens, quando aſsidue lambitur: et ficus ſicca, quando feruet in aqua: et oleum olfacinum, et agaricum.

¶ De Mundificantibus uenas HEPATIS.

MVndificantia uenas hepatis ſunt de pulpa coloqntidæ, et camomilla, et abſinthiũ, et aq̃ caſei, et ius galli antiq, decrepiti, et aq̃ ciceris albi.

¶ De Mundificãtib. Gibboſitatẽ hepatis.

MVndificãtia Gibboſitatẽ hepatis, ſunt amomũ, et decoctio ſquinãti, et radix acori, et gentiana, et cortices radicis lauri, et rahunt, ſene, et ſuccus liqricię, et amigdala amara, et aniſum, et feniculũ, et dauc9, & ſemen apij hortulani, et montani, et aſarũ, et myrrha, et eupatorium.

¶ De Mundificantibus RENES.

MVNDIFIcantia Renes ſunt oĩs medicina incidens. ſicut radix arnogloſsæ, et fructus eius, et ſpargus, et radix peoniæ, et radix ciceris nigri, et amigdala amara, et capillus Veneris, et fu, et cime ſquinanti, et daucus, et ſemen apij hortulani, et montani, et acorus, et cortex arboris uitis, et ſanguis hyrci ſiccatus.

¶ De Mundificantibus SPLENEM.

MVNDIFIcantia Splenem, ſunt elleborus niger, et decoctio calamenti, et cortex radicis capparis, et infuſio cucurbitæ amaræ, et tamariſcus, et pulpa coloquintidæ, et camomilla.

¶ De Mundificantibus VESICAM.

MVNDIFIcantia Veſicam ſunt ſtercus galli exſiccatum, et rahunt, et ſauina, et carpobalſamũ, et decoctio glandiũ, et fructus alhulaię, id eſt, aglenter, et balauſtiæ, et ſuccus liqriciæ, et decoctio rubeæ, et menta, et foliũ, et ſpica, et nera excorticata, et ſpargus.

¶ De Prouocantibus VRINAM.

PROVOcantia Vrinã, ſunt oĩa quæ calefaciũt, et exſiccãt. Et plurima illorꝛ ſunt medicinæ acutæ. ſicut apiũ, et ſemen eius, et feniculi, et ſemen bauciæ, et ameos, et fu, et meu, et aſarũ, et acorus, et apium montanũ, et ſiſeleos. Et ex prouocantibus eſt ſemen ſpargi, et ſemen cucumeris, et melonis, et bauciæ, et ſcariolæ, et napi, et ſecaniabſn.

¶ De Mundificantibus Lapidem ex ueſica.

MVNDIFIcantia lapidẽ ex ueſica. et renibus, ſunt cordumeni, et ciperi, et oleum de amigdalis dulcibus, et bdelliũ, et radix

feniculi, et olibanum, et amigdalæ amaræ, et decoctio radicis altheæ. Et testiculi porci exsiccati, qui teruntur, et sumitur puluis eorum siccus: deinde parũ uini post ipsum. Et lapis Iudaicus, et lapis inuentus in spongia marina, et stercus columbarum, et cinis leporis.

¶ De stimulantibus Coitum.

STIMVlantia Coitum, et multiplicantia sperma, Ex cibis quidem, omne q̃d est multi nutrimẽti, multæ inflationis. Ex medicinis uero, omne calefaciens, humectãs. Cibi quidẽ sunt sicut pineæ, et cicer, et fabæ, & ficus, et amigdalæ, et nux, et fistici, et cepæ, et lac cũ zaccharo, et uitella ouorꝝ, et sisamũ, et mel. Et medicinæ, eruca, et spargus, et stincus, et satyrion, et secacul, et piper nigrũ, et est granũ alzelem, et been, et zinziber.

¶ De Abscindentibus Coitum.

ABSCINdentia Coitũ, et desiccantia sperma, sunt, quæ ex cibis sunt ingrossantia, exsiccantia, infrigidantia. Ex oleribus q̃dem lactuca, et atriplex, et blitus, et cucurbita, et cucumer, et citroli, et sandix, et morũ, et aluiniar, et alcofre. Et om̃e exsiccatiuũ ex medicinis, sicut ruta, et piper, et agnꝰ castus, et ciminũ, et myrabolani, et carabe, et ciperi, et balaustiæ.

¶ De Prouocantibus Lac.

PROVOCANtia Lac, et generantia ipsum, sunt aqua hordei cum lacte, et feniculũ humidum decoctũ, et semẽ feniculi, et anetum, et anisum, et semẽ lini, et farina milij, et decoctio fenugręci, & eruca, & semen cucumeris, et caulis coctus. Et ex eis q̃bus fricat̃ corpus, et prouocatur lac, sunt lumbrici terrestres, et nigella, et scoria ferri, et fel tauri, et succus hordei infusi, et pinguedo anseris, et om̃e subtiliatiuũ, incisiuum, q̃n cũ eo nõ est caliditas, nisi ęqualis, pauca, et nõ est exsiccatiuũ, g̃nat lac.

¶ De Desiccantibus Lac.

DESICCANtia Lac, sunt oĩa desiccantia. sicut piper, et ruta, & arbor Abraam, et arbor Mariæ, et anetũ, et coriandrũ siccũ, & semen albedarogi, et menta, et calamentum, et sauina, et semen rutæ, et lupinus, et pulegium ceruinum. Et omne infrigidatiuum, stipticum. sicut sumac, et balaustiæ, et lens, et acetum, et agresta. Et omne narcoticum frigidum. sicut lactuca, et coriandrum, et iusquiamus, et papauer.

¶ De Prouocantibus Menstrua.

PROVOCANtia Menstrua secundum plurimũ sunt oĩa quæ prouocant urinã cum calefactione et subtiliatione. sicut asarum, & aqua mellis, et castoreum, et aqua ciceris, et myrrha, et daucus, et serapinum, et casioli, et galbanum, et sauina, et rubea, et calamẽtum, et storax, & arbor Mariæ, et alcanna, et altit, et opoponacum, et faseoli: omnia ista prouocant menstrua: et quando sufficientia est super unum istorum, et decoquitur in uino, et bibitur, prouocat menstrua.

¶ De Abſcindentibus Menſtrua.

ABSCINdentia Menſtrua, ſunt thus, et balauſtiæ, et galliæ, et acatia, et carabe, et bolus armenus, & terra ſigillata, et ſemen plantaginis, et ſcoria ferri, & myrabolani. Et ex eis ponuntur ſuper dorſum, & ſuper ilium ſiniſtrum, et abſcindit menſtrua. ſicut ſanguis draconis, & antimonium, et alumen: et quæ ſicut eis ſimilia.

¶ De Mundificantibus Inteſtina ex ſtercore.

MVNDIFIcantia Inteſtina ex ſtercore ſunt, ſtorax, et aloes, & maſtix, et allium, quãdo bulliuntur cum oleo, et muri: et ſynapis, et ficus cum baurach, et medulla cartami.

¶ De facientibus deſcendere uermes.

FACIENtia deſcendere uermes, et aſcarides, et lũbricos ex uentre, ſunt ſeha armenũ, et alabrengi, et lupinus, et abrotanũ, et lumbrici terreſtres, et ataraxacon, et ſcariola agreſtis, et ſal indũ, allinitran, et nigella, et poliũ, et ſiccidis, et herba auris muris, et fel tauri, et coloquintida, & aloes.

¶ De Prouocantibus Sudorem.

PROVOCANtia Sudorem ex corpore toto, ſunt calida ſicca omnia. ſicut ciminum, & aniſum, et calamẽtum, et polium. Et ex oleis, et medicinis, etiã cum qbus fricatur corpus. ſicut oleum cum baurach, et oleum cucumeris aſinini, et oleum raphaninũ, et oleum balſami, & oleũ camomillę, et oleum anetinũ, et albenaketin, et eſt purũ, et oleum nardinũ, et coſtus, et ex illo balſamũ, et carpobalſamũ, et rahunt, et calamus aromaticus. Et ex medicinis quę excitant ſudorẽ, quãdo ſubſumigatũ cum eis, ſunt caſtoreum, et bdellium, et agnus caſtus, et lens parua, et carpobalſamũ.

¶ De Mundificantibus Cutem.

MVNDIFICANtia Cutem ſunt arſenicum rubeum, et citrinum, et ariſtolochia, et calamus aromaticus, et piretrum, & ſtafiſagria, et ſambucus, et cinis glandium, et radix altheæ, et farina fabarum, et farina lupinorꝶ, et ſarcocolla, et mel, et herbus, et baurach, et ſpuma maris, et dactyli, et cicer: et uniuerſaliter omne in quo eſt abſterſio.

Inquit Aggregator huius libri. Iam præmiſi illud, quo fit iuuamẽtum ex cognitione uirtutum Medicinarum, et Ciborum, et quomodo auxiliatur per illud, & nunc in principio narraui ea. Dico ergo, propterea, quod Cibi, et Medicinæ ſunt multæ, conuenere antiqui, præcipue poſtremi, ut ordinarent ea ſecundum literas alphabeti. Et hoc eſt ubi incepi.

¶ Explicit ALBENGNEFIT.

¶ LIB. IACOB ALKINDI philosophi De GRADIBVS Rerum.

QVONIAM PRIMOS VETERES, ut de uirtutibus cuiusq; medicinæ singillatim in caliditate, frigiditate, siccitate, & humiditate loquerentur, ualde sollicitos esse cognoui: unde in hoc quatuor inuenerunt differentias, uel definitiones, dicentes Gradum primum, et secundum, & tertium, & quartum in unaquaq; qualitatum esse: quod tamen in composita medicina dicere prætermiserunt. Non enim dixerunt, quod hæc medicina, scilicet composita, in aliquo gradu ita, & ita existat, in caliditate, uel frigiditate, siccitate, & humiditate: non tam, quod magis proprium fuerit, scientiam eius rei in medicina simplici attendere, quam in composita. Licet enim huius rei scientia secundum ordinem simplicis medicinæ præcedat compositam, non est tamen conueniens, ut ipsa in sola simplici attendatur medicina, & non in composita. Quia composita medicina, quamuis ex medicinis constet, quarum uirtutes in simplicitate earum diuersificantur, non tamen sequitur, ut eius complexio diuersificetur quando componitur: intellexi, quod ad scientiam uirtutum medicinarum compositarum pertingere, non minimi existat lucri. Quia igitur medicinam compositam multoties componimus, consecutum est, ut eius uirtutes secundum multitudinem, & paucitatem diuersificentur: quod quidem prouenit ex uirtutibus earum, a quibus fuerit composita. Impossibile enim fuit, ut in quarundam uirtutibus, ex quibus fuit composita, consisteret, & illarum uirtutes non obtineret. Quia igitur illud inuestigare proposui, nec potui prætermittere, quin cuiusque gradus relationem quam ad alterutrum habet, perciperе studerem, in inquisitione æqualitatis absolutæ laborare æquum fuit. Ipsa enim est ubi contraria æqualiter coniunguntur, ita ut a neutro eorum ad aliud declinet. Fuit itaque eius inquisitio magis proprie præmittenda. Quia nil calidum dicitur, nec frigidum, nec siccum, nec humidum, nisi ex eo quod temperamentum iam addidit supra æqualitatem: & quia ipsa est & origo, & principium, & elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab ipsa prouenit augmentum, & in illa resoluitur. Si enim quid sit resolutionis intentio quæritur. Dicitur, quod sit augmentorum ab æqualitate ablatio, donec æqualitas remaneat. Sicut ego, si DEVS uoluerit, explicabo.

Resolutionis intentio

Et quia eorum quæ super æqualitatem addita fuerunt, neque quantitates, neque species omnino notæ fuerunt, necesse fuit nobis illud explicare. Augmentorum autem intellectus, Gradus sunt quatuor, qui supra æqualitatem additi sunt. Dicam ergo, quod omnia Augmenta naturalia quinque modis sunt. Primum est Augmentum dupli. Post quod est augmentum quod addit partem unam: quod est continens quantum est illud cui comparatur, & eius medietatem. Post hoc uero est augmentum addens partes, quod continet quantum illud, & eius duas tertias. Post hoc sequitur augmentum dupli, quod addit partem, & est compositum ex prima specie & secunda. Consequitur autem hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex prima scilicet specie, & tertia componitur. Quia ergo hoc ex parte exponere in numeris naturalibus cupio, ipsos secundum ordinem naturæ supposui in ordinibus suis, quorum unus alium præcedere non potest: & incæpi ab uno, qui est causa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod, ut menti hunc librum nostrum legentis, citius infigatur, & affirmetur, æquum fuisse credidi præmittere, quod de hijs quinque speciebus præposuimus.

Augmentorũ modi quinq;.

Est autem ordo naturalis iste, i. ij. iij. iiij. v. vi. vij. viij. ix. x. Dico igitur, quod augmentum duorum supra unum, duplum est unius: & unum duorum, est medium. Iam igitur patet, quod primum augmentorum naturalium, est augmentum dupli: & quod duo, duplum sunt unius. Nos quoque augmentum dupli præmisimus: quia natura ipsum præmisit: & quia prima proportio naturalis, quæ in directione paucitatis inuenitur, medietas existit, id est, quod unum eius ordinis est, qui est post ipsum, scilicet duo, medium est. Apud nos enim nihil interest, utrum dicatur augmentum, siue dicatur proportio. Præterea dico, quod augmentum trium supra duo, est id quod addit partem, hoc est, quod tria iam addiderunt supra duo, partem duorum: duorum namque pars unum est, & est illud quod addit partem. Iam ergo manifestum est ex hoc, hoc augmentum naturali ordine sequi illud, quod est ante ipsum. Similiter quoque augmentum quatuor supra tria, ex genere est eorum, quæ addunt partem. Inde dico, quod augmentum quinque supra tria, sunt duo: duo nanque duæ partes trium existunt, quod illud est quod addit partes. Dico igitur, quod augmentum quinque supra duo, est primum augmentum duplum, quod addit partem, & est illud quod quinque iam addiderunt supra duo cum duplo eorum & uno: unum namque duorum est pars: & hæc est pro-

Primum augmentum.

Secundũ augmentum.

portio composita, quam componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Dico etiam, quod augmẽtum octo supra tria, est primum augmentum duplum, quod addit partes: & hoc est, quod octo iam addiderunt supra tria duplum ipsorum ex duarum partium suarum quantitate: & est proportio composita, quam ex prima specie & tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex his quæ diximus, illud quod præmisimus de his quinque modis, necessario ponendum ab eo. Quorum primus augmentum dupli continet, sicut, i. & ij. & iiij. & viij. Et secundus id quod addit partem: ut ij. & iij. & iiij. & v. Tertius similiter modus augmentum partium continet: ut, quinque ad tria, & nouem ad septem. Quartus uero est modus augmenti dupli, quod addit partem, ut, ij. & v. & xi. & xxiij. Et quintus est, in quo est augmentum dupli, quod addit partes: quemadmodum, iij. & viij. & xviij. & xxxviij.

Consyderemus ergo, quanta proportionum fiat resolutio, ut ad æqualitatem redeant, & ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula, qua perueniamus ad hoc quod in æqualitatem resoluere uoluerimus. Multa enim sæpe quæruntur, ad quorum scientiam perueniri non potest, nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint eiusdem generis. Ponamus igitur tres numeros proportionales dupli proportione. Aequalitas enim, ut post hæc explicabo, inueniri non potest, nisi in hac: & ipsa est prima species, quam præmisi, quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, ut sint tres numeri proportionales, & sic proportio primi ad secundum, ut secundi ad tertium. Quos cum conuertimus, erit proportio tertij ad secundum, ut secundi ad primum: & fit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cum ergo uoluerimus eos resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiori quantitatem medij, & minoris, & qui remanent æquales inueniuntur. Si ergo remanentes species secundum ordinem dupli composuerimus, statuentes duplum in lineis, & ponentes maiorem primum, & minorem postremum: & deinde supposuerimus huic primo ei similem, & sub medio numerum continentem quantitatem ipsius, & huius primi, & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medij, prouenit compositum, quod addit partem. Illud quoque quod addit partes constituitur: componimus id quod addit partem quemadmodum prius posuimus duplum, & exequimur omnia quemadmodum fecimus prius. Duplum autem quod addit partem constituitur: componimus illud quod addit partem, ita ut est absque conuersione, & facimus ut prius fecimus. Duplum autem quod addit partes componitur, cum statuerimus illud quod addit

partes absque conuersione: & exequimur in eo omnia ut in alijs fecimus. Cum ergo has species resoluendo ad æqualitatem reducere uoluerimus, minuemus ex medio minoris quantitatem, & ex maiori duplum eius, quod residuum fuit ex medio, & quantitatem minoris: & si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus quod quærebamus. Si uero non, iam egresi sunt ab illa specie, in qua relationem habuerunt, & transierunt in illam speciem quæ magis remota est a natura, quam species a qua resoluta fuit hæc. Post hoc quoque consequenter operabimur ut prius. Quod si numeri tres, qui sunt residui, æquales sunt, & conueniunt, iam consecuti sumus quod uoluimus. Si autem non, iam in aliam speciem transierunt, quæ magis elongata est a natura ipsius.

Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea una, tribus ordinibus distincta, et sit prima, & sint in ea isti tres numeri I. I. I. Deinde adiungamus ei lineam secundã, in qua sint ordines numeroꝝ proportione dupli proportionales, & sunt isti, I. ij. iiij. Si ergo uoluerimus resoluendo eos ad æqualitatem reducere, ex medio quod est duo, minuemus quantitatẽ minoris, quod est unum. Deinde minuemus ex maiore quod est quatuor, duplum eius quod remansit ex medio, et minorem quod est unum, & duo, et remanebit unum. Iam ergo numeri omnes resoluendo æquales inueniũtur. Quod si q̃d ex quatuor superfluit speciebus, resoluendo ad æqualitatem reddere uolueris, non consequitur, ut ea quæ residua erunt æqualia inueniantur, imo in aliam speciem transibunt, quæ a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli caussa, duabus lineis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri proportiones continentes augmenti, quod addit partem: & sunt isti, iiij. vi. ix. Deinde annectemus huic lineam quartam continentem proportionem augmenti, quod addit partes, in qua sint numeri isti, ix. xv. xxv. Huic quoq; consequenter adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri continentes proportionem dupli, quod addit partem, & sunt hij, iiij. x. xxv. Cui similiter annectemus lineam sextam, in qua sunt numeri connexi proportione dupli, addentis partes, & sunt isti, ix. xxiiij. lxiiij. Cum ergo uoluerimus harum specierum numeros resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusque speciei, numerum minorem ex medio, & deinde medium & minorem ex maiore. Numeri igitur qui residui erunt, non inueniuntur æquales, imo erunt naturaliter remotiores a specie æqualitatis. Quapropter ex eo quod superfluit, oportebit nos facere quemadmodum exequuti fuimus: prius resoluendo, donec æqualitas inueniatur.

Qđ dicit hic, non quiescendũ, donec æqualitas inueniať, sciẽdum esse non posse eo modo quo ostẽdit. Sed si ita fiat, ut ĩ duplici ostẽsum est, ĩueniri poterit q̃d dicit.

Posſunt autem hæ ſpecies & aliter componi, & non ſecundum diſpoſitionem dupli, ſic, ij. iij. iiij. quæ eſt linea numerorum qui addunt partem. Et deinde adiungimus ei quartam lineam ſecundum proportionem augmenti addentis partes, ut eam in qua ſunt, iij. v. vij. Et poſt addimus ei lineam quintam continentem proportionem dupli, quod addit partem: ut illam in qua ſunt, ij. v. xi. Et deinde adnectemus ei ſextam lineam, continentem proportionem dupli, quod addit partes. ut illam, in qua ſunt, iij. viij. xviij. Quemadmodum ſubiecta docet figura.

Aequalitas.	i.	i.	i.			
Multiplex.	i.	ij.	iiij.			
Superparticularis.	iiij.	vi.	ix.	ij.	iij.	iiij.
Superpartiens.	ix.	xv.	xxv.	iij.	v.	vij.
Multiplex ſuperparticularis.	iiij.	x.	xxv.	ij.	v.	xi.
Multiplex ſuperpartiens.	ix.	xxiiij.	lxiiij.	iij.	viij.	xviij.

Cum ergo uoluerimus has quatuor ſpecies reſoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus in unaquaq; linea, cuiuſq; ſpeciei numerum minorem ex medio: deinde medium, & minorem ex maiore: quod poſtquam fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, uel in parte, uel in toto: nec unquam reperies, quod omnes numeri qui reſidui ſunt, æquales inueniantur. Iam ergo ex hoc manifeſtum eſt, æqualitatem minime reperiri poſſe, niſi in proportione dupli, quæ eſt prima: et eſt etiam oſtenſum, quod proportio dupla proportionalis eſt, et quod augmenta quæ reſoluendo ad æqualitatem reducuntur, ſunt proportionalia. Si ergo quamlibet quatuor ſpecierum conuertendo ad dupli proportionem, quæ eſt prima, reduxerimus, inueniemus æqualitatem in eis, & quod proportionales fuerint. Ideoq; dictum eſt, quod æqualitas non inuenitur, niſi in proportione dupli. Poſtquam ergo iam oſtenſum eſt, primum ex augmentis naturalibus, augmentum dupli eſſe, & quod æqualitas in ea reperitur, cum alia in ipſam reſoluuntur, demonſtrabo æqualitatem quæ eſt in qualitate. Deinde oſtendam illud, quod ab æqualitate egreſſum eſt: & poſt hoc in ipſam reſoluam. donec augmentorum menſuræ ſupra æqualitatem manifeſtæ ſint, ſi DEVS uoluerit.

Quod hic dicit, æqualitatẽ nõ posse reperiri, nisi in dupla proportione, ꝓpter gradus, de q̃bus intendit dicit: aliter eñ nunq̃ posset oñdere, q̃d intẽdit.

Aequalitas abſoluta in qualitate.

Dico ergo, quod æqualitas in qualitate, eſt contrariorum adinuicem temperantia in re æquali, & eorum effectus æquales, ſcilicet ut eius ſit calefactio quanta infrigidatio. Oportet igitur, ut egreſſus ab æqualitate, ſit augmentum unius qualitatis ſupra ſibi contrariam. Quod ſic colligitur. Caliditas & frigiditas contrariæ ſunt, quarum unaquæq; eam quæ

ſibi affertur fugat. Sic igitur in æqualitate ſunt æquales, quarum neutra aliquid ſuper aliam addit, nec intenditur. Conueniens tamen eſt, ut cum una ex qualitatibus aliquid ſupra ſibi contrariam augmentauerit, ſecundum ſuam ſpeciem addat. Iam igitur manifeſtum eſt, quod diſceſſus ab æqualitate in qualitate, eſt augmentum unius duarum qualitatum ſupra ſibi contrariam. Apud nos enim nihil intereſt, ſiue æqualitates dicantur temperantes, ſiue æquantes, ſeu alternantes, ſiue rectificantes. Quod autem unius qualitatis augmentum dicimus, nihil aliud intelligi uolumus niſi ipſius intenſionem. Augmentum enim in qualitatibus non proprie dicere poſſumus. Ipſum enim ex proprietatibus quantitatis una proprietas exiſtit: & quia unaquæque duarum qualitatum contrariarum locum occupauit, in quo ipſi conſiſtit eleuatio. Fuitque locus quem calor occupat, ab eo quem tenet frigiditas, alius. Vnus enim locus duobus non ſupponitur contrarijs. Indigemus igitur, ut dicamus in æqualitate tot partes contineri calidas, quot frigidas, cum ipſa in minimas diuiſerimus partes.

Si autem nobis aliquis obijciat, dicens caliditatem cauſa ſuæ raritatis & dilatationis maiorem occupare locum debere, quam ſit locus quem tenet frigiditas, & hoc cauſa ſuæ conſtrictionis. Dicemus caliditatem non dilatari, cum eius contraria coniungatur ei & æquetur: quia contrarietas eſt inter eas, & inſecutio: nec etiam æquius eſt, caliditatem remouere frigiditatem a loco ſuo, quã ut caliditatem frigiditas. Poſtquam ergo caliditati nunc adeſt, quod diximus contra frigiditatem, non dilatatur in loco ſuo caliditas magis, quam frigiditas in ſuo.

Quod ſi uolueris minimam ex partibus rei in complexione æquali, intellectualiter conſydera, quæ eſt pars indiuiſibilis cauſſa ſuæ paruitatis: & inuenies conueniens eſſe, ut ſit in ea tantum caliditatis, quantum frigiditatis: cum rei æqualis compoſitio facta ſit ex partibus iſtis. Iam ergo ex hoc uerificatum eſt, in re æquali tot partes calidas contineri quot frigidas: & manifeſtum eſt, quod diſceſſus ab æqualitate ſecundum qualitatem, eſt augmentum unius qualitatis ſupra ſibi contrariam: quod etiam indagando ſecundum quantitatis directionem expoſuimus. Iam igitur oſtenſum eſt, quantitatem eorum, quæ ab æqualitate diſceſſerunt, ſecundum quantitatem in qualitate ex hoc quod in eis eſt de æqualitatis manifeſtatione, metiri. Deinceps uero explicabo eorum reſolutionẽ in æqualitatem, præcipue cum æqualitas non reperiatur, niſi in eo quod in ipſum reſoluitur. Dicam ergo, quod licet augmenta, quia ſupra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem reſoluantur, præter augmentum dupli, conſequens eſt tamen ſecundum hunc

ordinem, ut non omne quod ab æqualitate discesserit, in ipsam proprie resoluatur: & quia iam manifestum fuit, quod in re æquali tantum est caliditatis quantum frigiditatis. Ponamus rem æqualem, unam partem, cuius una medietas calida, & altera ipsius frigida sit: & ponamus etiam unamquamque contrariarum quæ æquantur, medium. Erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Dico ergo, quod oportet ut sit quantitas augmenti primi, quod discessit ab æqualitate, cuius calor non uehementer sensui manifestus apparuit, dupla caliditatis quæ in re æquali existit. Ex eo itaq; patet, quod de augmento dupli exposuimus, & est in dupla frigiditatis quæ est in re æquali, postquam rei æqualis caliditas tanta est quanta frigiditas ipsius, & est pars media ex unaquaque earum, sicut diximus. Est ergo in augmento primo quantitas caloris, pars prima integra. Frigiditas uero quantitas mediocritatis caloris qui est in ipso. Cum ergo resoluerimus hoc primum augmentum in æqualitatem, & remouerimus unum duplum caliditatis, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsæ sunt duo media, quæ se uicissim contemperant, ex quibus processit æqualitas. Ex hoc quoque manifestum est, quod æqualitas in unoquoque augmentorum reperietur cum remouerimus prima augmenta. Inueniemus ergo partes contrarias, quæ sese, ut dictum, temperant.

Dico præterea, quod oportet ut sit mensura augmenti secundi, cuius calor excesserit augmentum primum, manifeste dupla caloris primi, augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli docuimus: & quia mensura primi augmenti iam fuit pars una integra, & dupla caloris qui est in re æquali, & dupla etiam frigiditas ipsius, oportet ut sit calor secundi augmenti duæ partes, & sit duplus caloris primi augmenti, & quadruplus caloris qui est in æqualitate, & quadruplus etiam frigiditatis quæ in ipsa continetur. Ipsius enim calor, ut dictum est, eius frigiditati æqualis est. Quod ergo in augmento secundo frigiditatis inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuentæ. Cum ergo hoc secundum augmentum abstulerimus, remanebit primum: primum quoque cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsum, ut dictum est, sunt duo media, quæ ad inuicem temperant se, a quibus æqualitas processit.

Et dico itidem, quod oportet, ut sit mensura tertij augmenti, cuius calor & effectus secundum augmentum excesserunt uehementer, non tamen multitudine dupla caliditatis augmenti secundi. Quod ex hoc manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia men-

sura augmenti eius secundi, dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris qui est in æqualitate, exigit ut sit calor augmenti tertij, quadruplus caloris augmenti primi: & quia calor augmenti primi duplus fuit caloris qui est in re æquali, & duplus frigiditatis eiusdem, oportet ut sit calor augmenti tertij octuplus caloris, qui est in æqualitate, & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipsa existit, postquam calor æqualitatis frigiditati ipsius æquatur. Ex hoc quoque patet, quod illud, quod in augmento tertio frigiditatis existit, tantum est quantum octaua pars caloris eiusdem. Cum ergo abstulerimus hoc augmentum tertium, remanebit secundum augmentum: quod inde cum sublatum fuerit, remanebit augmentum primum: hoc quoq; primum cum remotum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut dictum est, sunt duo media, quæ sese uicissim temperant, a quibus processit æqualitas.

Itidem dico, quod oportet ut sit mensua augmenti quarti, cuius calor & effectus tertium augmentum uehementer supergressi sunt, dupla caloris augmenti tertij. Quod ex eo patet: quod de augmento dupli docuimus. Sed quia calor augmenti tertij, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui est in æqualitate octuplus, oportet ut sit mensura caloris augmenti quarti octuplus caloris primi augmenti, & sexdecuplus caloris qui est in æqualitate: qui etiam frigiditatis in ipsa, quę in ipsa reperitur sexdecuplus existit: quemadmodum ostendimus, quod calor æqualitatis est sicut eius frigiditas. Est ergo illud frigiditatis, quod in quarto existit augmento, tantum, quantum est medietas octauæ partis caloris in ipso existentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum augmentum, remanebit tertium: tertium quoq; cum abstulerimus, remanebit secundum: cumq; secundum remouerimus, remanebit primum: primum quoque cum sublatum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut sępe dictum est, sunt duo media, quę se ad inuicem temperãt, ex quibus æqualitas constituta est. Non dissimiliter quoque erit mensura augmenti primi, & secundi, & tertij, & quarti, cuius æqualitatem frigiditas supergressa est: quemadmodum fuit mensura caloris, qui æqualitatem excessit, cuius supergressionem explanauimus. Caliditas quoq;, quæ est in augmento cum frigiditas intenditur, ita erit, ut fuit frigiditas augmenti in quo fit caloris intensio.

Postquam ergo iam exposuimus manifeste hoc quod proposueramus in æqualitate absoluta, reuertamur ad ostendendum hoc in æqualitate, quæ secundum relationem attenditur. Dico ergo æquale in medicinis, quod secundum comparationem quam habet ad humanam speciem, æquale uocatur: & est quod neque calefacit, neque infrigidat,

Aequale ĩ medicinis scd'm comparationem.

neque humectat, neq; desiccat. Cum igitur aliquid sic fuerit, consequens est, ut quod ex caliditate in eo continetur, sit, quemadmodum continetur illud, quod ex frigiditate, & calidarum partium quantitas in eo sit tanta, quanta frigidarum, cum scilicet ad humanam speciem æqualem comparatur: hoc est, quod si huius calefactio respectu illius speciei, non est maior ipsius in frigiditatione, uel humectatio desiccatione, ipsum est æquale, quod secundum comparationem dicitur. Oportet etiam, ut hoc æquale sit principium, & eius elementum ad quod dicitur æquale: quia in ipsum resoluitur illud quod supra ipsum augmentum fuit, & quod ab eo egressum fuit. Oportet etiam, ut mensuræ augmentorum supra hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerunt. Conueniunt igitur huic æquali, quod secundum comparationẽ dicitur, ea quę æquali, quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt: hoc est, quod ut diximus, hoc æquale est principium, & elementum eorum respectu quorum dicitur, & in ipsum resoluuntur augmenta, postquam ab illo orta fuerint.

Huius autem, quod dicimus medicinam hanc calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidã in primo gradu existere, expositio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, aliquid supra æquale auxit, quod est primum augmentorum, sensui non ex toto manifeste occurrens. Et iam ostensum est, primum augmentum naturale est augmentum dupli, & quod in ipsum in æquale resoluitur. Oportet ergo, quod partes qualitatum, quæ sensui occurrunt, & in gradu primo existunt, duplum sint huius, quod est in æquali secundum suam speciem, & duplum etiam eius, quod in eo est ex sibi contraria, secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus, quod est in primo gradu, quod scilicet est primum augmentum ex partibus qualitatum supra æquale additum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem connectuntur: sicut ostendimus in conuersione, quæ fit secundum resolutionem, cum aliquid ad originem reducitur, a qua ipsi fuit principium. Gradus enim primus non ab alio constituitur, nisi ex duplo, quod est in æquali ex sua specie, uel si uis ex sibi contraria, quemadmodum declarauimus. Similiter cum dicimus hanc medicinam calidam, frigidam, siccam, uel humidam in gradu secundo, eius intentio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas iam aliquid supra primum gradum auxerit, quod est primum augmentum supergrediens primum gradum manifeste. Et oportet ut sit huius augmenti mensura dupla eius, quod est ante ipsum in primo gradu: quemadmodum ostendimus, quod resolutio, quæ fit, cum aliquid ad suum reducitur principium, quod est æquale, non inuenitur, nisi in augmento

dupli. Erit ergo uirtus qualitatis in secundo gradu dominãtis, dupla uirtutis dñantis in primo; sed uirtutis dominantis in primo gradu mensura, ut ostensum est, dupla fuit mensurę uirtutis, quę est in ęquali, secundũ suam speciem, aut si uolueris, secundũ sibi contrariam. Erit ergo uirtus in secũdo gradu dominãs quadrupla eius, quod est in ęquali secundũ suam speciem, aut si uolueris secundũ sibi contrariam. Cum ergo illud quod in gradu secundo superat, remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primũ augmentum attenditur: & cum primũ sustulerimus gradũ, remanebit æquale, in quo qualitates secundũ æqualitatem coniũguntur: sicut demonstrauimus in cõuersione quę fit dum reditur ad ęquale. Non dissimiliter etiã cum dicimus medicinã hanc calidam, uel fri. uel sicc. uel hu. in gradu tertio existere, intenditur, quod eius cali. uel fri. uel sicc. uel hu. iam addit supra gradum secundũ, quod est primũ augmentorũ, quæ gradum secũdum supergressa sunt, non tamen in ultimo. Vnde oportet, ut huius tertij augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit, in secundo gradu: sicut ostendimus in augmento dupli. Mensura uero augmenti secundi, iam dupla fuit mensurę augmenti primi, & quadrupla suę simili, ut sibi contrariæ, quæ est in æquali. Erit igitur mensura dominij tertij gradus quadrupla augmenti primi, & octupla eius quod in æquali inuenitur, ex sua simili, uel ex sibi contraria. Cum ergo tertij gradus dominium sustulerimus, residuũ erit gradus secundus: secundum quoque cum remouerimus, remanebit primus: hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates, secundum æqualitatem cõmiscentur. Similiter cum dicimus hanc medicinã calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidã in quarto gradu, intendit̃, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, iam aliquid auxit supra gradũ tertium, quod existit primũ augmentum, tertiũ gradum excedens: cuius effectus ualidus existit, hoc est, quod ad nos ex eius caliditate peruenit, cõbustionem operatum est, & quod ex eius frigiditate, insensibilitatem, & mortificationem efficit eius cui applicatur. Oportet igitur, ut sit huius quarti augmenti, mensura dupla eius quod ante ipsum est in gradu tertio, sicut de augmẽto dupli patefecimus. Sed tertij augmenti mensura, iam fuit quadrupla uirtutis gradus primi, & octupla eius quod est in æquali ex sua simili, uel sibi contraria: erit igitur secundum hoc uirtus dominij quarti gradus, octupla uirtutis primi gradus, & sexdecupla illius, quæ est in æquali, ex sua simili, uel sibi contraria. Cũ ergo hunc quartũ gradum ad æqualitatem reuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo, relinquitur gradus tertius: tertium autem cum abstulerimus, remanebit secundus: & secundum cum remouerimus, remanebit primus: primo quoque sublato, residuum erit æquale, in quo qualitates, æqua-

litati connexæ sunt. Hoc itaque modo, qualitas resolutionis augmentorum ad æquale consistit, a quo eorum fuit principium. Ex hoc quoq; manifestum est, uirtutes graduum medicinarum, quæ ab æquali principium sortiuntur, ad ipsum resolui, uel conuerti a quo processerunt. Nos autem iam ostendimus, resolutionem in æqualem inueniri non posse, nisi in proportione dupli, & proportionem dupli proportionalem existentem. Sequitur ergo ex hoc, uirtutes graduum medicinarum sensui apparētes, quę scilicet supra ęquale aliquid augent, proportionales dupli proportione existere. Ordo uero proportionum ex quo ad hanc peruenitur conclusionem, est, ut dicamus uirtutes graduum medicinarum esse, quæ in æquale cōuertuntur: sicut iam manifestum est. Omne autem quod in æquale resoluitur, in proportione dupli existit. Consequens igitur est ex hoc, ut uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, proportionales sint dupli proportione.

Comparationes Gradnū ad inuicem.

Cum ergo adiunxeirmus huic conclusioni suam comparationē: hoc est, quod hoc est, quod proportio dupli est proportionalis: consequitur ex hoc, uirtutes graduum medicinarum dominantes, proportionales esse: scilicet ut sit proportio caliditatis, quæ in æquali consistit ad caliditatem, quæ in primo gradu attenditur, sicut proportio caliditatis gradus primi, ad caliditatem secundi gradus. Et proportio caliditatis gradus secundi ad caliditatem tertij gradus, sicut proportio caliditatis tertij gradus ad caliditatem quarti gradus. Similiter quoque erit proportio frigiditatis, quæ est in æquali ad frigiditatem gradus secundi, & proportio frigiditatis gradus secundi ad tertij gradus frigiditatem. sicut proportio tertij gradus ad frigiditatē quarti gradus. Virtutes autem contrariæ uirtutibus quæ ab æquali, secundum augmentum recesserunt, si denominauerimus secundum modum comparationis excedentium, erunt proportionales, addentes: hoc est, erit mensura augmenti frigiditatis, quæ est in æquali supra frigiditatem gradus primi, sicut mensura frigiditatis gradus primi, supra mensuram frigiditatis gradus secundi, supra mensuram frigiditatis gradus tertij: sicut mensura frigiditatis gradus tertij, supra mensuram frigiditatis gradus quarti. Si autem denominauerimus quasdam earum ex alijs, erunt æquales: quemadmodum ostendimus omnes æquales existere, ex eo, quod in æquali reperitur, cum augmenta sublata fuerint: ipsæ enim partes æquales inuenientur. Huius autem declaratio est, quod æquale illud existit in quo continetur tantum caliditatis, quantum & frigiditatis, siue partes sint magnæ, siue paruæ. Ponamus igitur, quod æquale sit pars minima partium, cuius medietas sit calida: & medietas sit frigida, & quod caliditas primi gradus dupla sit eius quod est in æquali ex cali-

ditate, ſicut oſtendimus, primum augmentum naturale eſse augmentum dupli: quia ergo quod in æquali continetur ex frigiditate, æquum eſt ei quod eſt in ipſo ex caliditate, oportet ut ſit caliditas primi gradus dupla etiam frigiditatis, quæ eſt in æquali: cum ipſius frigiditas ſuæ caliditati ſit æqualis. Et quia caliditas primi gradus, dupla eſt frigiditatis, quæ eſt in æquali, erit quod reperitur in ipſo ex frigiditate quantum eſt medietas eius, quod eſt in ipſo ex caliditate. Ergo caliditas erit pars, & frigiditas partis medietas. In gradu quoque ſecundo, quod ex caliditate reperitur, duplum eſt eius, quod eſt in ipſo primo ex caliditate: ſicut patefecimus ex augmento dupli. Sed quod eſt in gradu primo caliditatis, ut oſtenſum eſt, duplum quoque eius eſt quod eſt in æquali ex caliditate, & duplum etiam eius quod eſt in ipſo ex frigiditate. Oportet ergo, ut ſit quod in gradu ſecundo eſt, ex caliditate quadruplum eius, quod eſt in æquali ex caliditate, & quadruplum etiam frigiditatis quæ eſt in ipſo cum menſura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum fuerit caliditas ſecundi gradus quadrupla frigiditati quæ eſt in æquali, poſt quam, quod in ipſo eſt frigiditatis, æquum eſt ipſius caliditati, erit caliditas duæ partes, & frigiditas partis medietas. In gradu ſimiliter tertio, quod caliditatis continetur, duplum eſt eius quod eſt in ſecundo ex caliditate: quemadmodum oſtendimus ex incremento dupli. Sed quod in gradu continetur ſecundo ex caliditate, quadruplum exiſtit eius, quod eſt in æquali ex caliditate, & quadruplum etiam eius quod in eodem continetur ex frigiditate. Oportet igitur ut ſit quod in gradu tertio eſt caliditatis, octuplum caliditatis, quæ eſt in æquali, & octuplum etiam frigiditatis eiuſdem, cum menſura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum caliditas gradus tertij, octupla fuerit frigiditatis quæ eſt in æquali, erit quod eſt in ipſo ex frigiditate octaua pars eius quod eſt in eo ex caliditate, ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars media. In gradu quoque quarto quod eſt ex caliditate, duplum eſt eius, quod eſt intenſio ex caliditate, quemadmodum ex augmento dupli patefecimus. Sed quod eſt intenſio ex caliditate, iam fuit octuplum eius quod in æquali continetur ex caliditate, & etiam octuplum frigiditatis quæ eſt in ipſo. Oportet igitur, ut ſit quod eſt in gradu quarto ex caliditate, ſexdecuplum eius, quod eſt in æquali ex caliditate, & etiam ſexdecuplum eius quod in ipſo continetur ex frigiditate, cum ad frigiditatem commenſuratum fuerit. quia caliditas gradus quarti caliditatis gradus tertij dupla eſt. Et cum caliditas gradus quarti ſexdecupla fuerit frigiditati, quæ eſt in æquali, erit illud quod eſt in ipſo ex frigiditate, quantum eſt medietas octa-

uæ partis eius, quod in ipso reperitur ex caliditate. Erit ergo caliditas octo partes, & frigiditas partis medietas. Non dissimiliter quoque quod ex frigiditate in primo gradu, & ij. & iij. & iiij. continebitur, cum incremento ad caliditatem se habebit, secundum proportionis modum, quem præmisimus ex frigiditate: & mensura in humiditate & siccitate, ad eundem modum obseruabitur.

Iam ergo ex hoc manifestum fuit, qnod cum tu proportionaueris uirtutes contrarias, uirtutibus quæ ab æquali re procedentes peruenerunt ad augmētum, quare quælibet in quolibet gradu est medietas partis unius inter se, erunt æquales. Cum autem proportionaueris eas secundum modum relationis quem habent recedentes, erunt proportionales, dupli proportione: hoc est, quod frigiditas caliditatis tertij gradus, addit super frigiditatem caliditatis quarti gradus, quantum est quarti gradus frigiditas. Similiter quoq; gradus secundus super tertium, & primus super secundum, & æquale super primū: hoc est, quod frigiditas caliditatis quarti gradus, tanta est quanta medietas octauæ, caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & secundo quarta, & in primo media, & in æquali similiter. Calor quoq; qui attenditur secundum dominium frigiditatis in tertio gradu, eodem modo calorem frigiditatis quarti gradus superat cum quantitate caloris quarti gradus. Gradus quoque residui similiter se habent: in siccitate quoque & humiditate idem inuenitur. Iam ergo ex hoc quod præmisimus, manifestum est, omnibus proportionibus, quæ in proportione augmenti attenduntur, proportionem dupli meliorem existere, in qua æquale reperitur: hoc est, quod ipsa in æquale resoluitur, sicut demonstrauimus. Musicæ quoque tractator docuit hanc proportionem omnibus alijs proportionibus meliorem esse, & * in medicinis conuenientiorem, scilicet dupli proportionem.

Alias, in naturis.

Ex hoc quoque declaratum est, quosdam non nominasse gradum primum, ij. iij. iiij. nisi solummodo secundum modum quo numeri ordinatio uocatur, & non aliter: hoc est, quod etiā eorum sermo in nominando gradum primum, ij. iij. iiij. intelligitur absque qualibet duarum intentionum. Quarum una est eorum, qui eos secundum ordinem numeri, & eorum computationem nominauerunt, quę est huiusmodi, primo, secundo, tertio, quarto. Alia autem eorum qui hoc secundum uirtutum modum dixerunt: scilicet qui quartum gradum nominauerunt, eo quod eius uirtus quadrupla sit primi: & tertium, quod eius uirtus tripla sit primi: & secundum, quod eius uirtus dupla primi existat. Si qui igitur hos gradus, primum, secundum, tertium, quartum, sic nominari dixerint secundum ordinem numeri, & non secundum uirtutum ordinationem, non erit eorum dictio conueniens, secundum prædictum modum no-

minationis: cum ipsi in gradibus uirtutes quærant. Quod si fuerint etiam aliqui, qui dicant in gradibus quartum dici, quod eius uirtus sit quadrupla primi, & tertium caussa suæ uirtutis, quæ est tripla primi, erit iste ordo graduum absque proportione. Nos uero iam ostendimus in præcedentibus, ipsos proportionales existere.

Galenus quoque in libro x. tractatuum, quem de componendis medicinis edidit, in parte uidelicet octaua, cum de quinta confectione medicinarum Andromachi tractaret, ad curandum stomachũ, eorum destruxit sententiã, qui quarti gradus uirtutem primi quadruplam, & tertij primi triplam asserebant. Confectio autem illa satis aperte potest in illo libro intelligi, si quis intente consyderare uoluerit: & si fuerit boni intellectus, & in proportione instructus, intelliget sententiam illorum qui dicunt, quartum gradum quadrupli primi, & tertium triplum primi, annullatam esse.

Opinio quorundam circa Graduũ uirtutes.

Alij præterea fuerunt, qui Graduũ uirtutes secundum hunc ordinem se habere dixerunt: affirmantes, uirtutem caloris primi gradus habere se in quinque octauas uirtutis caloris quarti gradus, ideoque tres eius octauæ remanent frigidæ. Dixerunt etiam, quod uirtus caliditatis secundi gradus, habet in se tres quartas uirtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius quarta frigida: & quod uirtus caliditatis tertij gradus cõtineat septẽ octauas uirtutis caliditatis quarti gradus, et remanebit eius octaua frigida. Qui autem eos in hanc induxit sententiam, fuit quidam qui dixit: quod si nos misceremus medicinam in quarto gradu calidam, cum medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, & essent in ea quatuor partes calidæ, & quatuor frigidæ. Et si adderemus quintam partem calidam, esset calida in primo gradu, essentque eius quinq; partes calidæ, & tres frigidæ. Similiter si adderemus sextam partem calidam, in secundo gradu esset calida, & essent eius tres quartæ calidæ, & alia quarta frigida. Septimam quoque partem calidam si adderemus, esset medicina calida in tertio gradu, essentque ipsius septem octauæ calidę, & reliqua octaua frigida. Quod si octauam partem calidam adderemus, esset medicina calida in quarto gradu, & esset tota calida, nihil in se habens frigiditatis. Huius autẽ intentio falsa existit, & secundũ modum experimenti, & secundũ eum qui argumentatur contra eũ, ponens principium suũ secundum dicta illius: hoc est, quod si prędictus misceret medicinã calidam in tertio gradu, cũ medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, essentque in ea tres partes calidæ, & tres frigidæ: quod si pars una caliditatis adderetur, esset calida in primo gradu, & essent eius quatuor partes calidæ, & duæ frigidæ: essent ergo secundum hoc, primi gradus duæ tertię calidæ, & una frigida: ex præmis-

Dilutio opinionis pręcedentis.

sis uero quinque eius octauæ fierent calidæ, & tres frigidæ: hoc autem est imposibile. Similiter quoque, si pars secunda cum prima fieret calida, esset medicina calida in secundo gradu, essentque eius quinq; partes calidæ, & pars reliqua frigida: ergo secundum hunc modum, quinque sextę secundi gradus existerent calidæ, & una frigida: sed in pręcedentibus eius tres quartę fuerunt calidæ, una quoque frigida: quod omnino contrarium & imposibile est. Ita etiam, si pars tertia cum secunda, & prima calida fiat, erit medicina tota calida, nihil in se retinens frigiditatis. Sed in pręcedentibus ostensum fuit, quod cum pars tertia cum partibus quæ ipsam pręcedunt in quarto gradu calida sit, eius septem octauæ calidę existunt, & reliqua octaua frigida. Ideoq; hæc intentio falsa manifeste existit. Non enim oportet, ut huius intentionis inuento aliquo, in gradu quarto attendat quod non æque in gradu tertio, & secundo obseruari posit. Postquam ergo huius intentionis falsitas manifeste apparuit, & eius etiã sententia manifeste destructa est, qui uirtutẽ quarti gradus primi quadruplã, & tertij triplam primi aserebãt, ex eo, quod G. in receptione medicinæ sui libri comprobauit, & ex eo quod nos declarauimus.

Et postquam ostensum est, quod gradus dupli proportione proportionales existunt, scilicet quod proportio uirtutis gradus primi, ad secundum est in effectu, sicut proportio uirtutis gradus secundi ad tertium, & proportio uirtutis gradus tertij ad quartũ: declarabo nunc, quomodo compositio componendi medicinas, secundũ hanc proportionem, quæ omnibus alijs in proportione augmentorũ melior existit, comprehendi queat.

¶ De Compositione MEDICINARVM in generali, quæ fit sex modis.

DICAM ergo, quod Compositio Medicinarũ, licet infinitas recipiat sectiones, in sex tamen restringitur, quæ sub regulis rationis cõprehensę sunt.
1 Quarũ una est, Compositio medicinę calidæ, cum alia medi-
2 cina calida. Et secunda, Compositio medicinę frigidæ, cum alia medicina
3 frigida. Et tertia, Compositio medicinę calidæ, cum medicina frigida.
4 Quarta quoq; medicinę Compositio, est medicinę temperatæ, cum alia
5 medicina temperata. Quinta, etiã Compositio medicinę temperatæ cum
6 medicina calida. Sexta, Compositio medicinę temperatæ, cum medicina frigida.

Compositio Medicinæ calidæ cum calida triplex.

Compositio quoq; medicinę calidæ, cum alia calida, tribus modis fit. Vnus est, ut ipsa medicina misceatur medicinę æque calidæ ut ipsa est. Secundus est, ut cõiungatur medicinę maioris caliditatis. Tertius est, ut medicina minoris caliditatis, medicinę maioris caliditatis coniungatur. Quod si Compositio medicinæ ex æque calidis fiat, non erit in ea

caloris augmentum, & non minuetur ex ea aliquid. Et si compositio medicinæ fiat ex medicina calida, & alia quæ sit minoris caliditatis, erit medicina composita minus calida. Sed si compositio medicinæ fiat ex calida, & alia quæ sit maioris caliditatis, erit medicina composita, magis calida, neque minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas inter augmentum & diminutionem. Nos itaque huius quod diximus exemplum ponamus. Cum miscuerimus duas aquas, quarum unaquæque sit bulliens in summo, neque in nostra permixtione aliqua intrauerit mora, non minuetur ex earum caliditate aliquid, sed remanebunt feruentes utræque. Si autem unam minus feruentem cum alia miscuerimus quæ magis ferueat, augmentabitur caliditas aquæ minus feruentis, propter aquam magis feruentem: & minuetur caliditas aquæ multum feruentis, propter aquam minus feruentem. Non est tamen conueniens, ut existimemus medicinam calidam, caliditatem calidioris medicinæ cui admiscetur, minuere propter modum qualitatis minoris caliditatis, sed propter proprietatem eius, quod est cum eius minore caliditate ex qualitate frigiditatis. Eodem modo, medicinæ frigidioris frigiditas minuetur ex eo, quod est minus frigida ex qualitate caliditatis. Propter hoc etiam in præcedentibus declarauimus, frigiditatem, quæ est cum caliditate primi gradus, æquari medietati caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est intelligendum; ut ex hoc cognoscas illud quod nomen frigiditatis comprehendit, ex nomine caliditatis, aut ex nomine caliditatis nomen frigiditatis, aut nomen humiditatis ex nomine siccitatis, aut nomen siccitatis ex nomine humiditatis pendere: quemadmodum in sequentibus propalabo.

Exemplum.

De Compositione MEDICINAE quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida.

COMPOSITIO uero Medicinæ, quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida, tribus etiam fit modis. Vno, ut medicina frigida in compositione iungatur alij medicinæ eiusdem frigiditatis. Non ergo quando fit compositio, augmentabitur frigiditas, neque minuetur ex ea aliquid. Secundo, ut in compositione medicina frigida, cum alia maioris frigiditatis admisceatur. Tertio uero, ut in compositione medicina frigida cum alia minoris frigiditatis admisceatur. Diminutæ igitur frigiditas, ex augmentatæ frigiditate augebitur, & augmentatæ frigiditas ex diminutæ frigiditate minuetur: eritque medicina composita, inter frigiditatem frigidioris, & frigiditatem minus frigidæ. Hoc quoque manifestum est & apparens ei qui propositum exemplum memoriæ commendauerit. Rursus in compositione quæ fit ex coniunctione medicinæ calidæ cum frigida, unaquæque qualitatum a sua minuitur contraria. Et rur-

Compositio medicinæ frigidæ cum frigida triplex.

sus in compositione quæ fit ex commixtione medicinæ æqualis cum alia æquali, erit medicina ex eis composita æqualis. In Compositione quoq; medicinæ, quæ fit ex coniunctione medicinę calidæ non æquali, erit medicina ex eis composita non æqualis. quia cum æquale inæquali admixtum fuerit, non erit medicina ex eis composita æqualis. hoc eñ unum est ex per se notis, quæ probatione non indigent. Et necesse est, ut caliditas medicinę calidæ, minuatur ex eo quod declarauimus. Et hoc est, quod illud quod est in minus calido, ex qualitate frigiditatis reprimit caliditatem eius quod est magis calidum. Huius sermonis summa est, quod cum compositio fit ex cõmixtione æqualium cum æqualibus, & calidorum cum æque calidis, & frigidorũ cum frigidis eiusdem frigiditatis, non augmentabitur eorũ uirtus; neq; minuetur ex eo quod est in ea aliquid: esset ergo temperata, aut calida, aut frigida. Sed si compositio fit ex commixtione diuersarum medicinarum ex augmento & diminutione, aut ex contrarietate, minus ab augmentato augebitur, & maius a diminuto minuetur.

¶ Expositio Compositionis MEDICINAE, & renunciatio compositionis medicinæ calidæ, cum alia medicina calida.

CONGREGABIS itaq; pondera calidarum quæ in gradibus sunt, & seruabis ea: quę etiam in eis ex uirtutibus frigidis reperitur coniungens, & quę sit earum denominatio, ex numero calidarũ uirtutum scies. Nos autem iam sæpe in eis quæ præcesserunt diximus, quod cum uirtutes frigidæ fuerint tantum, quantum media pars calidarum uirtutum, erit medicina ex eis composita, in primo gradu calida: & cum uirtutes frigidæ fuerint quantum quarta pars calidarũ uirtutum, erit medicina in secundo gradu calida: & cum fuerint uirtutes frigidæ quantum octaua uirtutum calidarum, erit medicina calida, & in tertio gradu: & cum fuerint frigidæ medicinæ uirtutes, quantum sextadecima pars uirtutum calidarum, erit medicina calida in quarto gradu. Similiter quoque inuenietur regula medicinarum frigidarum, in quibus frigiditas dominatur, & uni quatuor graduum comparabitur. Quod si uirtus medicinæ intra duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex differentia, quæ inter illos duos gradus inuenitur, scias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Hoc est, quod cum miscuerimus pondus ℥. i. masticis, quod in secundo gradu existit calidum, cum pondere ℥. ij. cardamomi, quod est in primo gradu calidum, multiplicabimus uirtutem caliditatis gradus primi, quæ una est, in duabus ℥. cardamomi; & prouenient inde duæ partes: deinde multiplicabis etiã uirtutem gradus secundi, quæ est duo, secundum primam regulam in i. ℥.

Graduum in Compositis discretio.

masticis, & prouenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes caliditatis cardamomi, duabus partibus caliditatis masticis, & fiunt quatuor partes calidæ: quas conseruabis, quemadmodum indicaui tibi. Tu autem iam sciuisti ex præmissis, quod partes frigidæ, quæ cum caliditate primi gradus existunt, sicut quantum caliditas, medietas calidarum partium: est ergo in illa ex frigiditate, pars media, cum ad partes calidas comparata fuerit. Multiplicabis igitur hanc mediam in pondus ℥. ij. cardamomi, & erit pars integra frigida. Similiter quoque tu iam sciuisti, quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi, & quod earum quarta est frigida, & quod quarta duorum est medietas. Multiplicabis itaque medietatem in pondus unius ℥. masticis, & erit medietas frigida. Eam igitur adiunges parti frigidæ, & perueniet ex eis pars, & medietas partis frigiditatis. Scies itaque quæ sit denominatio partis, & mediæ partis frigidæ, & ex quatuor partibus calidis quas seruasti: ipsæ autem erunt tres octauæ. Ostensum est igitur, quod huiusmodi medicinæ compositæ tres octauæ, quæ sunt cum eius partibus calidis, frigidæ sunt. Iam autem sciuisti, quod frigiditas quæ est cum caliditate primi gradus, est quantum medietas eius quod est in illo ex caliditate: & quod frigiditas quæ attenditur respectu caliditatis gradus secundi, est quantum pars quarta caliditatis ipsius. Sciuisti etiam, quod tres octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas quæ in caliditate primi gradus reperitur, & plus quam quarta, quæ est frigiditas, quæ secundum caliditatem secundi gradus attenditur. Oportet igitur, ut medicina hæc, cuius tres octauæ, quæ cum partibus calidis inueniuntur, frigidæ sunt, intra gradum primum & gradum secundum existat.

Cum ergo uoluerimus scire, in quoto gradu sit medicina calida: superfluitatem, qua frigiditas, quæ secundum gradum attenditur primum, frigiditatem quæ cum gradu secundo reperitur, superat, scias: quæ est quartæ partis frigidæ. Minues itaque hanc ex octauis tribus, quæ sunt frigiditas compositæ medicinæ, & remanebit octaua. Deinde scies quæ sit denominatio eius, ex quatuor, quæ est superfluitas, quæ inter duos gradus inuenitur: inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac ergo medietate caliditas secundi gradus reprimetur. Minues itaque hanc denominationem a gradu secundo, & erit medicina composita in medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demonstrare uoluimus. Regula quoque quæ in compositione medicinæ frigidæ cum medicina frigida attenditur, erit similiter.

¶ Dominatio Compositionis Medicinæ.

VIRTVTES ponderum Medicinarum calidarum, quæ in gradibus attenduntur, aggregabis: & ex eis etiam ex uirtutibus frigidis adunabis: & unumquodque eorum separatim per se seruabis: uirtutes quoque ponderum frigidarum medicinarum, quæ in gradibus attenduntur: & quod cum eis est ex uirtutibus calidis, adiunges, & uirtutes frigidas, uirtutibus frigidis. Si ergo uirtutes calidæ cum frigidis alternentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si uirtutes calidę frigidis plures fuerint, scies denominatiōem uirtutum frigidarum ex eis: & facies sicut pręmisimus. Frigidæ quoq; uirtutes, si calidis plures extiterint, quæ sit uirtutum calidarum denominatio ex eis, notabis: & facies sicut præmissum est. Compositio autem medicinę æqualis cum æquali, est sicut diximus: uidelicet quod medicina ex eis composita erit æqualis.

¶ Narratio Compositionis MEDICINAE æqualis, cum medicina calida.

VIRTVTES ponderum Medicinarum æqualium frigidas, & calidas, uniuscuiusq; uidelicet gradus per se aggregabis: uirtutes quoque calidarum medicinarum, & quod cum eis est ex uirtutibus frigidis, similiter congregabis: deinde uirtutes calidas calidis, & frigidas frigidis adiunges: & uirtutes frigidas ex calidis denominabis, & facies ut pręmissum est. Cuius exemplum est: ut misceamus mannæ ℥. 1. cum cardamomi. ℥. 1. Et ea iam sciuisti, ꝙ illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum etiam in ipsa ex frigiditate. Et quia hoc ita est, medietas eius calida, & alia frigida est. quod enim & secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars media: & quod ex frigiditate, pars media. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & quod ex frigiditate partem, & gradus alios secundum hunc ordinem statueremus, scilicet proportione dupli proportionales erunt. Sed quia, caliditas primi gradus, & ipsius frigiditas, in ipsis partibus continentur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, ut quod in æquali continetur ex caliditate, & frigiditate, ponatur pars media calida, & media frigida. Accipies itaque pro. ℥. cardamomi, partem unam calidam, & mediam frigidam: propter hoc qnod demonstrauimus: pro ℥. quoque mannæ sumes mediam partem calidam, & mediam frigidam: deinde coniunges partes calidas duarum medicinarum, & prouenit ex eis pars, & partis medietas calidæ: partes quoque frigidarum duarum medicinarum aggregabis, & prouenit ex eis pars una frigida. Scies itaque, quæ sit denominatio partis ex parte, & media, & erunt duæ tertiæ. Scies ergo, quod huiusmodi expositæ medicinæ calidę duæ ter-

tiæ, frigidæ sunt. Oportet ergo, ut hæc medicina composita æqualis, sit calidior: eo quod calor qui est in æquali, est quantum ipsa frigiditas. Scias ergo differentiam quæ est inter æqualem, & gradum primum secundum frigiditatem: & hoc est medietas. Minues igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit sexta: deinde scies quæ sit eius denominatio, ex differentia quæ est inter æquale, & primum gradum: & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione, caliditas primi gradus fuit represſa. Ideo medicinæ caliditas erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc est regula quæ obſeruanda est in compositione medicinæ æqualis, cum frigida. Illud præterea quod tibi patefeci in uirtutibus calidis & frigidis, ex me intellige, quia in humidis & ſiccis idem obſeruatur: & similiter in residuo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intentione caliditatis & frigiditatis.

Exemplum componendi Medicinam.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Cardãomi	ʒ i.	pars una.	pars media.	pars una.	ps media.
Zuccari	ʒ ij.	partes duæ.	pars una.	ptes duę.	ps prima.
Indi	ʒ i.	pars media.	pars una.	pars una.	ps media.
Emblici	ʒ ij.	pars una.	partes duę.	ptes duę.	pars una.

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media: partes quoq; frigidas colliges, & erunt quatuor, & dimidia: & ſiccæ erunt ſex, & humidæ tres. Poſtea ſcies quæ ſit frigidarum partium denominatio ex calidis. Ipſæ uero fiunt totidem, quot & illæ. Cum igitur æquales fiunt illis, medicina compoſita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde ſcies etiam denominationem partium humidarum ex ſiccis, quæ eſt earũ medietas: & quia ſic etiam medicina eſt ſicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate æqualis.

Exemplum Compoſitionis alterius Medicinæ.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Maſticis	ʒ i.	partes duę.	pars 5.	partes ij.	ps media.
Cardãomi	ʒ ij.	partes duę.	pars i.	partes ij.	pars una.

Pars 5. media, uel ſemis, idem.

Partes calidas adunabis, quæ erunt quatuor: frigidæ autem cum collectæ fuerint, erunt pars una & 5. ſiccæ erunt, iiij. humidę uero erunt pars una, & 5. Deinde ſcies denominationem partium frigidarum, ex qua prouenient tres octauę: tres autẽ octauę minus ſunt medietate, quæ eſt frigiditas gradus primi, & plus quam quarta, quę eſt frigiditas gradus ſecundi. Erit ergo caliditas huius medicinę compoſitę, addens ſupra caliditatem gradus primi: quia eſt plus duplo frigiditatis medici-

næ compositæ. Scias itaque, superfluitatem frigiditatis quæ est intra gradum primum & secundum, quę est quarta (quam postquam minueris ex tribus octauis, remanebit octaua) scias ergo denominationem eius ex quarta, quæ est duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Est itaque ex hoc scitum, frigiditatem huius medicinæ, super frigiditatem gradus secundi per quantitatem medietatis, augmentum fore. Ex hoc igitur consequitur, caliditatem gradus secundi, minoratam esse secundum quantitatem suæ medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medietatis, supra frigiditatem gradus tanta est, quanta diminutio caliditatis suæ. Cuius rei probatio est, quod si frigiditas gradus secundi augmentatur secundũ quantitatem frigiditatis quæ est in gradu secundo, reprimetur caliditas ipsius gradus, & descendet ad gradum primum. Quod similiter erit obseruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifestum fuit, mensuram augmenti frigiditatis medicinæ, supra frigiditatem gradus mensuræ diminutionis caliditatis eiusdem gradus æquari. Vnde cum medietas caliditatis gradus secundi, in prædicta medicina sit diminuta, relinquitur ut sit eiusdem caliditas caliditatis medietas gradus secundi: aut si mauis, fac secundum hoc quod præcessit in superfluitate: quæ intra gradum primum & secundum inuenitur. Hoc tamen leuius est, & manifestius apparet probatio eius operationis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidi.
Masticis	3 ij.	Partes iiij.	Pars 1.	Partes iiij.	Pars una.
Alchon	3 1.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	3 1.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	3 1.	partes iiij.	pars 5	partes iiij.	pars 5.
Emblici	3 ij.	pars 5.	pars 1.	pars 1	pars 5.
Nigellæ	3 ij.	partes viij.	pars 1.	partes viij.	pars 1.
Euforbij	3 1.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.
Nasturtij	3 1.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.

Huius itaq; Medicinæ partes frigidæ, si ex calidis denoĩentur, erunt ipsarũ quinta: quinta uero minor est quarta, quæ est quantitas frigiditatis gradus secundi: & maior octaua, quæ est frigiditas gradus tertij. Quapropter consyderandũ est, ꝙ sit augmentũ quintæ super octauã, & inuenietur esse trium quartarũ decimæ: denominabis ergo eas ex octaua, & erunt tres quintę. Minuentur igitur tres quintę a gradu tertio, & remanebit medicina calida in duabus quintis gradus tertij. Quod si hæc medicina ex c. 3. mellis conficiatur, erit secundũ hunc numerũ, & hoc pon-

dus. Erit enim frigiditas ipsius minor quarta per quantitatem unius partis, & trium quartarum partis unius, quod est ualde paruum. Oportet igitur, ut huius medicinæ caliditas secundi gradus, a caliditate sit maior secundum paruam quantitatem, uidelicet partis, & trium quartarum unius partis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humiditatis
Masticis	ʒ ij.	Partes iiij.	Pars i.	Partes. iiij.	Pars i.
Acori	ʒ i.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	ʒ i.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	ʒ i.	partes iiij.	pars 5.	partes iiij.	pars 5.
Emblici	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Nigellæ	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Euforbij.	ʒ i.	partes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Nasturtij	ʒ i.	ptes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Mellis	ʒ c.	partes cc.	pars i.	partes cc.	pars i.

¶ Directio, siue rectificatio Graduum, unius scilicet ex contrarietate quæ est in alio.

GRADVS itaq; caliditas atq; frigiditas, a suis cõtrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificant ab illis, scilicet quæ sunt in gradu tertio, ex quantitate dupli, & septimæ unius: & ab his quæ sunt in gradu secundo, ex quintuplo: ab his quoq; quę sunt in gradu primo & quindecuplo. Gradus item tertij caliditas & frigiditas a suis contrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificantur ab his, scilicet quæ sunt in secundo ex duplo, & tertia unius: & ab his quæ sunt in primo, ex septuplo. Gradus quoq; secundi caliditas & frigiditas, rectificantur a suis contrarijs quæ sunt in primo ex triplo. Rectificatio uero hic, temperamentum intelligitur. Intenditur enim, ut caliditas frigiditate temperetur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideoq; æquale nullum temperat ex gradibus, cum ipsius caliditas sit quanta eius frigiditas. Vnde dum medicina componitur ex æquali, & non æquali, nunquam erit æqualis. Scias ergo hoc

Rectificatio Graduum quid sit.

¶ Compositio quarti Gradus cum suo contrario, quod est in primo, ut ab eo temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars c.
Hypoquistidos	ʒ ij. & vij.	Pars i. et media vij.	Partes 8. et ≈. vij.

Huius itaq; compositæ medicinæ partes, calidæ sunt, viiij. & media septima. Frigidæ similiter sunt, viiij, & media septima.

¶ Compositio quarti Gradus cum eo quod ex suo contrario inuenitur in secundo, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars 5.
Balaustiæ	ʒ v.	Partes ij. 5.	Partes x.

Huius quoque medicinæ calidæ partes sunt. x. & media: & frigidæ similiter decem & media.

¶ Compositio Gradus quarti cum eo quod est in primo ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars 5.
Violarum	ʒ v.	Partes vij. & 5.	Partes xv.

Huiusmodi medicinæ partes calidæ sunt quindecim, & 5. & frigidæ, quindecim & media.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod in gradu secundo inuenitur ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Asari	ʒ i.	Partes iiij.	Pars media
Arnoglosæ	ʒ & tertia	ps i. & vij. unius	pt. iiij. et duæ tertiæ unius.

Huius similiter medicinæ partes calidæ sunt quinque, & sexta: & frigidæ. v. & sexta.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu existit, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Galangæ	ʒ i.	Partes iiij.	Pars 5.
Mirobalani	ʒ vij.	Partes iij. et 5.	Partes vij.

Huius medicinæ compositæ partes calidæ sunt, vij. et media: frigidæ, vij. & media.

¶ Compositio gradus secundi, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu inuenitur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Ambræ	ʒ i.	Partes ij.	Pars 5.
Bellirici	ʒ iij.	Partes i. et 5.	Partes iij.

Huius similiter compositio medicinæ calidæ partes sunt, iij. & 5. & frigidæ, iij. & dimidia.

¶ Quia igitur in principio libri quædam præposita fuerunt signa, in quibus numeri proportionales quasi confuse dispositi sunt, ideo in hoc loco ad maiorē expressionem hanc subijcimus tabulam: ut quod ibi dicitur, distincte intelligatur.

CAVTELA De partibus Graduum.

i.	i.	i.
i.	ij.	iiij.
ij.	iij.	iiij.
iij.	v.	vij.
ij.	v.	xi.
iij.	viij.	xviij.

De partibus Graduum sciendum est, quod si quis subtiliter uoluerit attendere remissæ qualitatis augmentum, & intensæ remissionem, inueniet eas certissime. Caueat tamen, ne unquam eas æquales reddat: non enim esset tunc in gradu.

¶ Medicinæ Galeni compositio, quam secundū Andromachum ædidit, in octaua parte, lib. x. tractatuum.

Mansiones	Medicinæ	Pond.	Caliditatis	Frigid.	Humid.	Siccitatis
Fri. et sic. in 2.	Arnoglos.	pt. vij.	par i.	pt. iiij.	pars i.	ptes iiij.
Cal. et si. in 2.	Masticis	ptes ij.	ps i. & iij.	iij. ps i.	tert. pt. i.	ps i. et iij
Ca. et sic. in 2.	Myrrhæ	pars i.	ptis 2. iij.	pt. sexta	ptis sexta	pt. 3. ij.
Cal. et si. in 2.	Mentæ	pars i.	ptis 2. iij.	pt. sexta	ptis sexta	part. 3. ij.

Receptio huius medicinæ, quæ in libro 10. tractatuum continetur, in quo secundum autoritatem Andromachi scripsit, in tractatu scilicet octauo, cuius etiam Alkindus autoritatem induxit, si secundum dupli compositionem accepta fuerint uerba Galeni, uera inueniuntur. Calidis em̄ stomachi passionibus confert, propter multitudinem frigidarum partium. Quod si secūdum uerba eius accipiatur, qui dixit quartum gradum esse primi quadruplū, & tertium primi triplum, Galeni uerba erunt erronea, & erit medicina stomacho nociua: propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc.

FINIS.

¶ Primum te Lector candide monemus, ut quas uocum directiones legeris in hoc Indice, simplici, atque unica appellatione signatas (pręcipue uero Tacuinorum tabulas spectantes) sese ad præcedentem sui ordinis typum præcedentis numeri referre. Vt ab exemplo, Ficus fol. 39. Tacuinum sui ordinis e regione sinistri lateris numerum, 38. respicit, gradum, naturam, & cætera id genus multa ostendens, tanta rerum uarietate, ut quod ad Res non naturales pertineat, non alter expresserit pulchrius, copiosius, limatius hoc Autore. Quæ uero cum ijs contextu quodam uerborum uides, passim Alkindi, passim quoque Albegnefit scriptis exsucta sunt, eadem tamen serie, chartarumque numero clauduntur. Vale.

¶ INDEX trium Autorum huius Libri.

¶ A.

Abstergentia 133
Acetum, & Acetata 56.57
Acetata proprie 13
Acetosa non proprie, 14
& eorum præparatio ad cibum. eo.
Adeps, & pinguedo 75
Adurentia 134
Aer temperatus, & distemperatus 36
Aeris quadruplicis uirtus & operatio 36.37
Aer epidimitus 117
Agrestia 79
Agrestæ succus 55
Alæ, & Colla animalium 75
Allium 56
Alterationis ciborum & medicinarum uelocitas & difficultas 120
Alue 55
Ambra 111
Amigdalæ amaræ 93
Amigdalę cum sale 97
Amylum 47
Anetum 54
Anguillæ 71
Animæ accidentia quinque 29
Aperientia orificia uenarum 133
Apium 53
Apium duplex ibi.
Aqua 107
Aqua hordei 47
Aqua Camphoræ 89
Aqua fontalis 91
Aqua pluuialis eo.
Aqua niui mixta eo.
Aqua calida eo.
Aqua fortiter calida 107
Aqua frigida eo.
Aqua salsa 91
Aqua sulfurea ibi.
Aqua æris ibi.
Aqua terrea ibi.
Aqua aluminosa ibi.
Aqua delectabilis 107
Aqua Rosacea 111
Aquarum delectus, uarietas, & earum naturæ 85
Asa 55
Assatum, & assatura 83
Assipitium 8.71
Assum 85
Assum super carbones 85
Assum in ueru eo.
Attrahentia 131
Atriplex 59
Augmentorum modi quinque 141
Auium syluestrium ordines 69

¶ B

Balneum 107
Balnei operationes, iuuamenta & nocumenta 32
Balneorum ornatus 33
Berberesia 79
Bismagard 53
Bismalua 109
Bletæ paruæ 59
Bletæ magnæ eo.
Brodium cicerum 77
Bubulichi 71
Bussuri 45
Butyrum recens & coctum 15.63

¶ C

Caffallationes 43
Caloris ignis, & uaporis humani discretio 121
Cameræ 107
Cameræ æstiuales 105
Cameræ hyemales eo.
Camerarum præparatio 35
Camphora 111
Cancri 71
Candi 97
Cannæ mellis eo.
Cantus 99
Cantus musicus 29
Capparis 57
Capitis lotio, abstersio, & pectinatio 33
Capita animalium 73
Cardones lactauli 59
Cardones asinini ibi.

Carmeni 55
Carnium natura, & delectus 16
Carnes porcinæ 18
Carnes syluestres 17
Carnes membrorum animalium 18
Carnes arietum 65
Carnes caprarum & hędorum eo.
Carnes uitulorum eo.
Carnes uaccinæ & camelinæ eo.
Carnes salitæ eo.
Carnes Gazelorum 67
Carnes leporinæ eo.
Carnes gruum eo.
Carnes bistardi eo.
Carnes pauonum eo.
Carnes anatum & anserum eo.
Carnes perdicum, sturnorum, phasianorum, coturnicum, & turturum eo.
Carnes auicularum 69
Carnes gallinarum eo.
Carnes gallorum eo.
Carnes pullorum, columbarum, & turturum eo.
Carnes animalium castratorum eo.
Cartami flos 55
Carruc 41
Carui 55
Caseus recens 61
Caseus uetus
Catayf cum nucibus 87
Cepæ 57
Cerebra animalium 73
Chabis 59.87
Chalde 23. & seq.
Chaloe cum nucibus 87
Cho formia 79
Chrisomela 41
Chures cum oleribus 63
Ciborum simplicium qualitates & gradus 7
Cibus simpliciter compositus 8
Ciborum compositorum naturæ eo.
Ciborum iudicium iuxta sapores eo.
Ciborum rectificatio, & remotio nocumenti eorum 9
Circa ciborum operationes principia quędam generalia eo.
Cibus medicinalis eo.
Cibalis medicina eo.
Cibi qua cura sumendi, uel fugiendi 20. & seq.
Ciborum diuersitas, & eorum uaria operatio 21.22.120
Ciborum & medicinarum cognitio discitur octo uijs 119. & 120.
Cicera 55
Ciminum comune eo.
Ciminum nigrum 55
Ciperi 89
Citra 95
Citraria 53
Citrulli 57
Cydonea, Citonia 41
Coci offitium, cura, & culinæ prouisio 19
Coitus 31.103.
Coitum stimulantia 138
Coitum abscindentia eo.
Colla animalium 73
Colustrum 15.61
Confabulator 101
Confabulator in somnis eo.
Confortantia, & nocentia stomacho 136
Consolidantia 134
Constipatio 103
Constringentia poros & uenas 134
Corda animalium 73
Coria & cutes animalium 75
Coriandrum 55.85
Corrodentia & putrefacientia 134
Corumbria 79
Coturnices 69
Crocus 55
Cucumeres 57
Cucurbitæ 59. 63
Cumabitia 81
Cusfabenchi eo.
Cuzardi 69

¶ E

DAug, uel Dausum 61
Darriæ 41
Darsini 55
Dentium præparatoria, mundificatio, & conseruatio 24.89
Dentibus nociua 25
Dentium stupefactionem auferentia 44
Digestionis bonæ, aut malæ signa 22
Di fiscera 81
Diminuentia carnem ex ulceribus 134

¶ E

EBrietas 101.103
Ebrietatis remedia 93
Elixum, & Elixatura 13
Enula 56.57.
Aequalitas absoluta in qualitate rei 145
Aequale in medicinis secundum comparationem 148
Aestas 113
Equitatio 105
Eruca 53
Exercitiorum corporis discretio, & uarietas 31.32
Exercitium moderatum 105

Exercitium solatiosum 105
¶ F
FABAE 49
Feludichi 87
Ferculorum descriptiones uariæ 77
Festucæ 97
Ficus 39
Ficus siccæ 45
Floricum 61
Flos panis porcini 95
Foca 103
Folia Asæ 55
Fricatio 109
Frixa 14
Frumentum 47
Frumentum elixum 49
Fungi 59
¶ G
GAlbraira 41
Galli 69
Gallinæ eo.
Gaudium 99
Gelatina 61
Giserij & uentres 75
Glacies 91
Glandes 45
Gradus primi & secundi cognitio 146
Gradus tertij & quarti cognitio 147
Graduum adinuicem comparationes 151
Graduum appellatio duplex 152
Graduum uirtutes quidam aliter opinati 153
Graduum in compositis discretio 156
Graduum rectificatio 161
Granata dulcia 39
Granata acetosa eo.
De Granis, & uictualibus quæ ex eis fiunt 46
¶ H
HAbarisia 77
Hederæ fructus 95
Helem 61
Hepata 63.75
Herbæ & olera 52.53.54
Homadia 79
Homo assimilatur lunæ 5
Hordeum 47
Hyems 117
¶ I
Indurantia cum frigore 133
Inspissantia cutem eo.
Inunctio olei 109
Ira 99
Iudep de pane 85
Iudep de Catay eo.
Iudep de papauere eo.
Iudep de melonibus & medullis amigdalarum 85
Iudep de Dactylis eo.
Iudicium rei per Saporem 121
¶ K
KArrubli 45
Kemach 61
Kibesia 81
¶ L
LAc dulce & coagulatum 15
Lac asininum ibi.
Lactis uarietas ibi.
Lac ex uarijs substantijs componitur 61
Lac acetosum eo.
Lac prouocantia 138
Lac desiccantia eo.
Lactucæ 53
Lapidem frangentia 135
Leguminum naturæ, & electiones 11.48
Lenientia 132
Lentes 49
Lilia 95
Linguæ animalium 75
Litargyrum 99
Luctatio 105
Lupini 49
Lutum corascenum 97
¶ M
MADVA 77
Magumimæ 81
Maheleb 89
Mala dulcia 41
Mala acetosa ibi.
Manna 24
Maskia 77
Maskinbe 81
Maturatiua 132
Mechelebria 81
Medicina cibalis 14
Medicinæ intentio, sanitas 119
Medicinarum & Ciborum cognitio discitur octo uijs 119.120.& 132
Medicinæ operatio 120
Medicinarum quatuor genera 131
Medicinarum compositio generalis, fit sex modis. 154
Medicinæ calidæ cum calida compositio triplex 155
Medicinæ frigidæ cum frigida compositio triplex 155
Medicinæ calidæ cum calida compositio alia. 156.& se.
Medicinæ compositæ dominatio 158
Medicinæ æqualis compositæ narratio, cum medicina calida eo.
Medicinam componendi exempla 159.160

Medicinarum compositiones uariæ, iuxta graduum differentias 161
& seq. usque ad finem libri.
Mel 87
Melones 43
Melones musi & insipidi eo.
Melones Indi eo.
Melongianæ 57
Membrorum animalium qualitates. 18
Membrorum hominis ministeria, & offitia. 19
Mensæ secundæ conuenientia & disconuenientia 28
Menstrua abscindentia 139
Mentastrum 95
Meridionalium regio 117
Mesch 49
Minutiones 30
Misisse 65
Motus species sex 105
Mudacatatæ 83
Mundificatoria 103
Mundificantia pulmonem & pectus. 135
Mundificantia cerebrum 136
Mundificantia cerebrum ex ore eo.
Mundificantia cerebrum per palatum. eo.
Mundificantia oculos eo.
Mundificantia aures eo.
Mundificantia intestina 137
Mundificantia intestina ex stercore. 139
Mundificantia uenas hepatis 137
Mundificantia gibbositatem hepatis. eo.
Mundificantia renes eo.
Mundificantia splenem eo.
Mundificantia uesicam eo.
Mundificantia lapidem ex uesica. 138
Mundificantia cutem 139
Munkuria 79
Musæ 43
Muscus 111
Musicæ usus & opera 28
Myrtus 95

¶ N

Nabath 41
Nasturtium 53
Narcissus 95
Nedæ compositio 34
Nenufar 95
Nix 91
Nucellæ 97
Nuces 45
Nux Indiæ 43
Nutrimenti rectificatio 9

¶ O

Ocimum 53
Ocimum originatum 95
Occidentalium regio 117
Oculi animalium 73
Odoriferorum usus per singulos anni menses 27
Odorum partitio 34
Olera & herbæ 52
Olerum naturæ 12
Oleum sesaminum 55
Oleum de nucibus eo.
Oleum oliuarum eo.
Oleum omphacinum eo.
Oleum cartaminum eo.
Oleum uiolaceum 109
Oliuæ duplices 61
Opilantia 133
Opilationem aperientia eo.
Organorum pulsatio 99
Orientalium regio 107
Origani species 55
Oua 15
Oua cum hepatibus 63
Oua gallinarum eo.
Oua perdicum eo.
Oua anserum, anatum, & struthionum eo.
Oua piscium 71

¶ P

Panis natura, et uaria eiusdem pistura. 11. 50
Panis de simila 58
Panis opirus eo.
Panis azymus eo.
Panis rizon eo.
Panis de furno 58
Panis in testa factus eo.
Panis de gastellis eo.
Pasulæ 45
Pastinacæ 59
Pedes & tibiæ animalium 73
Penidiæ 97
Persica 39
Phasioli 49
Pili ut crescant 33 & seq.
Pili ut non crescant 34
Piper longum 55
Pira 39
Pisces 72

Piscium natura, delectus, & digestio 17.18
Pisces saliti 71
Pisces cocti, & in aceto depositi eo.
Porri 55.59
Portulaca 53
Pruna 39
Psilothrum 107
Pulmones animalium 73
Pumata 81
Purgatio 103
Purgationes uariæ 30
Purgatio medicinalis 31
Putrefacientia & corrodentia 134

¶ Q

QUIES 105
Quies superflua 32

¶ R

RAbes 97
Radix plantæ 57
Rapata 81
Rapæ 57
Raphani 97
Rarificantia cutem 133
Rasen 57
Reblebi 55
Regionum quatuor descriptio 117
Res non naturales sex 5
Resolutiua 134
Resolutionis intentio 140
Rhadbaruchi 53
Rizon 49
Rizon & Milium preparatum cum lacte 81
Rosæ 89.95
Ruta 55
Rutal 43.45

¶ S

SACHNE 71
Salhadia 77
Saltatio 99
Sambucus 95
Sandalus albus, & rubeus 89
Sanitas, medicinæ intentio 119
Sapores simplices octo 122
Sauich tritici 47
Sauich hordei eo.
Scariola 53
Sedantia dolorem 135
Sembusuch 83
Seminum naturæ & usus 10 & se.
Semen papaueris 55
Septentrionalium regio 117
Sicheis 77
Sinapi 55
Sirmkia 77
Sirusuk 24
Somnus 101
Somni operatio 29
Somniorum caussæ 30
Somnia timorosa eo.
Spargus 59
Specierum uarietas, & ad decoctionem præparatio 13
Speciatorum administratio eo.
Sperma 103
Spica aromatica 55
Spinachiæ 59
Splenes 75
Stindibeis 77
Stomachi caliditas 16
Stomachi senum fortificatio 22
Stringar 57
Succi uarij 55
Sudorem prouocantia 139
Suffrixa 14.61.83
Suffrixa salsa 83
Sulcius 61.83
Sumach 55
Sumacheria 77
Sycomori 41
Syrnporum discretio 34
Syruporum confectiones uariæ 35
Syrupus acetosus 111
Syrupus simplex eo.
Syrupus de citonijs 113
Syrupus papaueris eo.
Syrupus rosaceus eo.
Syrupus de Iulep eo.
Syrupus de Ribes eo.

¶ T

TAcuini in gratiam Magnatum compositi 6
Tacuinorum partitio in Domos eo.
Tacuinorum autor, Arabs eo.
Tamutia 79
Terregenbim 24
Terratufuli 59
Testiculi animalium 73
Thabeget 83
Thazet 78
Themesich 49
Timor 99
Torosia 79
Tyriaca 117

¶ V

VBera animalium 73
Vegetabilium comperatio 10
Venatio terrestris 105
Ventres animalium 75
Ventorum operationes 36
Ventorum quatuor descriptiones 115

Ver 113
Verecundia 99
Vermes facientia descendere 139
Vestis linea 109
Vestis de fera, & pellibus eo.
Vigiliarum operatio 29.111
Vini uarietas, uirtus & natura 26
Vinum quomodo, & a quibus bibendum 27
Vinum album, rubeum, odoriferum, dulce, stipticum, grossum, subtile 93
Vinum nouum & uetus ibi.
Vinum uetus odoriferum eo.
Vinum rubeum grossum eo.
Vinum album ibi.
Vinum citrinum acutum eo.
Vinum acetosum eo.
Vinum de dactylis eo.
Vinum temperatum 93
Violæ 95
Viscera & intestina 75
Vomitus 102
Vrbien 71
Vrinam prouocantia 137
Vsuem 89
Vuæ 39

¶ X

Xyloaloes 111

¶ Z

Zarolæ 41
Zinziber 55
Ziribeyti 8
Ziribelgi eo.
Ziribes 77
Zuccharum 87

*

¶ TACVINORVM tituli.

De fructibus recentibus, & speciebus ipsorum 38
De fructibus & maneriebus ipsorum 20.22
De Fructibus, & auferentibus stupefactionem Dentium 22
De Granis, & Victualibus quę ex eis fiunt 26
De Leguminibus & naturis ipsorum 28
De Panibus, & modis decoctionis ipsorum 50
De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum 52
De herbis 52
De Aceto, & Acetatis, & quibusdam fructibus 56
De Herbis & condimentis 58
De Lacte, & condimentis alijs. De Ferculis, item suffrixatis, et postmodum infrigidatis. Et lacte acetoso, Caseo, & Oliua 60
De Lacte, & ijs quæ sunt ex lacte, & modis ipsorum, & condimentis, & Ouis 62
De Carnibus animalium, & naturis ipsarum. Et de recentibus, & salsis 62
De Carnibus animalium syluestrium, quadrupedum & Auiũ 66
De Auibus 68
De Piscibus recentib. & salitis 70
De Carnibus membrorum animalium, & naturis ipsorum. Et de recentibus & salsis 72
De Membris animalium interioribus, & eorum partibus extremis 72
De Ferculis, & diuersis maneriebus ipsorum 76
De Ferculorum diuersitate 78.80
De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis 82
De Assatis, & ijs quæ auferunt odorem allecium 82

De Chaloe simplicibus, & compositis 86
De præparatorijs & conseruatione Dentium 88
De aquis pluuialibus, fluminũ, & fontium 90
De Vinis fructuum uuarum, & de cautela contra Ebrietatem, & anxietatibus animi 92
De odoribus & floribus 92
Iuuamentum & nocumentum eorum, quę apponuntur secundę mensę 96
De Musica, & accidentib. animæ, & medicinis mundificantibus corpus 98
De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs 100
De Purgatione & Constipatione, & mundificatione dentium, & cura Ebriorum 102
De Motu, Quiete, Exercitio moderato, & speciebus ipsorum 104
De Operationibus Balneorum, & partibus ipsorum 106
De ordinatione Balnei, & uariatione Vestimentorum post Balneum, & conseruatione sanitatis Vnguium 108
De fumigationibus bonis, iuuamentis & nocumentis Syruporum 110
De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones 112
De mutatione Aeris, occasione Ventouum & temporum 114
De mutatione Aeris occasione temporum, & partium ciuitatũ. Seu de regionibus epidimijs, cum præseruatiua. 116